This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

NÁRODNÍ

Biblioteka.

9.

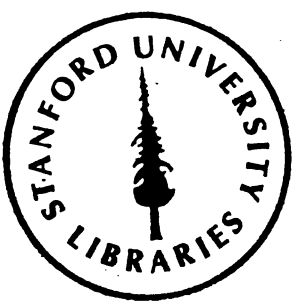
STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES

Dr. J. Šindelář

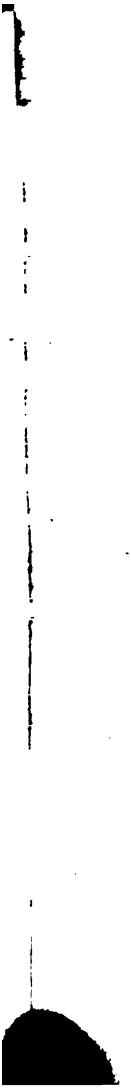

NÁRODNÍ BIBLIOTHÉKA.

VÝBOR PRACÍ

ČELNĚJŠÍCH SPISOVATELŮ ČESKOSLOVENSKÝCH.

DÍL DEVÁTÝ.

SPISY FRANT. LAD. ČELAKOVSKÉHO.

V PRAZE.

NAKLADATEL KNĚHKUPECTVÍ: I. L. KOBER.

1871.

FR. LAD. ČELAKOVSKÉHO

SEBRANÉ SPISY.

SPISŮV BÁSNICKÝCH KNIHY ŠESTERY.

V PRAZE.

NAKLADATEL KNĚHKUPECTVÍ: I. L. KOBER.

1871.

PG 5038
C47
1816
v. 1

Veškera práva vyhrazuje si nakladatelstve.

Národní knihtiskárna: I. L. Kober v Praze

OBŠAH.

Kniha první. Stránka

Růže stolistá 1

Kniha druhá.

Ohlas písní ruských.

Bohatýr Muromec 59
Rozmluva noční 61
Romantická láska 63
Odchod a příchod 64
Veliká panichida 65
Smrt Alexandra 67
Rusové na Dunaji 68
Opuštěná 69
Mládec koně pochvaluje 70
Dovtipný milý 71
Dívčino plesání 72
Dvě slovíčka 73
Jak se zachovati 74
Vyznání 75
Ošedivělý 76
Udobření 78
Láska nad bohatství 79
Píseň dětská 80

Stránka

Smrt milé 81
Vězeň 82
Výslechy 84
Svatební 87
Veliký ptačí trh 88
Odplata 92
Čurila Plenkovič 93
Ilja Volžanín 105

Kniha třetí.

Ohlas písní českých.

Toman a lesní panna 126
Jízda k milé 130
Celoroční výživa 131
Stasa čarodějnice 132
Dobré naučení 133
Pražská 134
Luňák . . . . . —
Starý zahradník 135
Prokop Holý 137
Žehravý 140
Radost a žalost 142
Dárek z pouti 143
Pečlivá milá 144
Drahý zpěvák 145
Odbytý 146
Jikánova píšťala . . . . . —
Slzy a vzdychání 148
Nevěrný milý . . . . . —
Sňatek 149
Milý nade všecko 152
Dívčina jak dobrá hodina 153
Krotká holubička 155
Dárek z lásky . . . . . —
Pocestný 156
A co dál to nepovím 157
Dětská . . . . . —
Jarní 158

Stránka

Zimní 159
Neblahé sejití 160
Ptáče 161
Výmluva 162
Vávra . . . . . —
Pomluva 163
Pomilování 164
Mocnost očí 165
Kytičky 166
Statečný jonák . . . . . —
Svatební den 167
Pomoc pro náramnou lásku 170
Upraný . . . . . —
Janek 172
Po práci . . . . . —
Poslední vůle 173
Rozpaky 174
Český sedlák . . . . . —
Krásná Kordula 175
Vrchní z Kozlova 179
Hubička 181
Odbytí . . . . . —
Přemýšlení 182
Veselá jízda 183
Vracování se od milé 184
Zrušení slibu 185
Zrůst . . . . . —
Zmizelá radost 186
Kalendář a ne farář 187
Popěvky . . . . . —

Kniha čtvrtá.

Smíšené básně.

K slavnosti 40letého panování J. M. císaře a krále Františka I. 193
Ku příjezdu do Prahy dne 4. října 1835 J. J. cís. král. Mstí. Ferdinanda I. a Marie Anny 194
Jasně osvícenému Rudolfu knížeti Kinskému 1828 . . 200

Stránka

Josefu Jungmannovi při dokončení slovníku českého 1839 208
Společná píseň 210
Otcova blahost 211
Běla krasavice 212
Zasvěcenec 218
Hrdlička 226
Trhlá dívka 227
Pochvala Vítova 228
Děvče já ti udělám 230
Blahé ráno 232
Radostné cestování 233
Putující . . . . . —
Raněný v hospodě 234
Jak víno, jak voda 235
Květ života 237
Nevinná sklepnice 238
Na zahradě 239
Zbezpečení . . . . . —
Zalíbení v přírodě 240
Pěvkyně 242
Všecko pohynulo 243
Toužení po Bělince 244
Píseň při draní 246
Dva přípitky 247
Co nepomíjí 248
Označení smrti 251
Marinčina žádost 253
Buď vůle tvá 254
Znělky 256
Vodník 260
Kvítenec života 261
Plavba 265
Tři světýlka 267
Spokojený harfeník 268
Bělička 270
Na Helenku 271
Vzpomínání 272
Na laštovičky 273
Leden 274
Únor . . . . . —

Stránka

Na smělost 276
Večerní patření 276
Šarády 278

Kniha pátá.

Epigrammy.

Oddělení první: Kvítí 283
„ druhé: Smíšené 295
„ třetí: Z Marciala 321

Kniha šestá.

Anthologie:

Oddíl první. *A) Skládání ruská.*

Husar 367
Utopenec 372
Delibaš 375
Dva havrani . . . . . —
Zimní večer 376
Žádané vdovství 377
Dvojí cesta 378
Těžko stále pannou býti . . . . . —
Domový 379
Mohyla 381
K básníku 382
Vodopád 383
Msta 385
Píseň pohřební slovanského pěvce 388
Klekání . . . . . —
Bachantka 389
Taurida 390
Píseň mladé Tatarky 392
Cikánka 394
Ukrajinské melodie . . . . . —
Hřbitov 395
Rafička 398

Stránka

Měsíc 398
Osel, opice a krtek . . . . . —
Magnet a železo 399
Štika . . . . . —
Listí a kořeny 401

B) Malomocký.

Kozácká smrt 402
Odrodilec 403
Hetman 404
Pěvec 406
Dvě stezky 407
Pan Šulpika 409
Kůň 411
Píseň 413
Loudivá píseň Rusalek 414
Touha po milé 415

C) Jihoslovanská.

K mladosti 416
Sonett 418
Vojenská 419
Bělost vší bělosti 420

D) Polská.

Pochvala Čech 421
Kořist Litvínova 423
Zpěv Petruchy 426
Legionista 428
Lev a plž 432
Osel a tele 433

E) Skládání cizí.

Amfion 433
Chvála hudby 436
Z Petrarkových sonetů 437
Píseň 441

Stránka

Oddíl druhý: *Cisonárodní písně.*

Jezero Orra (Loparská.) 443
Jízda k milé (Loparská.) 444
Opět jízda k milé (Loparská.) 445
Jdoucí na jahody (Kornická.) 446
Ukolébavka nešťastné matky (Skotská.) 447
Tři havrani (Anglická.) 449
Růže sem! (Anglická.) 450
K útěše (Anglická.) 451
Pozdravení po ptáčku (Moldavská.) 452
Nemilovaný (Škipetarská.) 453
Cháron a duše (Novořecká.) 454
Hrob kleftického vůdce (Novořecká.) 455
Cháron a dívka (Novořecká.) 457
Odloučení (Novořecká.) 458
Krása děvy (Armenská.) 459
Opět krása děvy (Kirgizská.) . . . . . —
Přepodivný kvítek (Burjatská.) 460
Mu-lan (Čínská.) 461
Píseň beduinská 463
K bohyni deště 464
Wab edžika, indiánského vůdce, válečná píseň (Čipevejská) . . . . . —
Zamilovaný rybář (Čipevejská.) 465
Laskavá (Čipevejská.) 466
Píseň milostná (Čipevejská.) 467

NÁRODNÍ BIBLIOTHEKA.

VÝBOR PRACÍ

ČELNĚJŠÍCH SPISOVATELŮ ČESKOSLOVENSKÝCH.

DÍL DEVÁTÝ.

SPISY FRANT. LAD. ČELAKOVSKÉHO.

V PRAZE.

NAKLADATEL KNĚHKUPECTVÍ: I. L. KOBER.

1871.

FR. LAD. ČELAKOVSKÉHO

SEBRANÉ SPISY.

SPISŮV BÁSNICKÝCH KNIHY ŠESTERY.

V PRAZE.

NAKLADATEL KNĚHKUPECTVÍ: I. L. KOBER.

1871.

ODDÍL PRVNÍ.

Básník. Na nejnežnější lilie
Dva lístky z růže tu, tam anemonky,
A mezi ně vlož konvalinek zvonky;
Sem hyacinty, jasné zde pomněnky,
A pak — a pak —

Amor. Nu tak! nu tak!
Snad nechceš, pěvče známený,
Malovat kvítím obraz své milenky?

I.

Kouzným smáním, vnadou stkvostnou
Mnohá se kře kouzlila;
Jedna nevinou milostnou
Zrak jen k sobě zvábila.

Či to poupě? srdce ptá se,
Či to růže rozvitá?
Z půle dříme ve své kráse,
Z půle život prosvitá.

Co jsem viděl, myslil, cítil,
Tvůj kdy půvab mě roznítil,
Má stolistko! ze snění
V písně nech se promění.

II.

V růžích bdím i sním — kdy v borce
Tvář mi jitro celuje;
Zlatotmavé den praporce
Nad hlavou kdy vztyčuje.

V růžích bdím i sním — kdy strou se
Lehké mhly po jezeru;
Hájem, křovím kdy ženou se
Světla pršky k večeru.

Leč ze širého kdy hvězdna
Boží slávy plane bezdna:
Řine z odkrytých se desk
Immortelky! váš mi lesk.

III.

Panna co jest? Nejoutlejší
Květ v pozemském údělu;
Od člověka nejdivnější
K jasnému skok andělu.

Ambra vonná, sladká manna,
Svit nebeské od zoře;
Nejpyšnější tvor jest panna
V nejhlubší své pokoře.

Chybil-li jsem, ty panenský,
Milý pěvče, můj Chmelenský!
Z bohatého citu sám,
Co jest panna, objev nám.

IV.

Slávy věnce do zpěvného
Mne nevábí zápasu,
Cit blahý jen srdce mého
Vydává se v ohlasu.

Zdali mily tyto zvuky,
Zda je hana nemine —
Nedbám: z jedné-li jen ruky
Pochvala jim pokyne.

Původe té sladké tísně,
Ty buď předmětem mé písně,
Ty buď, sličná Marie,
Musa má i Gracie!

V.

Nepřebrané plynou vůně,
Sladkosti a lahody,
Vlasti milá! na tvém lůně
Z kvítků blahé úrody.

Kdož v koruně tvé planoucí
Sečte drahé kamení?
A kdo z tvých rukou kanoucí
Jasné perly ocení?

Ó má vlasti! z neskonalé
Hojnosti své — *tuto* ale
Daruj jednu růžičku,
Tuto dej mi perličku!

VI.

Jedva slunce z své obcházky
Po třetí se vrátilo,
Obapol již věčné lásky
Srdce sliby směnilo.

Vůkol kadí láska planá,
Pravá mece plameny;
Pláčem, prosbou vyčekaná
Dáreček jest bez ceny.

Ne ta ruka, poznenáhla,
Ale která rychle sáhla
Pro drahost do plápolu,
Vyňala ji bez bolu.

VII.

Lásko věčná! která světy
V nestvořenost rozsíváš,
Která též i outlé květy
V krásy roucho odíváš!

Tys to vděkuplné dítě
Z pokladů svých vyňala,
Každý půvab na usvítě
V bytnost jeho vkládala.

Z tvých to rukou — díka tobě! —
Tento v utěšené době
Krásný tvor se vyvinul,
Dary tvými oplynul.

VIII.

Z tvého dechu, Lásko věčná!
Znik a žití nabyla
I dušinka ta srdečná,
Čistá, tichá, spanilá.

Ó dej, ať vždy city spasné
V ňádrech těchto domují,
Ať jen stále Hóry jasné
Čelo její věncují.

Nechať této duše vnadné
Cesty minouc raděj padne
Každá péče, tesknota
V toky mého života.

IX.

V spanilosti plyne vnadné
Celá její postava,
Žádným článkem tu nevládne
Potvořivá úprava.

Rozmilostí oko dýše,
Ladnost v každém pohnutí,
Ples jsou kroky — ano spíše
Zefyrečků vanutí.

V podivení duch se táže,
Co zde více srdce váže:
Či ta luzná lepota,
Či velebná prostota.

X.

Kdykoliv se mysl vine
K její sličné podobě,
Vždycky v jiné se a v jiné
Objevuje způsobě.

Hned hrá v oku jejím milost,
Hned se líbě veselí;
Tu v myšlénkách zahloubilost,
Tu se s Musou přátelí.

Leč myslím-li, jak se září
Klečíc božskou přede tváří
V jeden rozplynulá cit —
Země víc můj není byt.

XI.

Krásný dnů panenských dive,
Líbá studu záplavo,
Vy na lících růže živé,
Tichá tvůrce oslavo!

Kolikráte k vaší chvále
Citové se chystali!
Srdce vřelo — ale v mále
Ústa v písni ustaly.

Nechať sám ji — tyto tváře
Božská nevinnosti záře
Ruměncem kdy pokrývá —
Anděl studu dozpívá.

XII.

Oči, oči — přežádoucí
Srdce mého vůdkyně,
Ó vy v jasnotě planoucí
Lampy této svatyně!

Rcete, v prvním světa máji
Již-li jste se při sobě
Usmívaly v blahém ráji
V něžných kvítků podobě?

Či jste na obloze dlely,
Leskem milostným se stkvěly
Druhdy mezi hvězdami,
Vašimi tam sestrami?

XIII.

Z vás co rozkoš se usmívá,
Ústa! z vás co Amor sám
Šepce, dyše, mluví, zpívá,
A své dává vnady vám!

Luzní rtové! čím se děje,
V ohnivém že nadchnutí
Zpěv můj vázne, slabne, chvěje,
V jedno splývá vzdychnutí?

Divy mezi květinami —
Zvučné růže! již vy samy
Úst mojích se dotkněte,
Zlých vazeb je sprostěte.

XIV.

Tak mě kouzlem ondy jala
Tam v besídce růžové,
Že se téměř různem dala
Paměť má i smysly své.

Slova stíhám, řeči matu,
Posléz — a co dávno znám —
Opět milém u záchvatu,
Či mě miluje, se ptám.

Nevím, růže zavzdychnuly,
Čili rtové pošepnuli,
Pnouce k mým se ústům blíž
Třikrát sladounké: Ty víš!

XV.

Odkud souhlas ten lahodný
Bytnost moji provanul?
Odkud zánět blahoplodný
V hloubi duše zaplanul?

Z hudby-li se té hubinky
Částka v srdce vloudila?
Čili jiskra té dušinky
Z oka v oko zbloudila?

Ó vylož mi to tajemství —
Chovaje k ní příbuzenství
Ty to víš, mé Marie
Přemilostný Genie!

XVI.

Sladce z Hesperidek kraje
Píseň lásky kouzlí sluch;
I nad pěvcem u Dunaje
Sladce můj plesává duch.

Znám však jedny — jedny básně,
Nebe v nich se rozplývá,
Čtou se mile, divokrásně,
Srdce touhy pozbývá.

Básně ty s Milostenkami
Láda, ano Musy samy
Sestersky jsou skládaly,
V modré oči zapsaly.

XVII.

Tak je sladká, tak je milá,
Jak by růží dýchala,
Krásná — jako by se byla
V rajské rose koupala.

Jako z jitra sedmikrásky,
Rovně tak se usmívá,
Kvítka lněná, kvítka lásky
Hravým očkem rozsívá.

Tuším, sám že Amor tvořil
Oudy spanilé a složil
Z nejvonnějších bylinek,
Z nejpěknějších květinek.

XVIII.

Po nové se hájem, polem
Život rozvil přírodě;
A jak v nás, tak hrálo kolem
V míru vše a ve shodě.

Máj byl. Zlatem stromů vršky
Svit večerní oblíval,
A s břehů k nám květné pršky
Líbý větřík zachvíval.

Po vlnách jak loďka jemně,
Tak při Ní se srdce ve mně
Tokem slasti houpalo,
Nade časem splývalo.

XIX.

S ní milá mi chůzka bývá
Podlé luk tou olšinou,
Zpěv slavíčků kde rozlívá
Líbeznou se tišinou.

S dálných jezů hluk jen proudní
V sluch sem jedva zbluzuje,
Aneb klekot čápa, oudní
Žádané kdy zvěstuje.

Však ty tam vod kojné šumy,
Ptactva hvizd a zpěv a dumy,
Kdy držím ji v náručí,
Tlukot srdce přehlučí.

XX.

„Sám jsi svědčil, jak zaclání
Slovo lásce, pěvče můj!
Již budoucně o vyznání
Mých citů nenastupuj.

Mezi blahem, bázní, touhou
V střídání neskončeném
Přej své dívce lhůtu dlouhou
Na tom místě zvýšeném.

Znej věrnosti známky jisté,
A mé stihnuv ohně čisté
Srdcem, duchem, pamětí,
Tou je měj pod pečetí."

XXI.

To dořekši ruče vila
Kol mne rámě labutí,
Rajskou slast má duše čila
Z dvou rubínů přilnutí.

Vím již, nektaru lahodně
Chutnají jak prameny;
Vím, étherní bezeškodně
Jak se pijí plameny.

Ale div-li, v píli nové
Zmámení že padli rtové
Sněžných ňáder na vnady,
Hledajíce ochlady.

XXII.

Na pahorku tam přede mnou
  Pod dubem kdy stanula,
V září večerní tajemnou
  Lepotou kdy planula;

Laskavý pak k této pýři
  Z oka blesk kdy zasvítil:
Jaký obraz tu, malíři,
  Zrak tvůj byl by pochytil!

To však ňáder ostkvívané,
Spěšným chodem rozehrané
  Vytknout lehké vlnění —
  S to není tvé umění.

XXIII.

Tudy půjde — v tomto místě
  Houštinou se obtočím;
Do sadu dnes přijde jistě —
  Ztad jí v náruč vyskočím.

Hle, klobouček tam se hmitá,
  Vise na kři růžovém!
Oč že číhá na mne skryta
  V altánečku korovém.

Mám tě, mám tě, drahý ptáčku!
Takto jen na schovávačku
  V nevystižném úschraní
  Hrají zamilovaní.

XXIV.

Nejen libé, leč i zpěvné
Sny blaží mě ve spaní:
Divno-liž, že v lehkokrevné
Pouštím se i létání?

Jaký let! do květných vírů
Kdy stržen se potopím,
A zas houpavých zefyrů
Na křídlech se povzchopím!

Štěstí! sny ty stále přej mi,
A bdícímu zachovej mi
Zpěvodárnou zhejřilost,
Lásky sladkou podpilost!

XXV.

I to sobě vážím mnoho,
Tak žití že anděl přál,
Až i města do jednoho
Byt náš zemský uchystal.

Ale více, osudové,
Za to já velebím vás,
Dítkami že svými zove
Holubičí národ nás.

Bůh mi svědek! byť i zcela
Vtipem, vděkem, krásou těla
Rovnala se bohyni,
Nekochal bych Němkyni.

XXVI.

Dobrou noc — a než se víček
Dotkne jitro růžové,
Vkoukněte se ve tvůj sníček
Sami lásky božkové.

Blíž se tulte lichotivě,
Tropte žerty, svévole:
Avšak úkladně a lstivě
Křídlaté-li pachole

Kdesi číhajíc ve houští
Šíp po tvém srdéčku pouští,
Tu volej mě na pomoc,
Má milenko, dobrou noc!

XXVII.

Málo stesků já si všímám
Na zlé boje Milkovy;
Ano jeho rád přijímám
Žezla moc i okovy.

Bolnou sice vpouští ranou —
Ale slast a lahodu;
Milým podrobenstvím planou
Nahražuje svobodu.

A co věc jest podivnější,
A co div neslýchanější:
Upiat zlatým řetězem
Zůstávám předc vítězem.

XXVIII.

Znám ji — srdci ku příkoře
Z řeči vazbou ztížené,
Ze slzy té, z lásky, hoře,
Z prosby, čáky smíšené;

Znám ji — ne z těch jindy vroucích,
V počtu jak sbor hvězdiček,
Ale z těchto na rtech mroucích
Chvějících se hubiček;

Znám ji z ruky potisknutí,
Z posledního povzdychnutí
Nesvobodnou svobodu,
Trapnou dobu rozchodu.

XXIX.

Žehnám vás, vy stráně známé,
Břehy tiché Otavy,
Tebe, dětství mého chráme,
Vás zlatých dnů zábavy!

S bohem buď, ty sídlo skrovné,
Kde mi tvář se zastkvěla
V milostnosti nevýslovné
Vtěleného anděla!

K tobě tyto city vřelé,
Naděje své, touhy, žele
Odesílám k posledu
V jednom ještě pohledu.

XXX.

Včera ještě — ó jak míle!
V pokojíku přehezkém
Trávili jsme blahé chvíle
S lehkým bázně příměskem.

Dnes ty tam ta místa jasná
Vidíš aspoň před sebou,
An zde tma a touha strastná
Obklopuje mysl mou.

Let jenž seděl tři tisíce
V holých pouštích, a snad více,
Slov nejzbavenější běs
Vhostil se mi v duši dnes.

XXXI.

Po dnech rozkoše, má drahá,
Jakou mně jsi štědřila,
Jest milá mi jindy Praha
Pusta, chladna, nemila.

Mé podobno není bdění
Smrti ani životu;
V bouři srdce trá mé snění,
Trá i městském ve hřmotu.

A mocí-li Milka zlého
Duše někdy z hlubokého
Omraku se vzchycuje,
Hned k svým rájům putuje.

XXXII.

Všudy líčko tvoje svítá
Na mé mysli zkouzlené;
Uchu zní a oko čítá
Všudy jmě tvé slavené.

Tam tvá očka na mne hrají
Z hustotkaných větviček,
Zde tvá ústa ke mně plají
Se kře vábných růžiček.

Tvé pak, kudy kráčím, ve dne
Po záhoncích jméno medné
Skládám mezi kvítkami,
V noci mezi hvězdami.

XXXIII.

Za ty myrty nevadnoucí,
Za ty růže, lilie,
V rajském srdci tvém květoucí,
Má milostná Marie!

Z nichžto přelíbezná vane
Vůně, slast a čerstvota,
Z nichž i jasná záře plane
Do tmy mého života: —

Za tu hojnost blahých květů
Z říše netělesných světů
Jakouž tobě v záměnu
Lze mi dáti odměnu?

XXXIV.

Z oněch věkosnubných věnců,
Jimiž Musy líbezné
Svých okrašlují milenců
Druhdy skráně vítězné,

V této lásky plné době,
Zpěvnou dráhu vyvoliv,
Přál i já bych jeden sobě —
Sobě? ne, ó nikoliv!

Drahá! jen když vina tvými
Kadeřemi se hustými
Tvé by čelo ozdobil,
Mně radost by působil.

XXXV.

Hled na hustých stromů řady
Hlubší city budívá,
Mním-li, pod večer že tady
Dvé milenců chodívá.

Světějšího u lesíčka
Kaple vidu nabyla,
Tam, co tuším, dvě srdýčka
Že se někdy loučila.

Aniž sám jsem čárné moci
Letní znal měsíčné noci,
Než jsem bděl ji s mou milou
Holubinkou spanilou.

*

XXXVI.

Nikdy růže nejbohatší
V tolikých se nestkvěla
Lístech, má co přenejsladší
Ke mně jich odprávěla.

Milé tahy dívčí ruky,
Jenž se na mne smějete,
V živé se proměňte zvuky,
Do nebe mě vztrhnete!

Kam ta žádost? — V oku čtená
Tajnost, a zde poodstřená,
Z úst-li by se proudila,
Svých by kouzel pozbyla.

XXXVII.

Mračné doby, smutné chvíle,
Vás mnoho si nevšímám;
Ba i chmury vaše milé
Z rukou lásky přijímám:

Mysle si, že vždy nebývá
Samo nebe bez mraků,
Krásněji že vycházívá
Z černých slunce oblaků.

Tak i přívitý do věnce
K jasné růži a pomněnce
Mnohý kvítek temnější
Činí pohled líbější.

XXXVIII.

Jak jen milé ve ozdobách
Pokáže se podletí,
Na sta kvítků v malých dobách
Jedna včelka obletí.

Mých však k jedinému květu
Myšlének a touženi
Roj se honí v bystrém letu
Z rána až do zasnění.

Ó, kde tolikeré sklady
Sladkosti a jemné vnady
Nabraly se v nevinném
Kvítku jenom jediném!

XXXIX.

Sám se z města druhdy loudím
V pole s první dennicí,
Po lesích a pouštích bloudím
Na rameně s ručnicí.

Přes vrchole zrak můj stíhá
Spád kořisti pernaté,
Aneb pílím, kam ubíhá
Zvěř do skrýše skalnaté.

Zvěř ubíhá — ach, a mani
Bezcestím se žene za ní
Lovec Milkem raněný,
Osudem zlým honěný.

XL.

Zas vidím vás na doběrku,
Luk a hájů okrasy!
Zbaven sad již jarých šperků
Podzimními nečasy.

Po dřevech jen plápolají
Barvy žluté, růžové:
Či někdejších květin hrají
Ve větvích to duchové?

Dnové krásní slasti čisté,
Dnové krásní, tak i vy jste
Zmizli, a jen v záletí
Stkvíte se mé paměti!

XLI.
(S prstenem.)

Což nad lásku lze mi dáti?
Dárek lásce ku podobě;
Což si nad to ještě přáti?
Buď k památce milé tobě!

Dárek lásce ku podobě,
Sladké dítě, v kruhu věčném
Buď k památce milé tobě,
V tvém-li dárce srdci vděčném.

Sladké dítě! v kruhu věčném
Což nad lásku lze mi dáti?
V tvém-li dárce srdci vděčném,
Což si nad to ještě přáti?

XLII.

Ono v střetě nejluznější,
Nejmilejší srdéčko,
Ó že pro mne nejpěknější
Schystalo kdy místečko!

Či k blahosti, či mně k žalu
Běh ten časů dospívá?
Nač mi sudba při andělu
Mračnou propasť odkrývá?

Čemu, štěstí, sněným vínem
A chutných ovocí stínem
Ústa šálíš zháraľé?
Znám tvé muky, Tantale!

XLIII.

Sproštěn buď i ty žaláře,
Medohlasý ptáčku můj!
Vítej v hájích ranní záře,
Svoboda tě oblažuj.

Sám ve poutech — přál bych, celý
By ve zvůli plynul svět;
S bohem, ptáčku, u veselí
V blažší kraj nachyl svůj let.

Tam k opomínkovanému
Putuj břehu Otavskému,
Tam jí pozdravení vzdej,
Jinde krásn její pěj.

XLIV.

Mhly podzimní brání zraku
Tváři nebes vítati;
Nelze duši v truchlém mraku
Pstře a jasně skvíteti.

Ó by oči mé na líce
Růžné její patřily,
A čarovné ony svíce
Smutné temno spudily!

Zře ty zoře a lazury
Věčně neptal bych se, chmúry
V mále-li či ve mnoze
Strou se tam po obloze.

XLV.

I tvá, hudbo! mému sluchu
Žádoucí kdys potrava
V sobě zhříženému duchu
Příkří se co otrava.

Proudem tvým nech písně plová,
Kdo dohyl se z tíhoty!
Vítej, harfo Eolova,
Družko tiché samoty!

Neskončené, neurčité
Zvuky tvé, s mou láskou slité,
Srdcevzné, kdy zabolí,
Kojným šeptem chlácholí.

XLVI.

Ušla šípu, v stínech hustých
Laň nalezši ochrany;
Druhý den po hvozdech pustých
Bloudí Oldřich s dvořany.

Až tu šumným nad potokem
Stan milostné Boženy;
Plachým zří po lovcích okem —
Tváře její zarděny.

Kníže vece: Pověz cestu,
Dcero česká, odtud k městu!
Srdce ale: Milko má,
V ráj tvůj kudy sem? se ptá.

XLVII.

Nad horami jedva pučí
Den z ranní se záplavy,
Bystrým cválem temně zvučí
Úval české doubravy.

An vraný kůň hravou pýří
K nivám zlatým uletá,
S peřím čepky závoj bílý
Míle vzduchem třepetá.

„Aj to při tvém účastnictví
Slavné mých dědův dědictví!“
Tak, ji k srdci popřižav,
Dí k Judytě Břetislav.

XLVIII.

Místa v komnatě své bezké
Popřej těmto obrazům,
Těmto milým staročeské
Vroucí lásky důkazům.

Druhdy při zvuku bokálů
Jak tvé oči zářily,
Našich knížat, našich králů
Slávu když jsme slavili!

Buď — jak z dálky v šeru luny
Znívají kdys sladké struny —
I jejich rozvroucnění
K drahému ti pomnění!

XLIX.

Jindy mě za dlouhé chvíle
Sváděná do okliček
Míle baví hravá píle
Medoberných včeliček.

Stíhaje vás mezi kvítím
V skrýši tam kališkové,
Blaženost jarých dnů cítím
S vámi, outlí tvůrkové!

Cítím ji, co k sobě loudí,
V smutku sladí, v plesu troudí
Všecky moje myšlénky
Andělské dvě pomněnky.

Ač na myslí mé se mihá
Dlouhý jen o tobě sen,
Krátký předce valem ubíhá
Každý mi při tobě den.

Vzdechy, slova, zpěv, hubičky
Vše mžikem to uplývá:
Báseň, div-li, že kratičká
Z mé vždy lásky vyspívá?

Snad, osud až ukrotíme,
V poupěti co ještě dříme,
Zkvětlé, drahá, naději
Delší písně zapěji.

ODDÍL DRUHÝ.

Překrásné jsou v tom parku lásky
Besídky, chrámky i procházky,
Slavík kde stále hlokotá:
Leč, žel! i zem se touha plnění,
A sama láska zase dychtí
Jen dát do pout života.

I.

Srdcem chladným, umem suchým
Za pravdou se shánějíc,
Uslyšíš jen šumem hluchým
Zníti vždy své kročeje.

Viz ty divné tvorstva svitky!
I v tichém snu dokola
Vše do nejvnitřnější nitky
Bdí a vře a plápolá.

Všude pravdy pramen stkvoucí
Rozlitý jen láskou vroucí
A tvým žezlem, básnění!
V podobu se promění.

LII.

Či pronikne ducha síla
Tebe, matko přírodo,
Vznik a skon kde tvého díla,
Zzákoněná svobodo!

Stále stavíš, stále boříš
Pod tajnými příkrovy;
Věčně světíš, věčně tvoříš,
A vždy práce hotovy.

Co mi šepce Musa sladce,
Povím krátce k té pohádce:
Předně hmota jest a duch,
Mrtvá tíže, živý ruch.

LIII.

Hmota sama na dvě poly
Nesmírné se prostřela,
Ze směsičné hrozné zmoly
Do světů kdy vyvřela.

Část ta jedna *tvrdost* slove,
Zpurná její pravice;
Lehčím křídlem vůkol plove
Měkkost — její levice.

Obě ony trou se, koří,
K sobě lnou, a zas se moří
Přepodivným přeludem,
Božské moci popudem.

LIV.

Přímé čáry, hrany, hroty,
K točnám liché míření
Jsou soběcké tvrdé hmoty
Neomylná znamení.

Ta kde svémocněji vládne,
Tvářnost pouště béře svět;
Z ní nevzniknou plody žádné,
Holý krystal její květ.

V říši dlouhé bez okrsku
Nelze ducha ni paprsku
Laskavě se vtěliti,
K úkaznosti čeliti.

LV.

Leč i hmota prostě měkká
V mrtvu věčném šamotá,
Neplodné i jí se leká
Blahá jiskra života.

Z kruhů ve kruhy se točí
Duté její obvody,
Odpor čijíc rozdivočí
Se na lůně přírody.

Tak bezmezným klame ruchem,
Jak by valným žila duchem,
An předc nikde ze středu
Nehýbe se ku předu.

LVI.

Čím pak tmota odstupuje
Dále do svých stežejí,
Maří, dusí, žže a truje
Střední život mstivěji.

By pak více nepojala
V náruč světy stará noc,
Jednu druhou upoutala
K bezškodenství vyšší moc.

A hle, jedy v soli chutné!
Hle vzduch — plyny duchormutné!
I ta k tvému pohledu
Rozlitá rtuť na ledu!

LVII.

Přej, když nízký zisk dotýká
Hor samých se kořenů,
A své srdce v háv oblíká
Z rud drahých a kamenů.

Ty, stkvělejší syn jsa říše,
Zbořeništěm těchto skal
Pracuj snažně jen do výše
K čelu hory dál a dál.

Kol tebe se zdravý houpá
Vzduch, an oko tvé se koupá
V stříbrojasném ve moku
Jezer tam a potoků.

LVIII.

Ejhle, jak se s výšin, z hloubí
Suje látka dvojliká,
Již se pojí, stýká, snoubí,
Měkkost tvrdost proniká.

A dle míry, jak tu která
Paní jest neb posluhou,
A dle stupňů, jak se vzpěrá
Mocí jedna nad druhou:

Duch po témž se zjímá, plaje,
Tisícerem tkanin hraje;
Rostův úže, volněji
Tvary se vyvíjejí.

LIX.

V trávě, mechu, v palmy vzchytu
První zřejmě zdoruje,
Druhá v houby nízkém bytu
Převahu svou osnuje.

Chceš-li zříti jadrnější
Vespolek jich ujatost,
Viz tu štíhlou a čilejší
Pňů a stébel kulatost.

Leč i takto jevíc snahy
Obě zhostiti se váhy
Z tvrda listím ševelí,
Z měkka v jehly vystřelí.

LX.

A již tvar jaký se zračí
V lupenech a ve kmenu,
Týž se opět v květu značí,
V ovoci a semenu.

Nežli v původní se stránky
Rozptýlí ta dvojice,
Jaké péče, jaké schránky
Pro milé své dědice!

Takto druh, co druh, památku
Bytí svého beze zmatku
Horlí ze své postati
K dalným věkům poslati.

LXI.

Zemi v roucho smaragdové
Oděl časů rozměrce:
Pojďme, drahá! zírat nové
Luk a zahrad koberce.

Tam v oblouky slávy pnou se
Hvozdy, háje, křoviny;
Zde v oltáře vonné dmou se
Něžné dítky Flořiny.

Kdo se béřeš v tyto chrámy,
Zbožně patř na divy s námi
Čistým okem člověčím,
A ne smyslem zvířecím.

LXII.

Stoje, vděčný smyslolude!
Nad tvé krásy pramenem,
Myslím: Růže! jakž to bude
S ovocem a semenem?

Tvé nesmírné rozvinutí
Jim přineslo úbytek;
Svět nad tvými kouzly šutí,
Ceně hmotný užitek.

„V sobě chovám zisk a chloubu,
Má jak máti; v každém roubu
Sazeném, kdy káže čas,
Žiji dál a květu zas.“

LXIII.

Světa duše-li se šíří
Po rostlinné osnově
Tichým letem: valným víří
Proudem v zvířat budově.

Tam jeden vždy život stojí,
Ač převábně rozkvítá;
Zde druží se dvojí, trojí —
A se divně proplítá.

Tam od zvuku k melodiím,
Zde z akkordu k harmoniím
Až do plné lahody
Neskončené přechody!

LXIV.

Nejprv k hýbání se nese
Každé viceživotí,
Mocnou přírodou-li kde se
V jedno tělo sjednotí.

Práva toho proč ve věnci
Živočichů nedělí
Polypi a bezečlenci
K pohybům nedospělí?

Míru hnutí, krmu, čití,
Rozdíl hmoty, číslo žití
Klade každém při tvoře
V boží velké oboře.

LXV.

Jak díš? duch že hmotu těla
Po své moci uvězil?
Nevěřím ti, mistře, zcela;
Druh jen druha obmezil.

Mním, tvé vidy že z osobna
Nevanou k nerodčatům;
Ještěť lvíčata podobna
V prvních dnech jsou jehňatům.

Ale z váhy větší, menší —
Vyšlé oudy tužší, tenší
Káží duchu širokost,
Krotkost nebo divokost.

LXVI.

Člověk — nejvyvinutější
Dvojné hmoty výprava!
Člověk nejproniknutější
Mnohožitím soustava!

K rozjímáním se odkrývá
Nevyvážná studnice
Nad obihem, jejž prochvívá
Volná ducha letice.

Ani bohem, ani molem,
Jak ho křtí ve šprýmu holém,
Stkvělook ten nebuď zván,
Ale tvorstva všeho pán.

LXVII.

Čára ta a kruh prvotní
Čím jest více seslaben,
Tím i tvora byt životní
Výše bývá postaven.

Předc i nejvyšším prodívá
Hrot se někde z obliny:
Jsou kly, rohy, drápy, hříva,
Šupiny a bodliny.

Člověče, hle, jen při tobě
Sličná forma v blahé době
Zevnitřně se rozvíjí
Pěknou vlny linií.

LXVIII.

Tak zde psán týž zákon stojí
Nad mým i tvým pobytem:
Z měkkosti se k tvrdu strojí
Hmota s prvním úsvitem.

V rovnováze o poledne
Tvar a síly trvají,
A když světlo denní bledne,
S drsnou tíží klesají.

Po posledním dnů těch kroku
K tomu bez konce že roku
V jiných světech dospěji,
Věřím v sladké naději.

LXIX.

Kamž ta cesta se prostírá?
Jsou to mamu působy?
Má i v sobě duše zírá
Tyž, leč vyšší, obdoby.

Obraznost si orlím pérem
Kruhem prostor odmyká,
Anto rozum rovným směrem
Všude k jádru proniká.

K stáří on, a ona k mládi
Vlnavé vinou se rádi;
Pravý život zazvučí,
Kdy padou si v náručí.

LXX.

Darmo! slova nepostihnou
Tušení a průsvity,
Ještě bleskem kdys se mihnou
Přes ty šeré závity.

Děsí nesměrnost a mýlí
Jednoty mě tu i tam:
Kdož pochybnost mi rozptýlí
O tom: odkud, proč a kam?

Toť ten uzel, že neznámo,
Z diamantů Pán jak tamo
Přede přízi paprsků
Do všech světa okrsků.

LXXI.

Ty-li tajnost tu odkryl bys,
Jak svět tvořil Hospodin:
Ne ten prachu tvor, a byl bys
Jeho Slovo, jeho Syn.

Skrýš ta však tě nerozpáčej,
Abrž, kudy přál tvorec,
Jasným pod nebem roztáčej
Zdravých smyslů praporec.

Čas a prostora čím stále
Zkrášlují se k boží chvále,
To-li z částky pochytíš,
Dost svou touhu nasytíš.

LXXII.

Tvorčí jiskra až se vznítí
Sama, nikdý nečekej:
Ni po rajském zrak tvůj kvítí
Bez účelu netěkej.

Více ohni nežli ledu
V outlých ňádrech místo přej,
A co dobré, z toho středu
Zúrodněné dál podej.

Za ctnost odplaty nežádej,
Za kořist celou pokládej,
Tvůj-li šlechtí zemský byt
Mravní shoda, krasocit.

LXXIII.

Ty-li pěješ srdce svého
Neb svých bratří hosanna!
Příklad z obloholetného
Vezmi sobě skřivana.

Výše se a výše nesa
Před zřitelem rozvinuj
Let svůj, a naň zvuky třesa
Za sebou mu pokynuj..

V houští ale po slavíku
Sebe-li umíš, básníku,
Skrýti a v se stoupiti,
Více budeš kouzliti.

LXXIV.

S bohem, slunce! noc měsíčná
Vábí zpěvné na lovy;
Tajemná a čarolícná
Noc to, jak sny věštcovy!

Ticho živné jen přerýval
Slavík toužným nadšením,
A k úsvitu se rozlíval
Hlas křepelčin osením.

Ach! již chleba syn se budí
V kalném městě, a se trudí
Ukojiť svých péčí hlad:
Vítej, slunce! — já jdu spat.

LXXV.

Tamo růže kde nevadlé
Se u věčném jitru rdí,
A na vod živých zrcadle
Děl božích se záře stkví;

K hvězdám duch kde nešen bývá
Na perutech orličích;
Kde v akkordech se rozplývá
Více nežli slavičích:

Host i já v té nejsa říši
Z tvých zdrojů plnívám číši
V bujarosti mladické,
Krásné žití básnické!

LXXVI.

Kdy tichá vlažička šustí
  Mezi listí zmlazené;
Klasové kdy vedou hustí
  Šepty vínim zbuzené;

Vlna za vlnou kdy šplouná
  Dmoucím se po jezeru;
Ve stromech kdy vítr šoumá
  O podzimním večeru:

V hod tu srdci milovnému
Plésati ke taktu tvému,
  Plná ladu, neshody,
  Divná hudbo přírody!

LXXVII.

Snů mých sídlo nad prameny
  Pod skalami v ořeší,
Nade mnou kde duby, kleny
  Tkají stinné přístřeší!

Ticho šíře kdy ukládá
  Do vzdušných se vrcholí,
Bázliv sám se den prokrádá
  Přes hory a údolí.

Slavné ticho! — bližším, bližším
Šumem nad hlavou již slyším
  Tvé to, čase, plynutí
  V sladkém duše zasnutí.

LXXVIII.

Ztráviv den ve trýzni stálé
Spěchám s klidným večerem
Ku potoku, jenž po skále
Stkví se luny pod šerem.

Zrak ovlhlý tu se hříží
Do vln šumných pobludu,
Mysl teskná v tom se zhlíží
Zrcadle mých osudů.

Divný úkaz! proudy chladné
Tam metají jiskry ladné,
A zde plynou z plamene
Slzy s touhou smíšené.

LXXIX.

Již ve vísce mezi bory
Svatvečer se odzvonil,
A přes obrůžené hory
Letní den se překlonil.

Jak zlatý štít bohatýra
Luna plá ve blankytu:
Vlij, ó duše všehomíra
Lad i mého do citu.

Ztiš ty vlny v pláni hladkou,
Dej, by přítomnost tvou sladkou
Srdce moje poznalo,
V souzvuku tvém plesalo.

LXXX.

Ať si jak chce moře zmítá
  Člunek mého života,
Ať ho stíhá bouře lítá,
  Živlů vztek a mrákota:

Směle bohem uloženou
  Podnikaje výpravu
Spěchám duší nezhroženou
  K blaženému přístavu.

Zjasňujíce černé noci
Ve tříhvězdí tajné moci
  Nade mnou se vznášejí
  Víra, láska s nadějí.

LXXXI.

Truchlosladký cit ovládá
  Veskrze mou útrobu,
Kdykoliv zřím, že se skládá
  Děva sličná do hrobu.

Jednu znal jsem! — slzy hojné
  Tekly pro ni přes líce;
Dávno spaní spí pokojné
  U svaté tam Trojice!

Blaze tobě! An v té marné
Herně tratí vše, co stárne,
  Panny shaslé za sto let
  Ještě se zpomíná květ.

LXXXII.

Ó mladosti, ó mladosti!
Blahotvorná bohyně!
Ze všech nejmilejší hosti
Na života bystřině!

Anto půvab ze tvých rájů
Mou milenku obletá,
Každou dobou na sta májů
Na mé mysli rozkvetá.

Slavte ale samy tebe
Růžové rty, sličná Hebe!
Za jarou tu úrodu
Danou mému národu.

LXXXIII.

S námi štěstí nech zahrálo
Na pány neb posluhy,
K činům předc každému přálo
Dosti volné okruhy.

Nepaměti do propasti
Klesne pustý darmochléb:
Blah, kdo pěstoval své vlasti
Jednu růži, jeden štěp!

Komu los však méně stkvoucí
Padl, aspoň pro budoucí
Poutníky a poutnice
Urovnávej silnice.

LXXXIV.

Leonovi, hraběti z Thunu a Hohenšteina.

K rodu Tvému úctou veden,
A jak srdcem veleno,
Kladu z růže lístek jeden
Tvé libostné pod jmeno.

Vděčněji by mohla pláti
Všecka v kráse zářivé,
Na týž lístek dovol psáti
Ještě slovo pravdivé:

„Vlast že miluješ, to víme,
Proto slušně Tebe ctíme;
Že pak sám jsi její čest,
Podnět naší lásky jest.“

LXXXV.

Do památníku J. V.

Jménem tvým by věky dlouhé
Hřměly i rod všeliký,
Neleží v tvé snaze pouhé,
Dar to božstva veliký!

Aniž to, by hlučnou troubou
Zněla pověst o tobě,
Že jsi kmene svého chloubou,
Skutky tvé mu k ozdobě.

V tom však vlastní vůle dílu
Každému dal tvorce sílu,
Býti ke cti rodině,
Ke blahu své dědině.

LXXXVI.

Bez trojí mi nelze tužby
Žíti zemi na celé:
Bez tvé blahotvorné družby,
Tajemníče duše mé!

Pak tebou, má dívko hezká,
Vznícených bez plápolů;
Ani bez tvých, mluvo česká,
Čarodějných hlaholů.

S vámi rozkoš nejchutnější
Chutnám, bez vás nejsmutnější
Všude nosím okovy,
Tři ve srdci hřbitovy.

LXXXVII.

Potem, krví svatá země!
Matko mužů velikých!
Div hle! ještě žije plémě
Tvé po bouřích tolikých!

Měst tvých účel býval slávy
Domknouti se výšiny;
A co ves — to bystré hlavy,
A co hrad — to hrdiny.

Nuž, té pozasuté sopky
Svou pochodní tajné kobky
Nám, Palacký! osvěcuj,
Dávní lásku rozněcuj.

LXXXVIII.

Žel té růže, bez slavíka
V sadě která odkvetla,
Žel i krásy, bez básníka
Jenž od země odlétla!

I nechválím předků časy
K pravé kráse nečilých,
Ztřeštěnými za mamlasy
Po blyskotkách zbloudilých.

Jich nebeské: „Všecka sláva,
Všecka krása — polní tráva!“
Syny, málo chybělo,
K čertu že neodpělo.

LXXXIX.

Tebe rozum, čisté lidství
Hájí, pravdo, na věky,
I kde zištnost a pokrytství
Roubí hnusné záseky.

Sám tvůj pohled — jak Medusy
Hadochvějné čupřiny —
Sype blesk a mraky hrůzy
Na bezectné zlosyny.

Oblij září svou nebeskou
Opět každou duši českou
Nech tě ctí za bohyni
V své domácí svatyni.

XC.

„Jakéž kouzlo tě vedlo
Drsnou cestou života,
Tvou že mysl nepokrývá
Nikdy smutku mrákota?“

Střídmost, bratře, která sladce
S mým se bytem přátelí;
Pak nekvapná, stálá práce —
Ty mou duši veselí.

Těma chráněn, pod nos luskám
Všem padouchům, klada k trnukům
Nádhernost palácovou
I radost bublinkovou.

XCI.

Um svůj těmi bav caparty,
Měr kdo vyšších netuší;
Hříčka v koule, šachy, karty
Nejméň muži přísluší.

Vtipnou hru nehrá-liž dosti
Čas s tebou — ten mocný pán?
Čacký pán! jemuž k radosti
Bývá, byl-li obehrán.

Vyhráv ale sám, jak smeti
Vyklízí ty staré děti
Nevědoucí, proč zde jsou,
Ani proč se světa jdou.

XCII.

Ne horoucnost povalečná
  Zjedná duchu potravu!
Práce tichá a společná
  Získá vlasti oslavu

Jedno-liby zrnko zdravé
  Každý v půdu položil,
Brzo by, můj Krasoslave!
  Dvůr se pustý ostožil.

Kdo však marnou chloubou práší,
Koše plev na trh vynáší,
  Vítr času odvěje
  Jej i jeho naděje.

XCIII.

Bujný oř jest mluva naše
  Ušlechtilé úrody,
Bezmezím se toulá plaše,
  Jak syn drahé svobody.

Hlavu pyšně na vzduch sází,
  Z očí šlehá blesk a blesk,
Z nozder dým a jiskry hází,
  Pleť po něm — hedbávný lesk.

A kdy letí, jeho hříva
S proudem větrů hravě splývá;
  Kdy však zvolna harcuje,
  Řeckým taktem tancuje.

XCIV.

Pakli na něm jede v okol
Mistr svého umění,
Vede si co jasný sokol,
Milé na ně vzezření!

Leč běda, kdy hrdotupě
Jej kdo tiskne k rozmachu:
Náš ho bystřák ku potupě
Brzo složí do prachu.

Tak i do soustavné káry
Po německu jeho žáry
Věčně věkův nevpraviš:
Marně, brachu, svéhlavíš! —

XCV.

Sází-liž kdo hned ze země
V zlato drahé kameny?
Jistě teprv, až jsou jemně
Zbroušeny a zhlazeny!

Klenotuiče! tak ty předně
Sličně stav je do řady:
Mistře! vylož nám úhledně
Umu svého poklady.

Jazyk tak cti jako vědu,
Přidej z něho soli, medu,
Chceš-li by nám chutnala,
Užitek stý vydala.

XCVI.

Zda pověčnost, aneb zlost-li
Hnula by se v srdci tvém,
Kdyby viděl — aby rostly! —
Kdes na skřipci vědeckém

Rozpínati oudy zdravé? —
Zlý by věru byl to lék:
Nemá obr krásy pravé
Rovně jako trpaslík.

A jak tělo pěkné, čisté,
Má i jazyk meze jisté:
Na to, Ammerlingu můj,
S pány bratry pamatuj!

XCVII.

Milý! osvětou netrap si
Rozum a jím svědomí!
Tent má světla plné kapsy,
Onoho až v nose čpí.

Lépe se to po tmě modlí,
Nech to zboží křesací;
Činíť velké nepohodlí
Velká illuminací.

Každý rád si v stínu hoví;
Každý rybář tobě poví:
Čím jsou vody kalnější,
Tím jsou lovy valnější.

XCVIII.

Vrah stasí ten pásma lichot
Nech jen dále osnuje;
Z končin světa jih a východ
Velikou mzdu hotuje.

Odonud hle! hvězda svítí,
Hvězda lásky vítaná;
Tam se i pochodně vznítí
K svatbě již uchystaná.

Odtud, z naší slávy sídla,
Potrou mračna bleskokřídlá
Lidožerné modly chrám;
Odtud vzejde slunce nám.

XCIX.

„Nad řekami Babylona —“
Pěj ten zpěv mi, družko má!
Spadne s duše mračná clona,
V důvěře se rozplesá.

Nad řekami Babylona
V hoři naše plémě dlí;
Jak prorocká harfa ona,
Tak i naše temně zní.

Bídná dcero Babylona!
Ejhle, pomoc ze Siona
Již se blíží, mocný tvou
Odmění ti odměnou.

K druhu, družce, k vodu, vlasti
Stálost již mi odměnou!
Při ví jiné práci, slasti
Rád blažím se proměnou.

Vždy ni tebe uříti v zlatě
Nechci, zpěvu bohyně!
Vítej stále v jiném šatě,
Druhdy třeba v lyčině.

Snů mých vděčná strojce — múze!
Řku i tobě: s bohem, růže!
Touha vede do jiných
Záhonův než květinných.

KNIHA DRUHÁ.

OHLAS PÍSNÍ RUSKÝCH.

„V duchu našem vystupují často myšlénky, ku kterým z počátku pro nesnadnost jich vyvedení, neboli z nedůvěry na hned srdce přiložiti hotovi bývámo; dodáním však sobě mysli brzo o možnosti v skutek jich uvedení sebe přesvědčujeme. Odvaha a rozvlažená chuť tu více působí, nežli dlouzí rozmyslové. Podobná mimoletná myšlénka byla mi pohnútkou, abych síly své v prostonárodních slovanských písních, a přede vším v ruských, pokusil; z nichž některé k Tvému laskavému nahlédnutí tuto odesílám. Známyť jsou Tobě, příteli, půvaby a krásy zpěvné naší Slovanky, za našich dnů nejen na vlasti lůně, nýbrž i po vzdálenějších krajinách rozhlášené a slavené; i nebudeš se tedy diviti, že mě náklonnost právě k této práci vedla, spíše se mnou divno musí Tobě býti, že posud žádný z našich spůsobilejších básníků k tomuto prameni se neodebral a z něho nečerpal. Mám naději, že zalíbení ve zpěvu národním básníky naše od oné nadutosti, oněch par a dýmu uchrání, jenž nyní některé cizokrajné literatuře, a poněkud i naší, více jsou na škodu, než k užitku; pokud pravda jest, že

pestrá latanina slov nikdy myšlénky samé nenahradí, která čím vznešenější a pěknější, tím spíše takořka v tenké roucho slov se odívá, aby více viděna a pozorována byla.

Samo pak vymyšlení následujících písní v kroji ruském, jakož snadno sám spozoruješ, odnikud vzato není, vyjmeš-li užití rozměru, některých tak nazvaných stálých básnických forem, po mnohých písních rozprostřených a stále se opětujících, užití též několika grammatických zvláštností a jiných některých drobností, což vše k lepšímu vytknutí národní známky přičiniti se muselo. Ostatně, naděje-li neklame, žeby tento druh básní Tvou i jiných přízeň získal, brzo k některým jiným slovanským národům podívati se, ano i počet ruských písní rozmnožiti hodláme.

Místo vší předmluvy viděl se spisovateli dostatečné býti položení tuto výjimku z listu psaného k ctěnému svému příteli, *K. Vinařickému*, jemuž i v důkaz přátelské lásky tyto stránky obětovány budiž.

V Praze 26. dubna 1829.

I bylo bohatýru takto mluviti:
„Hoj, kdo přede mnou utíká v širé pole,
Na toho já meče netasívám,
Za tím já střely kalené nepouštívám,
A pouštívám tě, můj koni bujný!“
Tomu hlasu kůň bujný porozuměl;
On prvním skokem — do půl pole,
On druhým skokem — do Tatařína,
A třetím skokem — Tataru přes hlavu;
I valí se, padá Tatařín k syré zemi,
Na kusy lebka jeho roztřepena,
Což rázným kopytem koně bujného.

A vrátil se Muromec k dobrému mládci,
K mládci tomu dobrému, ubitému;
On vykopal hrob v širém poli,
Do toho hrobu tělo položil,
Za duši jeho se pomodlil,
A schytav a svázav koně tatarské
On s nimi ujížděl ve svatou Rus.

II.

Rozmluva noční.

Nepokryla se podzimním listím
Dolina, dolinečka;
A posula se ruským vojskem
Krajina, krajinečka,
Což krajina ta, celá země švedská
Od moře do hor vysokých;
A na vysoké hoře na noční stráži
Mladý bojovník stojí,

On ke všem ke čtyrem nebes stranám
Pilným okem pohlíží;
I nemluví on udatný mládec
S milými bratry svými,
Ani na nebi s jasným měsícem,
Tichým svým společníkem:
Ale mluví on dobrý mládec
S milou dalekou stranou,
S milou dalekou stranou, rodným krajem,
A takto se vyptává:
„Ty pověz, pověz, rodná matičko,
Krajino, dálná strano!
Či ještě na živu, na zdraví
Roditel, starý otec?
Či po mně touží mladá žena?
A což maličké dítky!“ —
Ne svistem větrů daleká strana
Mládenci odpovídá,
A odpovídá krajina rodná
Sladkým ruským jazykem:
„Ty spokoj se, upokoj, udatný mládče,
Živtě starý otec tvůj,
I mladá žena s malými dětmi
Chová tě v lásce věrné.“
„Ach, ty matičko, rodná strano,
Trojí posluž mi službou:
Což první služba — starému otci
Poklonu a dobrou noc;
Což druhá služba — mé mladé ženě
Políbení a lásku;
Což třetí služba — maličkým dítkám
Otcovské požehnání.“

III.

Romantická láska.

Na září to bylo, na usvítě —
S růže květu rosa nepadala,
A po lících slzy roníly se
Mladé dívce, mladé Vasilevně;
Ona ve zámutku, v té žalosti
Z bolných ňader těžce povzdychnula,
K mládenci dobrému promluvila:
„Ty s bohem buď, s bohem, druhu milý!
Ty s bohem naděje, můj miláčku!
Už nám na věky se rozejíti;
Otec, matka tebe nemilují,
I rodina nenávidí tebe,
Jinému mne, milý, zasnubují.“ —
Jak tu dobrý mládec zamyslil se,
Zamysliv se potom odpověděl:
„Ty neplač, neplač, duše moje!
Ty družko nelom ruce bílé!
Nám pomyšlení pomysliti,
A nám pevnou radu uraditi.
Daleko odtud v dálném kraji,
Což v dálném kraji mezi horami
Protéká jezero velké velmi,
A na tom na jezeru ostrov stojí,
A zarostlý ostrov v divné kráse.
Osedlám já večer dva koníky,
K jezeru se na nich odpravíme;
Na břehu vyroubím rychlou loďku,
K ostrovu na ní se doplavíme;

K druhu, družce, k vodu, vlasti
Stálost již mi odměnou!
Při vší jiné práci, slasti
Rád blažím se proměnou.

Vždy ni tebe uříti v zlatě
Nechci, zpěvu bohyně!
Vítej stále v jiném šatě,
Druhdy třeba v lyčině.

Snů mých vděčná strojce — muže!
Řku i tobě: s bohem, růže!
Touha vede do jiných
Záhonův mě květinných.

KNIHA DRUHÁ.

OHLAS PÍSNÍ RUSKÝCH.

To zatopeno, to rozdrceno: —
Ach! pode Moskvou, pode matičkou,
Tam na rovinách, smutných dolinách
Mnoho chrabrého vojska ruského,
Mnoho vojinstva i francouzského
Ku syré zemi hlavou přilehlo,
To rozbodáno, to rozkotáno
Ostrými meči, hrotem bodáků,
I přívalem-to kalených koulí. *

Vy velké matky věrní synové,
Vy milé vlasti obhájcové,
Dobrého Cara zástupcové!
My za tu lásku, za ochotnost,
Za drahou oběť vašich životův
Vám slavili jsme panichidu,
Jakou-to posud svět nevídal,
A o jaké snad nikdy neslýchal.

Nebylo u nás světla hojného,
Nebylo dosti vosku jarého
Pro to-li množství duší vašich;
A my postavili jedno světlo
Do toho-liž chrámu božího,
Jediné světlo — matičku Moskvu,
Vám synům milým na usmíření,
A vrahům našim na pokoření.

* Bitvu tuto krvavou svedl s Francouzi Kutuzov dne 7 Září 1812 na řece Moskvě. Z obou stran více jak 120 tisíc ran z děl vypuštěných se počítalo, a málem 100 tisíc lidu dílem zabito, dílem poraněno bylo; z francouzské strany 43 polních vůdců padlo. Rusové však ustoupili; načež brzo, jak vůbec známo, zapálení a sežhnutí Moskvy následovalo.

VI.

Smrt Alexandra.

Potuchly hvězdy na nočním nebi,
Pochmuřila se i jasná luna —
O noci, noci, černá noci!
Tys nesypala, černá noci,
Z perutí mraky po šírých polích,
Ani husté tmy do pustých lesů;
A tys sypala, černá noci,
Těžký zámutek po našich krajích,
Do ruských srdcí hoře veliké!

Ach, na jižní straně blízko moře,
Blízko toho moře Azovského,
A což ve městě Tahanrohu,
Nepláče anděl nad zpustlým chrámem,
A máť-carice Elisaveta
U tisového smutného lůžka
Slzy prolévá nad mrtvým tělem
Cara dobrého, bohumilého,
Alexandra otce laskavého.
Ona pláče — pláčem tiché řeky,
A za ní ruský, pravoslavný národ
Zbouřených moří vlnobitím pláče;
Moře snad se utiší — řeka neustane.

VII.

Rusové na Dunaji r. 1829.

Bouře nebouří po šírém nebi,
Hromy nehučí v hustých oblacích.

A vojsko ruské táhne k Dunaji,
Táhne k Dunaji v plesu veselém,
Písně zpívajíc, Dunaj vítajíc:
Hoj ty náš starý otče — Dunaji!
Dlouho po tobě nám se stýskalo,
Dlouho jsme s tebou se nevídali;
Netoužili jsme po jarých vlnách,
A my toužili po tvých šedinách.
Ty na ramenou svých přenášej nás
Dobrých jinochův i našich koní;
My jdem vyhubit tureckou zemi,
A my nevěrných Turkův vyženem.

Kdož to vítá nás dobrých jinochův,
Vítá za starým otcem — Dunajem?
Zvony nezvoní hlasem stříbrným,
Hlasem stříbrným s božích kostelů,
Zlato vitých trub zvukem nezvučí,
Zvukem nezvučí po dolech, horách:
A slovo mluví pravoslavný Car,
Velký Hosudar, otec Nikolaj:
„Och, vy udatní, dobří mládcové,
Ty milé moje vojsko vybrané!
Vy poslužte mi a vlasti svojí.
Vy se vyslužte pravdou i věrou,
A bíte vrahův ranou hromovou!“
O pravoslavný Care, otče náš,
Tobě i vlasti my posloužíme,
Na tvé kynutí my poletíme
V řady nepřátel ranou hromovou,
I položíme život za tebe.
Turecký bude měsíc klesati,

Slunce v jasnosti bude vzcházeti,
A sláva ruská z něho svítiti.

VIII.

Opuštěná.

Letí oblaka přes lesy pusté
A luzní snové přes hlavy lidské,
Ach, sledu za sebou nenechávají! —

Jak pod javorem, požloutlým stromem,
Čistá se pryští na dol studánka;
A dívčina sem mladá přichází,
V kovaná vědra vody nabírá,
Vody nabírala, pod javorem sedla,
Bílé ruce klesly, hlavu přiklonila,
Sama ona k svému srdéčku toužila:
„Samotna neroste v poli kalina,
A samotna bydlí v lidech dívčina;
Není příbuzného, ni bratra, ni sestry,
Otce a matičku země zasypala,
A milého druha vojna odjala,
Vojna odjala a krajina dálná.“

Nestaví děvče na údolíčku
Z drahých kaménků knížecí zámky;
A ona staví na údolíčku
Z drobných myšlének jen dvě chaloupky:
V jedné matička s otcem přebývá,
A v druhou ona s milým přibývá,
Vedlé chaloupek pěkná zahrádka,

Dosti v ní kvítků nejedné barvy,
A ve chaloupce nejedné radosti.

Podzimní vítr po dolině táhne
On milé chaloupky i sad odvívá,
V dívčinino srdce smutek zavívá.

IX.

Mládec koně pochvaluje.

Jak na dolině, na zelené louce
Travička roste jakby hedbáví,
Ve trávě na té louce kůň se pase,
A podlé koně stojí dobrý mládec,
On-to loktem podepřen o sedélko,
S koněm, svým společníkem, tak rozmlouvá:
Hoj, an jsi ty sivý kůň, milý koník,
Ty do syta se napas zde na trávě,
Budeť nám dalekou cestu dnes konati,
Ne dále ne blíže dnes dojeti,
Než do matičky Moskvy bělokamenné.
Ve slavném tom ještě městě tys nebýval,
I bude nač tu tobě dívati se,
I bude čemu tobě diviti se:
Uvidíš ty, můj koni, zlaté věže,
Široké ulice, krásné náměstí,
Uvidíš tu, můj koni, domy vysoké,
Jakých jsi u nás-to na vsi nevídával,
A o jakých jsi jak živ neslýchával.
Najdeš tam, můj siváku, mnoho koní,
Pěknějších-to tebe, úhlednějších,

Jak hříva-to do země, hlava do větru —
A však v matičce kamenné Moskvě
Nad tebe nebude lepšího, věrnějšího,
Věrnějšího a ve službě rychlejšího.

X.

Dovtipný milý.

Dobrý mládec u souseda,
Domek podlé domku;
Sličné děvče u sousedky,
Plůtek vedlé plůtku.

Věje vítr od půlnoci —
Hněvají se staří;
Věje větřík od poledne —
Milují se mladí.

Byl milý druh na zahradě,
K nám v okna pohlížel;
Já mladička, já radička
Na zápraží vyšla.

S milým druhem řeči líbé
Promluviť jsem chtěla;
Šel zlý otec po zahradě,
Mluviť jsem nesměla.

Sivý na střeše holoubek
Zticha povrkuje;
Mluví Aňuta k holoubku,
Milý pozoruje.

Ty siváčku, můj holoubku,
Zticha vrkající!
Čemuž ty k okénku mému
Nejdeš sletující?

Tobě já to, můj holoubku,
Dřív než sešla rosa
Na okénku prosypala
Pšeničky i prosa.

Přijď kdy líbo k okénečku,
I kdy slunce zajde;
Žádný tebe, můj holoubku,
Nesplaší, nenajde.

Sivý na střeše holoubek
Řeči nerozuměl,
Ani starý otec v sadu:
Milý porozuměl.

Nepřiletěl holoubeček
Pšeničku zobati:
Přišel naděje, druh milý,
V ústa celovati,
V ústa celovati,
Se mnou se radovati.

XI.

Dívčinino plesání.

Aj luli, aj luli, ty slunéčko,
Ty krásné a teplé rozjasni se;

Aj luli, aj luli, větříčkové,
Zavějte mi, vy líbí a lahodní;
I vy milí ptáčkové zazpívejte,
I vy se mi kvítkové usmívejte!
Pro tu-li radost mou, pro velikou,
Pro veliké plesání srdce mého.

Jakto přijel z Petrova můj milý druh,
Naděje má, dobrý mládec, otecký syn;
Dlouho-to s milým jsme se nemívali,
Dva spolu se roky málem nevídali;
On přivez mi dárečky velké ceny,
On přivez mi sebe beze změny.

Aj luli, aj luli, ty slunéčko,
Ty krásné a teplé vyjasni se,
A se mnou mladičkou rozvesel se!
Aj luli, aj luli, větříčkové,
Vy líbí a lahodní zavějte mi,
A vy světem mou radost roznášejte;
I vy milí ptáčkové se rozzpívejte,
O blahosti srdce mého prozpěvujte;
I vy na mne kvítkové se usmívejte,
Pro mou lásku převelikou se líbejte,
Aj luli, aj luli, se líbejte!

XII.

Dvě slovíčka.

Ty labutičko, starší sestřičko,
Ty rodná moje a přívětivá!
Nelibo-liž tobě mně se svěřiti,
Upřímnou pravdu vypovědíti,

Jaké jsi včera až do večera
Za naším sadem s milým stojeci,
Po luhu s ním se procházejeci,
Rozprávky vedla a tajné řeči?

Ty holubičko, mladší sestřičko,
Ty rodná moje, ty má důvěrná!
Rádabych já se tobě svěřila,
Všecku rozprávku tajnou zjevila;
Mně zpaměti-to řeči vypadly,
Řeči vypadly pro dvě slovíčka
Druha milého, přelaskavého.
Ne slavíčkové dva zašustěli
Okolo ucha přeletujíce,
A dvě slovíčka zaštěhotaly
Ze srdce milého vyletujíce;
Jedno slovíčko: miluji tebe!
Druhé slovíčko: na věky má jsi!

XIII.

Jak se zachovati.

Na zelené listí deštíček padá —
Se mnou mladou se starý test hádá,
Hádá, vyučuje po svém rozumu,
Po tom po svém obyčeji starosvětském.
Ach řekněte, dobří lidé, mně mladičce,
Kterak se mám testi otci zachovati?
I půjdu já, testovi pokloním se,
Číší vína otci tomu zalíbím se,
Připiju a řeknu: Otče, na tvé zdraví,
Na tvé zdraví, a na naši dobrou vůli.

Okolo květu včelička vučí; —
Se mnou-to mladou svekruška bručí,
Bručí, vyučuje po svém rozumu,
Po tom po svém obyčeji starosvětském.
Ach, řekněte, dobří lidé mně mladičce,
Kterak se mám svekrušce zachovati?
Půjdu, svekrušce laskavé dám slovíčko,
Pro matičku uchystám snídaníčko,
Řeknu: Se mnou mladičkou nebroukávej,
A, matičko, se mnou se porovnávej.

Na střeše dvé holoubků se objímá —
Mne mladou můj milý druh v ústa líbá,
Líbá, vyučuje po svém rozumu,
Po tom po svém obyčeji mládeneckém.
Neříkejte, dobří lidé, mně mladičce,
Kterak se mám milému zachovati;
Vím to já, vím, druha mého že líbati,
Okolo hrdla drahého objímati;
O tebe já, můj miláčku, starostliva,
A tobě já, ty světe můj, celá živa.

XIV.

Vyznání.

Pověz, o pověz, dívčino krásná,
Matčina ty slávo, sivá holubičko!
Pověz upřímnou myšlenečku lásky,
Jak bylo tobě, na zahradě carské
Když jsme druh druha viděli ponejprv?
„Bylo, jak před tím nebývalo nikdy —
Půl očí v tobě, půl se krylo v trávě,

A ne v trávě zelené, ale ve měňavé;
I bylo, jakby uroněná jiskra
Ňádra propadala, srdce dopadala.“

Pověz, o pověz, statný mládenče,
Otcova ty slávo, sokole jasný!
Pověz upřímnou myšlenečku lásky,
Jak bylo tobě, na zahradě carské
Když jsme druh druha viděli ponejprv?
„Bylo, jak před tím nebývalo nikdy —
Jahůdka nekanula s keříčku nízkého,
A suchota* se vila do srdce bujného;
Jen tebe, a jen tebe očima jsem líbal,
A duší mládeneckou tebe jsem objímal.“

XV.

Odšedivělý.

Jakto za rána, jitra zimního
Neletí sokol po širém poli, —
Letí na koni bujném mládenec;
On s vrchu pádí jak přede střelou,
A po rovině jakby za střelou,
Nazpět kopytem dobrý kůň jeho
Sněhu vánici práší k oblakům
Jemu ze chřípí jiskry nesrší,
A srší jemu jíní blýskavé.

I přihnal se kůň často před rokem
Do bývalého dvorce známého;

* Tak sprostý lid ruský vůbec a zvláště v písních nazývá strast lásky. — „Pustil suchotu po mém životu“ dí děvče, t. j. zajal mne láskou.

Veselým koník hlasem zařehtal,
Bujarým hlasem houknul mládenec,
A ve světnici mladá děvčina
U oken stojí u zkvětovaných;
I nepoznala koně bujného,
Ani mládence na něm dobrého;
Děvčím smyslila sprostým rozumem
A sama k sobě takto mluvila:
Jakýž-to starec, jaký dědůšek
Ajhle do dvoru přijel našeho:
Jak jsou kadeře jebo zbělely,
Jeho vousiska,* jeho obočí
Jak od starosti pošedivěly.

Opět zahouknul dobrý mládenec
Ke kruhu koně uzdou vázaje,
Hlučněji zvolal: Hoj, ty duše má!
Ty pojď, přivítej, Parašo milá!
I poznala-tě svého milého,
A poznavši jej ven vyskočila,
Jedva v náručí mu neletěla.
Objala rukou, sněžným ramenem
Okolo hrdla mládce dobrého:
A hle kadeře jak dědůškovi
Za tím objetím jsou potemněly;
V oči pohlédla svému milému —
Zčernalo starci bílé obočí;
A ústy k ústům svého drahého
Také vousiska odšedivěly.

* Částka vousů nad ústy, slovo z polštiny vzaté; naše české frňousy patří již mezi staré haraburdí.

XVI.

Udobření.

Vy mé pěstounky, milé matičky,
Vy družky moje, krásné děvičky,
Povězte vy mně, známo-li vám,
Jak dlouho trvá ranní rosa,
A na nebi duha, hněv lásky?

Já s milým druhem pohněvala se,
A na milého rozhněvala se,
Já k němu, on ke mně nemluvil více,
Ani dvě slova, ani půl slovíčka;
Věrnou jsem lásku pod sníh zakopala,
A na sněhu jsem svůj hněv zapsala,
Svůj hněv zapsala, druha se odříkala.

Zavanul teplý, jarní větříček,
Sněhy roztanuly, hněvy odplynuly,
Zakopaná láska v kvítky vyrostla,
A jistě ve kvítky červené a modré.

Byl den a byla neděle radostná,*
Já záhy ráno mladička vstala,

* V noci mezi bílou sobotou a velikonočním božím hodem (svjataja nedělja) v Rusích, zvláště pak v Moskvě veliké slavnosti a radovánky svůj počátek berou, trvajíce potom přes celý týden. Této noci vše se valí do kostelů v nejpěknějším oděvu, tak že všeckny chrámy a zvláště hlavní ve Kremli, kde sám metropolit služby boží koná, lidstvem naplněny bývají. Kdokoli do chrámu vstoupí rozsvítiv svíčku v ruce ji drží; tichost panuje kolem až do dvanácté hodiny, kdežto kněz hlasitě třikráte zvolá: „Christos voskres“ (vstal

Na ulici jsem milého potkala:
„Christos voskres“ k němu promluvila,
K němu promluvila, oči sklopila,
„Vo istinu voskres“ milý odpověděl,
A odpověděv v ústa políbil.

Vy mé pěstounky, milé matičky,
A vy družky moje, krásné děvičky,
Bude se jasné slunce mrakem pokrývati,
A nikdy s milým více milá se hněvati.

XVII.

Láska nad bohatství.

Já včera s mojím milým se viděla,
A já s ním se po dolině vodila.

Mluvili jsme dvě slovíčka radostná,
Radostná dvě slovíčka, tři žalostná.

A já s drahým do půlnoci seděla,
V oči mému rozmilému hleděla.

Oh, vy oči, jasné oči milého,
Co já musím pro vás oči snášeti!

z mrtvých), čím znamení se dává k slavení hodu velikonočního. Tu vše veselejšího pohledu nabývá; druh druhu štěstí přeje a pozdravujíce se vespolek: „Christos voskres“ — načež druhý: „Vo istinu voskres“ (opravdu vstal z mrtvých) odpovídá, líbají se staří mladí, sličí nesličí, chudí bohatí vespolek, a nikdo druhému, buď on kdokoli, políbení tohoto neodpírá. Tak to i po celý budoucí den na potkání se děje, kdež i malovaná vajíčka (pomláska naše) se rozdávají. Viz: Richters russ. Miszellen I. str. 153 a d.

Kdo nás viděl? — Světlý měsíc v oblacích;
Kdo nás slyšel? — Ticho noční slyšelo.

Předce ráno matička to věděla,
Co jsem večer s milým druhem mluvila,
Bila, lála a se mnou se vadila.

Oh, matičko, nevaďte se, nelajte!
Nechtějte mě nemilému chovati,
A raději mě za milého provdati.
Vy-li snad jste milovala bez lásky,
S otcem naším bez srdce věk trávila?

Milejší-li, dceru míti bohatou,
A bohatou v syrou zemi skládati,
Nežli šťastnou po celý věk vídati?

XVIII.

Píseň dětská.

Zazpívej, co umíš,
Milé děvčátko!
Můj ty světe, moje
Drahé poupátko!

„Vyrostá v zahrádce
Malá malinečka,
Slunéčko ji hřeje,
Deštíček ji chladí.

Vyrostá vyrostá
I hezká Nastinka,

Matička ji líbá,
Tatíček ji hladí.“

Malého děvčátka
Malá písnička,
Malá, ale milá
Jako perlička.

XIX.

Smrt milé.

Ach dědino, dědinečko,
Ty otcovská vísko!
Jak jsi ty mne těšívala
Mládence dobrého.
V tobě bývaly radosti,
V tobě večeřinky,*
V tobě dívčinky dušičky
Jako růže květly;
Jedna růže mezi všemi
V květu nejpěknější,
Jedna dívka mezi všemi
Srdci nejmilejší.

Ach dědino, dědinečko,
Ty otcovská vísko!
Vody-liž tě zatopily,
Matka bystrá řeka?
Sněhy-liž tě zasypaly,
Vánice zavály?

* Večeřinky = schůzky podobné našim přástvám, kde práce večerní se krátí zpěvem, žertem, povídkami a t. p.

Či jsi dokola zarostla
Horami mračnými? —
Tebe-to jsou zatopily
Slzy mládenecké;
Tebe-to jsou zasypaly
Veliké zámutky,
A tys dokola zarostla
Hořem a žalostmi.
Vypadnula krásná růže
Z hebounkého listí;
Zapadnula krásná dívka
V matku syrou zemi.
Hoj, půjdu já v dálné strany,
Kde nehřeje slunce,
V tam ty odejdu krajiny,
Kde nesuší větry.
Dálná strana, krajinečka
Má podivné síly;
Všecky oči, smutná srdce
V ní se ukojily.

XX.

V ě z e ň.

Jakto na výtoku Donu tichého
Do toho-li moře do Azovského
Stojí v městě Azově vězení temné,
U vězení tom leží dobrý bojovník,
A jistě dobrý bojovník, kozák Donský,
Druhdy slavný Ataman kruhu kozáckého.*

* Hlavní národní sbory, jimž náležela všecka moc vlády a soudu, nazývaly se vojskovými k r u h y; nepochybně dle

Není u mládce druha společníka,
A jsou u něho zlé společnice,
Liché družky — na těle smrtné rány;
Není u mládce druha, pomocníka,
A jest jediného posměšníka,
Tož posměšníka měsíce jasného.
On-to oknem okrouhlým, mřežovaným
Do vězení pohlíží s veselou tváří,
Jakby se smál z mládence nešťastného,
Z jeho těžké nehody a žalosti.
I rozjařil se bojovník, kozák Donský,
Krev se v něm mládenecká hněvem rozlila,
On k jasnému měsíci takto mluví:
Neslavno nešťastnému posmívati se,
Nečestno z ubitého radavoti se;
Já kdybych byl jak jindy na tichém Donu,
Ach, na tichém-to Donu, na mém korábu,
A ty se mi ukázal na nočním nebi,
I na vlnách těch, na hravém toku;
Střelami kalenými tebe, měsíci,
Zahnal bych já za mraky, za oblaky;
Dlouhým bych tebe kopím z mého korábu
Přirazil na samé dno Donu tichého,
Bolestí by tve líce potemnělo,
Pomračilo se, jak nyní moje.
A však nebude tobě hrdý měsíci!

zevnitřního pohledu, v jakém se na radu sebraní jevili. Sněmy ty se děly na veřejném náměstí, kdežto Kozáci v skutku jsou činili kruh s odkrytou hlavou na znamení úcty k místu a činu v okruhu stojice. Každý Kozák měl tuto hlas svobodný, a t. d.
V. O vnutrenem sostojanii Donskich kozakov v koncě 16. stol. Sorevnovatel' prosv. 1824. n. 5.

Z mojích to slzí radovati se,
Z mé snad ty můžeš krve utěšiti se,
Ranami záhubnými uplývající. —
A on nešťastný mládec — kozák Donský,
Druhdy slavný Ataman kruhu kozáckého,
Rozerval, odtrhal všecky povazky,
Odhalil-to, obnažil hluboké rány;
Z ran krev horoucí odplývala,
Odplynulo proudem i žití jeho, —
Z bílého hrdla duše vyletěla.

Pohasly hvězdy na nočním nebi,
Měsíc do hustých ukryl se mraků,
A mrakové se v déšť rozpustili,
Pláčem svým syrou zemi porosili.

XXI.

Výslechy.

Blízko matičky kamenné Moskvy
Zelený se pyšní pahoreček,
Na tom na pahorku stavení stojí,
Stojí staveníčko nevysoké,
O dvou sloupech z dubu tesaných,
A na sloupech klenový trámec,
Na něm visí petlice hedbávná;
Petlicí ostrý vítr pohybuje,
A pusté staveníčko prohvizduje,*

* V ruských národních zpěvích nenajdeme snad nikdy šibenici svým pravým jménem pojmenovanou; zpěvák raději tímto aneb podobným spůsobem staveníčko to opisuje.

Hvízdá on vítr na dobrého mládce,
Hvízdá na bujnou jeho hlavičku.

Což ve Kremli ve slavném hradu
Sedí Car hrozný na strašném soudu,
A před ním stojí v těžkých okovech
Dobrý mládenec, otecký syn. —
„Ty pověz mi jinochu, lesní synku,
Z kteréhos rozen města nešťastného,
Čího jsi otce, a čí mateře,
Čemu jsi v lesích loupež tropil,
A kdo jsou tvoji společníci? —“

„Povím ti, má naděje, velký Care!
Povím já tobě věrnou pravdu.
Já mládec rozen z Novohradu,
V žalosti prošel věk dětinský,
V trápení hrozném léta mladá;
Čiliž v lidech lidí nebylo,
Od domu k domu, z města do města
Že jsou mě jinocha odháněli?
Nebylo matky, otce, ni bratrů,
Ani na světě příbuzného;
Byla jediná stará teta,
A stará teta, chudá vdova,
Chudá byla vdovička-doubravička.
Ta mne přijala k sobě mládce,
Chudým mě jídlem opatrujíc,
Chatrným šatem odívajíc,
Ale velké síly doubrava udělujíc.
Stromy jsem shýbal k syré zemi,
Vlky trhával ve dvě půle,

I tato pouta z ocele dobré
Já sílou ve dvé roztrhuji;
Leč bídu nebylo přelomiti.“

I podivil se divu Čar hrozný,
Všickni bojaré polekali se,
A dobrý mládec mluvil dále:
„Ach, bídu nebylo přelomiti!
Já vozy v doubravě zastupoval,
Já bohaté kupce zaskakoval,
Bral zlato, stříbro, všecko zboží,
A živé jsem hlavy nikomu nebral.
Ty rozsuď, má naděje, velký Care,
A ne po hněvu, — po milosti;
Já kde ty zrozen, byl bych dobrým Carem,
Ty, kde já zrozen, rozbojníkem.“

Jak se zamyslil pravoslavný Car
Nad slovy smělými a pravdivými,
A zamysliv se mládci milost dal,
Slovem carským na vůli propustil.
I sloužil on Caru dobrý mládec
Pravdou i věrou i velkou sílou;
I stal se udatným Jezaůlem, *
A brzo slavným Atamanem,
Byl mládec Nikita Ivanovič.

* Jezaůl neboli Assavula, první důstojník po Atamanu čili Hetmanu kozáckém.

XXII.

Svatební.

Jaký je to divný kraj,
Milý bože, divný kraj!
Na západu sníh padá,
Na východě slunce svítí;
K západu svět hyne zimou,
Z východu se zelená.
Jaký je to divný kraj,
Milý bože, divný kraj!

Od západu hosti jedou;
Svatebčané opilí,
A na saních ženich jede
V sobolovém kožichu;
Před ním metelice,
Za ním chumelice,
Kudy starý jede,
Peluňka vyrostá.
O matičko, nechtěj mě
Za starého provdati,
Já, matičko, raději chci
Na mladého čekati.

Od východu hosti jedou.
Svatebčané veselí,
Švarný ženich na koníku
V lehkém, modrém kaftanu;
Před ním teplý větřík věje,
Za ním letní den se směje,
Kudy mladý jede,

Kvítky prokvetají.
O matičko, chtěj ty mě
Za mladého provdati,
Já matičko nechci déle
Na starého čekati.

XXIII.

Veliký ptačí trh.

Lítala síkorka, malá modřinka
Po zemích po dalekých Cara ruského,
Od Volhy ona matičky do Bucharska,
Do Tibetu, Kytaje, do Sibirska,
Tobolsk a Irkuck mimoletem vzala;
A devět moří modřinka přeletěla,
Německo a Polsko k tomu proletěla.
Čemuž ona síkorka, malá modřinka,
Daleké krajiny proletovala?
Proto ona síkorka, malá modřinka,
Daleké krajiny proletovala:
Radostnou zprávu ona zvěstovala
Všemu ptactvu podnebeskému,
Podnebeskému i pozemskému;
Všechněch ona ptáků přizývala
Tož na veliký trh k moři sinému,
Se vším tovarem, drahým zbožím,
I se všemi penězi hotovými.

A bylo divu na siném moři,
Na jeho teplých zátokách;
Hejnem se ptáci sletovali,
Na bohatých korábech přijížděli,

Se vším tovarem, drahým zbožím,
A byli stavu slavného, kupeckého.
Datel v dlouhých řadech krámy stavěl,
Boudy sbíjel, stany rozbíjel,
A vše to za jednu za denežku.
I počali ptáci vykládati,
Svoje tovary, drahé zboží,
A kupovači kupovati.
Sokol s krahujcem kožišiny —
Liščiny, vlčiny, soboliny,
Ne dýmem propouštěné prodávali,
A jasné, dobré srsti vydávali,
Čáp s jeřábem sukno prodával,
A sukno všech barev, pevné dobře;
On na aršínu * neodměřoval,
Odměřoval na svém čapím zobanu,
A čapí zoban — dobrá míra.
Měl tu též dedek veliké sklady
Vzácných kožť, tož safiánu,
Juchtoviny a korduánu,
Proto on dedek kožemi zapáchá.
Vedlé něho kupcová mladá
Se svými sestrami konopkami,
Plachty a provazy lodní prodává
I se vším lodním příslušenstvím.
Dále na kamky, na šat kysejný **
A na plátěnko drahé indické
Labuť s husami, se služkami,

* Aršín = loket ruský.

** Kamka = damašek; nepochybně spřízněné neb to samé co kamacha, brouček, který, jak v pověrách se bájí, červce barvu dává. Šat kysejný = mušelín.

Zdaleka kupce přivolává.
Potom z Polska klénotníci,
Tož pávi, sojky, žluvy — hosté bohatí,
Drahé kamení různého květu,
Prsteny zlaté i jiné klenoty
Za nevelký peníz prodávali.
A chtěli-by kdo na tom trhu hlučném
Všech prodavačů a kupovačů
Ze jména a řadem vypovídati,
Nestačilo by z matičky Moskvy,
Z matičky kamenné Moskvy do Smolenska,
A ze Smolenska do Vitebska.

I byl trh velký v polovic trhu,
Přijela sova — bohatá vdova
Se svými stryci — všemi kulichy,
Se svými kmotry — všemi výry,
Statnými bojary, dvořany hladkými.
Ona sovička — pyšná vdovička
Mezi boudami se prochází,
A za ní milé příbuzenstvo,
Výrovské a kuliší urozenstvo.
Ona do všech krámů nakukuje,
Vysoké obočí namhuřuje,
Tož i výři a kuliši přikukují,
Vysoké panské obočí přimhuřují.
A ona sova bohatá vdova
Se svým tím milým příbuzenstvem
Všecky tovary i drahé zboží,
Soboliny i pěkné liščiny,
Dobrého sukna všelikých barev,
I juchtoviny i safiánu,

Bílých plachet i provazů lodních,
I drahé kamky, šat kysejný,
Drahých kamenů různého květu,
I prstenů zlatých nakoupila,
A mnoho jiného pokoupila;
Bylo všeho všudy pět tisíc rublů —
Na hotově pět tisíc vyplatila.
Z toho všem kupcům radost se stala,
Radost se stala, veselí nemalé;
Počali kupci se veseliti,
Sovičku vdovičku velebiti,
I počali z trhu se ubírati,
Zas do svých zemí, dalekých krajin.

Ach ty neštěstí, ty nehodo zlá!
Čáp — slavný kupec suken dobrých,
On jediný na moři pohromu vzal;
Dohnala bouře koráb jeho,
Koráb s bohatstvím na příkré skály,
U korábu se boky rozbily,
Peníze jeho se v moři zatopily,
Jedva že on sám život zachránil.

Od těch časů on čáp slavný kupec
Po břehu smuten sem tam pochází,
Chytaje žabky, plazy vodní,
Protřásá je a vyklepává,
Ku penízku penízek shledává.
Dejžiž mu štěstí peníze najíti,
A zpěváku té písně s ním se rozděliti.

Proti tobě nestál odpornou duší,
Člověk ten po jménu bojařín Maksim.“
A když Ivanovna zlý list napsala,
Po důvěrné službě k dvoru odeslala;
Borisa list dochází, on jej pročítá,
Bez prodlení Maksima k sobě obesílá,
A obeslav jej, mluví k bojařínu:
„Hoj an jsi Maksim, bojařín mi známý!
Známý pro nenávist ke mně Caru tvému,
Tožť i známý po rozumu tvém léčitelském,
Ty spomoz, uzdrav choré oudy moje,
A nechceš-li z lásky ke mně Hosudaru,
Učiň z lítosti co k bližnímu svému;
Chciť velikou milostí tebe obmysliti.“

Jak tu podivil se a uleknul Maksim,
On svou přepoddanou lásku osvědčuje,
On svou neumělost v lécích objevuje,
Vše přísahou tvrdí a bohem dokládá.
I nevěří Car Boris slovům bojařína,
A po hněvu svém velí, po rozkazu carském,
Buď z nemoci těžké i hned vyléčiti,
Buď hlavu úpornou pod meč položiti.
Nastala tu bída na bojařína,
Tuhá nevole Maksima zasáhla,
On na své mysli nedlouho přemítá;
Z dvojíhoť zlého jedno vyvoliti,
Snad náhodou šťastnou lze smrti ujíti,
Ze lstivých osídel vrahem položených.

I káže on Maksim zeliny snášeti,
I všeliké byliny velí přinášeti,

Jaké kdy od rodu slyšel jmenovati,
Jaké kdy na zemi viděl vyrostati.
On byliny vaří, proměšuje, cedí;
Z jedněch Carovi nápoj připravuje,
Jiné mu na choré oudy přikládá,
Hojí, léčí ho den první, léčí druhý,
A dne třetího — divu velikého!
Car bolesti pozbyl — Car s lože vstává,
Vyzdravěl, pozbyv vší nemoci tíže.
I promluví Car Boris k lékaři svému,
Půl po hněvu mluví, půl po milosti:
Hoj lékaři můj, Maksim-bojaříne!
Chci za tvé léky tebe darovati,
Chci za tvou zpouru tebe pokárati:
Knutem pokárati, dvory darovati,
Ty kolik ran přijmeš na tělo svoje,
Dle počtu přijmeš i dvorů v dvoje.
Maksim rány přijímá, Car dvory počítá;
Padlo na Maksima všeho devět ran,
Nelíbo desáté již se podvoliti
Ani za carstva půl Moskevského,
I vyplatil Car dvorů osmnácte,
Podařil jej Maksima též mnohým stříbrem,
A snad uléčil Boris i svými léky
Maksimovo lakomství ženiny krásy,
Jako on z náhody Hosudara svého.

XXV.

Čurila Plenkovič.

K sídelnímu-to městu, ke Kyjevu
Přijíždí statný mladoň na sivém koni,

Na siváku kosmatáku — hříva do země,
A byl on bohatýr Čurila Plenkovič;
On dobrý mládec navštívil otce, matičku,
Ne na dlouhý čas — na tři měsíce,
Navštíviv je vracuje se službu konat
U jasného slunéčka Vladimíra,
U toho-liž Hosudar-kněze laskavého
Po dávnému stolničit * obyčeji.

I bude on mládec u prostřed pole,
I bude on bohatýr před Kyjevem —
Nad pokrytými sněhem horami
Černý k oblakům havran nevyletuje;
A nad paláci bělokamennými
Černá korouhev po větru plyne,
Černá korouhev, znamení žalostné.
„Snadliž to skonal laskavý Vladimír kněz?
A skonal-li, Hospodine, spas duši jeho,
Neskonal-li, dlouho podrž mezi námi;
Snad laskavá kněžna Apraksějevna—
Zesnula-li, Hospodine, spas duši její,
A živa-li, dlouho na zemi zachovej;
Čili tvá nás, Hospodine, stihla ruka —
Dej pro milost silou jen naplniti se,
Dej svatou Rus od zkázy uchrániti. "

A skáče on Čurila do bran Kyjevských,
I letí po dlouhých po ulicích,

* Bohatýrům, k stolování kněze Vladimíra náležejícím, bylo za povinnost pána svého obveselovati, s ním hodovati, a zvláště ku každé službě důležité, nebo-li hrdinskému činu na pohotově býti, což se stolničiti jmenovalo.

Po ulicích dlouhých, širokých náměstích.
Na ulicích — ni vidu, ni sluchu,
Na náměstích — ni kroku, ni skoku,
Jakby vymřel celý slavný Kyjev,
Nikoho tu mládec nepotkává:
A potkává jen dva rodné bratry,
Vasku a Michajla, kupecké syny.
„Hoj an jste vy dva rodní bratří,
Vaska a Michajlo, synové kupečtí,
Postavte vy přede mnou vše rovná slova,
A popříč nestavte ani slovíčka.
Čemuž ve starém slavném Kyjevě
Není více radosti, veselosti
Po spůsobu dávnému, předešlému?
Čiliž skonal laskavý Vladimír kněz,
Či laskavá kněžna Apraksějevna,
Či ruka boží svatou Rus stihla?“
Jemu v odpověď dva rodní bratří:
Hoj an jsi ty Čurila Plenkovič!
Ani neskonal laskavý Vladimír kněz,
Ani laskavá kněžna Apraksějevna,
Leč ruka boží svatou Rus stihla.
Čiliž tobě neznámo, nevědomo,
Jaké žaloby a bídy na nás došly,
Jak přiletěl-to odněkud-to ze strau severních
Do našich zemí loupežník pták Velikán
A Velikán to pták Velikánovič:*

* Přidávání jmen po otci (patronymica) v národním ruském básnictví často i jiným buď životným buď bezživotným věcem k nemalé ozdobě se stává. Tak u př. Orel-orlovič, — tichý Don Ivanovič, z příčiny že z Ivan-jezera vyplývá. V Sibiři zas žertem medvědu jméno Michajil Ivanovič se přikládá.

Kam usedne, jakby hora na horu,
Křídlem zatřese — bory zašumí,
A on pták Velikán Velikánovič
Pit k mořím, řekám nechodívá;
Třikrát udeří zobanem v matku syrou zemi,
A voda ze země proudem se valí,
Proudem se valí, pramen zanechává.
Stáda volů a koní on požírá
Jakby slepice zrnéčka ječná, ovesná,
Stáda ovcí — jakby hrstku máku.
A zajde-li on pták Velikán Velikánovič
Na ruské vesnice, na městečka,
On domy, chalupy rozhrabává,
A z rumu na potravu těla lidská
Jakoby mravenečky vyhrabává:
Tož-to padlo veliké hoře na svatou Rus,
I na laskavého kněze Vladimíra.
Bylo — Vladimír kněz poslal, vypravil
Tři sta mládců do jediného
Na zlého toho ptáka Velikána,
Všech on pozobal do jediného,
A jediný se smutnou zprávou se vrátil,
Odtud strach a veliké hoře nastalo. —
A Čurila Plenkovič důmyslen byl,
Chytrostí a rozumem hlava naplněna,
Chytrost ta se rodila v Nověhradě,
A rozum se vyučil v slavném Kyjevě,
Zaprosil on dvou bratrů, kupeckých synů,
S ním se vrátiti v paláce Vladimírovy.

I bude on mládec na knížecím dvoře,
Koně svého siváka, kosmatáka

Za uzdu hedvábnou váže k dubovému sloupu;
Sám do světlého spěchá večeřadla,
Modlí se k obrazu Spasitelovu,
A před knězem i přede kněžnou
Bije čelem, k zemi se sklání,
I na všecky na čtyry strany.
Ach, nestalo více světlého večeřadla,
Podlaha pokryta všecka sobolinou,
Tož sobolinou, černou bobrovinou;
Neviděti na stolech bělodubových
Drahé kamky červené barvy,
A viděti sukno černé barvy.
Sám pak Sudar Vladimír, laskavý kněz,
On nevesel sedí i neradosten,
Veselé oči pomračily se,
Jasné čelo potruchlivělo,
Černé kudry po šiji se rozhrnuly.
Dobrému mládci srdcem se hnulo,
Síla bohatýrská v něm se rozjařila,
I nemluví mládec Čurila Plenkovič
Ni slova ke knězi Vladimíru,
A mluví on ke knížatům, bojarům:
Hoj, an jste vy knížata, bojaré!
Já mládec vás zvu na rychlé koně,
A dozývám vás na ostré meče,
Proti tomu ptáku Velikánu,
Tož Velikánu Velikánoviči.
Všickni bojaré, knížata odmlčeli se,
Větší za menšího schovávali se,
A neschovávali se dva rodní bratří,
Vaska a Michajlo, synové kupečtí.
Oni za mládcem z večeřadla šli,

Na širokém dvoře koně sedlali,
A on sám mládec Čurila Plenkovič
Od hlavy k nohoum — lítá ocel,
Po boku meč ostrý, v pasu dva nože;
I skočili mládci na rychlé koně,
Vyskočili z Kyjeva — v poli prach sloupem.
Přihnali se tři mládci k vysoké hoře,
Na ní pták Velikán — hora nad horou,
On pták nebdí, a on pták dřímá,
Hlavu pod levým křídlem skrývá.
Ne šeří vlci po poli rozskákali se,
A tři mládcové po lesu rozháněli se,
Bujného tura za rohy uchvátili,
Nožem Čurila tomu turu prsy proklal,
Prsy proklal a dva bratří kůži stáhli,
Do tuří kůže jej Čurilu zašili.
Zašili oni Čurilu se vší zbraní,
I se vší sílou jeho bohatýrskou,
A jej pod horou na pole položili,
Sami koně po lesu rozpustili,
Sami bratří na vysoký dub vylezli,
A v hustých sebe větvích ukryli.

Leží Čurila bohatýr v širém poli,
Leží z ranní rosy do poledne,
A v poledne pták Velikán procítnul,
V širém poli zrnéčko-to zahlídnul,
Zrnéčko-to Čurilu v tuří koži.
A on pták Velikán s hory nesletuje,
On s hory na dolinu — čtyry kroky;
Zezobnul on zrnéčko-bohatýra,
A po více těch zrnečkách se ohlíží.

Hoj divu, divu-to velikého!
Všickni větrové, vichrové rozvětřili se,
Všecky bouře, hromové rozbouřili se,
Syrý bor, doubrava travou poléhá;
Pták Velikán křídloma-to rozmachuje,
On k nebi povylétnul — slunce pomrklo,
On k zemi padá — oblaky na zem trhá;
I zahřměla máť země velikým pádem,
A od hřmotu velikého dva rodní bratří,
Kupečtí synové s dubu upadli,
Vaskovi v těle dvě žebra ve dvé,
Michajlo z pádu toho do smrti kulhal.

A pták Velikán Velikánovič
On po druhé rozjařil se, rozlítil se,
Tož-to velikou bolestí v útrobě své;
On bez paměti skáče, běží
Přes řeky, hory, lesy, dolinečky,
Až i on k zemi hlavou dopadává,
Rozperutiv se křídloma doklepává,
A vše neblíže to, nedále půl versty
Od slavného sídelního města Kyjeva.
A jasné slunéčko Vladimír kněz,
Laskavý Vladimír kněz se kněžnou Apraksějevnou
I s bojary všemi z oken se dívá;
Kněz se kněžnou divu podivili se,
Bojaré s knížaty polekali se,
A z boku toho ptačího ostrým mečem
Čurila bohatýr si dvéře protíná,
Po sivém peří k zemi skáče,
On do Kyjeva do bílých palácŭ přiběhne,
Knězi a kněžně pokloní se,

A knížatům a bojarům nekloní se.
Promluví tu laskavý Vladimír kněz:
Hoj, an jsi ty Čurila Plenkovič!
Čím mně tebe mládce podarovati,
Čím mně tobě bohatýru odměniti se
Za službu tu velikou, přeochotnou,
A za veliký skutek bohatýrský? —

Jak mu odpovídá Čurila Plenkovič:
Aj, jsi ty laskavý Vladimír kněz,
A nevíš, čím mne mládce podarovati,
Čím mně-to bohatýru odměniti se?
Ty dej nanositi černé země
Na tělo ptáka Velikána Velikánoviče,
A ty kaž mi vystavěti na tom vrchu
Nový palác — okna proti tvojím;
A sloupy u paláce ne ze dříví,
Ale z brků křídel Velikánových;
A prahy u paláce ne rybí kost,
Ale zoban-to ptáka Velikána;
A střecha-to na paláci ne z cihel dobrých,
Ale z drobného peří tohož ptáka. —

I kázal mu vystavěti Vladimír kněz
Nový palác po jeho žádosti,
Po jeho-to vůli bohatýrské;
I byl vesel, radosten Vladimír kněz,
Nosilo se medové pití,
Nosila se cukrová jídla, —
A to staré pověsti, tak se to dálo.

XXVI.

Ilja Volžanin.

Po zemi mraky rozprostřely se,
Na nebi hvězdy pojevily se —
A všecky děti, všecky odrostkové
Domů k matičkám navrátili se;
Jediné dítě, mladý Iljuška,
Syn bohaté vdovy, mnohorozumné,
Ke své matičce nevracoval se.
Zajala tesknost matčino srdce,
A zlé tušení do mysli padlo,
Marfa Andrejevna, bohatá vdova
V tesknosti takové a ve žalosti
Takto ke sluhám slovo mluvila:
Ach, vy sluhové, moji věrní,
Vy sejděte se do jediného,
Rozsvěťte pochodně vosku jarého,
A vy po okolí rozejděte se,
Synáčka milého hledejte — ptejte;
Jej kdo nalezne, přivede k matce,
Bude za odměnu sto rublů jemu,
Bude za náhradu kožich sobolový. —
Všickni sluhové, čeledinstvo věrné
Po městě na ta slova rozběhnuli se,
Po širých polích rozskákali se,
A po hustých lesích rozvolali se,
Mladého Iljušky nedovolali se.
A ona sama bohatá vdova,
Marfa Andrejevna mnohorozumná

S dvěma sluhama město přechází,
Po městě vzdychá po slavičímu;
Ze brány vyjdouc pole prochází,
Po poli touží po žežhulčímu; —
A pole projdouc k řece dochází,
Na kolmé břehy bystré-to Volhy,
Na břehu pláče po mateřskému.
Ne v bílém květu stojí trnina,
A oděvem se bělí křovina,
Ach, mladého to oděv Iljušky! —
„Ty synu milý, ty dítě moje!
Zdali já tobě neříkávala,
Tebe synáčka neostříhala:
Ty nechoď, dítě na Volhu řeku,
Ty do jejích se nepouštěj proudů,
Bude tobě zahubit bujnou hlavičku;
Závistivá-tě matička Volha,
Neporodivší žádného syna,
A zrodivši ona přemnohé dcery,
Přemnohé dcery — bystré vlny,
Lidské syny k nim vábí, přitahuje,
A s dcerami svými je zasnubuje,
Dobrým matičkám zámutek spůsobuje.“

Neslyší více mladý Iljuška
Kvílení, pláče drahé matičky,
Marfy Andrejevny, nešťastné vdovy,
A on Iljuška pode řeky proudem
V krásných palácích skáče, pobíhá,
V zámku-to světlém matičky Volhy.
On divu nemůže nadiviti se,
On lesku nemůže nasytiti se,

Jakto stropy, stěny kristalové,
A drahým jachontem* vykládané;
Jakto podlahy z ryzího zlata,
A zlato stříbrem prokvětované.
To prokvětované, to kostkované.
A vyjde-li on mladý Iljuška
Do sadů utěšných Volhy matičky,
Ne veská jabloň, ne plané hrušky
Ve sadu tom květou, ovoce nesou,
A podivné stromy květou, ve plody zrají,
Podivnější kvítí kolem vyrostá. —
Kdo sám neviděl, těžko pomysliti,
A kdo pomyslí, tíže uvěřiti:
Na stromech květou drahé-to perly,
Na křovinách ve plody zrají korály,
Dokola kvítí, — jakby do lístků
Se rozsypala duha nebeská.
A lehne-li on, mladý Iljuška,
Večer na lůžko, postel praporovou,
Ne húsli hrají, ani hudočky,**
A zvuky divnější, lahodnější
Po palácích se kolem roznášejí,
Jakby stěny a stropy struuami hrály. —

* Jachont znamená vůbec drahý kámen; doložením však jména barvy určitěji pojmenován bývá. Tak červený (krásný) jachont tolik co rubín.

** Ruští hudební nástrojové. Husli, druhdy zvláště u kupců oblíbený nástroj, nejpodobnější klavíru, a spíše ještě našemu cimbálu, s tím jednak rozdílem, že struny mosazné nikoli paličkami, leč prsty týkány bývají. Hudok, třístrunný nástroj, houslím podobný; hraje se toliko na jedné struně, smyčec ale všech zasahá.

Kdo sám neslyšel, těžko pomysliti,
A kdo pomyslí, tíže uvěřiti:
Dcerušky-to matičky Volhy — bystré vlny
Okolo jejích paláců se honíce
Šaty svými na stěny udeřují,
Líbezné zvuky ze stěn vyluzují,
V těle celém život se rozslazuje,
A ve životu duše rozplývá.
Mladému-li se zachce Iljuškovi
Jísti, píti, zábavu míti,
Jídla na stolech nejdražší ryby,
Jakých v monastýru ani nebývá;
Pití na stolech z medu sladkého,
Jaké Car ani sám-to nemívá;
A na zábavu všecky divy své,
Umělou svou práci tisíciletou,
Matička Volha sbírá, shledává,
A co sama nemá, to vydlužuje,
Z moří se vypůjčuje, jemu předkládá.

I byl on mládec — po rodu Ilja
A nazván Volžanín po vychování,
Po vychování u matky Volhy —
I byl on mládec v jejích palácích
Plným plno jedenácte let —
Jedenácte let jemu jakby půl roku —
Na dvanáctý rok zasteklo mu se,
On v sobě pocítil sílu bohatýrskou,
A takto promluvil k matičce Volze:
„Hoj, an jsi ty Volha, nerodná mi matka!
Ty pusť mne mládce ze svých paláců
A z toho tvého smutného zámku.

Zachtělo mi se mládci projíti se,
Tam pode jasným teplým slunéčkem,
I pod hvězdami, i pod měsícem.
A mne tu netěší dobrého mládce
Více tvé světnice zlaté, kristalové,
Ni sady tvoje stromů podivných,
Ni tvoje dcery — bystré vlny,
Ani hrání jejich, zvuky lahodné.
Tvoje-to jídla, medová pití
Nejsou více po chuti, po žádosti;
Tvoje-to hříčky, vodní škořípky
Jsou mně mládci dobrému k mrzutosti.
A mně k radosti dej, ty Volho řeko,
Chceš-li mi matkou býti po předešlému,
To bujného koně, to meč ostrý,
To brnění hrdinské, kalené střely,
A křepký luk-to s tětivou hedbávnou."
Neodpovídá matička Volha,
Není po mysli mládce propustiti,
A jest po mysli s ním se utěšiti.
Ilja Volžanín rozjařil se,
V hněvu mládeneckém rozpálil se,
K Volze on řece mluvil dále:
Ty pusť mne, pusť mne, řeko Volho!
Neradnoť mladého vlka v domě vychovati,
Ani dobrému mládci vůli odjímati;
A nepustíš-li ty mne po vůli,
I bude tobě po nevoli,
Po nevli tobě i dcerám tvojím:
Polámu já v sadu tvém drahé stromy.
Rozbořím já v paláci stěny, stropy,
Zůstanou ze zámku tvého zříceniny,

V nich to ryby tvé si budou pohrávati,
Z tebe-to se matky Volhy radovati.“
A on v hněvu svém Ilja Volžanín
Udeřil pěstí na stůl kristalový,
Pěstí udeřil — stolu nestálo,
Rozlítnul se stůl na tisíc kousků.
Uleknula se matička Volha
Bystré dcery její na břeh vyskočily,
I ona sama matička Volha
Ilju Volžanína na břeh vypouští,
Na svobodu jej mládce propouští,
A ne po vůli, po své líbosti,
Leč po veliké, těžké nevoli.

O jak pod jasným, pode modrým nebem
Duše se mládci rozveselila;
A jak-to srdce rozplesalo se,
Krev bohatýrská v těle rozehrála se
Mládci-to Iljovi tož Volžanínu:
Na břehu stojí, čeká na bohatýra
Dobrý kůň hrušák, do žluta barva,
Hříva na koni havraní do syré země,
A kůň sám osedlán čerkesským sedlem,
Pod sedélkem popona na něm bucharská.
Na jablku u sedla brnění visí,
Brnění visí hrdinské — stříbra, zlata;
A ostrý meč, toul — kalené střely
I křepký luk s tětivou hedbávnou,
I šišák* jasný — ocele dobré,
A šišáku jasnému počtu ceny není.

* Šišák, lebka, přilba, přilbice — vše to zbroj k pokrytí hlavy, malým od sebe se rozeznávající rozdílem; tak též helma,

Dobrý on mládec Ilja Volžanín
Na mohútné prsy brnění odívá,
Za dar-to drahý Volhu vychvaluje,
Na bujnou hlavu jasný šišák staví,
Za dar se veliký Volze pokloňuje;
Meč ostrý u beder, toul na plecech,
Křepký luk v ruce — Ilja vyskakuje
Na dobrého koně, na hrušáka,
Kalené střely v toulu zařinčely,
A s Volhou matkou on dobrý mládec
I s dcerami jejími se rozlučuje,
Se rozlučuje a rozžehnává.
Ne matčiným hlasem, ne temným vzdychem,
A zazněla Volha velikým chechtem,
Tak mladoně dobrého provázejeci.

Jede on Ilja po širém poli,
I zachtělo se mládci stranou se dáti,
Rodnou matičku v domě navštíviti,
Poklonu bohaté vdově učiniti
Marfě Andrejevně mnohorozumné.
Ach, jaké změny na svaté Rusi,
Jakéž-to bídy po rodném kraji!
Kde město stálo, kde dům matičky,
Kámen od kamene, sutiny pusté,
A sutiny trním, hložím zarostlé;
Kde ulicemi skákal Iljuška,
Hadina se plazí po tmavém býlí,
Kde po náměstích hrával Iljuška,
Ostružina se plazí, křoví otáčí.

helmice (šlem, šelom), spíše slovanského než jinojazyčného zdá se býti původu.

I zarmoutil se Ilja Volžanín,
On v zámutku, žalosti k městu promlouvá,
K městu druhdy slavnému, již pohřbenému:
Hoj, ty moje rodné, ty město slavné!
Kdož tebe město rozbil, oloupil,
Tvé jasné věže, boží chrámy,
Do prachu uvrhnul, jim se porouhal?
Kdo rozrušil dům bohaté vdovy,
Marfy Andrejevny mnohorozumné?
A kde žitelé, pravoslavný národ,
Kde-že dobrá moje rodná matička? —
Ze sutin mládci hlas odpovídá,
Půl hlas mezi světským, půl mezi hrobovým:
Rozbili, obloupili mne slavné město
Zlí hosté, Tataré-to, Orda divoká,
Se svým-to Carem Ugadajem,
I s jeho zeťem Bajadurem;
Ti jasné věže, boží chrámy
Do prachu uvrhli, jim se rouhali,
Ti dům rozrušili bohaté vdovy,
Marfy Andrejevny mnohorozumné;
Všecky žitele, pravoslavný národ
I tvou-to dobrou, rodnou matičku
Na ostrých šavlích roznosili,
A ze mne tvého města rodného
Ni živé duše nepropustili.
Aniž bídám konce po svaté Rusi,
Zlí hosté Tataré, Orda divoká
Ponízová města * pálí, hubí,

* Všecka města od Nižního Novahradu pode Volhou k jihu ležící slují ponízová.

Všecky to vlasti naše chtí popleniti,
A pravoslavný národ vyhubiti. —

Jakto u mládce ňádra rozedmula se,
Jak žalostí mu srdce překypělo,
On z překypění dvě slzy vypustil,
Jedna slza — slavnému městu,
Druhá slza — rodné matičce.
I on Ilja Volžanín koněm zatočiv
Po dolinách se žene, poskakuje,
Kůň na dolině, jakby lítý zvěř,
A mládec na koni, jak sokol jasný;
I přeletěl Ilja řeky devatery,
Přeskákal Volžanín doliny, hory,
A horám, dolinám počtu není,
Vše to z poledne do večera,
A z večera zas do ranní záře;
Na cesty on mládec se nevyptává,
Jemu průvodčí, ukazovači
Zpustlá města, v ohni vesnice,
A lidská těla nepohřebená.

Jak dalece, dalece v širém poli,
V širém-to poli mezi horami,
Ne jezero se lesknе po ranním slunci,
A zbraň-to poleskuje dvojího vojska,
Pravoslavného ruského i zlého tatarského.
I srazila se vojska v jednu sílu,
Pochmuřila se bitva černým mrakem,
Nebouří hromové po jasném nebi,
A jakby bouřili pod syrou zemí,
Mát syrá země hory potřásá;

Vojsko tatarské bez počtu — vlny mořské,
Vojsko ruské do počtu — příkré skály.

Ne kalená střela přiletěla,
Mezi ruským vojskem proletující,
Do vojska tatarského doletující:
A přihnal se mládec Ilja Volžanín
V celé své síle, moci bohatýrské;
On skáče promezi ruskými — jedvaže vidu,
On doskočil Tatarův — a již sluchu.
Seče, bije, střely vypouští,
Travou přede vichrem Tataré k zemi,
Listím přede vichrem Tataré v outěk;
Pobil on mládec zlého Tatarstva
Ne více a ne méně do dvou tisíc.
I byl boj krutý v polovic boje,
A byla půtka v polovic půtky, —
Ne hromový mrak proti mraku,
A měří zeť chánův, vůdce Bajadur
Střelou, mečem proti Volžanínu;
Střela zasvistěla okolo ucha, —
Meč na meč — bohatýr tu na bohatýra.
Či od kovadlin skáčí jiskry
Ze žhoucího železa prýskajíce?
To jiskry srší z brnění, ze šišáků,
Ode ran lítých bor, doubrava šumí,
Pěna prýská z úst mládcům, bitcům,
Pěna prýská od dobrých koní.
I byl boj lítý přes poledne,
Bajadur-Tatařín rozjařil se,
On rozehnal koně proti koni,
Mečem hruď proklal koni hrušáku,

Sám ode rány meče Volžanínova
Ode rány na šíji k zemi se valí,
K zemi se valí, zraky bujné se kalí.

Ach, nastala bída na bohatýra,
Veliké hoře padlo na Volžanína,
Ne hrušák, dobrý-to kůň k zemi padá,
A pod mládcem žlutý sypký písek k zemi se hrne.
Dar-to nerodné matky řeky Volhy;
Ne meč ostrý z ruky vypadává,
A slizký ouhoř se vymykuje,
Ocelový šišák — kost želvy vodní,
A kalené střely — drobné rybičky,
Vše darové podvodní matky řeky Volhy.

Přihnali se Tataré, přiskákali,
Oni dobrého mládce uchvátili,
Mocí, silou velikou z boje vyvedli,
A k Caru Ugadaju jej přivedli,
K Caru-to Ugadaju Ugadajoviči.
I kázal Car jej mládce pod stráž vzíti,
Do temného vězení uzavříti,
K sloupu-to dubovému přikovati;
I rozkázal jej mládce trýznit, mučit,
Chtěl on Car Volžanína ztatařiti
Na víru tatarskou obrátiti,
Pro těch-li zabitých Tatar do dvou tisíc,
Pro zabití zetě svého Bajadura.
I byl mučen Volžanín prvního dne,
A veliké muky jej neznutily;
I byl trýzněn Volžanín druhého dne,
Nepokořila jej mládce velká trýzeň,

A na třetí den sám Car Ugadaj
S novými katy k vězení přijíždí,
Žalář otvírá, mládce se táže:
Hoj, an jsi dobrý mládec, Ilja Volžanín!
Ty chceš-li s námi Tatary za jedno býti,
Ty chceš-li víru tatarskou na se vzíti,
A s námi-to na křesťany bojovati?
Drahou přízní já tebe podaruji,
Velikou tobě láskou odměním se,
Tož přízní, láskou — vlastní dcerou,
A vlastní dcerou Ugadajovnou.
A ty nechceš-li činiť po vůli,
Bude hněvu mého tobě zakusiti,
Tvé dám po kusích tělo rozřezati,
Tvou sílu bohatýrskou ohněm popálím,
A tebe po částkách zbavím života. —

Poprvé mládec pocítil bázeň,
On zachvěl na těle po osyčímu;
A on hroznému Caru neodpovídá,
K bohu se modlí se slzami,
Boha na pomoc sobě přizývá;
„Učiň, Bože, milost nade mnou,
Ty sešli posla, z bídy vytrhni,
Neb aspoň duši z rukou nevěrných!“
A rychlý posel boží přichází,
Rychlý-to posel — hrom hněvu božího;
On prorazil vězení, katy zabil,
Samého Cara omráčil, k zemi svalil,
Na dobrém mládci kruhy sežeh, rozbil,
A věrnému mládci neublížil.
I poskočil Volžanín na rychlé nohy,

Meč Ugadajovi od boku vytrhnul,
Na carského vyskočil dobrého koně,
Seče, bodá Tatary na vše strany,
Až on dostíhnul širého pole,
A na širém poli s koně skočil,
S koně skočiv bohu se modlil,
Za milost velikou-to díky vzdával,
Za divné zachování svého života.

KNIHA TŘETÍ.

OHLAS PÍSNÍ ČESKÝCH.

Národní básnictví slovanské nalezlo za těchto posledních let tolik milovníkův, a tolikero sbírek národních písní vydáno tiskem, že každá skoro větev velikého stromu slovanského již své k popatření poskytuje více méně hojné květy. Přepodivný to strom zajisté a čarodějný, jehož každá haluze jiným a jiným obsypána jest květem — květem přerozkošným k vůni i pohledu, a při tom tak rozdílným od sebe, že nic podobného tomu nelze najíti po veškerém země naší oboru! — Taktě v nejrozmanitějších formách vyvinul se po rozličných nářečích slovanských zpěv národní, žeby snadno po dílech svých za plod národů sobě nejnepodobnějších považovati se musel, kdyby tudíž jeden a týž sladký hlahol nepřipomínal jeho jednotu a celost. Pravdivost vyřčení tohoto netřeba zde dovozovati; každémuť sama se k mysli naskytuje, kdo písně kterýchkoliv dvou odvětví slovanských vespolek srovnává, a to tím více, pak-li na práci si dal, poznati aspoň větší částku objevených těch pokladů. Jsou to tedy liché a prázdné úsudky, zde onde slyšeti se dávající, o přednosti a výtečnosti národních písní slovanských jedněch před druhými, tak asi, dí-li kdo, že písně Slovanův východních aneb jižních daleko ony západních převyšují. Obrátivše tento úsudek, vyřkneme zároveň stejnou pravdu i ne-

pravdu; neboť kde žádných stránek přironávacích není, tu konec i všemu přirovnání. Mají ť u př. ruské a srbské písně krásy a půvaby do sebe, jakých na prosto neznají písně Čechův a Slovákův; chovají ale naproti tomu v sobě též české a slovenské písně vnady a pěknosti, jakých by nadarmo v oněchno hledal. Slovem, každý takový spor nebyl by nic jiného, než spor o přednost modrých a černých očí.

Z té příčiny jest přede vším žádost vydavatele Ohlasu písní českých, by nikterak přilicován a přirovnáván nebyl k Ohlasu ruských písní, před desíti léty vydanému; nýbrž, líbo-li komu, srovnávejž ohlas tento s hlasem jeho, totiž s samými písněmi českými. Jiné vzory měl básník před očima tuto, a docela jiné tam; s jiným zde, a s jiným tamto zápasil živlem, tak sice, že zpěv ruský a český téměř za dvě stežejní strany neb protivy národní poesie slovanské vůbec považovati se může, což hlavně v tom svůj základ má, že onen jest nejvíc epické, náš ale lyrické povahy, onen jest více rozjímavý, budě cit pomocí obrazů a dějů, a v širší i vyšší zasáhaje prostranství, tento zas jest prchavější, hravější, cit prostě pronášející, předmětů, a to nejbližších, jen lehce se dotýkající, a tudy v mezech mnohem užších se pohybující. Čítání písní ruských (tak mně aspoň vždy se vidí) podobá se procházce hlubokými hvozdy, mezi hustým, vysokým stromovím, vedlé potvorně rozmetaných skalin, hučících řek a jezer; bavení se zas písněmi českými procházce širým polem a lukami, kde oko toliko s nízkým křovím neb utěšenými hájky se potkává, a sluch chřestem potůčkův aneb skřiváněím švitořením bývá zaměstknáván.

V Ohlasu přítomném snažil se básník z každé třídy písní českých dle formy, v jakové se objevují, vytvořiti ně-

která nápodobení. Hlavnější pak oddílové zpěvu českého tito jsou:

1. *Básně rozpravné.* Počet balladických a dějepravných zpěvů nás došlých a ve sbírkách našich zaznamenaných jest ze všech nejskrovnější; žíla tato zlatonosná z příčin každému známých více a více vytracuje se z národního života, ano málem dočista jest přebrána. Zachované nám některé toho druhu zpěvy z věků novějších jsou toho důkazem, jak velice lyrický živel i v nich nad epickým obdržel převahu. V nemnohých nápodobeních našich, myslíme že zvláště v čísle I a XIX, ducha těchto rozpravných písní českých postihnouti nám se podařilo. Dějiny však naše, národní pověsti a pověry dosti ještě látky poskytnou v tomto okresu pěvcům budoucím.

2. Rovně veliký jest počet i našich *elegických písní.* Čech — toť dávno známo — nepoddává se snadno smutku a těžké mysli, a i když v klopotných okolnostech jest postaven, hledí brzo z nich se vydobyti. V sklíčenosti své nezpívá, a odlehčiv srdci svému, tudíž i zapomněl na předešlé trampoty, aniž se mu chce o nich zpívati. Pěje-li však předce, prosvítá všude i tím smutkem jakási tichá a milá veselost, jenž písním toho druhu zvláštní půvab dává. Slzy tu ještě na tváři, a již radost v oku. I skrze mraky vždy některý sluneční paprslek musí prorážeti, kdežto v ruské elegické písni celé nebe černými zastřeno jest chmurami. Z oddílu toho jsou v Ohlasu našem čísla II, X, XVIII, XX a některá jiná více méně sem náležející.

3. V největší hojnosti poskytují se nám *písně naivní, žertovné* a *satyrické*, jsouce jako jádro všeho českého národního básnictví, a tudy také na těchto listech větší částka v oddělení to zasahuje. S dobrým rozmyslem trojí

ten druh připojuji k sobě, an z jednoho a téhož původně vyniká pramene — z pravdivé, neličené prostosrdečnosti a z přirozeného humoru. Vdechnouti v píseň českou ducha naivnosti, a vytvořiti ji v tomto způsobu, jest a zůstane vždy každému napodobiteli úlohou nejtěžší a nejnebezpečnějším úskalím, poněvadž velmi snadno mu jest vyklouznouti anebo v nechutné dětinské hříčky, anebo v titvorné laškování. Zde básník nápodobující úzkou a velmi nepevnou pod sebou má podlahu, nepožívaje té výhody, jakové se dostává nepovědomému skladateli písně prostonárodní, by totiž vypuštěn byl z mysli zpěvákovy neb čtenářovy, a jest s věcí touto právě tak, jako s mnohými dětskými nápady, jenž k usmání a radosti ponoukají, ještoto všecku vnadu by ztratily i bez povšimnutí zůstaly, pronešeny jsouce ústy osob dospělejších. Jiní slovanští kmenové, vyjímaje sbratřenější s námi Slováky, písní naivních buď neznají docela, buď velmi pořídku u nich se nalezají. Vydavatel Ohlasu písní českých cítí sám nejlépe, kde v tomto ohledu k cíli nedostřelil anebo jej přestřelil, a však s nejvyšší bude mu potěchou, uznáno-li bude, že předc několikráte v černé uhodil, a vlídný soudce, uváže nesnadnost věci samé, vedle povedeného i méně podařilému popřeje místa. Přístupnější k následování jsou již písně žertovné a satyrické. Vylučují ze sebe ovšem nízké šprýmy i všechen rafinovaný vtip; jistá však hravá svévole a uštěpačnost (jsouť dítky z půdy české!) jest jim zcela přirozena, a protož i v Ohlasu jejich směle si povolovati může básník, neboje se přísných klasických Catonův, k jejichžto chuti takovéto krmě arci se nestrojí. Procházka jest tu — jak jsme výše podotkli — polem mezi křovinami, a k nimť přináležejí též hloh, i šípek, i jalovec.

4. Jsou pak *písně* v nejužším smyslu slova toho, jakové v každém zpívajícím národě nalezáme co vynoření citu nějakého, podržující však vždy svou národní známku, kterouž se od jinonárodních písní patrně rozeznávají vnitř i zevnitř. Vyskoumal-li básník tyto známky, a sobě-li je osvojil, nebude mu těžko před ním ležících vzorů dostihnouti, anobrž daleko je i předstihnouti může, jakož se od vyššího vzdělání jeho slušně očekává: chraň se toliko, aby píseň ze své individualnosti české tuze u všeobecnost nevybíhala; neboť jak míle by dobře šla i pod jméno kteréhokoliv jiného národu, již není písní českou.

5. Konečně připomenouti třeba o tom druhu kratičkých našich písní, kteréžto záležejíce větším dílem v jediné sloce, ve zpěvu toliko a skrze zpěv mají nějakou cenu, a jež bychom pro tu příčinu nejraději *popěvkami* nazývali. Bývše s nápěvem jednou dobou zplozeny, bez něho jsou tělo bez duše, slupka bez jádra. Pozorutě přitom hodno, že nejkrásnějších a nejráznějších staročeských melodií skoro nikdy nalezti není v delších písních, leč jediné v těchto popěvkách, a že takýto krátce pronešený cit, neb myšlénka, neb obrázek s jedněmi jen a určitými slučuje se zpěvnými zvuky, nedovolujícími, aby jiná slova byla podzpěvována. Zde napodobící básník přirozeným během málo aneb dokonce žádné kořisti nenajde, a protož jsme i my, vyjímajíc několika málo kousků, ze záhonu toho ničeho dále bráti se neosmělili.

Z rozvržení předeslaného již samo vyplývá, že básník, nespouštěje nikdy s mysli toho, co vlastně jest podstatou české písně, předce v jedné každé z uvedených tříd jináče sobě počínati musí, ano že plody jeho tím zanímavější jsou, čím větší rozmanitosti v každé zvláštní třídě bylo hleděno. Toť mu buď stále na paměti, že ne-

pěje on sám (chceli sám ve své osobě básniti, netřebať mu napododiti národních písní, mať jinde pole dosti široké), ale že v rozličné proměňuje se líce, z kteréžto tváří rozmanitosti teprv onen souzvuk vyniká, bez něhož každý ohlas přestává býti ohlasem. *

Že pak ostatně i zevnitřní případnosti písně české, jakož jsou rozměry, užívání místo rýmů pouhých assonancí, a co více tomu podobného jest, namnoze i v Ohlasu tomto našem přicházejí, z toho, mním, netřeba se ospravedlňovati před znateli národních písní.

A tak ze všech dárkův, jež mi kdy Musa propůjčila, tento mi nejmilejší věnován budiž památce mých neocenitelných a příliš brzce z tohoto života vykročivších přátel — *Josefa Vlastimila Kamarýta* a *Josefa Krasoslava Chmelenského* — jménům, jimižto že vedlé jiných národ český honositi se nepřestane, jist jsem.

V Praze, 31 Října 1839.

* Prostonárodní písně české nalezly posud jediného šťastného napodobitele, p. *Fr. Jar. Kamenického.* (Písně v národním českém duchu, v Praze 1833.) Vše, cožkoliv tento druh básnictví vyhledává, v tak pěkné tu shodě a míře, taková veskrz lehkost a plynnost, že skutečně naše písně jako v zrcadle spatřovati se domníváme. Jediné však, čeho při nich, jakožto celku, nerádi pohřešujeme, jest právě tato nadmíněná rozmanitost tváří, anyť co dítky jedné rodiny, a ne jednoho národu nám se představují. Líbilo-li by se ctěnému příteli našemu sbírku svou ještě jinými formami obohatiti, snadno nedostatek ten dal by se odstraniti.

I.

Toman a lesní panna.*

Večer před svatým Janem
Mluví sestra s Tomanem:
Kam pojedeš, bratře milý,
V této pozdní na noc chvíli
Na koníčku sedlaném,
Čistě vyšperkovaném?

„Do Podhájí k myslivci
Musím ke své děvčici;
Z nenadání nemám stání,
Zas mne čekej o svitání.
Dej, sestřičko, dej novou
Košiličku kmentovou,
Kamizolku růžovou.“

*Starodávní jméno Víly, u jižních Slovanů po tu dobu běžné, přišlo dávno v zapomenutí u našeho národu, (již v XVII století Rosa a Pešina ji jménem řecké Hekate vykládají!) ačkoliv podstatou svou Víla po některých krajích posavádě jest známa i našemu sprostému lidu, přijavši u něho nazvání Lesní panny. Kroj a podoba lesních panen v prostonárodních báchorkách a pohádkách rozdílně se líčí. Mně ze všech obrazův přijatý v této básni nejlépe se líbil. Vypravuje se též o lesních pannách, že tu noc před svatým Janem křtitelem největší mají moc nad člověkem, a protož není rádno vydávati se té doby do polí, mnohem méně do lesa.

Jiskra padla pod koníčkem,
Sestra volá za bratříčkem:
Slyš, Tománku, radu mou,
Nedávej se doubravou:
Objeď dolem k Svaté Hoře,
Ať nemám po tobě hoře,
Dej se raději v zápolí,
Ať mě srdce nebolí.

Nejel Toman doubravou,
Dal se cestičkou pravou;
A v Podhájí u myslivce
Nový domek jedna svíce,
Hostí mnoho pospolu,
Jizba plna hovoru.

Smutkem Toman obklopen
Patří s koně do oken:
Děvče láskou jen rozplývá,
Na ženicha se usmívá;
Otec jedná námluvy,
Matka hledí obsluhy,
Jedli, pili, rozprávěli,
Dobrou vůli spolu měli,
Žádný na to nic nedbal,
Kůň že venku zařehtal,
A mládenec zavzdychal.

Panna jenom snoubená
Najednou se zarděla;
Svědomí ji předce tlačí,

Šeptá cosi sestře mladší.
Sestřička od večeře
Vyšla rychle za dvéře:
„Na věky se, Tomane,
Milá s tebou rozstane,
Jinému se dostane.
Najezdil jsi se k nám dosti.
Dnes tu máme bližší hosti,
Hledej sobě jinde štěstí.“

Toman koněm zatočil,
V šíré polc poskočil,
Zaťal zuby, smračil čelo,
Kolem všecko neveselo.
Půlnoc byla, měsíc zašel,
Sotva jezdec cestu našel;
Prudce hned, pak loudavě
Ubíral se k doubravě.
„Všecky krásné hvězdičky
Ze tmy jsou se prosypaly,
Proč vy, moje mladé dni,
Ve tmách jste se zasypaly!“

Jede, jede doubravou,
Les šumí mu nad hlavou,
Větřík chladný z noci fouká,
Nad ouvalem sova houká;
Koník blýská očima,
Koník stříhá ušima.

Cupy dupy z houštiny
Letí jelen v mejtiny,
Na jelínku podkasaná

Sedí sobě Lesní panna;
Šaty půl má zelené,
Půl kadeřmi černěné,
A ze svatojanských broučků
Svítí pásek na kloboučku.

Třikrát kolem jak střela
V běhu koně objela,
Pak Tomanovi po boku
Vyrovnává v plavném skoku:
„Švarný hochu, nezoufej,
Bujným větrům žalost dej,
Jedna-li tě opustila,
Nahradí to stokrát jiná.
Švarný hochu, nezoufej,
Bujným větrům žalost dej!“
To když sladce zpívala,
V oči se mu dívala
Lesní panna na jelenu,
Toman cítí v srdci změnu.

Jedou, jedou pospolu
Měkkým mechem do dolu,
Panna Tomanu po boku
Vyrovnává v plavném skoku:
„Švarný hochu, skloň se, skloň;
Jenom dále se mnou hoň;
Líbí-li se ti mé líce,
Dám radostí na tisíce.
Švarný hochu, skloň se, skloň,
Jenom dále se mnou hoň!“
To kdy panna zpívala,

Za ruku ho ujala;
Tomanovi rozkoš proudem
Prolila se každým oudem.

Jedou, jedou dál a dál
Podlé řeky, podlé skal,
Panna Tomanu po boku
Vyrovnává v plavném skoku:
„Švarný hochu, můj jsi, můj!
K mému bytu se mnou pluj;
Světla denního v mém domě
Věčně nezachce se tobě.
Švarný hochu, můj jsi, můj —
K mému bytu se mnou pluj!“

To kdy panna zpívala,
V ústa jezdce líbala,
V náručí ho objala.
Tomanovi srdce plesá,
Uzdu pouští, s koně klesá
Pod skalami prostřed lesa.

Slunce vyšlo nad horu,
Skáče koník do dvoru,
Smutně hrabe podkovou,
Řehce zprávu nedobrou.
Sestra k oknu přiskočila,
A rukama zalomila:
„Bratře můj, bratříčku můj!
Kde skonal jsi život svůj!“

II.

Jízda k milé.

Slunce za horami,
Po dolích se stmívá:
Škoda tebe, můj zlatý tatíčku
Že tě zem ukrývá.

Vstávaje, léhaje
Na tebe myslívám,
Bez žalosti za tvou drahou duši
K bohu se modlívám.

Jedna žalost — žalost
Jen mi srdce hněte,
Že nevidíš, jaké tu na světě
Štěstí pro mne květe.

Kdes ty oves síval,
Mně zraje pšenička,
Z potu tvého mi na každém poli
Dost požehnáníčka.

Stodoly mám hojné,
Dvory jako bory;
Přijde do vás krásná hospodyňka,
Dvory, moje dvory!

Ji kdybys ty viděl,
Můj starý tatíčku!
Zveselil bys jako jabloň v sadě
Šedivou hlavičku.

Aj koni, koníčku,
Kdys býval hříbátkem,
Nevěděl jsi, že na tobě budu
Jezdit za děvčátkem.

Slunce za horami,
Po dolích se stmívá;
Spěchej koni, za lesíkem domek,
Tam drahá přebývá.

III.

Celoroční výživa.

Jeníčku můj milej,
Nic se nerozmejšlej,
Máš-li za ženušku mě sobě vzít:
Krátké rozmejšlení —
Snad bude co není,
Ty málo máš, já nic nazbyt,
Budem spolu dobře hospodařit.

V zimě se nestarej,
Čím se obživíme,
Přijde pomoc s nebe, dřív než zvíme:
Ze sněhu homolky
Budou nám na dolky,
Šišek z lesa nanosíme,
A ještě sousedy podělíme.

Když jaro přiletí,
Bez setí, bez mletí
Chudým lidem samo s nebe padá,

Kroupy a krupici
Najdem na ulici;
Pakli soli, másla není,
Řeřicha nám bude za koření.

Náš kmotr rozpráví,
Horko prej netrávť,
Blázen, kdo se v letě hladu bojí,
Na poli, na louce
Díla plné ruce,
Ty umíš kosit, já umím žít,
Do sebe, na sebe budeme mít.

Na podzim na houby
Spolu chodit budem,
Při nich dobré chuti nepozbudem:
Ach houby, hubičky,
Což jste vy sladičky!
Šípků, trnek natrháme,
Také si, Jeníčku, pochutnáme.

IV.

Stasa čarodějnice.

Utopte ji, upalte ji,
Kantorovic Stasu,
Ať nekouzlí, nečaruje
Naši mladou chasu.

Běda tomu, Stasa komu
Čáry na krk hodí,
Jak to kuřátko po dešti
Schlípeně si chodí.

Devět hochů otrávila
Jedem černých očí,
A okolo desátého
Svět se kolem točí.

Devět hochů popálila
Plamenem svých tváří,
A čtyrem se zima s horkem
Po těle rozráží.

Sám pan správce od ní chřadne,
V tejle ho cos píchá,
K srdci ruku pořád tiskne,
Ku měsíčku vzdychá.

Utopte ji, upalte ji
Kantorovic Stasu,
Než okouzlí, očaruje
Všecku naši chasu.

V.

Dobré naučení.

Květe růže, květe,
Ale jednou v letě:
Milujme se, má Haničko,
Dokud i nám květe.

Na podzim v ořeší
Víc láska netěší:
Kdo se ráno neměl k světu,
Večír to pohřeší.

VI.

Pražská.

Slečinko spanilá,
Povězte, co dělá
  Váš jemnost-pantáta?
„Vydal se na cesty,
Chodí po předměstí,
  Prodává košťata.“

Slečinko má milá,
Povězte, co dělá
  Jemnost-panímáma?
„Má krámek v podloubí,
Písek a věchtoví
  Na grešle prodává.“

VII.

Luňák.

Táhne mračno proti mračnu,
  V stromech vítr bouří
Vyvalil se luňák z mraku,
  Nad rybníkem krouží.
Otec volá Ančičku:
Kde máš, dcero, husičku?
  Chraň ji před luňákem,
  Tím zlodějským ptákem.

Táhne mračno proti mračnu,
  V stromech vítr bouří

Vyvalil se luňák z mraku
Nade dvorem krouží.
Matka volá Ančičku:
Kde máš, dcero, slepičku?
Chraň ji před luňákem,
Tím zlodějským ptákem.

Táhne mračno proti mračnu,
V stromech vítr bouří,
Vyvalil se luňák z mraku,
Nad lukami krouží.
Bratr volá Ančičku:
Kdeže máš holubičku?
Chraň ji před luňákem,
Tím zlodějským ptákem.

Táhne mračno proti mračnu,
V stromech vítr bouří,
Vyvalil se luňák z mraku,
Nad zahradou krouží,
Sestra volá Ančičku:
Kde máš, sestro, hrdličku?
Chraň ji před luňákem,
Tím zlodějským ptákem.

VIII.

Starý zahradník.

Starý zahradníček
Mladičkou dceru má:
Komuž on, můj bože,
To děvče odchová?

Každý v podivení
Její krásu vidí,
A však divu není,
Že se nepřediví.

Viděl jsem ji jednou,
Z okýnka vykoukla,
Jakoby se růže
Z poupátka vyloupla.

Pověz ty nám, pověz,
Starý zahradníčku,
Kdes vzal ten drahý květ,
Tu krásnou růžičku?

„Sám jsem ji o sobě
Na jaře štěpoval,
A ze všeho kvítí
Nejvíc opatroval.“

Vy milé matičky
Dcerušky vezměte,
S nimi k zahradníku
Starému dojděte.

Dejte je u něho
Na jaře štěpovat;
Což vám někdy budou
Mládenci děkovat.

IX.

Prokop Holý.

Od moravské strany šíře lukami
Rozložil se tábor mezi horami,
A v něm Prokop Velký se svými oděnci
Čeká jisté zprávy o milém sestřenci.

Jej, když s malou hrstkou s cesty vybočil,
Pan Sezima zrádně v lese zaskočil;
Lid branný rozprášiv, Racka raněného
Odvléci potupně dal do hradu svého.

O polednách posel přijel v pochvaty:
„Nechce Kamenický žádné výplaty;
Brž tebe nazýval, otče náš a vůdce,
Hanlivými slovy zlotřilého škůdce.

Chce-li Racka míti, nech si přijde sám,
S posměchem tak vece, zdarma mu ho dám.
A když jsem odjížděl, proti všemu řádu
Posla tvého vyštval fenami mne z hradu.“

K té řeči na nohy hejtman poskočil,
Nad hlavou palcátem vztekle zatočil;
Pod nakopenými po všem čele mraky
Blesků rozesílá sto žhavými zraky.

Zahřměl rozkaz hněvný, a po táboru
Jezdci do rot kvapí, pěší do sboru;
Zbraň se v slunci leskne, a dle obyčeje
Žižkova korouhev nade vojskem věje.

Jede hradba vozů řadě ve dvojí,
Běda, na koho se oul ten vyrojí!
Z předu jdou cepníci, vzadu pavézníci,
Zpívajíce: „Kdož jste boží bojovníci!“

Táhnou roty polem, táhnou roklemi,
A když tmy večerní strou se po zemi,
Postihnouti může při jasném měsíci
Oko bojovníka v dálce Kamenici.

Blízko u rozcestí leží skalní lom,
Nad ním v půdu ráží kořen divný strom,
Uschlý vrchol jeho — svadlá lidská hlava,
Větve, plody jeho jsou krkavců strava.

Hřmot vozův ohyzdné hosti zapudil.
Mimo jeda Prokop pod se promluvil:
„Žel mi, ujče, tvých tu rozmetaných oudů,
S námi že netáhnou ku přísnému soudu.“

Zaklepala hlava, huhle hubenec:
„Nejsem tobě ujec, jsem tvůj sestřenec;,
Proti příměří mne Sezimovští jali,
Tělo v kolo vpletli, hlavu na špic dali.“

Hejtmanovi v očích mrak se zahustil,
Až koni pod nohy palcát upustil,
Pozdvih k nebi ruku na dva prsty hledí,
A co sobě myslí, jen zlé moci vědí.

Sňali tělo s kola, hlavu se hřebu,
Obřady slušného dějí pohřebu;

Při pochodních Racka nedaleko lomu
Táboři skládají do věčného domu.

Potom hejtman s kolu špíci krvavou
Zatknuv si za lebku nepronikavou,
Hnal se s lidem dále v rozbouření lítém,
A již hrad obemkli kolem před usvítem.

Činěn k místu outok dva i tři kráty,
Táborům se stýská těžké od ztráty;
Znajíť Kameničtí dobře odrážeti,
Není jiné rady, leč je vyležeti.

A když stáli v poli za dvě neděle,
Prokop točí oči k hradu zmrzele;
Duch se divně zmítá, msta ho béře krátce,
A vně české země čeká jiná práce.

Svolav setníky své a podhejtmaní:
„Těžko, dí, čekati nám tu na vzdání;
Aneb Kamenici zjitra v moci máme,
Aneb zde naše moc na věky se zláme.

Zjitra s prvním sluncem vozy strhnete,
K západu se s lidem rychle uhnete,
A tak odstoupíce něco na čtvrt míle
K hradu udeříte opět v nové síle.“ —

Svou radou pak zvláště když je podaří,
Chvátá přímo vůdce k svému šípaři:
„Kuj z té špíce střelu, bratře pravověrče,
Jakous nikdy nekul, ať nechybí terče!“

Po jitru se houfy v pole hýbají,
Posměchem je hlučným s hradeb stíhají,
I pán Kamenický s náhradí se dívá,
Že těch sproštěn hostí, srdce v něm okřívá.

Ač tělo bojovné podál odstalo,
Svou však velkou hlavu blízko nechalo.
Pode starou hruší Prokop spouští kuši:
„Hej pane Sezimo, poruč bohu duši!“

Padnul — proudem krve žití vyvřelo,
Přestalo již chase býti veselo,
Ano v sloupech prachu a ve chumlech kouře
Zpět v novém se vzteku přivaluje bouře.

Hřmí, a trou, a boří děla, houfnice,
Ke hradu se tisknou, kopí, sudlice,
A než půl dne přešlo, Táborové jaří
V Kamenickém zámku krutě hospodaří.

Sezimovo tělo ční tam nad lomem,
Záře z hradu svítí ještě nad borem,
Kudy roty táhnou dál na Rakusice:
„Kdož jste bojovníci boží“ zpívajíce.

X.

Žehravý.

To zlaté slunéčko
Za mrakem se skrylo,
Jakby ho za týden
Na nebi nebylo.

Kam kouknu, tam se mi
Tma sype do očí;
Ach kdy to slunéčko
Z pod mraku vyskočí!

Chodím zarmoucena
A celá ztrápena,
Co můj nejmilejší
Hněvy ke mně chová.

Hněvá se, nevím proč —
Slovem se neblíží,
Raději než na mne
Do kouta pohlíží.

Ptám-li se na něco,
Jen hlavou pohodí:
Dám-li mu dobrou noc,
Ani neodpoví.

Tak všecka bývalá
V domě radost mizí:
Máme se milovat,
A jsme jako cizí.

Snad jste vy, matičko,
Jej na mne zezlila,
Vždyť jsem já před vámi
Vody nezkalila.

Nebo ty, sestřičko,
Nepřeješ lásky nám:

Přištíváš-li na mne,
Naprav tě pán bůh sám.

Můj zlatý mužíčku,
Jen mne tak nesužuj,
Jestli jsem chybila,
Radši mne vyhubuj.

Radši mne vyhubuj,
Přijmu i zlá slova;
Ale tvá nemluvnost
K smrti se mi rovná.

„S kým pak jsi se vedla
Ondyno na Újezd?
Však jsou tě viděli,
Máš z toho pěknou čest!“

S kým že jsem se vedla —
Byl to můj bratříček,
Provázel mě domů
Večír přes lesíček.

Mužíčku můj milý!
Byl jsi nelaskavým,
Dělal jsi mně křivdu,
Předce tě pohladím.

XI.

Radost a žalost.

Ach radost, ach radost,
Hezká to květina;

Jen škoda, přeškoda,
Že kořínků nemá.
Přijde vítr — rozfouká ji,
Přijde voda — odhoupá ji:
Ach škoda, přeškoda,
Že kořínků nemá!

Ach žalost, ach žalost,
Hořký to kořínek,
Žádný z něho nepučí se
Květ ani lupínek.
Kolik vzdechů srdce kruší,
Než mu hořkost povysuší;
Kolik slzí uplyne,
Nežli v nich se rozplyne.

XII.

Dárek z pouti.

Na Svaté hoře
Přál bych si, bože,
Býti kostelníkem,
Třeba i zvoníkem
Jenom jeden měsíc;
Z daleka, široka
Přichází do roka
Krásných tam děvčátek
Kolik tisíc.

Byla tam, byla
Taky má milá,

Včera se vrátila,
Pouti nakoupila
  Skoro v každém krámu:
Bratrům růženečky
Sestrám obrázečky.
Ale mně srdýčko
  Z marcipánu.

Vezmu dva česká,
Půjdu do města,
Pozlátka nakoupím,
Srdéčko polepím,
  Dám k němu cedulíčku;
„Toto je památka
Hezkého děvčátka!“
Potom si ji připnu
  Na klobouk za kytičku.

XIII.

Pečlivá milá.

(Podlé nápěvu: Nežel, děvče, nežel!)

„Zle je, milá, zle je,
Ostrý vítr věje,
  Zavál mi cestičku,
  Zabloudím v lesíčku,
Padnu do závěje.“

Zle nám, milý, zle nám
Odcházet ti nedám:
  Počkej do půlnoci,

Snad bude pomoci,
Já ti posla zjednám.

Vstávej, milý, vstávej,
Více neodkládej;
Poslíček přichází,
Za horou vychází,
Doma si dospávej.

Měsíčku blýskavý,
Což jsi ty laskavý!
Provázej milého,
Do dvoru bílého
Doveď ho ve zdraví.

XIV.

Drahý zpěvák.

Za jednu hubičku
Chtěla mít písničku:
Toť nejde, moje milá!
Což pak by kytička
Z jednoho kvítečka
Nanic se uvíjela!

Kolik jde kvítečků
Na pěknou kytičku,
Tolik též hubiček
Na hezkou písničku.

XV.

Odbytý.

Po čem víno za hody?
Mařinku z hospody!
[illegible] se za písaře,
Provdala se za bednáře:
Mařince — ha ha ha!
Bednář sudy potěká.

„Po čem smola? ve fráčku
Z kanceláře škrabáčku!
Z takových jen ůštipečků
Nadělej si příštipečků:
Nech si, nech si, nech si je,
Táta ti je přišije.“

XVI.

Cikánova píšťalka.

Náš tatíček nebožtíček
Ledacos věděl,
Nám ubohým Cikáňatům
Nic nepověděl;
Uměl pít, uměl hrát,
Měkce dělat, tvrdě spát,
Za pět prstů pěkné věci
Kupovat.

Náš tatíček nebožtíček
O nás málo dbal,

Měl podivnou píšťaličku,
Nám jí nenechal:
Kde ho rádi uctili,
Dobře mu zaplatili,
Na své oči div divoucí
Spatřili.

Z kapsy vyndal píšťaličku,
Oheň rozdělal,
Jak zapískal, všecky švábы
Z domů vyvolal:
Musil šváb ze vrátek
Zrovna nebo nazpátek,
Potom dostal červeňoučký
Kabátek.

Když zapískal na píšťalku
Po vsi, po městě,
Hned za ním německé myši
Byly na cestě:
Musely vandrovat,
Podlé jeho tancovat,
S hráze chutě do rybníka
Hopcovat.

Ach, tatíčku nebožtíčku,
Kam jsi rozum dal!
Kdybys nám byl píšťaličku
Aspoň odkázal!
Máme teď nouzi třít,
Mohli jsme se dobře mít,

V Čechách, také na Moravě
Pansky žít.

XVII.

Slzy a vzdychání.

Kdyby všecky slzičky
Pohromadě byly,
Co jsou, milý, pro tebe
Oči moje lily:
Věru by se louky naše
Všecky zatopily.

Ach, kdyby to vzdychání
Pohromadě bylo,
Co mé srdce pro tebe,
Milá, vypustilo:
Věru na věži by naší
Zvony rozzvonilo.

XVIII.

Nevěrný milý.

Ach běda, nebudu
Víc chodit pro vodu,
Pro vodu, pro vodičku,
K studánce při měsíčku.

Stáli tam za křovím,
Kdo — to vám nepovím,
Mluvili temným hlasem,
Líbal ji — slyšela jsem.

Srdce mé plakalo,
Jen se usedalo,
Síla mne opustila,
Bolest se na mne lila.

Sám ty, milý bože,
Polituj mé hoře,
Upokoj lásku tu mou,
Smiluj se nad ubohou.

Předce tě, já to vím,
Můj milý, oželím;
Ale mé lásky k tobě
Přestanu želet v hrobě.

XIX.

Sňatek.

Květe jabloň v sadě,
Pod ní keř růžiček:
Přelíbezným hlasem
Večerním tu časem
Zpívává slavíček.

Divná věc, bože můj!
To stvoření ptačí
Z hrdélka outlého
Na tolik sladkého.
Jak zpěvu vystačí!

Ale jest divnější
Nad slavíčků hlásky,

Kterak do outlého
Srdce panenského
Vstoupí tolik lásky.

Ta když v otruchlelém
Srdci se rozmůže,
Brzo proměněným
Tvářičkám červeným
Do hrobu pomůže.

Když ráno vstávala,
Přišly jsou noviny,
Že padl té noci
Do těžké nemoci
Miláček jediný.

Smutná do kostela
Nevěsta spěchala,
A kudy chodila,
K bohu se modlila,
Žalostně plakala.

A když jsou pod večer
Klekání zvonili,
Všickni jsou lékaři,
Jak mladí tak staří,
Naději pustili.

Zvoní hrana, zvoní,
Panna již nechodí:
Ale jako spadlý

Kvíteček usvadlý
Na lůžko se kloní.

Zvoní trojí hrana,
Již nepláče panna:
Do stropu dívá se,
Z hoře usmívá se,
Chvátá cos rukama.

Patří, jak milého
Ve pěkném průvodu
Šest mládenců neslo,
Šest panen vedlé šlo,
Kráčejí ke hrobu.

Ona v bílém rouše
Podále tam stojí:
Pak blíže přiklecká,
A nic se neleká,
Tři hrstky naň hodí.

Když bylo v půlnoci,
Slyší hlas nad sebou:
„Stroj se, mé dítě, stroj,
Srdéčko upokoj,
Zasnoubím se s tebou.“

V nejpěknější šaty
Hned se oblíkala!
Věneček si panna
Z rozmarýny sama
Do vlasů vplítala.

Větřík od západu
Chladounký zavívá:
Hosté známou cestou
Berou se s nevěstou,
Kde ženich přebývá.

Tam kde bydlí spolu,
Ten tichý domeček
Má st řechu zelenou,
Komůrku zavřenou
Na věčný zámeček.

XX.

Milý nade všecko.

Co je mně do světa,
Do světa celého,
Jen když já k sobě mám
Miláčka věrného.

Dobře se mu leží,
Kdo sám si ustele;
Čemuž mně bráníte
V lásce, vy přátelé?

To jsou mi přátelé!
Sypají kde mohou —
Hořec mi do duše,
Peluňku do srdce.

K horám se podívám,
Půjdu na půdičku,

Jede-li můj milý
Na vraném koníčku.

Jede po háječku,
Z křoví poskakuje.
Jako ta potápka,
Co pod vodou pluje.

Vyjíždí z ouvozu,
Skáče po ouhoru:
Jaké to toužení
Po mém potěšení!

Chvilku si potoužím
Chvilku postěžuju,
S milým se potěším,
Zas vesela budu.

XXI.

Dívčina jak dobrá hodina.

Oč jsem prosil, bůh mi dal,
Milou přeupřímnou,
Z pouhé lásky srdce by
Rozdělila se mnou:
Ach, to je vám dívčina
Jako dobrá hodina!

Dám-li se do skákání,
Hupky za mnou skáče;
Uroním-li slzičku,

Hned mi k vůli pláče:
Ach, to je vám dívčina
Jako dobrá hodina!

Jestliže ji požádám
Někdy o hubičku —
Říká: vem si třeba pět,
Jsou tvoje, Jeníčku!
Ach, to je vám dívčina
Jako dobrá hodina!

Ondyno jsme v poledne
Pod lesíčkem stáli,
Modráčkové oči se
Sladce na mne smály:
Ach, to je vám dívčina
Jako dobrá hodina!

Já řku: hle, již měsíček
Skryl se mezi mraky —
Ona hned přisvědčila:
„A hvězdičky taky.“
Ach, to je vám dívčina
Jako dobrá hodina!

Otčenášek v kostele
Za mne odříkává,
A teprva zdrávasek
Pro sebe nechává:
Ach, to je vám dívčina
Jako dobrá hodina!

Nech moje štěstí mine,
Kudy noha kráčí;
Nech mi v poli se rodí
Trní a bodláčí:
Opustím-li dívčinu
Jako dobrou hodinu!

XXII.

Krotká holubička.

(Nápěv: Laštovička lítá atd.)

Holubička s dubu
Letěla k holubu:
Milý nad rybníčky
Pase tam koníčky,
A já za ním půjdu.

Holubička krotká
S holoubkem se zobká:
Proč bysme taky tak
Neměli se zobkat,
Když jsme mladí obá.

XXIII.

Dárek z lásky.

Když jsem šel přes lávky,
Našel jsem korálky
Na pěti šnůrečkách navlečené:
Dal-li je děvčátku
Milý na památku,
Bude mít srdéčko zarmoucené.

Každý to dobře ví,
Že i ten nejmenší
Dáreček z lásky je nejmilejší:
Přijde-li k ztracení,
Nikdý potom není
Stříbrem ani zlatem k nahražení.

XXIV.

Pocestný.

Je to chůze po tom světě —
Kam se noha šine:
Sotva přejdeš jedny hory,
Hned se najdou jiné.

Je to život na tom světě —
Že by člověk utek':
Ještě nezažil jsi jeden,
Máš tu druhý smutek.

Což je pánům! ti na voze
Sedí pěkně v suše,
Ale chudý, ten za nimi
V dešti, blátě kluše.

Ej, co já dbám na té cestě
Na psoty a sloty,
Jen když já mám zdravé nohy
K tomu dobré boty.

Však na pány v krytém voze
Taky někdy trhne:

Jednou se jim kolo zláme,
Jindy vůz se zvrhne.

A krom toho — až své pouti
Přejedem a přejdem,
V jedné hospodě na nocleh
Pán nepán se sejdem.

XXV.

A co dál — to nepovím.

Jakkoli se červenám,
Ráda slýchám, ráda mám,
Můj milý kdy při mně chválí
Světlé vlásky, hladké líčko,
K tomu laskavé srdýčko;
A co dále — ač to vím,
Ne, ne, ne, to nepovím!

Jakkoli se červenám,
Ráda slýchám, ráda mám,
Předu-li, kdy milý chválí
Pantoflíčky, outlé nožky,
Pak bělounké mé punčošky:
A co dále — ač to vím,
Ne, ne, ne, to nepovím!

XXVI.

Dětská.

Pověz mi, holátko,
Zlaté pacholátko,

U koho rád se chováš?
„U mého tatíčka,
Děláme koníčka,
Houpity, houpity, hou.“

Pověz mi, holátko,
Zlaté pacholátko,
Koho nejradši líbáš?
„Matinku, matinku,
Má hladkou hubinku,
Tatíčkova píchá.“

Pověz mi, holátko,
Zlaté pacholátko,
Po kom se ti stýskává?
„Po vás, má babičko,
Hruštičku, jablíčko
V kapsáři míváte,
Pro mne je chováte.“

XXVII.

Jarní.

Aj, aj, aj —
Na zahrádce máj
Rozvilo se vonné kvítí,
Po záhonu jen se svítí:
Aj, aj, aj —
Na zahrádce máj!

„Máj, máj, máj —
Zelená se háj!

Ptactvo líbě prozpěvuje,
Hnízdečka si upravuje:
Máj, máj, máj —
Zelená se háj!“

Háj, háj, háj —
Ve srdéčku ráj!
Natrhám já, milý, růže,
Postelu ti jimi lůže:
Háj, háj, háj —
Ve srdéčku ráj!

„Ráj, ráj, ráj
Z tvých mi očí hraj!
Postel, milá, potměchutí,
Sladší bude oddechnutí:
Ráj, ráj, ráj
Z tvých mi očí hraj!“

XXVIII.

Z i m n í.

Jak mi smutná přichází
Ta letošní zima,
Jakoby se svět zakalil
Před očima mýma.

Všecky cesty, chodníčky
Sněhem zapadaly,
Po kterých jsme jindy, milý,
Spolu chodívali.

Však je mi tak všelijak,
Všude mi to souží,
Jedva že mi srdce z těla
Ven se nevytouží.

Je mi jako ptáčkovi,
Co na poli sedá,
A na sněhu, ubožátko,
Zrnýčka si hledá.

Hledá, hledá zrnýčka,
Ale nenachází:
Tak mi taky bez milého
Zima ta prochází.

XXIX.

Neblahé sejití.

Žala Zuzka u lesíčku,
Jel tudy pán na koníčku:
Však to nebyl žádný pán,
Ale byl to milý sám.

„Zelenej se rozmarýnko!
Rozvesel se, má panenko,
Z vojny jede milý tvůj,
V ňádra oči nesklopuj.“

„„Zelenej se na hrob kvítí,
Srdce moje bolest cítí!
Tři léta jsem čekala,
Milého nedočkala.““

„Cos tu, milá, dělávala,
Pro mne-li jsi plakávala?
Že uvadnul z růže květ,
Pro který mne těšil svět.“

„„Co jsem smutná dělávala?
S větříčkem jsem vzychávala.
A s rosičkou plakávala;
Lásku jsem vyplakala,
Jinému se dostala.““

XXX.

Ptáče.

Má zlatá matičko,
Ach, povězte mně,
Co to bez přestání
Pohrává ve mně?

Hraje to, zpívá to,
Chvílkami skáče;
Oč-že mám v srdéčku
Zavřené ptáče.

Klec máme na půdě,
Dojděte pro ni;
Však my to ptačátko
Chytíme do ní.

Dáme je za okno,
Musí nám zpívat,
Když budem večeřet,
Když budem snídat.

XXXI.

Výmluva.

Čím je to, má dceruško, čím je to,
Že máš líčko zardělé, tu hle to?
„Máj milý mě drát peří uviděl,
Dřímala jsem, kdož by se nestyděl?
Tím je to, má matičko, tím je to.“

Čím to je, má dceruško, čím to je,
Že se ti nezardělo oboje?
„Snad se mi nepodíval na obě?
Hodili jsme jenom očkem po sobě,
Tím to je, má matičko, tím to je.“

XXXII.

Vávra.

Běží Vávra z Poličky,
Nese v mošně hrozníčky,
Zpívá sobě cestičkou,
Že má mošnu plničkou.

Ale blízko u Brodu,
Zlou měl chuďas příhodu:
Vojáci ho potkali,
Hrozníčky mu pobrali.

Běží Vávra od Brodu,
Pláče pro svou nehodu,

Naříká si cestičkou,
Že má mošnu prázdničkou.

Vojáci ho potkali,
Tuze ho litovali;
V pole zašli, kde co našli,
Do mošny mu nandali.

Běží Vávra hopky, hopky,
Nese v mošně kozí bobky;
Zas si zpívá cestičkou
Že má mošnu plničkou.

XXXIII.

Pomluva.

Pomluvo, ty pomluvo,
Kdo tebe rozsívá,
Že z maličkého tě zrnka
Plné město bývá?

Pomluvo, ty pomluvo,
Pichlavé máš listí!
Žádný srp tě ani kosa
Z pole nevyčistí.

Poslala mě pro okurky
K vám má panímáma:
Šeptali hned, že dobíhám
Za tebou již sama.

Cos, milý, mi daroval
Šátek, pentle k svátku:
Však to nebylo zadarmo
Pravili u sládků.

Když jsme ondyno na pouti
Náhodou se sešli:
Také si hned povídali,
Že jsme sobě řekli.

„Těš se, milá! kdybys byla,
Jakby oni chtěli:
Pomluvači by o tobě
Dávno oněměli.“

XXXIV.

Pomilování.

Na lávce, nad potokem
Loudila černým okem:
Chlapče můj rozmilý,
Nebuď tak zpozdilý,
Pojď za mnou, dej mi ruku,
Nespadneš do potoku.

Poslechni mojí rady,
Půjdeme do zahrady;
Malička zahrádka,
Rostou v ní jablátka, —
Já ti je, můj milý, dám,
Protože ráda tě mám.

Což pak tě polekalo,
Vždyť tu nic nevolalo:
Chlapče můj, neboj se,
Jen ke mně připoj se,
Holoubek na stromu spí,
Měsíc ho ze sna budí.

Měsíček, hvězdy taky
Tratí se mezi mraky:
Holečku, dobrou noc,
Není žádná pomoc,
Nastává k rozchodu čas,
Ach, kdy se sejdeme zas!

XXXV.

Mocnost očí.

Díval bych se celý den,
Kdy má milá přede len:
Kolo, péra jako vítr létají,
A po niti očka se sklouzají.

Jestliže ty oči
Na cívku zaskočí
V niti se zamotají:
Což jí to předení
Jako mně myšlení
Nehezky zmotrchají.

XXXVI.

Kytičky.

Bude-li mě vdovec
S tou láskou pokoušet,
Mám pro něj kytičku,
Může si přivonět,
Z bodláčí a ze žíhavky:
Vdovečku, přivoň si,
Na milou zpomeň si.

Bude-li mládenec
Chtít si mě namlouvat,
Mám pro něj kytičku,
Tu mu chci darovat,
Z karafiátů a růžiček:
Dej si ji, můj milý,
Za klobouček.

XXXVII.

Statečný jonák.

Nejčko mám ženicha,
Matko, na mou milou!
Jak se ho dotknete,
Hned z něho jiskry jdou.

Přijde do hospody,
Všecko ustupuje;
Jakou on zazpívá,
Ta se hned tancuje.

Každý mu v hospodě,
Taky mně připíjí,
Sic ho ven vyhodí,
Kdo se mu nelíbí.

XXXVIII.

Svatební den.

(Dle pověsti národní.)

Spuštěn most a otevřena
Byla brána na Střele;
V bráně stojí panna krásná,
Tvářinky má zardělé.

Truchlivým okem přijímá
Dary v bráně na Střele,
Jež jí k svatbě přinášejí
Poddaní a přátelé.

Ludmila, dcera rytíře
Žicha jest to nejmladší:
Ó vy líbá ústa, přál bych
Blaženost vám nejsladší!

Mnoho darů se naneslo,
Příze, medu, potravy:
Žel, že všecky světa statky
Jsou bez lásky otravy!

Ovčák ještě tu beránka
Složil panně u nohou:
Přijmi, panno, milostivě
Tu obítku ubohou.

Panna vděčně ovčáčkovi
Za beránka děkuje,
A po mostě když odchází,
Takto tiše běduje:

„Mladý pastýři, útulný,
Jako jsou ovečky tvé!
Šťastnější nade mne bude,
Která tebe dostane.“

Potom myslivec statečný
K bráně krokem zaměřil:
K tvému veselí, ctná panno,
Tuto laň jsem zastřelil.

Panna zdvořile myslivci
Se za laňku děkuje,
A po mostě když odchází,
Takto tiše běduje:

„Švarný lovče! chtěla bych se
Stavu svého odříci,
Jen kdybych pohladit směla
Snědém tebe po líci.“

Pak i rybák poctu nesa
K sličné panně promluvil:
Nejlepší jsou tyto ze všech,
Které dnes jsem nalovil.

Panna vlídně rybařovi
Za ryby se děkuje,

A po mostě když odchází,
Takto tiše běduje:

„Za vodou tam v tvé chaloupce,
Modrooký rybaři!
Dej ti bůh, ať tvůj se sňatek
Lépe než můj podaří.“

Slunce začlo — slunce vyšlo,
A než tíhlo k západu,
Vše po vůli i bez vůle
Odbylo se na hradu.

Skončen průvod, služby v kapli,
I družiček zpívání;
Skončen pláč a hody stkvostné,
I při hodech výskání.

Vůz a čtyři koně vrané
Na náhradí čekají,
V divokosti pánu svému
Jedva-li co oddají.

Jižtě ženich usadil se
Mladé paní po boku;
Koně nazpět k jeho sídlu
Pádí v lítém poskoku.

Sady, louky, křoví, pole
S obou stran se míhaly
Jezdci houfu svatebního
Daleko zpět zůstali.

A když na Kátovskou horu
Vranci letí od boru,
Jako v lože se svatební
Kladlo slunce za horu.

Tam kde nad skalami cesta
K srázu nahnutá běží,
Spřež plachá se náhle zpíná,
Hřívy husté vyježí.

Mžikem jak kdy blesk zasvítí
Z chumle černých oblaků,
Choť s rytířem, koně s vozem
Padli věčných do mraků.

Ovčák zahlédnuv při stádě
Jízdu hory na čele,
Hůl upustil, v tváři zblednul,
Trnul celém po těle.

Ryk a třesk a rachot skály
Slyše dále v pasece
Myslivec se onde přihnal
Udychtěný ku řece.

A rybař, co blízko břehu
K lovu síti hotovil,
Děsně rukama nad tůní
Rozpěněnou zalomil.

XXXIX.

Pomoc pro náramnou lásku.

Ach, Haničko, má perličko
Jediná, jediná!
Tys mě na smrt svojí krásou
Ranila, ranila.

Jak mi nebe nad hlavou je
Vysoko, vysoko,
Tak tě chovám ve svém srdci
Hluboko, hluboko.

„Nic si z toho, můj Jeníčku,
Nedělej, nedělej,
Zespod dírku do srdýčka
Udělej, udělej,

Ležím-li ti na dně srdce
Hlubokém, hlubokém,
Zas mě vytrousíš po světě
Širokém, širokém.“

XL.

Upraný.

„Můj synáčku, kde jsi byl?
Kdo tě tak nerázně zbil?“

Byl jsem mezi vlnaři,
Kožišníky, smradaři.

Ti mne vydělávali,
Tam ti našlapávali.

XLI.

Janek.

Jeli jsou silnicí
Dva páni s děvčicí,
Ptali jsou se Janka na robotě,
Dobře-li se tudy jede ke Lhotě?

Pověz nám, Janku ty,
Přijdem-li do Lhoty?
Kudy tam, kudy, Janku, kudy tam? —
„Tudy tam, tudy, páni, tudy tam.“

LXII.

Po práci.

Na poli, v zahradách
S pondělka k neděli
Všecko jsme zaseli,
Všecko vysázeli:

Zlatý po záhoně
Ovísek pro koně,
Ječmen a pšenici
Pro dům a pivnici;

Pro naše ženušky
Hustý len u kopce;

Růže pro děvčata,
A ředkev pro vdovce...

Jabloněk dvě kopě
Pro hodné mládence;
Olše a konopě
Pro taškáře...

Všecko jsme zaseli,
Všecko vysázeli:
Pán bůh požehnání
Práci té udělí.

XLIII.

Poslední vůle.

Ach, ach, pane Janku,
V slovutném copánku!
Až někdy umřete,
Komuž odkážete
Tu pěknou ohářku?

„Ten můj panický cop
Postavte mi na hrob,
Ať tam na mém hrobu
Pro věčnou ozdobu
Stojí jako šilboch.“

XLIV.

Rozpaky.

Veselost mi v hlavě hraje,
Srdce mi v těle skáče,
Že mi poslala má milá
Dva veliké koláče.

Sním-li je, přeškoda na věky jich,
A kdyby ztvrdnuly, bylby to hřích;
Pročež, milý Vašku,
S chutí do nich!

XLV.

Český sedlák.

Ty český sedláčku,
Vychytralý ptáčku!
Po zpěvu, po peří
Blázen kdo ti věří.

Sedlák jde z hospody,
Cesta mu nestačí;
Když přijde před pána,
Což je hned jinačí.

Škrábe se za uchem,
Potírá si čelo,
Jakby půl dušičky
Z něho vyletělo.

„Jemnost pan'-tatínku!
Letos není loni —
Já řku.... toto vono....
Bída nouzi honí.“

Před pánem stejská si,
Za vraty vejská si, —
Strčil urozenost
S rozumem do kapsy.

XLVI.

Krásná Kordula.

Jak živ nikdo neměl a nemá
Krásnější panenku jako já;
Ona má, ona má, ona má
Jako dvě cibule
Pystičky odulé:
Což pak jí schází, co chybí
Mé krásné Kordule?

Jak živ nikdo neměl a nemá
Krásnější panenku jako já;
Ona má, ona má, ona má
Kudrnatou hlavičku
Jako kapustičku;
Pystičky odulé
Jako dvě cibule:
Což pak jí schází, co chybí
Mé krásné Kordule?

Jak živ nikdo neměl a nemá
Krásnější panenku jako já;
Ona má, ona má, ona má
Očka popelavé,
Trochu naříkavé;
Kudrnatou hlavičku
Jako kapustičku;
Pystičky odulé
Jako dvě cibule:
Což pak jí schází, co chybí
Mé krásné Kordule?

Jak živ nikdo neměl a nemá
Krásnější panenku jako já;
Ona má, ona má, ona má
Tváře v roznícení,
Muchomorka nic není;
Očka popelavé,
Trochu naříkavé:
Kudrnatou hlavičku
Jako kapustičku;
Pystičky odulé
Jako dvě cibule:
Což pak jí schází, co chybí
Mé krásné Kordule?

Jak živ nikdo neměl a nemá
Krásnější panenku jako já;
Ona má, ona má, ona má
Bradu na tři facky,
A nos sedmiradský;
Tváře v roznícení,

Muchomorka nic není;
Očka popelavé,
Trochu naříkavé;
Kudrnatou hlavičku
Jako kapustičku;
Pystičky odulé
Jako dvě cibule:
Což pak jí schází, co chybí
Mé krásné Kordule?

Jak živ nikdo neměl a nemá
Krásnější panenku jako já;
Ona má, ona má, ona má
Nehty podobné ku
Pazourkům z česneku;
Bradu na tři facky,
A nos sedmihradský;
Tváře v roznícení,
Muchomorka nic není;
Očka popelavé,
Trochu naříkavé;
Kudrnatou hlavičku
Jako kapustičku;
Pystičky odulé
Jako dvě cibule:
Což pak jí schází, co chybí
Mé krásné Kordule?

Jak živ nikdo neměl a nemá
Krásnější panenku jako já;
Ona má, ona má, ona má
Hedbávné ručičky,

Na nich bradavičky;
Nehty podobné ku
Pazourkům z česneku;
Bradu na tři facky,
A nos sedmihradský;
Tváře v roznícení,
Muchomorka nic není;
Očka popelavé,
Trochu naříkavé;
Kudrnatou hlavičku
Jako kapustičku;
Pystičky odulé
Jako dvě cibule:
Což pak jí schází, co chybí
Mé krásné Kordule?

Jak živ nikdo neměl a nemá
Krásnější panenku jako já;
Ona má, ona má, ona má
Nožičky ze strunek,
Dělají klep, klep, klep;
Hedbávné ručičky,
Na nich bradavičky,
Nehty podobné ku
Pazourkům z česneku;
Bradu na tři facky,
A nos sedmihradský;
Tváře v roznícení,
Muchomorka nic není;
Očka popelavé,
Trochu naříkavé;
Kudrnatou hlavičku

Jako kapustičku;
Pystičky odulé
Jako dvě cibule:
Což pak jí schází, co chybí
Mé krásné Kordule?

XLVII.

Vrchní z Kozlova.

Pan vrchní z Kozlova
Přijel do Rousova
Na křtiny;
Tu sobě namluvil
Ctnou pannu Hejduli,
Němkyni.

On váží čtyry sta,
A panna nevěsta
Liber pět,
Jakoby na vozu
Padnul pod pavuzu
Z růže květ.

Co panna neváží,
Zlatým se dováží
Kamenem.
„Hej Kubo, Kubíku,
Měj se ke kozlíku,
Pojedem!“

Ze vrat jsou vyjeli,
Pole projížděli,

Také les:
S kopce nejednoho
S nevěstou vrchního
Pán bůh snes.

Při samém Kozlovu
Běží tam přes vodu
Silnice:
Řeka je hluboká,
Prudká a široká —
Blatnice.

Ach běda, na brodu
Zlou měli příhodu
Zrovna dnes;
Kočár se rozbořil,
A panstvo vyložil
Měkce kdes.

Sedláci v půlnoci
Z těžké se roboty
Vrátili;
Z rákosí bahního
Jsou pana vrchního
Páčili.

Ctný pane ženichu,
Kam jste dal nevěstu,
Co s vámi včera jela?
„Přeškoda na věky!
Padla mi do řeky,
Ona mně uplavala.“

XLVIII.

Hubička.

Hubička, hubička —
Maličká lahůdka,
Ale mnohem sladší
Nežli ta jahůdka.

Hubička, hubička --
Na okamžiknutí,
Jako dvou kvítečků
Slaďounké dotknutí.

Hubičky, hubičky
S milou si dáváme,
Když spolu pod večer
Za domem stáváme.

Jednu při sejití,
A druhou s rozjitím,
Však to není mnoho
Ostatní mezi tím.

XLIX.

Odbytí.

Šlechtic.

Aj, dívčino, perlo drahá,
Kde si se tu na vsi vzala,
Škoda je tu tebe.
Pro tebe je lepší cesta,
Pojeď ty se mnou do města,
Budeš mít půl nebe.

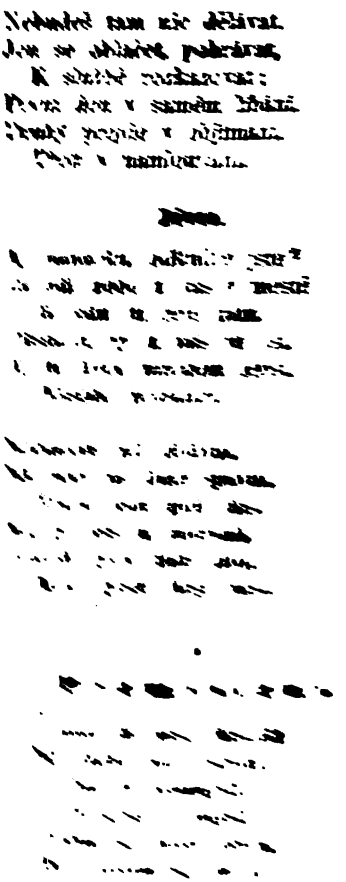

Čemuž ta naše Liduška
V noci po dvorku chodí?
Ona to přemejšlí,
Zamejšlí, vymejšlí,
Kde se to bejlí rodí,
Co se pro lásku hodí.

LI.

Veselá jízda.

Jsem jonák z Javoří,
Mám děvče v Zahoří,
Do smutku, do pláče
Nikdý se mi nechce.

V celém živobytí
Jednou se mi chtělo,
Když děvče ani já
Peníze nemělo.

Prorokovala mně
Nebožka babička,
Že mi ošediví
Před časem hlavička.

Hlavička před časem,
A brada po čase:
Že jste uhodnula,
Babičko, nezdá se.

„Kohož to vezete,
Matějčku z Javoří?

Jeďte polehoučku,
Sic se vůz rozboří.“

Čerta vím, co vezu —
Půl pána, půl břicha:
Jak ho naložili,
Chrápe do kožicha.

Čtyři koně vrané,
Mezi nimi voje —
Ale co je po nich,
Nejsou, brachu, moje.

Čtyři koně vrané,
Je to jízda čistá!
Bláta po nápravy,
Nemůžeme s místa.

LII.

Vracování se od milé.

Což jest to vyspání slaďoučké,
Což jest to vyspání sladké
Děvčátku na ruce hlaďoučké,
Děvčátku na ruce hladké.

Ještě se nerozednívalo,
Ještě se nerozednilo,
Za tmy to ptačátko zpívalo,
Z osení vyletělo.

Čemuž ta rybička maličká
Nad vodu vyskakuje?
Dívá se, zdaliže slunéčko
Z hory již vystupuje.

Kukala kukačka v háječku,
Má milá, do pětice;
Brzo nám pět neděl uběhne,
Počkej jen na letnice.

LIII.

Zrušení slibu.

U kapličky stává,
Bez slzí plakává,
Až srdce bolet musí:
„Ach, kdo té lásky sliby zruší,
Běda, běda, běda jeho duši!“

Kdo je ta dívčina,
Jakáto bylina
Smysly jí pomámila?
„Někdy to děvčátko sličné bylo,
Hoře mu srdéčko vymořilo.“

LIV.

Z r ů s t.

Marné si děláš myšlénky,
Dcero, na Jeníčka;
Však on si tě ztěžka vezme,
Jsi pro něj maličká.

O velkost se nestarejte,
Má zlatá matičko!
Již jsem mu za rok dorostla
Hlavou po srdýčko.

A jen trochu-li se vypnu
U nohou na špičky,
Také snadňounko vysáhnu
K němu pro hubičky.

LV.

Zmizelá radost.

Proč jsi, doubravo, za jitra
Mhlou šerou se oděla?
Bývalá ty má radosti,
Kam jsi ty se poděla?

Zdali k zemi padši, dáváš
Krásu jarním poupatům?
Aneb k nebi vystoupivši,
Barvu letním oblakům?

Není, není mezi kvítím,
Ani mezi hvězdami:
Větrové ji odvanuli,
Odplynula s řekami.

LVI.

Kalendár a ne farár.

(Po slovensku.)

Synu milý, bodaj zvážal,
Čo pan farár dněska kázal!
Kázal: pomni, človeče,
Na smrť, nežli přitěče,
Ver ta tvoja mladosť
Skoro utěče.

„Ej, čo já dbám na farára,
Já sa trímám kalendára:
Napred mámy masopost,
Potom teprv prijdě puost,
Na memento mori
Ešče časo dosť.“

LVII.

Popěvky.

Pozdní litování.

Když jsem já sloužila v pivováře,
Měla jsem milého z kanceláře;
Teta mne trápila,
Dnem nocí soužila,
Bych jí ho přepustila,
Ach, co jsem učinila!

Což je víc!

Když mě nechceš, což je víc!
Nedělám si z tebe nic.
Však pro tebe oči moje
Hořem nerozplynou;
Vylezu si na kopeček,
Vyhlídnu si jinou.

Pravá veselost.

Mívali jsme kabáty, čert je vzal,
Až halenu propijeme, půjdem dál. —

Připijme si, sedláčkové, na zdraví,
Sic nás o tu halenu čert připraví.

Vnoučata k dědečkovi.

Stařičký dědoušku náš,
Šedivou hlavičku máš!
Jíní ti vyráží
Na bradě na tváři,
Pojď s námi, u rybníčku
Ohřej se na sluníčku.

Přípověď.

Bylo to s večera na neděli,
Pustil jsem koníčky po jeteli:
Koníčky v jeteli —
Modré oči spíte-li?
Co jste mně slíbily u lesíčku,
Již si jdu k vám pro to při měsíčku.

Zvěřina.

Potkal jsem myslivce Ferinu,
Odváděl do zámku zvěřinu:
Dvě veverky, hlavy ptačí,
Z vaku mu koukalo hnízdo stračí.

Kratičká modlitba.

Pane bože, zachovej
  Naše oseníčko;
Ke žni hojné požehnej
  Zlaté obilíčko;
Před zlobou nám ostříhej
  I před ohněm střechy;
K dlouhým věkům dochovej
  Všecky věrné Čechy!

KNIHA ČTVRTÁ.

SMÍŠENÉ BÁSNĚ.

KNIHA ČTVRTÁ.

SMÍŠENÉ BÁSNĚ.

I jakžby vroucí nehlaholil děky
V ten den potěšný ve zpěvu náš jazyk?
Zařícené to druhdy žídlo
Ač nezasloužene, že v podálí

Řeka dravá tam své břehy šířila,
Unášejíc na proudu cizí zboží;
Leč tento za dnů zas pramen Tvých,
Hle, vydobyv z rumu tok přejasný,

Po květnatějších dál lučinách plyne,
A svým dědictvím obradován, čile
Ve chrámu národnosti světlém
Čech velebí Tebe, dárce svého.

Nuž, výše krásné vzneste se naděje,
A z hloubi srdcí leťte naše zpěvy
K břehům Dunajským, mocnáře kde
Spravedlnost dala *říši základ!*

Ku příjezdu do Prahy dne 4. října 1835

JJ. cís. král. Mati.

Ferdinanda I. a Marie Anny.

Jakýžto život čilý a skvostné úpravy
Jeví se v české vlasti od štítů Šumavy?
Co znamená ta rozkoš a jarobujný ples,
Jímž oživena města a jata každá ves?

Proč hřívu svou potřásá náš mocný český lev?
Z tisícerých zaznívá úst výskot, chvála, zpěv?
Jakéžto nenadálé zvěstují proměny
Krajům i vzdálenějším hovorné Ozvěny?

I jakžby kraje naše plesáním nezněly,
A města s dědinami souzvučně nepěly:
Aj vizte, v lůno jejich žádoucí pán a král,
Král Ferdinand s milostnou chotí svou zavítal!

Jedva dosednul na trůn slávou ozářený,
A miliony srdcí věrných upevněný,
Tys první, vlasti naše, co tvář tu spatřuješ,
A z Jeho pohledu se líbého raduješ.

Hle, k perle v koruně své, k českému národu,
Své první schýlil kroky, v svém maje průvodu
Ji — okrášlenou všemi půvaby Gracií,
Ji — blahost žití svého, královnu Marii.

Již Třeboň, Budějovice svou úctu skládaly,
Již v Nadotavských sídlech mu věnce metali;
A s Plzní starověkou panické Klatovy
Jak mocně oblažily ty líce Otcovy!

Již Lázenská ta města, kde pramen zdravoty,
Zdroj v sobě chovala jsou královské dobroty;
Severní hřměly kraje radostným hlaholem,
K nebi se nesly prosby vroucnějším plápolem.

Nuž, Praho, matko naše, tvá chlouba nemalá,
Že půl stem panovníků sama jsi zkvétala:

I čímže vlády Jeho rozkošném na jaře
Uvítáš do hradeb svých vzácného mocnáře?

Jsou krásné tvé oblouky, tvé brány vítězné,
Slavné tvých zvonů znění, tvé hudby líbezné,
Celá jsi jakby v roucho svatební strojena,
A šperkem nejstkvělejším slušně okrášlena.

Leč Ferdinand mravem svých předchůdců vznešených
Víc váží sobě vděků ve srdci zplozených;
Jen úmysly šlechetné a lásky poklady
Chce míti trůnu svého za pevné základy.

Nuž, Praho, matko naše, ty krále vítajíc,
A city všenárodní na jevo dávajíc,
Své vyšli kmety, muže, i svou nadějnou mládˇ,
A přání, touhy, slasti před Něho volně kladˇ.

Těm hlavám stříbrovlasým, jimž dnů požehnal pán,
Buďˇ nejprvé ku králi svobodný přístup dán;
Slyš, an se v každém oku slza radosti stkví,
Jaká jim z hloubi prsou modlitba k nebi zní:

Sbor starců:

Bože, naše slyš volání,
Králi ku pomoci spěj!
Žehnej jeho panování,
Hojnost všeho blaha dej!
Skrášluj všecky Jeho země
Ctnostˇ zdárné ovoce,

Zvelebuj se naše plémě
Za Něho rok po roce.

Bože, nechej z mocné ruky
Šťastné losy padati,
V Jeho správě naše vnuky
Ctných šedin se dočkati;
Ať blaženosti na lůnu
Františkových dojde let,
Dlouho blaž na slavném trůnu
Čechy Jeho líbý vzhled.

Za nimi v pěkných řadách mužové kráčejí,
Před mocnářem milostným svá čela sklánějí,
Jim příznivá ta doba a utěšený čas,
Co dávno tkvělo v ňádrech, vyloudil v zvučný hlas:

Sbor mužův.

Vítej, milovaný králi,
Vítej nám do Pražských měst!
Rozléhej se z blízka, z dáli
Ferdinandu sláva, čest!
Jako zníval zvěčnělému
Otci věrných srdcí ples,
Zavzni tentýž sluchu Tvému
Silný proud radosti dnes!

Jak jsi počal, v pravdě svaté
Řiď tisícletý ten dům,
Tím upevníš věky zlaté
Rozlehlým svým národům:

My zas k heslu chceme státi
Lásky Tvé a štědroty,
Hotovi pro Tebe dáti
Statky své i životy.

Třetí se zástup hrne citem nelíčeným
Pokornou, slušnou poctu vzdát hostům vznešeným!
V žilách jim šlechetného vře vlastenectví krev,
O račte milostivě jejich přijmouti zpěv:

Sbor jinochův.

Krásné nám zasvitlo ráno,
Slastí nám se ňádra dmou,
Anto žádoucího přáno
Zříti krále s královnou:
Jejich pohled nám zasvítá
Jako s růží krůpěje;
V obou naše blaho zkvítá,
V obou naše naděje!

Vám za oběť přinášíme
Každý svého žití den;
K Vám se s prosbou obracíme,
Hlas nebuď náš oslyšen:
To dědictví otcův našich,
Jazyk v božském výtvoru,
Nabuď přízně v myslech Vašich,
Získej Vaši podporu.

Aj národu našeho nadějný, outlý puk!
Vanoucí mu ze srdce každý prosebný zvuk

Nejvýše do nebeských vždy stanů vstupuje,
I ten k oslavě krále své síly zkušuje:

Sbor dítek.

Přijmi, králi! prosté kvítky
V dobu tu nám nejblažší!
Milostivě na své dítky
Vzhlédni, Otče nejdražší!
Pod Tvým žezlem my toužíme
V statné muže vyspěti,
A kdy pokyneš, volíme
Sebe dáti v oběti.

By pak símě víry svaté
Zdárněji se zmáhalo,
Umění též plody zlaté
Před námi neskrývalo:
Škol se dotkni Tvoje oko,
Vchod jim přej do českých měst;
O, což zavzní přeširoko
Tobě sláva, díka, čest!

Vám, chloubo, slasti naše! k hodnému uctění
Každý pravý syn vlasti v líbostném nadšení
Věnec z věrnosti, lásky s tím heslem uvijí!
Ať žije, dlouho žije Ferdinand s Marií!

Jasně osvícenému

Rudolfovi knížeti Kinskému

ze Vchynic a Tetova etc. 1832.

I.

O et praesidium et dulce decus meum.

Jarní když vyvodí Hóra na oblohu
Blíž k zemským žitelům slunce milostkvělé,
Jenž zlatými paprsky
Trudnou ze sna budí zemi:

Ajhle, jak na jejím lůně oživěném
Cit radosti jeden, díky a lásky cit
Ve všech vládne rozencích,
Po všem proudu bytí vane;

Leskem líbě jeho kvítka ojasněná
V obět prostomilou vůni vylévají,
Hájové a palouky
Vítání mu tiché strojí;

A zvýšence milý obraz ujavše do
Svých toků zhlazených jej hlaholem řeky
Vážným proslavují, jej
Svižích též potoků hrkot:

Ke cti i sborové ptactva jemu znějí
V nápěv rozmanitý, sladkodechá v luhu
Jej Sirena hudebná
Jímavým velebí zpěvem. —

Slunce knížata vy svém jste u národu!
O nechtějte libou tváři ukrývati
Za mlhou vášně, hrdosti,
V soběctví studeném mraku!

Leč z jasných pramenů plyň na lid uznalý
Dobrodějně vaše světlo a teplota;
Líbeznost v nehynoucím
Srdcí chrámu obývati.

Tak svítí zmilené vlasti a národu
Slunce nezkalené — líce Rudolfovo,
Takť on sobě památník
Chystá v neskonalé věky.

Viz, vlídné to-li on své čelo objeví,
Již za ním se nesou pohledy zástupu,
Vroucně vespolek ústa:
„Ten jest, tento!“ pošeptují.

Šepcí — leč spanilou slávu po končinách
Pověst hláholivá prostraňujíc jeho,
V zápětí plesu ohlas,
Žehnání a radost rodí.

Má-liž by jediné ústa oněměla
V těchto slastiplných Tvého žití dobách?
Luzný cit mne nabízí
Zvučných strun se dotýkati.

An ve Tvém se i má rozplesaná duše
Jasnu osloňuje, Kníže vyvýšené!
Blah jsem, mé-li na písně
Vzhlédneš přívětivým okem.

II.

Z listů té věčité knihy —
Kde přísný zaveden soud nade národy,
Nad jich králi a vůdcemi,
(Moudrý vládce tyto stránky za náději
Svým činům a za odměnu
Pokládá blaženou; leč surový tyran,
Odvahou polekán jejich,
Před hlasem hotoví závory, bezumec!
A zhoubným plamenům — by jen
Možné — rád by vydal dávnoletou pečeť
Pravdy, své aby tak jmeno
Hnusné i pradědů na věky zahladil!)
Z těch listů neprozírají
Předků zasmušilá Tvých čela odnikud
Stížená lidu kletbami,
Ni v slzách omočen, ni v krvi plášť jejich;
Aj, své srdce podej plesu,
Kníže! Tvého milý kmen štěpený rodu
Dávných na století toku*
V tom zrcadle dějů větve ojasněné
Obráží, osypán květem
I zdárným ovocem vlasti na útěchu.
Výtečná-li hrdin koho
Prudkost mysli těší a v boji odvaha:

* Nejdávnější posud nám známá stopa slovutného rodu Kinských, mající důvod historický, odnáší se k první polovici XIII. století, kdežto jméno Jindřicha ze Vchynic od r. 1239 nám dochováno.

Kdež rovného by *Janovi**
Tam rytíře našel v bitvě a turnaji?
Statnější nade *Václava*
Vojska kdež voditel, též i *Rudolf*, který
Krev svou věrně vylévaje
Moskemína hubil. *Radslava*-liž jmeno
Zajde v paměti Čechie?
On práv národových hajitel ohnivý,
Kárav zrádce dolíčené,
Vzdor mužný učinil pověry otroku.
Svítí čest i *Vilímova*,
S Rálským ač velikým jej hrdinou osud
Zastihnul nezasloužený.
Více však libuješ sobě-li v úsluhách
Míru, obci a mocnářům
S vroucností konaných, více-li Uměny
Vážíš přízeň a občana

* Jan (na Zásmucích), okrasa rytířstva svého věku, nejedněch věnců vydobyl sobě v bojích a na turnajích, zvláště ve Vídni za císaře Maximiliana. Viz o tom Francolina. Synové jeho skoro všickni proslavili se v dějích vlastenských, a jména Radslava, Vilíma (prvního hraběte) a Oldřicha jistě žádnému milovníku české historie nejsou nepovědoma. Rudolf, druhý po rodu bratr jejich, padl u Rábu 1597. — Václav, obhajovatel Prahy při vpádu vojska Passovského do Čech. a jak praví Schleinic ve své historii (posud Rukopis) rodů českých znamenitějších, „vir uti statura corporis spectabili, sic et corde vivido et generoso." Tentýž spisovatel podobně dí o Vilímovi: corporis animique dotibus Wenceslao fratri coaequatus, — a Oldřichovi: vir procerrimae, uti ipsemet Schlukenaviae haud semel vidi, staturae, et militaris vividique ingenii etc.

Klidné ctnosti obor: tvému jeví oku
Se *Smilem* se tudíž onen*
Stálý druh v nehodách krále mezi všemi
Nejdražšího našim srdcím;
K nim mocní se řadí *Oktavianové*,**
Oldřich, rádce a ozdoba
Trůnu z utěšených let Leopoldových,
K nim *Štěpán*,*** k nim i *František* †
Přičten buď s *Josefem*, †† v zem tu zaváděti
Jenž hojnosti počal pramen.
Z rostoucího komuž na Vchynicích kmene
Možno všech haluzí cenu
Určiť a plody jich slušně počítati?

* Smil ze Vchynic žil okolo r. 1344. — Jan Dlask ze Vchynic, hejtman kraje Litoměřického (1470), věrný společník strany Jiřího z Poděbrad.

** Jan Oktavian hrabě umř. 1669. — Václav Norbert Oktavian syn předešlého; též František Oldřich, nejvyšší kancléř a ministr, umř. 1699.

*** Štěpán Vilím, první kníže.

† Spisové jeho, týkající se zvláště vojenského umění a vychovatelství, vyšli v úplném vydání: Des Grafen Franz Kinsky gesammelte Schriften. Wien 1785. Připomenouti tuto sluší, kterak hlubokomyslný spisovatel již tehdáž při vychování mladého šlechtictva jazyku českému přednost dával před jinými, v krátkých slovech pěknost a užitečnost jeho nad jiné k nahlédnutí podávaje. Viz III. Th. Erinnerungen über einen wichtigen Gegenstand etc.

†† Josef Jan Maximilian hrabě Kinský právem zakladatelem české industrie může se nazývati. — Úplného Rodopisu Jasně Osvícených knížat Kinských z nejstarších časů až na dny naše zhotovení a vydání očekáváme co nejdříve od p. Františka Palackého.

Mé hledí k vrcholům oko,
Tam sličná podoba Tvá kde, Rudolfe, se
Zastkvívá, čelo věnčené
Tam Tvé spatřuji, leč Čas v ruce věncemi
Pěknějšími poleskuje:
Či spadnouti na Tvou v ozdobu jim hlavu?
Či zdárnému potomstvu-liž
Tvému připraveny? stejně radost plodí;
Nadšeným již okem ducha
Vítám rozkoše den, v němž spanilý dědic
Ctnosti přejma odomělé
Dálným slávu rodu Tvého podá věkům.

III.

Bůh, Čest, Vlast.
(Heslo v erbu knížete Kinského)

Leskem stkvělejším, než diamantové
Ve vínku carském, ozdobují slova
Tři obraz erbu knížecího,
Sladčeji hudba jejich zaznívá

Nad stříbrný tok tam zpěvavých zdrojů
V říších čarovných, nad zvuky ohnivé
I harf i varhan vznášejících
Srdce do sídla duchů nebeských.

Tak rázně nikdy heslovaný nebyl
Dávných na kolbách štít pochycen rukou,
Nikdy za krásnějším se mužný
Pluk znamením nehrnul do bitvy.

Jest v těchto vážných zaznamenán slovech
Bytnosti základ, jest života pramen,
I podněty k činům šlechetným,
Národové při jejichžto blesku

Do desk pověčných svá vpisují jmena.
O mysli čacká! vdechnula ten kterás
Výrok památný v znak dědů svých
Odchovaný stoletými proudy

V sličné dědictví, *Bůh* tedy tvým hradem,
— Upevnělejší netřebať ochrany —
Tvou nadějí a týž i vůdcem
Tobě budiž i potomstvu tvému;

A *Čest* na rod Tvůj záři vylévajíc
Jasnou pochodní, buď Geniem jeho
Strážným, naší pak *Vlasti* české
On potrvej okrasou nevadlou!

IV.

Do svatyně krásy vtupujem. Sama již Pieridko
Ty sladkoústá upravuj
V rozměry lehkonohé

Mou píseň. Šlechtictva nyní tuto perlu libostnou,
Blahost a rozkoš knížete,
Choť jeho přespanilou,

Vilhelmínu veleb; tvá od věku tať byla píle
Ke svým zpěvům obírati
Půvaby a vznešenost.

Ty však, jenž na Její jsi vylévala tváři tajemný
Očar mladosti zásvitu,
Gracie přívětivá!

Nashledaných po sadech vlastenských tobě podávám
Květin potěšný na věnec
Pěknou rozmanitost;

Záslužnoť, by se týkaly jich tvé prsty panenské,
Tak nezmaří se v úpalech
Vůně a barva jejich.

K mým ale žádostem sama takto se ozvala Charis:
„Žádných neuctí květ sadů
Kněžnu veleslavenou;

Nad nejkrásnější vyniká Ona úrodu kvítků,
Ze svého lůna jež co rok
Vesna milá vyvodí.

Aj Ona jest z rájských vnadná sama růže palouků,
Poupátka něžná viz její
Jak vděky zobrazují!

Lilie též, — ona jak se rosou líbě leskne za jitra.
Luzní se tak zastkvívají
Mysli její darové.

Darmo hledal by však jemnou vlídnost a milostnost
Ve říši všech květů, jakou
Kněžnino dýše oko!“

Tak vece, i zmizela v růměncích záře večerní,
A hvězda lásky zírala
Na Prahu slávorodou.

Panu Josefovi Jungmannovi

při dokončení Slovníka českého 1839.

Zdráv buď, mistře veleslavený, zdráv náš Ty starosto!
Nesmírné Ty jehož jsi bohatství
Objal nesmírnou pílí a umem divu hodným,
Týmž jazykem Tebe šíře a šíře
Upřímný velebí zástup, a pronášeje díky
Z díla těší se s Tebou zdařeného!
Božská na tvořivé rty opravdutě člověku jiskra
Padla, ponejprv jenž medovými
Zahlaholil zvuky rozkošné mluvohudby slovanské,
A v rodinách rozsívaje prvních
Plodná zrnka její započal slov barvami obraz
Vytvořovat světa věčně pohybný.
K stejné povzbuzuje však chvále a obdivování
Pásmo nedostihlé i potomkův
Jemných, nábožnou jenž myslí k odkazu lnouce
Svých pradědův jej šlechtili zdárně
V míru dobách, a hrdinsky ve hrozných hájili bouřích.

O zpěvná rajských dcero končin,
Kdo, zrak a sluch komu neztupěl, na tvé vnady může
Patřiti chladně, tudíž nezatouživ
Plésati povždy duchem při tvé harmonie proudu!
Dostojnouť tebe sám osud uznal,
V nejširších aby prostranstvích tvé se stkvělo žezlo
Nezlomné, jsouc přírody zevšad
Ochraňováno mocí a plemen statných bujarostí,
I stráží geniův vědolibných,
Snažných tvému ku oslavení vyzdvíhati chrámy
Stálejší zlobu nad časovou i
Lidskou. — Základní hle i kámen božnice české
Tvou položen tu rukou, ba Teboutě,
Nezmožený! vstala ze zbořenin sama božnice jasná,
Od čeledí kde šedých do čilého
Odmladu povznáší hlasy (buď trvalá jeho síla!)
Tváří sbor nejrozmanitějších.
Nuž, bratří, nad zasvěceným tím národu dílem
Zpevněme slib veliký, doby po vše
Věrně stříci naší bohatých mluvy žídel a čistých,
A v davu ve všelikém neustupně
Státi za práva její proti útiskům luzy bujné
I štěkavé závisti nepřátel,
Z lůna dějin září se linoucí mysli tužíce.
Na knihy pak kdykoliv tyto padne
Obrovské zrak náš, u vděčném plápolu zavzní
V srdci radost našem: Ať žije Jungmann!
V srdci radost pozdním se ozývej i mnohočetným
Vlasti synům: Náš ať žije Jungmann!

Společná píseň.

1835.

Za dnů mladosti kdo radostné
Modlám cizím se nekoříš;
Kdo k dceři nevinné, milostné
Z rodu českého zahoříš,
Hotov s ní životem se bráti,
Daň zdárných dítek vlasti přáti:
Tys bratr náš, tys bratr náš,
Ty v blahu svém se nesklamáš!

Kdo pamětliv praotců slavných
Čechem se býti honosíš;
Zvyků a práv jsa přítel dávných,
Znak porobenců nenosíš;
Kdo Mělnické a Žernosecké
Nad vlaské ctíš a nad německé:
Tys bratr náš, tys bratr náš,
Ty v lásce naší potrváš!

Kdo jazyk ten, jenž mocně hřímá,
Nebeskou dýše svobodou,
A spolu duch i srdce jímá,
Že rozplývá se lahodou,
Kdo jazyk český od mladictví
Vážíš za nejdražší dědictví:
Tys bratr náš, tys bratr náš,
Ty čistým ohněm plápoláš!

Kdo předků zápasy hrdinské
Zpěvem potomkům zvěstuješ,
A v sady nehledě cizinské,
Domácí krásy pěstuješ;
Radost a žel, a sladkou tíseň
Kdo znáš vylíti v českou píseň:
Tys bratr náš, tys bratr náš,
Pravý ty poklad v duši máš!

Kdo svých darů, kdo síly, statku
Přinášíš hojně v oběti,
By ozdobil drahou tu matku,
Ji zvěčnil v lidstva paměti;
Kdo české louky, české háje
Za žádné nesměnil bys ráje:
Tys bratr náš, tys vlastenec,
Sem kvítí tobě na věnec!

Otcova blahost.

1835.

Kdy sladce spíš, můj jedináčku,
Kdy sladce, líbě spíš,
A v měkkém lůžku, můj synáčku,
Svým oudečkům hovíš:
O jak radostným okem dlívám
Na líčku v růže vyspělém,
Jak zbožně k nebi se vznášívám
Tvé nevinnosti s anjelem!

Na lůně svém, mé pacholátko,
Choť kdy tě má chová,
Kdy celuje, ty mé poupátko,
Tvá ústka medová,
Blahost její, lesk očka tvého
Plodí mi rajskou potěchu;
Ten půl nežil, kdo z kvítkového
Slast nepil dítek úsměchu.

A když tvé ručky, můj zlatoušku,
Se ke mně vzpínají,
Tvá první slůvka, můj miloušku,
Mi v srdce znívají:
Dušinky tvé ty jarní puky,
Živých znění to perliček,
Sladší mi nad slavíků zvuky
I cukrování hrdliček.

Kdy mním, že nad naše stkvělejší
Dny někdy pozdravíš;
Kdy mním, i ty snad v nejsvětější
Že boj se dostavíš;
Mou lásku, víru, mé doufání
Že přejmeš ty co vlastenec: —
Ten luzný cit, v prsou to vlání
Soběcký nezná bezženec.

Běla krasavice.

1824.

1. Jaro lásky.

Přes hory a doly
Jarní dech zavívá;

V rozlistěném háji
Ptactvo hlučně zpívá;
I ta žežhulička
Májová družička
Svým radostným: kuku!
S jedle se ozývá.

Z květnice se line
Vůně přepochotná;
Včelku pudí v kvítí
Svévole ochotná;
Růže lásku tvoří,
Růže láskou hoří, —
A vděkoruměncem
Plápolá samotna.

Šepcí to hrdličky,
V temnu lípy dlíce?
Anebo holoubci
Svou blahost jevíce?
Nic; — to v loubi stinném
S spanilým vojínem
V rozhovoru lásky
Běla krasavice.

Oděv nad sníh bílý
Bělu ozdobuje,
Vojín k hlasným ňádrům
Hlavu přikloňuje.
Stud a láska děvy —
Jaké rajské zjevy

V potkání prvotném
Světu vystavuje!

Spoutaný hlas citem
Na rtou vázne v toku,
Ale tím živěji
Oko mluví k oku;
V slasti srdce plynou,
Úžeji se vinou
K sobě žádostivá
Ústa v žhoucím skoku.

Zmlkni, můj slavíčku!
Hlas tvůj neklokotá
V srdce, v kterém láska
Mocná zaštěhotá.
Kvítkové se skryjte!
Bělu nebavíte;
První láska i barvy
Jednu v druhou motá.

2. Léto lásky.

Z vysoka kráčí slunéčko
Po svodu nebeském,
Příroda se rozněcuje
K plodu jeho bleskem;
Vonný květ sprchává,
Ovoce nastává.

V jemném šustu polní klásek
  Výš a výš se zpíná;
Jilmec svůj hebounká rýva
  Tužeji objímá;
    Višně se zardívá,
    Lahodou nalívá.

S rozmilým Běla vojínem
  V růžokvětném šatě
Bloudí poli klasnatými
  Podál černé hatě;
    Rámě o rameno
    Pevně otočeno.

Bloudí Běla krasavice
  Vedlé svého ráje
Ke studánce, — od studánky
  Do tmavého háje:
    Do háje tmavého
    Vedlé ráje svého! —

Jahody je v hájek vábí?
  Pudí parna tíseň?
Mysli sám, a mysli sama,
  Smutně zní má píseň:
    Lásky květ sprchává,
    Ovoce nastává.

3. Podzimek lásky.

Větrové východní dují,
Šedorouché obhalují

Mlhy háj ožloutalý;
Člunky listné po Otavě
Tokem houpají se hravě
V osiřelém úskalí.

Ptactvo se na pouť svolává,
Bezděky se rozžehnává
S bezpečím umíleným:
Mnohý zas s jarem se vrátí,
Ach! mnohého osud schvátí
Pod oblakem vzdáleným.

„Kde jste blaha mého dnové?
Kde jste spíle, růžní snové?
Kdes radosti lichotná?
Pryč! — on zašel v dálné boje,
Chraň sám bože nebe moje!“
Lká Bělinka samotná.

Prostrouc ruce v dalekosti,
Sáhá po své blaženosti,
Po svém hradu zříceném;
Nad životem drahým zoufá,
Zas se tiší, zase doufá
Dívka v šatu zeleném.

Mrazná bázeň tělem chvěje,
Věrná Běla z města spěje
Pustým polem v tichý háj;
Mnohé místo zbíhá svaté,
A zpomíná časy zlaté,
V nichžto kvetl její ráj.

Klekne čisté u studénky,
Podzimní trhá pomněnky,
  Ňádra svá ozdobujíc:
O, jak šťastná byla Běla,
Vás kdy v létě uvíjela,
  Zdiradu meč věncujíc.

4. Zima lásky.

Na obor se zemní sněsly
Příkrým letem truchlé doby,
  Veta po dnech růžových!
Zašlých krásot tkvějí hroby
  V zavalinách sněhových.

Bavným jenžto bublal šplunem,
I potůčku ztuhla ústa,
  Zmlkly vlnky proudivé;
Nad potůčkem čnějí zhusta
  Větve jiním šedivé.

Slyš! ve víru metelice
Z kraje letě dalekého
  Kráká lačný krkavec:
Bělo, nečekej milého,
  Zhynul v boji krasavec!

Z mrákotné mdloby procítnouc
Běla pot s čela utírá,
  Hovor vede zmatený,
Usmívá se, — srdce svírá
  Úsměch její studený.

Stěnobledá, prostovlasá
V černé roucho se odívá,
Klnouc lásky zápaly;
Bol němý se rozehřívá,
Tekou slzí přívaly.

Čas po zimě jaro vede,
Přijdou opět letní znoje —
Bělo, kvítku vadnoucí!
Jaká budou jara tvoje,
Jaká léta budoucí!

Zpívá labuť v siré poušti:
„V širém poli pod javorem
Jetelíček zasijte,
Tři srdéčka sobě věrná
V jetelíčku ukryjte.“

Zasvěcenec.

1824.

(Vnitřek bývalého chrámu; u zdí sochy rozličné, dílem porušené a zpořádané.)

Mladý pastýř.

Parnem tíží slunce vypoledněné,
Jen svěživý se s těchto klenutí
Pochládeček na údy zemdlené
Mé schvívá. Vábivou chutí
Proč ale sem jen luzně vozen bývám?
Proč k chrámu vezdy ovčiček milých

I proti vůli otce pást vodívám?
Mně často říkává: Těch rumů zpustilých
Střezi synáčku se; pohanští bohové
Tropívají posud tam divné kouzly;
Jich vnuknutím mnozí všetečkové,
Pobyvše tam, již s pravé cesty sklouzli.
Mně však zde nejlíběji, ani vlas
Mně zde dotknut svévolností nebývá;
Ba z těchto zdí se na mne ještě usmívá
Jakýsi pěkný, uplynulý čas.
Tichými ke mně sochy mluví významy,
Jejich ač zdobu rámě časů sňalo,
A mnohé z nich nelidstvo stroskotalo,
Zovouci je mrtvými hrudami.
Zde sobě rád hovím; sedávaje
Pod tímto sloupem, a okem bedlivým
Po mých ovčičkách pozor dávaje,
Buď píšťaly řezám, buď kroutivým
Břečtanem oplétám posochy;
Anebo nahledaným kvítím,
Jedno k druhému spojiv sítím,
Otáčím kolem rozmilé sochy.
O, což tu hned pěknější se zdají!
Ty slíčná tam u prostřed s tím uvadlým, —
Dnes tebe čerstvé vínky ozdobit mají.
Hned z jitra jsem si pokoje nedal,
Až jsem něžnějších kvítků nahledal:
Nejdřív ty modré vpletu — potom
Ty červené — a hned — ty nad sníh — bílé —

(začínaje věnec plésti, usne.)

Musa s *Charitkami*, potom *Fóna*.

Musa.

Konečně přišla doba blaha tvého
Schovanče náš, zde kleslý v náručí
Lehounkých snů! Co dávno tušeného
V tvém srdci, v květ se z něho vypučí.
Ojasněna buď mysl tvá nevinná,
Otevřen slovům, činům, zrak i sluch;
Tvé kroky dráha již povede jiná:
Tvůj jiné krásy stíhat bude duch:
Neb jak kterého člověk boha ctitel,
Ten takový zas jemu odměnitel.
(Mezi tím Charitky vezmouce pastýři z rukou vůnec jej uvijejí.)
Povabné sídlo květných snů mladostí,
Domácké luhy, tiché doliny,
Ty zde opustiv, v šeré dalekosti
Potáhneš, v cizí srdci končiny.
Tam mnohá města, mnohé prošed dvory,
Byv dlouho lidstva pilný skoumatel,
A skrotiv krásy protivníků vzdory,
Jemného lidstva budeš hlasatel:
Jen na haluzce vlastní zkušenosti
Vyzrává plod nebeské výtečnosti.

Charitky.

Blah rozenec ten,
Kdo ráj mladosti své
V oběť přinášeje
Nám se zasvěcoval;

Třikrát blaženější
Zpěvec v spanilosti,
Jehož věnce
Něžné se dotýkají
Prsty Charitek.
Koho my milujem
Komu se na čele
Námi dané vděky
Zastkvívají,
Nikde nebývá host,
Štěstí s sebou vodě,
Všude blaženci
Naproti přízeň
A láska chodí.

Musa.

Zde lyra tato tvou buď srdečnicí,
Dej duším klid a duše rozbuřuj
K životu hlahol její lahodící,
I ducha tvého k míru uvozuj.
Mnohé zármutky, mnohé hnětlivosti
Majetnost tato k tobě připojí,
A jenom odblesk cizí blaženosti
Tvá rozdmutá zas ňádra ukojí;
Tuť blahost bohů pěvci zalíbenou
Dosíci lze jen utrpení cenou.

Charitky.

(Pastýři věnec na hlavu vkládajíce.)

Stkvěj se nevadlý
S nezmračeného
Čela vínku kojný!

Zpěvci na ňádrech
Mile bude stoudných
Příteli dlíti,
Dlíti i milence;
An se mysl hýbe,
An mu srdce bije,
An mu zraky planou,
A rdějí se líce
Pode věncem květným
Charitek blahodějných.

Fóna.

Krásně a bohatě svého jste milence
Darovaly, sestry rozmilé,
Z těchto strun a z vašeho tu věnce
Vzejdou vděky lidstva spanilé;
Přízeň vaše, zpěvcovi ač přední,
Předce dar můj nečiní poslední.

Proud ode rtou — ladných zvuků řady
Kluzce slovo v srdce vluzují,
Cit pro krásu, cit pro vyšší vnady
Dřímající mocně vzbuzují;
Dar ten sluchu v druzích rozslazení
Přijmi pěvče v tomto políbení!

(Políbivši ho, zmizí s ostatními.)

Pastýř (procitna.)

Kdo mě volá? — Nikdo tu — i bylť to klam
Ze snu růžového setkaný,

Pryč zalítnul v temno k nicotám!
Co to se mnou? — Dříve neznaný
Cit jaký to kolem srdce mého hrá?
Lehký tok mé krve, jakby větrný,
Odkud celým tělem plápolá?
Ha, co vidím? nástroj stříbrný —
Můj sen — i tento věnec — o můj sen!
Spím-liž ještě? Ajta, sen můj vyjeven!
Díky vám, vy božství, díky vroucí,
Jenž jste snížily se k bytu skrovnému,
Jenž jste vzbudily mě k žití jasnému,
Darovaly poklad nehynoucí.
O, to nebyl sen! — v nevýslovné kráse
Výjev bohyň ten byl příliš patrný,
Zvuk ten jejich hlasu stříbrný,
Ještě v uších mojich rozléhá se.
To nebyl sen! avšak blaha svého
Jedva smím tu výši stihnouti,
Žeby milostnice sboru z Olympského
Úst se měla mojich dotknouti! —
Hloubně tkví slov vašich význam velký
V prsou těchto mocně zaražen,
Nechť se mi života obraz mělký,
Buď paprskem jemným zodražen,
Buď v tajemné jeví pošmournosti,
V této zde svatyně zakrytosti,
Přisáhám vždy kráčeti dle vašich rad —
O, můj otec! —

Starý pastýř.

Zas tebe najíti
V sutinách tu lidem nepříznivých,

Nábožného přízraku kde divých
Množství za dne bílého honívá,
A kde hrůza z kamenů mluvívá?
Ku chaloupce ovečky samotné
Bez pastýře se přiblížily,
Tu starosti, tu péče klopotné
Tě hledat zde ven mě pudily —

Syn.

Díky tobě i tvé pečlivosti!
O, můj otče, tu strach nebydlí:
Tyto zdi jsou míru obydlí,
Stan tu mají všecky blaženosti.
Viz ten věnec — viz tu struny zlaté.
To mi daly ve snách krásné bohyně;
Zde jich sídlo, zde jich svatyně,
Jimi jsou mé ňádra blahozňaté.

Otec.

Kam to kroky tvoje zabloudily?
Nešťastná tě vedla nechvíle
V tyto bludů byty zpustilé,
Kde tě kouzelnice omámily.

Syn.

Otče, mýlíš se —

Otec.

Pryč, dokud času,
Zavrz nástroj, věnec nesvěcený,

Jedovatou parou napojený,
Neposlouchej svodnického hlasu.

Syn.

Ty mně nerozumíš, a snad na věky —!
O! by cítil citu mého podobu!
Nikdy, nikdy neodložím ozdobu,
Vůli tvé se protivuji bezděky.
Doplň, otče, míru štěstí mého,
Nechtěj v činu vážném brániti,
Uděl synu požehnání svého,
Jenž se musí s tebou loučiti;
Z tvého náručí mě operlené
Jitro v kraj podálný vychvátí —

Otec.

Co se dělo s tebou? jazyk pomatené
Řeči tká — rozum tvůj závratí;
Pojď a sprosť se nešťastného bludu.

Syn.

Tě žehnám chrámku, tebe kraji celý,
I vás, vy háje, louky, pahorkové,
Na nichžto květli jara mého dnové:
V cizí mě vlasti ještě rozveselí
Váš obraz v srdci tkvící; žehnám vás,
Mé tiché ovčičky, vás pásati
Víc nebudu; napotom se smlouvati
Mladšího bratra s vámi bude hlas;

Ten tobě, otče drahý! i mne nahradí,
Ten láskou stáří tvoje osladí.
Nuže pojďme; — brzyť krásné slunce zajde,
Za horami jeho ranní tvář mě najde.

Hrdlička.

1821.

Proč hrdličko zlatá,
Proč mě ze sna budíš?
Proč svým cukrováním
Mou blahost mi pudíš?

Zdálo se mně ve snu
O mé nejmilejší,
O mé nejmilejší,
Ach, a nejhrdější.

Kolikrát v planoucích
Očích mohla zříti,
V očích mohla čísti,
Má co duše cítí.

Kolikráte mohla
Povědomost míti,
Jí jen jak se snažím
Vždy na blízku býti.

Ale, ach! ni oči,
Ani mé vzdychání

Nepovzbudily tě,
Dívko k milování.

Zdálo se mi ve snu
O mé nejmilejší;
Povolnou jsem líbal
Láskou nejčilejší.

Proč hrdličko zlatá,
Proč mě ze sna budíš?
Proč svým cukrováním
Mé srdéčko trudíš?

Trhlá dívka.

1823.

Probuď se, můj milý, probuď se,
Zasměj se na srdéčko věrné;
Denníček strakaté roucho má,
A sen má peruti černé.
Procítni — odemkni komůrku;
Sic na tě zatluku, milý!
Vím já, tvá že postýlka tam,
Vím dobře, mne nikdo nezmýlí.

Ten blázen mne šálil, žes umrlý,
Žes padl proboden na bojišti —
Ne, ne! můj milý tu v komůrce,
Jen počkejte, až se on vyspí.
Umíraje řekl: „Jdi, pozdravuj
Příteli! mou mi milenku!“

Klam to a lest; včera ke mně přijel,
A zítra mě pojme za ženku.

Dnes v noci krásně mi zdálo se
Velké jsme procházeli síně;
Potom jsem vila věnec svatební
Sedíc milému na klíně.
Tu zas po nebi byla záplava,
Až se rděly všecky vodičky;
My jeli přes lesy, — růžové
Pentle měli všecky koníčky.

Po louce jsme jeli přes kvítečky,
Já smutná plakala pro ně;
Hlubokou jsme vodu přejížděli,
Tu s námi se topili koně.
Probuď se můj milý, probuď se,
Zasměj se na srdéčko věrné;
Denníček strakaté roucho má,
A sen má peruti černé.

Pochvala Vítova.

1826.

Co se to dnes s námi děje,
Máte huby v kruhu?
Slova nejdou do koleje,
Víno nejde k duhu:
Nic nám pití neprospěje
Bez našeho Víta,

Víta, Víta, Víta, Víta,
Bez našeho Víta.

Vít je smích a radování,
Vít umí nám radit,
Číše zmužile prohání,
Umí vínko sladit;
Pročež honem bez váhání
Pro našeho Víta,
Víta, Víta, Víta, Víta,
Pro našeho Víta.

Kde je Vít i nebe plesá,
Mračna Vít zaklíná,
Smutek v každé duši klesá,
Žel se zapomíná:
Dnes radost se nevykřesá
Bez našeho Víta,
Víta, Víta, Víta, Víta,
Bez našeho Víta.

Bodejž věčně do živého
Toho jazyk pálil,
Kdo by podlé zásluh jeho
Víta nám nechválil;
Spěchej, chlapče, pro milého,
Pro našeho Víta,
Víta, Víta, Víta, Víta,
Pro našeho Víta.

První místo připravujme
Pro Vitouška ctného,

Čiši věncem ovinujme
Z kvítí růžového;
Svou pak čiši pozdvihujme
Za našeho Víta,
Víta, Víta, Víta, Víta,
Za našeho Víta.

Líčkem jasným — hoj radosti!
Vít nás pozdravuje,
Z daleka již veselosti
Očkem přistřihuje;
Nuže, hlasy do výsosti:
Dlouho panuj Víte!
Víte, Víte, Víte, Víte,
Dlouho panuj Víte.

Děvče já ti udělám.

1820.

Bětolinko boubelatá,
Darmo se mne vzdalnješ;
Darmo ústka růžovatá
Zlíbati mi zbraňuješ:
Známť já čarovati,
Dívky skrocovati;
Děvče já ti udělám!

Čtverolístky v jetelíčku
Dva si schválně vyhledám,
Ty ti do nových střevíčků,
Bětolinko, tajně dám:

Za tvé upýpání
Nebudeš mít stání;
Děvče, já ti udělám!

Za klobouček mezi kvítí
Laskavec si zavěsím,
Tvá jak na mne pozasvítí
Očka, ním je poděsím:
Budou po mně číhat,
Z daleka mě stíhat;
Děvče, já ti udělám!

Tu kdys v noci při měsíčku
Nastíral jsem s kapradí
Kapky rosné do hrnýčku,
Ty mé bdění nahradí:
Těmi tebe skropím,
Bouři v tobě stropím;
Děvče, já ti udělám!

V mraveništi žabku chovám,
Až jen dobře vysmáhne,
Háček z ní u sebe schovám,
Ten tě ke mně přitáhne:
Rádo děvče půjdeš,
Lahodit mi budeš;
Děvče, já ti udělám!

Tvému nyní usmívání
Potom já se budu smát;
Bez milosti, bez poddání
Na oko se budu zdát:

Pak tě teprv zpile
Zlíbám, roztomilé
Děvče, to ti udělám.

Blahé ráno.

1839.

Jak mi sladko, kdy myslívám
Na to ráno v neděli,
Když ponejprv oči moje
Bětolinku uzřely.

Šel jsem z polí, ona z města,
Ona tu, já onady,
Až jsme náhodou na lávkách
Setkali se pod sady.

Trochu noci s hvězdičkami
V očkách jí pozůstalo,
A ze tváří z ranních září
Světlo líbě splývalo.

Dobré jitro, děvo krásná! —
„Raný hosti, šťastný den!“
Buď s tebou já, buď ty se mnou
Dál odtud se povedem.

Nebránila, přivolila,
S ní se vrátiť do polí;
Jak radostně vše se smálo
Po Berounském okolí.

Radostné cestování.

1828.

O radostné cestování!
Čtvero pánů na vozíku:
Jeden spí, a druhý dřímá,
Třetí zívá, čtvrtý dýmá,
Vozka kleje na kozlíku.
O radostné cestování,
Jaké mají velcí páni!
Hahaha! hahaha!

O radostné cestování!
Květoucími doly těmi,
Kolem této tvrze šedé
Vůz tu zabedněný jede
Ověšen jsa krabicemi.
O radostné cestování,
Jaké mají velké paní!
Hahaha! hahaha!

Putující.

1823.

Svou již slunce končí cestu,
V dolinách se soumračí,
Ach! a mne k blahému městu,
Kde ta svatá zázračí,
Víc nohy dnes nedonesou.

Dnes mé lůžko hrstka mechu —
Jitrem dále zotaven;
O, mé srdce dává těchu:
Zítra budeš uzdraven,
Lásce věř, a v lásku doufej!

Raněný v hospodě.

1835.

Jde podlé vinnice
K městečku silnice;
K horám se slunce níží,
Tichý večer se blíží,
Mně žížeň ústa klíží,
V mé chůzi neshoda:
Pověz, holečku švarný,
Kde dobrá hospoda?
„Tam, tam, tam,
Hle, u beránka tam!“

V průjezdu tam, ba tam —
O kýž to býval klam;
Mladosti ona líčka,
Očí milostná hříčka,
Hlavička andělíčka
A stoudné vděčení.
Ve zmatku když ode mne
Jí vzdáno poctění,
Tam, tam, tam,
V onom průjezdu tam!

Vůz k jízdě připraven
O kýž to býval sen!
Ta nožka na stupadle,
Ta ručka na držadle,
Co mysli mé v zrcadle
Jen stále — stále tkví,
Pak poslaný naposled
Mně pohled laskavý,
Tam, tam, tam,
Z toho kočáru tam!

Světem, či den či noc,
Pudí mě tajná moc:
Procházím města, hrady,
Ohlédám louky, sady,
Po ní se táži všady,
A když ve sloupu prach
Se nad vozem vznášívá,
Spěchám a pátrám — ach!
Tam, tam, tam,
Mé krásky nikde tam!

Jak víno, jak voda.

1825.

Slyš, Petrolíno, zle mě jazyk kárá,
Počme na víno, ať se rozhovárá;
Stání nemám ani chvilku,
Každou v těle cítím žilku:

Slyš, Petrolíno,
Poďme na víno;
Zle mě jazyk kárá,
Ať se rozhovárá.

Slyš mě, mužíčku, víno rozum mate,
Pijme vodičku, voda činí svaté;
Barvu voda dává krásnou,
Jako sama mysl jasnou:
Slyš mě, mužíčku,
Pijme vodičku,
Voda činí svaté,
Víno rozum mate.

Aj Petrolíno, toběť líčko vadne,
Poďme na víno, věru ti omladne;
Voda bledá krásu dusí,
Víno — zase barvit musí:
Aj Petrolíno,
Poďme na víno,
Tobě líčko vadne,
Vínkem ti omladne.

Aj můj mužíčku, víno nebohatí,
Pijme vodičku, pěkně voda šatí;
Voda dělá hbité oudy,
Víno staví v cestu hroudy:
Aj můj mužíčku,
Pijme vodičku,
Pěkně voda šatí,
Víno nebohatí.

Mlč, Petrolíno, voda myla hříchy,
Poďme na víno, víno nezná pýchy;

Víš — po vodě roste tráva,
A po víně moudrá hlava:
Mlč, Petrolíno,
Poďme na víno,
Víno nezná pýchy,
Voda myla hříchy!

Květ života.

1825.

Ví-li pak doktor as, ví-li doktor, ví-li,
Jaké to vínko má divné, divné síly?

Oh, kdyby s námi jen pan doktor sedával,
Však by nemocnému heřmánky nedával.

Latinská kuchyně život neopraví,
Vínečko, vínečko lije v tělo zdraví.

Vínečko, vínečko rozum chocholatí,
Krev mile profoukne, srdéčko zkulatí.

Bratříčku, Jeníčku, komuž hrají, komu,
Jako nám nožičky, když jdem v noci domů?

Z nás i ten měsíček, bratře se raduje,
Kolem do kolečka nad hlavou tancuje.

Protož vždy povídám, v celém, širém světě
Toliko při víně květ života květe.

Nevinná sklepnice.

1826.

Ty a ty — a bez poklony
Nalévačko milá!
Připomeň si, žes bratrstvo
Včera se mnou pila.

Sedni ke mně na lavičku,
Sem k sladkému vínu;
Nebo raděj, boubelatá,
Sedáváš na klínu?

Hleďte liška, potutelně
Jak se na mne dívá;
A zas očka tak nevinně
Za ňádry ukrývá.

Medovou na zdraví naše
Tu skleničku vyhni;
Dej ručičku, sem hlavičku,
Sem hubičku přihni.

„Nechci, nesmím, můj jediný
Milý by se tázal:
Jiné líbat, s nimi pívat
Pevně mi zakázal.“

Ha, tvůj milý, tvůj jediný —
Odpusť nebe hříchy!
Řekni, děvče, jak ti možná
Tajit v sobě smíchy?

Máš ty milých, milé děvče,
Máš ty milých více,
As tak jako já po světě
Bratrů na tisíce.

Na zahradě.

1820.

Krása . . . zlato . . . sláva . . . blaho lásky —
Jen se nerozsmekni vrtké štěstí!
Jež mi do třetice osud věstí
Sledním lístkem plané sedmikrásky,
Blaho lásky!

Kam motýlku s kvítku lůna spěješ?
Kam ty ptáčku naníženým letem?
Aj, větříčku opeřený květem,
Kam ty, kam ty od jabloně věješ?
K ní-li spěješ?

K ní? o vezmi tento lístek lásky,
Jí ho zavěj do ňader tichého
Temna; ty však hlásej do šerého
Jitra, ptáčku, medovými hlásky:
Blaho lásky.

Zbezpečení.

1839.

Nic neptej se, již-li k ránu,
Spi třebas do obědu;

Bezpečně i o polednách
Z těchto zdí tě vyvedu.

Spi, srdéčko mé rozkošné,
Mém po boku k posledu;
Malou brankou, všem neznámou,
Tě kdy líbo vyvedu.

Ústa k mým přitiskni ústům,
Nic neboj se výzvědu;
V širé pole tajnou cestou,
Záhy dost! tě vyvedu.

Zalíbení v přírodě.

1836.

On.

Jak mocně, má milá,
Mne příroda zachvácí!
Tam ze sna mne budívá
Zpěv ptactva — vůně trávy
Pohání krev i šťávy,
Klid šepce háj a sad.
V zrcadlo řek se hřížím,
A čelo révím svížím
Mi věnčí vinohrad.
Jak mocně, má milá,
Mne příroda zachvácí!

On a.

Jak pěkná, můj milý,
Jest příroda domácí!
Kdy ze sna mne budívá
Chřest mleynku, vůně kávy,
S modnými pak rukávy
Přináší krejčí šat.
K zrcadlu hned se blížím,
A s rozkoší pohlížím
Na moře krás a vnad.
Jak pěkná, můj milý,
Jest příroda domácí!

On.

O pojďme, má drahá,
Ven přírody do chrámu!
Po čem již dávno toužím,
Tam najde vod při pádu,
V bludišti hor, při stádu
Obraznost má kořist.
Ach, jak kynou se dmouce,
Květinky na palouce,
Slast dýše květ i list.
O pojďme, má drahá,
Ven přírody do chrámu!

On a.

O pojďme, můj drahý,
Do šperkovního krámu!
Po čem již dávno toužím,

Nejnovější parádu,
Div líčidel, pamádu,
Má všecko pan Kalist.
Ach, jak se dmou kynouce
Květinky na klobouce,
A za sklem krep, batist!
O pojďme, můj drahý,
Do šperkovního krámu!

Pěvkyně.

1838.

Hluk stichnul, a rty medovými
Plynoucí zpěv z mých druhdy let
Jak anděl perutěmi svými
Sny blahé vál mi na pamět:
Ač s každým slovem cit se snoubil,
A sluchačům se v ňádra hloubil,
Co z mého srdce zpívala,
Předc sličná děva neznala.

Zpěv skončen; rychle ústa, dlaně
Hlučí odevšad pochvalu;
Mně víc než oblibu té panně
Vzdát srdce velí v zápalu.
O kýž by zňata lásky citem
V té prosté písně smyslu skrytém
Co k mému srdci zpívala,
Ta sličná děva poznala!

Všecko pohynulo.

1829.

Všecko pominulo
Lásky plesání;
V mraky zaplynulo
Víry podání.

Ta, z jejíchžto očí jasných
Blaženost se proudila,
A která v dobách mi krásných
Věčnost lásky jistila:
O jak brzce sliby svoje,
O jak snadno blaho moje
Jinému přisoudila!

Všecko pohynulo
Lásky plesání;
Nač jsi oplynulo
Mě smilování!

Šel jsem mimo nad potokem,
V květinách když usnula;
Jakby snadno byla v proudu
Smyknutím se octnula:
Ji jsem váhal bráti k soudu?

Ji z očí radost se smála —
Byl to plesu, želu den, —
V nádobku, jenž pro ni stála,
Kapku nosnou věčný sen
Proč ruka se pustit bála?

V zahradě samotna v loubí
S hudbou když se bavila,
Čemu dýka z dlani rázná
Kluznouc v zem se zaryla,
A ne v ňádra víry prázná?

Všecko pohynulo
Mé radování,
V snadném utkání
Proč se nepohnulo,
Ach, a nerozdmulo
V mysli zoufání!

Toužení po Bělince.

1823.

Ach, kdy mně zas blahý ten čas zavítá,
Kdy octnu se v té krajině,
Kde vnadné poupě lásky mé zakvítá,
Kde srdce mého trůní bohyně!
Jen tam mne cos pobádá,
Jen tam můj duch si žádá,
Jen k tobě tam k tichounké Cidlině.

Tam žádám sobě, kdy slunéčko jasné
Ranním paprskem zemi zveselí;
I pochodeň kdy hlučného dne hasne,
A leskem růžuje hor očelí,
S tebou, drahá Bělinko,
Můj kvítku, má hubinko,
Se duše má toužebně přátelí.

O, by zas v stínu lípy hustolisté
Mně bylo po tvém boku seděti,
A v obraz milosvětlý duše čisté
V tvá modrojasná očka hleděti,
V nichž srdečnost se stkvěje,
Z nichž veselost se směje,
A něžné lásky milé podletí.

Té lípy, kde ponejprv moje ústa
Půvabných ústek tvých se dotknuly,
A svolením smělejší brzo zhusta
Zas líbaly, zas líbat prahnuly:
V té krásné lípy stínu
Sedící mém na klínu
Kde ruce mé tě k srdci vinuly.

Tvé líbé pohledy, tvá sladká slova,
Večerní odměnné provázení,
To všecko živě věrná mysl chová,
I místečka našeho loučení,
Kde ještě v dalekosti
Stojícímu v žalosti
Šáteček bílý dával znamení.

Ach, kdy mně zas blahý ten čas zavítá,
Kdy octnu se v té rajské krajině,
Kde vnadné poupě lásky mé zakvítá,
Kde srdce mého trůní bohyně!
Jen tam mě cos pobádá,
Jen tam můj duch si žádá,
Jen k tobě tam k tichounké Cidlině.

Píseň při drání.

1831.

Honem, honem derte,
O závod si berte
Peří, děvčiny!
Víte, že se budu vdávat,
A že musí ženka stlávat
Pěkné plné peřiny;
Honem derte, děvčiny.

Prach mi vybírejte,
Na stranu ho dejte,
Mine hodina!
Nechte, nechte šaškování,
Hleďte každá svého drání;
Ať přirostá kupina,
Než nám mine hodina.

Co ty tu zahálíš,
U kamen se válíš,
Líný Vaňku, der!
Budou sice tebe dráti
Písalové, advokáti,
Nevážíš-li sobě per;
Raděj líný Vaňku der!

K čemu vaše ptání:
Také-li pak drání
Slušť děvčinkám?

Snad by lůžka přichystání
Pro mužíčka k obstarání
Mělo býti babičkám?
Více sluší děvčinkám.

Jestli bude dřímat
Která, nebo klímat:
Honem vodu sem!
Do očí jí nastříkáme,
K večeři jí špičky dáme,
Na svatbu jí nepozvem;
Vodu, vodu dejte sem!

Jenom, jenom derte,
O závod si berte,
Hodné děvčiny!
Víte, že se budu vdávat,
A že budu muset stlávat
Pěkné plné peřiny;
Derte, derte děvčiny!

Dva přípitky.

1837.

Vrahy mám! i nic jejich mne
Zloba neleká;
Duše jsou to tmou propadlé,
Mysli v soběctví ochladlé,
Jed jim srdce obtéká!

Vrahy mám! však duch se jimi
  Výše pne a otaví!
Je že mám, tu číši hrdě
  Piji *sobě* na zdraví!

Druhy mám! o jak jejich mně
  Láska lahodí!
Duše jsou to přímé, milé,
Mysli jasné, k skutku čilé,
  Srdce jich blahost plodí!
Druhy mám! jimižto vlast má
  Zkvítá a se proslaví:
Vás že mám, tu číši slavně
  Piji *všechněm* na zdraví!

Co nepomíjí.

1825.

Jeden hlas.

Krásně v jitru se rdějí
  Vonné růže líce,
Ale krásy nestává
  S večerem té více;
Tak i každý kvíteček,
  Jenž se dnes usmívá,
Spolu na svůj zejtřejší
  Hrobeček se dívá.
Všecko co tu pěkného,
  Času ustupuje;
Blaze, bratří, nad vínem
  Čas že nepanuje.

Sbor

Blaze, bratří, nad vínem
Čas že nepanuje,
Víno sladké, víno jen
Věčně mládencuje.

Jeden hlas.

V barvolesku měňavém
Rozsité po kvítí
Svíží rosy krůpěje
Se za jitra svítí;
Však slunéčko, ozdobou
Dřív co rose bylo,
V malé chvilce okrasy
Již ji pozbavilo.
Všecko, co tu pěkného,
Času ustupuje,
Víno, bratří, víno jen
Barvu nezměňuje.

Sbor.

Víno, bratří, víno jen
Barvu nezměňuje,
Dnes jak včera v láhvici
Stejně granátkuje.

Jeden hlas.

Mile plynou mladicem
Živobytí máje,

Mile jasným pohledem
Tvoří lásky ráje:
Přejde ale, děvčiny,
Přejde lásky radost,
V mále let se promění
Vaše sličná mladost.
Všecko, co tu pěkného,
Času ustupuje,
Víno, bratří, víno jen
Věčně podněcuje.

Sbor.

Víno, bratří, víno jen
Věčně podněcuje,
Víno moci časové
Slavně odporuje.

Jeden hlas.

Víno z rodu dobrého
Přečká lidské věky:
Víno roku postupem
Násobí své vděky;
Vína čarodějná moc
I dny naše mladí,
A lahodným rozpalem
K veselosti vnadí;
Víno, bratří, vítězí
Nade všemi časy,
Slavme tedy vínečko
Spojenými hlasy.

Sbor.

Slavme, bratří, vínečko
Spojenými hlasy;
Vínko dobré vítězí
Nade všemi časy.

Označení smrti.

1820.

Co ti, má dceruško,
Co ti, dítě, schází?
Zticha, potichounku
Slzami že stále
Svlažuješ své vlákno?

Ach, drahá matinko!
Můj milý mi stůně;
Nemohu dál přísti;
Tížící mi slzy
Přetrhují vlákno.

Nermuť se, mé zlato,
Tvůj milínek dojde,
Bohdá, zase svého
Zdraví, jenom nechej
Žalostného lkání.

Slyš, o slyš, matinko!
Na naší stodůlce

Sýček hrozně skučí!
Po celé vsi naší
Jen můj milý stůně.

Neděs se, dceruško!
Klamou tě jen zdání;
V sousedově sadu
Supan to tak vyje,
Ten tak vždy skučívá.

Pro bůh! má matinko!
Co nám to na vrata
Dvakrát prutem šlehlo!
Běda, drahá máti!
Můj miláček stůně.

Tvá tě mysl šálí;
Vítr dveřmi vrzá,
Nebo zas nějaký
Noční tulák v nečas
Nezdvořile spílá.

Běda, ach, matinko!
Smrti dech se točí
Po světnici; z jasna
Kahánek shasíná —
Můj milý umírá.

Marinčina žádost.

1819.

Povyjasni medle slzícího
Oka, drahá máti! s vítěznou
Anděla již vidím příchozího
Laskavě kynouti korunou.
Nežalostni více, dopřej nebe,
Nebe přej dcerušce nevinné,
S milým otcem budem čekat tebe,
V rozkoších kde duše poplyne.

Důvěrně ti žádost ještě složím
Na srdce: až shasne žití mé,
Duch až tamto vzlétne k stánkům božím,
Tělo bílým rouchem oděné
V rakev polož kvítím ozdobenou,
Z rozmarýny něžný věneček
Vlásky protoč, v ruce oblíbenou
Knížku žalmů dej a křížeček.

Hrob podál u lípy, ze hřbitova
K nám co svrchkem kostel přehlídá,
Vedlé Barunka kde sousedova,
Spoludružka milá, spočívá,
Vykopat dej, kříž i pohotově
Měj, by blahé chvíle minulé —
Připomněly na zarostlém rově
Rok a jméno dívky zesnulé.

Pak, drahá matinko! pohřeb krásný
Dej Marince milé vystrojit:

Zvon ať v dálku oznamuje hlásný
Průvod můj, pobožný zova lid.
Pod věnečky ať se shromáždějí
Ze vsi naší mladé družičky,
Školní pěvci truchlivě ať pějí
Při modlícím knězi písničky.

Pozvi všecky naše statné mládky,
Jimž jsem sloula švarnou holčinou;
Mé, ach, jasné čelo v jarní svátky
Kvítím nikdy víc neobvinou.
Spanilé též naše vesničanky
Víc mě nepřivábí k radosti,
Strojíc po žních hlučné radovánky,
Ni k plesu podzimní slavnosti.

A tak přijmi za své pěstování
Vroucí díky, máti přemilá!
Sklíčené v občerstvivém ti vání
Seslaná mým duchem posila
Trudné často mraky rozežene,
Šlechetným i oněm na mechu
Hrobky mé za krůpě vyperlené
Líbý šeptot stvoří potěchu.

Buď vůle tvá.

1828.

Buď vůle tvá! Ty jenžto přesahuješ
S nadhvězdných stanů světa končiny,
A lásky okem po nich obživuješ
I valnou šíř, i tajné hlubiny;
Ty, jenž přebýváš v moci neskonalé
Opásav svých se sluncí jasností,

Ty, jenž tvorů všech řady dokonalé
Svatou, nestihlou řídíš moudrostí,
Buď věčně vůle tvá!

Buď vůle tvá! ta vůle, již se koří
Nebeské dvorstvo světlem oděné,
Ta vůle, nebe která nebem tvoří,
A blahem plní duchy zvýšené,
Jak anděly a sílami tam všemi
V žádoucí říši tvé jest slavena,
Tak, otče, zde od dítek tvých na zemi
Jen poznána a vroucně plněna
Buď věčně vůle tvá!

Buď vůle tvá! kdy záře tvých milostí
A tvých darů život náš ostkvívá,
V našem kdy srdci ples a mír se hostí
A blaženostmi duše oplývá:
Však i kdy bouře nad námi se sbíhá,
Bolest a nouze nám dni podkalí,
Kdy zlý nepřítel cesty naše stíhá,
A v truchlost mysl naši zahalí,
Buď věčně vůle tvá!

Buď vůle tvá! když nad hrobem stojíce
Útěch se zhošťujeme nejblažších,
Kdy sevřeným želem nám blednou líce
Nad ztrátou pokladů těch nejdražších:
O dej, v té smutné době, by se sneslo,
Kdy před sebou svět pustý spatřujem,
V duch náš, jej sílíc, ono sladké heslo:
Tvůj, pane, dar zde tobě vracujem,
Buď věčně vůle tvá!

Buď vůle tvá! a zákonů tvých stmě
V srdcích našich se stále rozmáhej
Buď od tebe nám milé každé břímě,
Je nésti tvá milost nám pomáhej;
Slabíť jsme; Ty rač dáti setrvání,
Ty v pádu kroky naše podchycuj,
A tak v životu, tak i ve skonání
Děj, slitovníče náš, se rozkaz tvůj,
Buď věčně vůle tvá!

Znělky.

1820.

1.

Zvony zněly, v kráse baldachýnu
Slúhu páně nésti nejvyššího
Vidět v sboru chvály pějícího
Lidstva hlasy blahých Serafínů.

Světel řady cestu v nočním stínu
Zjasňovaly od hrobu božího,
Ach, tu v říši nebes bloudícího
Bludné oči zhlídly nejprv Nýnu.

Klečíc v skroušenosti k blahohojným
Svatou vznášela se duší nivám,
V knize tkvěla pohledem pokojným.

Kněz lid žehná. Žhoucí tvář ukrývám,
V hruď se tluka šeptem bohabojným:
Pane, odpusť viny! boha vzývám.

2.

V svatém darmo lásky nadechnutí
Bohyni svou velebil bych uměle;
Darmo nad sličností její žitele
Až z Olympu volal k užasnutí;

Očí modrých, k pokoře co nutí,
Úst a ňader, těla nacele
V zmar by bylo, milí přátelé!
Popisovať pohledy a hnutí.

O zjevných a tajných umlkejte
Ústa krásách této světice,
Raděj divy její zpomínejte:

Jak skrz ni se život můj omájil,
Ducha jak se vznesly letice,
A jak svět se okolo mne zrájil.

3.

Slunce zašlo, hlučný dostupuje
Den tichounký hrádek večera;
S vížky pošmourného kláštera
Zvonek temný poklid ohlašuje;

K domovu se toužně navracuje
Sekáč s louky, rybák s jezera;
Ptactvo zmlklo, lehká za šera
Zvěř se z mlází v pole osměluje,

I ta tu chaloupka v klidu dřímá;
Sluch můj nevinné tu před ní hravých,
Milých dítek plesy víc nevnímá.

Takováto budka, pole skrovné,
V sádku několiko stínů tmavých,
K tomu ona — štěstí nevýslovné!

4.

Že mě nezrodily ony časy,
V nichžto mam a ne klam světem hrál,
Ještě bych se o to postaral,
V snopek sbírat svého štěstí klasy.

Vezma harfu, spustiv kružné vlasy,
V prostém šatu volný Provensal,
Ode hradu k hradu bych se bral,
Ctným rytířům hudbou sladě kvasy.

Samoten se loudal kolem zámku,
Píseň zvuče v šeru měsíce,
Aj, má na zábradle panice!

Ona kyne vítavou mi známku,
Tajnou spěší branku otevříti,
V tom ji — ale k čemu déle sníti?

5.

Sen jak zemský blaženě prosníti,
Více neznám, leda cesty dvoje;
Buď stoické chopiti se zbroje,
Všem radostem světa odumříti;

Aneb pěnou nynějška se koje,
Obzor záclonou si obestříti,
V rozmaru lichotném potopiti
Lásku, touhu, hoře, nepokoje.

Mně však to i ono přenesnadné —
K onomuť tu srdce příliš vřelé,
K tomu krve toky příliš chladné.

Tamtěm zraje poklad v budoucnosti,
Tutěm přítomnost květ v dráhu stele,
Bloud jen já ráj hledám v minulosti.

6.

Po hájích šedivé se mlhy honí,
Své šperky louka ukládá květistá,
Na pouť se ubírají hejna peřistá,
Vše vůkol k tichému se smutku kloní.

Máť příroda svou mohylu si chystá,
Poslyšte smutný nářek větrů pro ni,
Vizte jak stromy zlaté listy roní,
I lípa roucho svrhla hustolistá.

A však ji brzké čeká vzkříšení;
Teplí větérci s májem přiletíce
Zas její slavit budou zrození.

A já jakž nemám soužit se a lkáti,
Mne žádné jaro neosvěží více,
Milenku mou mi žádný máj nevrátí.

7.

Vy, jenž trudná ňádra otvíráte
Volněj, bratří, v chrámě přírody;
Vy, jenž hojných zlostí zárody
Ke své škodě v světě potíráte;

Vy, jenž dny a noci provzdycháte,
Želejíce lásky neshody;
Aneb odkopnuvše mrzké návody,
Velkou vlasti ztrátu se mnou lkáte!

Čisté duše! s losy nezbednými,
Jimžto v zmatku tuto válčiti,
K břehu kroky pospěšte rychlými.

Zde je pevná loď a silné veslo;
Kdož by nechtěl v kraj ten plaviti?
Slávie a krása! naše heslo.

8.

„Darmo srdce něžná doufajíce
Tam blaha čekáte obnova,
Smutně kráčejíce po rovu
Lásek svých; — tam není znání více!“

Takto hlásal, vzav mudrcké líce,
Kdosi starou bájku pozmovu:
Mně však tam z jejího příkrovu
Jinák plála nezhynutí svíce.

On, jenž tyto stkvostné chrámy boří,
Věřte, on je zase vystaví,
Tisícerou krásou oslaví!

Tam, kde jemu Cherubín se koří,
Kde pověčných krásot zásoby,
Tam i naše vzlétnou podoby.

Vodník.

1821.

Za poledne rychlý klouček
Po hrázi si poskakoval,
Do kolečka svůj klobouček
Do povětří vyhazoval,
A zpíval, a zpíval: Trala!
Hodná matinka mně višně dala.

A na vrbě u rybníčku
Vodník sedě, zaždimoval
Svoje šaty na sluníčku,
Dlouhé vlasy rozhrnoval,
A zpíval, a zpíval: Trylo!
Dnes nám sluníčko zatopilo.

A pekelnou síť roztáčel
Setkanou co pavučinu:
Klouček tížné šaty svláčel,
Rozvěšel je na trninu.
Jak mu to lehko a snadno,
Ve vodičce lahodno a chladno.

Sem tam mělčinou se brodil —
Chtíč ho vedl do hlubiny:
Vodník síť tu rychle hodil,
Z vody se valí bubliny!
Za ním musil do tmavé skrýše;
U večer jej pustil do výše.

Kvítence života.

1828.

Mne nemluvňátko chovajíc na klínu
Usnula předobrá matinka má
Jednou v hájku, v javorovém stínu.
Semotam listy zelenými větříčky
Pokmitávaly — o, té radosti! po nich
Já vypínal hravé prstíčky.

A tu hle! u houpavém kdes se letu
Vzalo pacholátek hejno malých,
S náruč kvítí každé to neslo a květu.
Ty dolů se nížily — snížily ke mně;
Ty se kroužily poskokem pěkně kolem,
Pak pletouce kvítenec zpívaly jemně:

V lůně matinky pokojně spočívej,
Jak krůpě na kvítku, blahé rozeňátko!
Divným spletením nevědomky se dívej,
Výkladu jindy život naučí tě, bažátko!

Zelenem svížím začínejme,
Pevně stužkou růžovou,
Bratříčkové, ovíjejme.
Ach, život se dalece táhne,
Cestou vede i trnovou;
Tomu blaze, kdo k naději sáhne.

Kličkou strakaté tu zadrhše nepevnou
V míchotu vabnou kvítky poměste;
Cestou batoliž se sedmibarevnou
Dítě, i mládka sny voďte peřesté.

Zelenem svížím proplétejme,
Zvolna stužkou růžovou,
Bratříčkové, ovíjejme.
Ach, život se dalece táhne,
Cestou vede i trnovou;
Tomu blaze, kdo k naději sáhne.

S poupaty pospolu zardělé růže
Vplétejme k zápalu oběti čisté;
Bloudilci potajmo by lehké bůže
Nezmotalo kroky na pouti nejisté.

Zelenem svížím proplétejme,
Pevně stužkou růžovou,
Bratříčkové, oviejme,
Ach, život se dalece táhne,
Cestou vede i trnovou,
Tomu blaze, kdo k naději sáhne.

Též i pelynek a routa nekojná
Uhoštěny buďte ve kvítí:
V tuhém jen odporu síla hojná
Vyřine a srdce zanítí.

Zelenem svížím proplétejme,
Pevně stužkou růžovou,
Bratříčkové, oviejme.
Ach, život se dalece táhne,
Cestou vede i trnovou,
Tomu blaze, kdo k naději sáhne.

Družky violky a konvalinky
V hojnotě místo si krásné osvojte;
Učte ho splítati skromné vínky,
Rozdutá ňádra těkavci pokojte.

Zelenem svížím proplétejme,
Pevně stužkou růžovou,
Bratříčkové, oviejme.

Ach, život se dalece táhne,
Cestou vede i trnovou,
Tomu blaze, kdo k naději sáhne.

Pomněnky, slzičky — vy léky ochladné!
Nechť kvítenec vámi milostně se dlouží:
Srdce i lidské je dobré a vnadné,
Nejvnadnější, když pláče a touží.

Zelenem svížím proplétejme,
Pevně stužkou růžovou,
Bratříčkové, ovíjejme.
Ach, život se dalece táhne,
Cestou vede i trnovou,
Tomu blaze, kdo k naději sáhne.

Tajemné to kvítko veviňme konečně,
Po běhu dlouhém ať je nalezne;
Ať se kochá v jeho vůni srdečně,
Věncuje skráně si ním vítězné.

Zelenem svížím dokonejme,
Pevně stužkou růžovou,
Bratříčkové, dovíjejme.
Ach, život se dalece táhne,
Cestou vede i trnovou,
Tomu blaze, kdo k naději sáhne.

Dozpívaly. Zase se blížily ke mně,
Kolem mne otáčely květný povijan,
A zdvihše se ulítly ode mne.

Já zaplakal vypínaje po nich ručičky,
Ze snu procítla matinka drahá,
Mé ulíbala vlažné slzičky.

Plavba.

1820.

Dnes mi lodičku pozorlivě neste,
Vlnky dověrné! dívku, to vězte,
Dívku po vás vezu přespanilou.

Jímavou milost kdy pásní
Mocně dívku obtočí,
A kdy žádanou milenku
Přeblahý jinoch zočí:
V rozkošech plynou tu chvíle,
Až se jich blahost u cíle
Sňatkového doplní.

Zvolna vesílka še chop lípového,
Pentlemi něžně ozdobeného,
Loďku, Julinko, ty uměle řiď.

Ztopený kde v ospalosti
Dům rukou pořádací
Ženky pečlivé zochotní,
Vše v kolej se povrací.
Žence dáno žezlo klidné,
V říši kolkolem dovidné,
Jím by vládla zvýšená.

Jemněji loďka se dále kolíbá,
Vlnka za vlnkou hravě ji líbá,
V závodovém běhu hádku vedouc.

Svou vnadou člověctva kvítky
Ctná matinka odchová;
Tisknouc poupě k srdci svému,
Nedbá, jí že růžová
Prchne krása, — mocnějšími
Víže pouty, žvatlavými
Dítky otce obklopíc.

Hledni, Julinko, tu na břehy květné,
Vesna libostná jak v nepočetné
Stkví se barev změně rozmanitých.

Nezbednou nohou radosti
Různé kvítko muž kazí,
Zábavám tichým domácka
Zlá ho vášeň odcizí:
Ženka jen činí pozorna
Jej, květem vonným zpokorna
Své kdy skráně ozdobí.

K ostrovu semto, Julinko, zatočme,
Pevně zadrhše lodičku, vykročme,
Tamto do hájku libý zove chlad.

Blažený, kdo bez žalosti
V lásce trávil léta svá,

Kdo na konci plavby časné
Zvýšeným hlasem zvolá:
„Ženko má! my plouli řádně,
V loď naši neváli zrádně
Větrové pobouření.“

Tři světýlka.

1820.

Pod lesíčkem roste osamělý dřínek,
Roste, zelená se v zimě, v létě;
Tři světýlka skáčí kolem dřínku,
Skáčí o půlnoci divným skokem.

Až ten dřínek dozelená,
Tři světýlka shasnou;
Odletí krásné dušinky
Za modrý lesíček.

Přišly sem tři pacholátka
V bělounkých košilkách;
Odkud přišly, nikdo neví,
Pacholátka zlatovlasá.

Za těmi sem tři děvčátka
Přišly s růžovými pásky;
Odkud přišly, nikdo neví,
Děvčátka hezounká.

A do země zasadily
Ten zelený dřínek;
Kolem dřínku, kolem stromku
Po dvou skákaly jsou divně.

Aj! z hlaviček jim plamýnek
Modrojasný šlehá —
Aj, kde jsou, kde jsou děvčátka,
Kde ta pacholátka? —

Tři světýlka skáčí kolem dřínku,
Skáčí o půlnoci divným skokem:

Až ten dřínek dozelená,
Tři světýlka shasnou,
Odletí krásné dušinky
Za modrý lesíček
Daleko, daleko, daleko.

Spokojený harfeník.

1821.

Harfa má a vůle dobrodružná,
Zpěvu dar a vždy radostný vzhled,
Bodrá mysl krasavicem služná,
K tomu širošírý svět —
To je všecko, čím mě vypravili
Osudové na pouť divokou;
To je všecko, čím mě podělili
Pod oblohou vysokou.

Já jsem chud, a předce tobě, kníže,
Nezávidím, buď jak bohaté;
Volnost mou žádný člověk nevíže,
Ani chtíče rozpiaté.
Bázeň o peníze z pokojného
Sna mě půlnocí neburcuje,
Ani červ pro bratra olstěného
Svědomí mé sužuje.

Jako pták se stromu na strom slídí,
O dnešek jenom se staraje,
Tak má hvězda v byt mě dobrých lidí
Vodí z kraje do kraje.
Při mém zpěvu vesel starostlivý,
Radost v každé tváři zasvitne;
Kdo co má a je-li přívětivý,
S radostí mi poskytne.

Rád opustiv z jara městské hradby,
Kde pod zákonem i veselí,
Venku, kde se světí hody, svatby,
Harfeník se přivtělí:
A ve svátek hlučné radovánky
Práce pot kde chase nahradí,
Tu kde zdravé pleší vesničanky,
Harfeník rád zavadí.

Sám předc nejraději se s harfou bavím,
Hově smutku v stinné křovině:
Nebo Tvůrce v svaté hrůze slavím
Při večerní tišině;

A když přestane již slunce páli,
Vše když blaží snů lehounká moc,
Spěším s harfkou nejmilejší vzdáti
Sladkou, blahou, dobrou noc.

Bělička.

1820.

Schni jen, schni, mé plátenečko,
Bych tě zase mohla skropit;
Ráda běhám, liji, kropím,
Čekám, bys co sníh zbělelo.
Když jsem símě zasívala,
Můj milý mě zamiloval;
Když se v poli lenek modral,
Pojal si mě za ženušku;
Když jsem zralé hlávky drhla,
A na slunci len sušila,
Pomáhal mi již mužíček.
Pak jsem mědlovala, předla —
Ale ach, jak těžko, těžce;
A co tkadlec přízi soukal,
Hlavička mě zabolela.
Schni jen, schni, mé plátenečko,
Dokud jasné nebe topí;
Až smutná zas zima přijde,
Obělujíc vrchy, doly,
Budeš, pláténko hebounké,
Rozměřeno, rozstříháno;

Košile a košilinky
Pěkné budu z tebe šíti
Pro mužíčka, pro synáčka.
Schni jen, schni, mé plátenečko,
Bych tě zase mohla skropit;
Ráda běhám, liji, kropím,
Čekám, bys co sníh zbělelo.

Na Helenku.

1821.

Vol již jednou, vol Helenko!
Rozmysli se, má milenko;
Čápi jsou již tady.
„Až se z lesů sněžek ztratí,
Až se louky zastrakatí,
Až pokvětou sady,

Budem svoji“ — říkávalas
V zimě; ach snad nechovalas
V srdci černé zrady?
Z lesů se již sněžek tratí,
Travička již louky šatí,
Čápi jsou již tady.

A než nám ohlášky projdou,
Jistě sady květu dojdou:
Nechtěj vzdalovati;

Ať se spolu ještě v máji
V manželství libostném ráji
Můžem radovati.

Ať nám — než se sejde s rokem
Rok a jaro něžným krokem
Sstoupí s trůnu svého;
Ať nám může na kolíčku
Čáp náš zavěsit v košíčku
Něco milounkého.

Nechtěj, nechtěj vzdalovati,
Bychom brzy kolíbati
Mohli outlé vnady:
Vol již jednou, vol Helenko!
Nerozmýšlej se, milenko,
Čápi jsou již tady.

Vzpomínání.

1819.

Na tě myslím, děvče ušlechtilé!
Když mě jitro ze sna roztomile
V ranní kráse budívá,
V hájek loudívá.

Na tě myslím, když slunéčko vzešlé
O polednách utěšení sešle,
Kdy mne podnět milosti
Vábí k radosti.

U večer, kdy při potůčku sedím,
Smutně přes lesy v ty kraje hledím,
Kde má jedinká
Chodí zlatá Julinka.

Ano, v tiché noční samotnosti
Po vás putující v dalekosti,
Věrné hvězdičky,
Posílám jí hubičky.

Na lašťovičky.

1819.

Tedy z krajů našich zas,
Potěšlivé štěbetky!
K cizím břehům hodláte?
A vás, vy přítelinky
Tichého domku mého,
Ranní dobou co jitra
Se mnou slavívaly jste,
Slyším nade střechou již
Tklivým hlasem se loučit.
I lette, váš osud, kamž
Potáhne vás, povolně,
A netkni vás se bouře,
Ni zlé které na pouti
Vaší; a ve zdraví se,
Nových nesouce písní,
Navraťte, podletí až
Utěšených podá dnů:
Opatrovat pozorně
Zatím tu hnízdeček chci.

Leden.

1821.

Půlnoční zanechav krystalové tvrze,
Uzděné na holém, věčnětichém lebu
Zemním, přes naše zas zpurně letěl kraje
Chmúrný kmet — šedivý Leden.
My z dálí jeho let jedva zahlídnuli,
Soptících severů hvížděla nad hlavou
Již naší bujará spřež, dyamantový
Táhnouc vůz, na voze kmeta.
On však bystroletých jen popoháněje
Břitkým dlouhokopím mnul z obočí mraky,
Jíní a sněhu sil chumle nevídané,
Medvědím kožichem třesa.
Ostrý byl letu tok, hrůza byla sněhu,
Leč prudkost severů, hrůzy ani sněhů
V závějích nemaří nám Slovanů vděky,
Neshasnou Slovanů hněvy.

Únor.

1822.

Nedle se žeň bratře na led květolícný!
Útroba tvá neuchřádla-li nad povykem
Hnusným v učírně pytevců,
Předka milého na kostech
Šíleně jenž míru berou pro nynějšek.
Bratře na led! nohu stouhami pevně uvaž!
Se mnou nahou ocelí se
Žeň severů bujarostí

Hvězdkovitých po hladinách; ty-li métu
Neb-li i já blaze stihneme, připravenou
V náruč nechat druha pojme
Druh neslyšíce na potlesk.
Bratře na led! čisto haneb to zrcadlo!
Rozsypaný chudo cestami prach tu dědův
Kletbou obuv neopráší
Větronohého potomka.

Na smělost.

1818.

Aj, můž-li dražších býti co pod nebem
Cen, můž-li krasší stkvíti se ozdobou
Z věcí kterákoliv pozemských,
Muž jako ten, ty jemužs, smělosti,

Silnou rukou ráz svůj na čelo vryla,
Božskou jemužs hned srdce zanítila
Jiskrou mladistvé, líčením by
Zhrdalo chvály mužův nedošlých.

Ohněm šlechetný tvým zahořev Kolom,
V pusté lodí svých někdy vehnal moře;
Stežním jejich umdlévajícím
Svítila tvá pochodeň, novou vždy

Cestu k břehům, kde ještě nekráčela
Dřív evropejská, ač zločinná noha,

Jevíc. Kdo drsnou slávy cestou
Sílil a vedl hrdinných mužův krok?

V morském velí kdo víru potápěčí
Se s živly hroznou potkati odvahou?
Horníka skalním vstříc jedům zde
Kdo zoceliv mu prsou učí jít?

Tenkrát tisíc k tvé chvále ať ozve se
Vroucích hlasův, když často nepoznalé
Své sestře odtrhnout nehodnou
Záclonu, pravdě se jmeš nebeské.

Hlasův tisíc ať ozve mu hláholem
Valným se, pravdě k vůli co proskočil
Plamen; smělosti též chovanci —
Chvála, oběť nevinnou mstěcímu!

Otcův našich, ach, rozpaloval mysl
Duch někdy tvůj též, vhnízdilo dříve než
V šťastné, samostatné obydlí
Plémě cizích se loží — bojácné.

Večerní patření.

1818.

K západu slunce se chýlí. Růžovitými posívá
Oblakové hory věnci; zlatem již vršky planoucí
Klidně slaví odchod zvýšence do lůna tichého,
Ještě jenom jediný zásvit se tratí v zlatolýčí.

Nášedivá mlha rozplývá se po obrubě lesní,
Kupně rudá mračna v hladinách rybníka pokojných
Obražují se, rybák rozkládaje síť na lodičce
V soumraku vlnky čeří, dvojitá vesnička ze sádků
Modrošerých kyne s háječkem borovým, líbě vůkol
Kraj tu celý v měňavosti barev plyne v obrazu krásném.
Hlas jasný opodál zvonců zní z leštiny temné,
Větve sytý skot rozvinujíc, vážným po pahorku
Táhne krokem, veselou si klučík vzadu zpěvkuje píseň.
Větrninou se zatím roznáší zvuk tu do dálky
S veské vížky na sen připomínajecího klekání.
Z prouti šum vrbového tichý vyniká u potůčku,
Jenžto zlehounka crčí dolinou — kde se duch s milenými
Předměty rád hluku a trudu prost všelikého zabývá;
Tamto hrčí zas přes křemení klidné u chaloupky,
Z píšťaly líbezné kde večír loudí zvuky pastýř.
Pod hustými chodec poléhá lipami, ježto
Z svých ramenou květ a ochladu naň větříky nesoucí
Jemně vypouštějí. Z pustých čarodějně vyhlídá
Luna sutin hradu tamto starého; po obloze jasné
Postupujíc semotam vine jen zsinalými se mráčky.
Slyš! slyš! hlas to jaký sem z mrákot houštiny nízké
Zakroužil medové zvuky? Zlehka nyní povyráží
Z líbezných melodý v jemnější; kouzloplnou tu
Stříbrně již hlaholíc roznáší hudbu povětří
Tknuté v kraj poutichlý. Nezni, umlkni, slavíčku!
Z dřímoty touhu nebuď! Jihnoucí srdce pojímá
Tak blahocit v sladkém celování dívky milostné.

Šarády.

1.

Kolem slunce *jedna*, *dvě* se točí,
Třetí vzbuzenou se člověk rozdivočí,
Celek kvítek, zábava tvých očí.

2.

První, jiné jméno maje
Dříve, v širém poli zraje;
Potom prošed mnohé ruce
Často v lidském mozku hraje.
Z druhé mistrovými prsty
Mnohé vyšly stvůry čisté;
Kam jen sáhneš na se koli,
Druhé dotkneš se zajisté.
K snadnějšímu uhodnutí
Hadači tu budiž díno,
Že se *celkem* honosívá
Láska, cukr, med a víno.

3.

Celým třislabičným slovem
Vypovíš mé dívky jméno;
Jméno, jímžto srdce moje
Bývá nejvýš oblaženo.

Jedna, *dvě* na její tváři
Půvabně se rozvinuje;
Ba co pravím — ona sama
Jednu, *dvě* vypodobňuje.

Dvě a *tři* — o! zlato světa
Veškera bych volil dáti,
Kdybych tímto sladkým zvukem
Svou ji někdy mohl zváti.

4.

Kvítek jsem, a z jara oko tvé bavím;
Utni popředu *dvě* písmena,
Již co ryba proti proudu se stavím.
Zas *dvě* utni: tu lecjaký necena,
Chuďas mnohý si mě osvojuje,
A na délku ještě natahuje.

5.

To co *první*, *druhá* v Čechách pěla,
Božské než se víry hvězda stkvěla,
Druhá, *třetí* času vychvátila,
V oslavu vlastenskou navrátila.
Celé slovo roste na poli,
Zralé přijímají v sebe stodoly.

KNIHA PÁTÁ.

EPIGRAMMY.

ODDÍL PRVNÍ.

Kvítí.

1. Slunečnice.

Slunce radost má, je stíhám ode jitra na západ:
Jak, rcete, odvrátiť můž s boha člověk oči?

2. Lilie.

Zkrašluje líce bobek mužné, hlavu růže panenskou;
Ach, s nebe posly jenom lilie ozdobují.

3. Pomněnka a konvalinka.

Hned mi padá na rozum, že maličkých říše nebeská,
Konvalium kdykoliv neb nezabudku zočím.

4. První kvítky.

Aj ta radost, když Vesna hovor vede nejblaženější
Očkami narciskův, pomněnek, aurikulí! —
Aj ta radost, z duše rozpuku tak když i Láska počíná
Nejprv přívětivým žvatlati tužby okem!

5. Krokus.

Mrak zimní pominul, sladký jara dech vane, krokus
Rozkvétá včera nad záhonem osněženým.
Vkrátce ve rodnou zem zas vstoupí; vkrátce dosednou
Dcerky milostnější ve sboru na stol oteň.

6 Violka.

Jsem violinka tichá, v šumném světě dítko neznámé,
V soukromných jen dech můj lze najíti dolech.
Vám, Všudybylky, to dím; neb očím, samovolně co najdou,
Jedno milé, ne však co do očí se staví.

7. Pomněnka.

Nic nedělá, mne minouc, mládř k pestřejším že pobíhá:
O však ráda bude někdy pomněnky trhat.

8. Růže.

Krásou a zdravotou v tvářích když dívka oplývá,
Říkává se, že jí růže na líci květou.
Já tvé lístky jenom dva tu vídám, nejspanilejší!
Tak bohatá jsi a tak, růže, velebnolepá!

9. Narcisek.

Byl jsem druhdy jinoch sličný; marnou ale vášní
Mou nenadále osud útrobu rozplamenil;
Vadnul jsem touhou, bohové sami tak že nade mnou
Pohnuti byvše želem v kvítko mě proměnili.
Výrok sudby trvá: s vesnou ač ročně jevím se,
Veždy předc krátký v touze mi projde život.

10. Zvolený kvítek.

Květnici tam protěkavše celou, ach, ke zvolenému
Kvítku předc nakonec nesly se opět oči!
Nesly se opět oči z vábných těch hřádek, a srdce
K tobě se táhlo mocí, má zmileličko jenom.

11. Studu růže.

Závistník mezi lásku jarou pochodeň hněvu mrštiv,
Ústa tu má zamknul, zamknul i dívky milé.
Ze stran obou dlouhé mlčení — každému začíti
Stud zbraňoval, bludný vzhled sice vůli jevil.
Odváživ se konečně její uchopím ruku, mluvě:
„Dlouho-li ještě němou hříčku tu hráti budem?“
Dříve na zasmucených lícech děvinných dvě tu růže
Vystkvěly, pěknějších Vesna ve věnci nemá.

12. Hyacint.

Záhy, jacintku, voníš, ale krátce. — „Či dýl vaše sláva
Dříve času zkvětlá, vy zpěvoborci, trvá?“

13. Pomněnka.

Rozmanitých natrhal já kvítků svou pro milenku:
Ach, želu mého! tu již vadne pomněnka milá.

14. Sedmikrása.

Zřejmě mi na tvářích jmeno napsala příroda. Mylně
Krásou zvána nebuď já, ale sedmikrásou.

15. Pukavec.

Jistě že ještě kochá mě srdečně! — Slyšíš-li, ty lístky
Puknuly jak třikrát na dlani, družko milá!*

16. Měsíčky.

Važte si nás milující; my jsme osudnice lásky;
Posledním lístkem jak vypovíme, platí.

17. Citlivka.

Odcházím-li, tu touhy plné šle milostka ta za mnou
Pohledy, jakby na mých zůstati prahla prsou;
Pak-li se odvážím ale sám ji k srdci vinouti,
Chytře se vymknuvši z náruči rychle prchá.
Aj citlivko, či tys ode lásky, či od tebe láska
K půvabným šalbám dostala tento pochop?

18. Modrý bez.

Líbě z blízka voníš; ale zápach z dálky milejší
Jak připomínky mladých dnů mi zefyří vanou.

19. Zvonky.

Toužíme, kdykoliv tam z dálky zvon se ozývá,
Srdce že nám kvítkům pro zvuk a lásku není.

* Mladé dívky naše přesvědčují se druhdy o věrnosti a lásce svých milenců pomocí pukavce (vlčího máku), kladouce tři lístky po sobě na prohnutou levou dlaň, a pravou rukou pak na ně udeřujíce. Čím více jich puklo, tím vítanější to důkaz o stálosti hocha milovaného; ale běda, pak-li ani jediný lístek zvuku nevydává!

20. Čekanka.

Přijď a ukoj mou touhu, miláčku! Ve víře nadějné
Podlé cesty stojíc rok za rokem tě čekám!
Puk za pukem pouštím zponenáhla samým nade listím;
Tak hle nedočkava jsem, tak hle i trpěliva.

21. Hortensie.

Modrou zdaž vyvolím, či tu růžovitou? — Beru obě;
Ovšem tak s vírou pěkně se láska pojí.

22. Panenské květiny.

O! jak oči sklopilo, v tvářičkách stoudně se zardíc,
Jsouc růží zváno v písni to dítko milé!
A když pěl jsem o ní: Má lilie! mé liliátko!
Zas ceny jak sněžným svitlo čelem vědomí!
Leč kdy volal jsem: U věk pomněnko ty má okotěšná!
Lesk ten očí modrých kdož by u písmu poňal.

23. Modráček.

Byltť jsem i já v svěceném dvojnásob věnci, srdečná
V dar na boží tělo jejž Julie pěvci dala.

24. Vanilie.

Sladce voníš, ale horce, Vanilie! — Přijdeme jindy;
Dnes tebe sladší nám bez toho láska topí.

25. Černucha.

Černuchy jméno neseš, jsouc modrá? — Pro mne, budiž si!
Mámť rád černookou tak, jako modrookou.

26. Růže.

Růži zovem krásnou; kdy ale skrápí rosu jitro
V ňádra její, vždy tu já: Kořte se, družky, volám.
Krásnější nade růže, Lubinka. Milost slzorodná!
Jen vděků rosu dej, pak v prachu jí se kořím.

27. Slzičky.

Dívka chodíc po horách s pláčem klamu lásky tu lála:
Z těch my vyvábeny slz tvůrkyně klatbu nesem.

28. Básnický bylinář.

Jedva jeden takovým bylinářem z přírodopisců
Všech se vykázati můž, já jakovým se cením.
Kvítky to sic prosté a beze všeho rozřadování,
Vlast, rody a květu čas neznamenáno při nich.
Však znamenal jsem pod každým věci důležitější:
Místo a den, kdy milá v dar tyto kvítky dala.

29. Lesknice.*

Vystrojená co by bez pentlí byla děvčata česká,
Bez lesknic by totéž, zdá mi se, kytka byla.

30. Líbeček.

Mát proto, panno lepá, ti do koupele dávala líbček,
Ne všem bys byla, brž bohdanu svému libá.**

* Phalaris arundinacea.

** Jest víra u slovanského lidu, že panenky koupávané za dětinství v líbečku docházejí zvláštního zalíbení u mužských. — Bohdan tolik co ženich souzený.

31. Myrta.

Věnce držíc v sepiatých dva rukou tak k obrazu vroucí
Prosbu (poslouchal jsem) vznesla nevěsta lepá:
„Jasná Panno! na oltář tvůj kladu ty s hlavy růže,
Dnů jara mého milých ozdobu neskalenou.
Žehnati rač směněný ten vínek z myrty; domácí
Jak ona mé štěstí nech v zelenosti trvá!“

32. Jetel.

Tři jako list jsme jetelní: já, moje kráska a láska.
Snadnať tu změna jest do čtverolistku, tuším.

33. Mateří douška.

V zahradním tě haremu posud neviděl jsem, a jen tam
V přírody prostoduché sádku neobmezeném.
Tam jako matky dušinka dycháš — ať déště, ať úpal —
Vůni libou. Mateří slušně ty douška sloveš.

34. Chudobka.

Skrovná jsem chudobinka, rokem první i poslední:
Hospodyně moudrá, takto ty k lůžku se měj.

35. Potměchuť.

Potměchutí tě zovou, a zovou též dulcis amara.
Jména netemna mi ta, zrostlino hořkolibá!
Obraze manželství! vně něhož nám nelze najíti
Nikde radosti tolik, nikde žalosti tolik.

36. Macošky.
(K Antonii.)

Záhon vás zde i tamto vidím, leč všecky podobný
Máte oděv — stejný všecky chováte i mrav.
Div mi uprostřed vás tato *jedna*, ve srdci jejímžto
Prýští k mým z mateří doušky se vůně dětem.

37. Hortensie.

Poutník něžně onen zvěčnil k Hortensii vámi
Lásku nevadlou svou, rostliny hojnokvěté!*
Snad těm oněm kvítkům, básník jež u vínek uvíjel
Své Antonii, též čas zahynouti nedá.

38. Ženštiny — květiny.

Ze jste podobny květům, a co víc, samy nejsličnější
Že květiny jste — to jsou nám věru písně staré!
Pátraje dál co vidím? kdož u vás tak rád se to hostí?
Včelka — motýl! — Již vím ctnosti i hříšky vaše!

39. Majoránka.

Já nenelibě voním, pokrmům též úpravu dávám;
Však že krajankou jsem, mnou tu krajan pohrdá.

40. Pivoňka.

K věncům se snoubným nehodím, oltáře a cesty
Páně jen ozdobuji: kněžstvo pivoňku miluj.

* Sommerson, francouzský botanik, byl první, jenž r. 1767 tuto květinu v Číně nalezl a jménem své milenky, Hortensie Barré, pojmenoval. Do Čech první hortensie r. 1804 se dostala.

41. Nejlepší soustava.

Mužstva a ženstva bylin všem na vzdor přírodopiscům
Dávno jazyk soudný pravěji rozřadoval.
Ženské k příkladu jsou: růžička, fialka, meduňka —
Mužské: čertkusu kus, šípek, pepř a tabák.

42. Tulipány.

O blažený, nehynoucí rod měňavých tulipánků!
V zahradě hned z jara vás, jindy na městě vidět.

43. Georginy.

Slečny mezi kvítím! nádherný máteť opravdu
Šat, vaše líce však nic zhola neznamená.

44. Kaktus.

Nestihlým když umem Bělboh kdysi růži vymyslil,
Černoboh utkal též rostlinu zpupně po něm —
Kaktus ohyzdně divý, veletvárný, z bodlinatého
Květ těla tisknoucí přímo soběcky na den.

45. Kokoti hřebeny.

Hejno celé rozprostřelo tam se v pompě velebné;
Své tuky nejlepší vpustila Flora do nich!
Od hlavy jedna do pat jsou láska — to barva povídá;
Též pokoru hojnou, ač hrbatou, zde vidím.

46. Bodlák.

List i květ bradatý tvůj jak filosofsky vyhlíží!
Právem růže německé jmeno zasluhuješ.

47. Jeřicha.

Kdy s mladicí šedivec se snoubí, ne z květu růží,
Leč chystá z peprných Láda mu vínky jeřich.

48. Rosmarina.

Věnce ochotně panenko ti dám, buď v roucho svatební
Ples tebe obláčí, buď do rubáše žalosť.
Rychle, panenko, ty jdi, a pověz to druhům licoměrným,
Jež štěstí tu pojí, ježto liší nehoda.

49. Dobrá mysl.

Ne v městských sadech úpravných tě kvésti viděl jsem,
Dobrá mysli, abrž leckde při vísce malé.

50. Žlutáčky.

Kvítků tak nebohých dosavad neviděl jsem, ani z vás
Dosti malý nápis — „Příteli, mlč a nehaň:
Pomni na čas, kdy palouky probíhaje, nás jsi trhával,
S roztomilou Lidkou, sám pacholátko malé;
Pomni na čas“ — Přestaňte, probůh! vy milostnice Vesny,
Na zpěv již jste želů dosti mi látky daly.

51. Pomněnka.

Jen stálým pomněnka se má k světu navlažováním,
Živěna jsouc tu vodou, tamto slzí potokem.

52. Umrlčí kvítí.

Mne stvořujíce Žalost s Nadějí: Zelenost, děly, temná
Buď, truchlé kvítí, na věky tvým oděvem.

A když uvadne i list i květ kvítků tebe vůkol,
Na hrobu posněženém silni milenku a těš.

53. Heřmánek.

Že mně není barev ozdoba! heřmánek lekodárný
Povzdychoval si; načež s větve mu takto slavík:
Ptá-li se tam churavý, tvé kvítku jaké zdoby roucho?
Ptá-li se láska, jaké krásy slavíka peří?

54. Reseda.

V růži se láska tají, přátelství kvítko — reseda:
Sprchly mi růže, ty jen, můj květe, dlouho trvej.

55. Mák.

Slyš, mládenče, volá k tobě mák květo- i plodonosný:
Krásou věnči mladost, vyspěv užitku podej!

56. Šalomounek.

Tvar tebe zevnitřní, synu můj, rostlin nenesličných
Těchto nemyl; zhoubnýť jich nese útroba jed.
Více však se varuj v lidu mudráčků-šalomounků,
Řeč k uchu libě jejich zní, ale otravuje.

57. Blín.

Tvé oči, mládku milý, by snad měly vábiti noční
Můry ty, měst povrhel, zběř studu odcizená?
Rostoucím na rumech ty čelo chceš věnčiti blínem?
Ty? stkvostné příští růže jemužto kynou?

58. Růže.

Ze sta se růže plná skládá, ctnost ze sta panenská
Lístků. Vyňmi jeden, ctnost ta i růže mizí.

59. Granadilla.

Rozmařilých anemonky Řekův s hyacinty varujte,
Lotus i Hindův, pryč Peršanu růže milá!
Sláva ti, kvítku siný, granadillo! na němžto tajemství
Spásy naší tušivým příroda vytkla umem.

60. Dobrá mysl.

Čech jakovou, se ptáš, květinu vzal sobě za heslo?
Myslici Čech dobrou z dávna dědičně ujal.
Tať životem vrtkým provodí, tať v míře chová jej
Stejné, ať zkvítá, ať mu i růže prchá.

61. Pelargonium.

Proč tebe víti do kytky, nevím. Však i hosta přijímá
K sobě ledakdy Slovan, proto že právě přišel.

62. Astry.

Krása ta tam jarních, již zmizly i rozkoše letních
Kvítků; již chladné podzimek astry rodí.
Tak vzejdou nade náklonkem brzo astry našich dnův,
K stálejším onu pouť naznačujíce jarům.

ODDÍL DRUHÝ.

Absit a jocorum nostrorum simplicitate malignus interpres.

Mart.

1. Čeho tu třeba.

Pouhý nápad k epigrammě nestačí,
Jemu-li nadání cestu neznačí.

Leč nadání opět není dosti,
Pak-li nenadání k němu nepřihostí.

Posléz i to žádám, ať jest cele
Chuti navinulé nebo zaostřelé.

2 Na básníka z nové školy.

Tvé, **, písně erotické
Tak něžné jsou a aetherické,
Tak plné šera měsíčného
A vzdychání laskavičného:
Že nevím, tiskař — na mou víru!
Jak zachytil je na papíru.

3. Literatura v Čechách.

Německy píší někteří,
A ti tu duchem staročeským znovy,
Německy opět jiní — kdož to uvěří!
Leč bohužel — českými slovy.

4. Původ komičnosti.

Vtipného posměchu odkud se prýští žíla?
Ze člověka a z jeho díla.
A bychť co poustevník žil mezi pustinami,
Sám na sebe bych psával epigrammy.

5. Jazyk.

Tento ve výparu povětrném stíhá jeho původ,
V křišťálcích ledových zas zpytují ho jiní:
On však, krásu břehův odráženo svém po zrcadle,
Před nimi beztvárná jak vlna šumně letí.

6. Památní lístek.

I ve zlý čas nech každý den
Tě k nové činnosti pobádá;
Již ztracen jest a vepsí ten,
Kdo dílo k lepším dnům odkládá.

7. Opět jiný.

Neuč své krajany nenávisti neplodné,
Neohlušuj, nezaslepuj,
A raději v srdce jim štěpuj
Cit lásky dělné, nezávodné.

Buď jist, až v milování jen se uzdraví,
Že moudrá sama se nenávist dostaví.

8. Chvalopévec.

Nelze mi nadiviti se dosti
Tomu, kdo umí z příležitosti
Každému býti slavičem.
Jen jednou za čas života
Ta na mne dolehla tíhota,
I vím jaká to robota
Zpívati něco o ničem.

9. Péče o nesmrtelnost jména.

Pětkrát malovati dal se, dal se rýti,
Ba i s obrázkem svým sám peníz si bíti —
Vít on dobře, proč to dělá!
Anoť ducha jeho sledu nezůstane,
Pečuje, by aspoň — těla.

10. Na jisté spisovatele.

„Mnohý spis jsme na svět vydali
Z pouhé lásky k jazyku.“
Oh, kdybyste psaní nechali —
„Proč?“ — Nu, z lásky k jazyku.

11. Pátá prosba z úst dlužnikových.

Rád všechněm odpouštím, kdo jsou mi dlužni byli:
O kýž by jiní též mně dluhy odpustili!

12. Hlavní doby v českých dějinách.

První od vyjití Bojův aneb Bavorův,
Druhá od vyrojení se Táborův,
Třetí ode Staroměstských tamborův,
Čtvrtá od přivezení k nám bramborův.

13. Mocnost páry.

Pára za dnů našich divy tvoří,
Parou čas, peníze i život se spoří.
Parou proletíš skrz Němce jeda
Deset suverenství z rána do oběda;
Navštíviti můžeš, páry silou
Mořem hnán, kdy líbo, v Americe milou;
Parou zastoupeny budou v mále
V pracech veskrz lidské ruce — a tak dále.
Ba co více! — Kdo zná pana Bára,
Ví, jak zjednala mu pára — pouhá pára
Hezký úřad, přebohatou ženu,
A jak mu pomohla i k slavnému jmenu.

14. Na jisté básně.

Ach, krásné, husté doubí!
Ach, arkadická loubí!
Škoda vás, že pastýřové
Tady na mráz troubí.

15. V čem jsme si s Dobrovským podobni.

Epigrammy já po kusích
Skládám druhdy i na fidibusích:

Dobrovský zas slovník psával —
Slyšte — slyšte! kopa máku!
Na kornoutkách od tabáku.*

16. Recensované básně.

Nežli Klen své básně světu objevuje,
Doma dříve jeho nejmilejší
Po kuchyňsku mu je recensuje:
„Ach, to sladké, toto solené,
To má všehochuť, a to jest pepřené,
To je květ, ono hřebíčky,
Muškátové to kuličky."
V samém skutku ale jsou to —
Nechť to třeba jeho kráska slyší —
Bobky zaječí a trousky myší.

17. Historická nedůslednost.

„To krotké, líbezné a drahé pohlaví
V Čechách že stálo kdy o mužův bezhlaví,
Jest nepřirozeno,
A protož smyšleno."
A však zdaliž přirozenější
Jsou nynější
Potýčky, seče, obrany,
Jež mají ovce s berany?

* Chovají prý se jako vzácnost v českém Museum. Kýž by se tam i mé poepigrammované fidibusy dostaly!

18. O Miloslavově milé úsudek.

Můj chceš znáti o tvé milé soud?
Nuže, Miloslave, nastav ucha:
Podlé těla krev a mléko jest,
Krev a kroupy ale podle ducha.

19. Čeština ve spisech vědeckých.

Vy, kdož nyní v pranečeském kroji
Do knih učenost svou vkládáte,
Hudcové jste, jenžto po svém stroji
Prsty divotvorně lítáte,
Ale do taktu se neznáte.

20. Purismus.

Že ve psaní, jak zlého ducha,
Všech cizích slov se střežeme,
A svá, ač místem špatná, klademe,
Nám k nesmrtelné slouží chvále!
Pokročmež ještě o znamínko dále
A dříve nežli píšeme,
I jazyk sobě zčeštěme.

21. Více jazykem, a méně o jazyku.

Již buď kletba jalovému zvyku,
Kletba buď pustému tomu křiku
Na tržišti slovotepců v velikém!
Přejete-li, páni, mluvě naší vzniku,
Nuže, méně rozumujte o jazyku,
Více rozumujte jazykem.

22. Kdo ví radu pro tu vadu?

Jichž nám vyčítají cizozemci řady,
Chtěl bych zastávati snadno mnohé vady
Jedné ale nelze, aniž vím zde rady —
Opilství! an vidím, k dovršení zloty
Mnohý Slovan jak se opil do němoty.

23. Zástupnictví.

Žes odkázal, houževný panici!
Sto tisíc veselému dědici,
Z kamene aspoň socha se ti dostala,
By za něj na tvém hrobě plakala.

24. Valhala.

Věčně duším kde se váleti jest a zaháleti, trefně
Místo to rozkošné Valhala zůve Němec.

25. Venkovští cestopisci o Čechách.

Aj, aj! již pánové ti bystří,
Ženouce k nám se klopotem,
Haní, tupí svým štěkotem,
I v čem nám sami byli mistři.
Tak často českým za plotem
Mnohý teprv tu zvěř lovívá,
Kterou z tevtonských hájův přinášívá.

26. Zlomek z rozprávky,
vedené na besedě kafíčkujících paniček.

Jedna z nich, již nevím která:

K jiným-li přirovná se česká řeč,
Že chudší jest, vyznat musíte sám.

Na to já:

S maličkým rozdílem. Jak já ho znám,
Jest jazyk český hojný, sladký,
Ohebný, hladký:
Připouštím, krásná paní, ale —
Jak Vy ho znáte, chudý neskonale.

27. Mé přání básníkovi Xovi.

Když nebylo Šimůnka* doma kdys,
— Povídá starý letopis —
Choť z lyry jeho prý si naštípala draček,
A věnec bobkový svařila do omáček.
Budeš-li ženiti se, také nebe
Tak chytrou choti, Xe! oblaž tebe.

28. Acta litteraria některých společností.

Nic tu není ze světského krámu,
Žádná Venus, žádná Gracie:
Za to najdeš ale, jak v egyptském chrámu,
Sfinxy, Apisa a Mumie.

29. Sudimír k Šavlovi.

Díš, že jako konopásek zpívám?
Děkuji ti za pochvalu, Šavle.
Aj, tyť jako slavík pěješ —
Po svatém Havle.

* Lomnického.

30. I to k něčemu dobré.

Muž kdyby byl moudrý napořád chyb a ústrku prázen,
Žádnou neměli by v tom světě hlupci radost.

31. Zdvořilost.

Tím nechlub se, tebe kdo-li pozdravuje vznešenější;
Dávát jen na rozum tobě, co měl jsi dělat.

32. Heslo.

Prchni, radosti, bolest dlouhou za sebou co vodíváš:
Vítej ty mně, bolesti, radost za tebou co se blíží.

33. Bohatství, síla a moudrost.

Kalná louže, živý spustlého-li nejsi boháče
Obraz, čistá již ráda se vyhne noha.
Proudící řeko! vítězi jaks strašnému podobna,
Zřím na tě rád, ale předc tvého se proudu bojím.
Ty však vždycky potůčku pokojný, nejsi-li obraz
Moudrého? Z tebe jen šust plyne líbě k uším.

34. Lidé.

Zvuk prázdný si lidé sami jsou a kvítky po různu:
S lidmi lidé jemný souzvuk a kytka vonná.

35. Chmelenskému.

Rozkošných Věnců, Kytek vonných
Že dáváš dívkám na tisíce,
Nedivno sice mi; však více
Divím se, že tvá líbá, laskavá
Ženuška proto není žehravá.

36. Šafařikovy Slovanské Starožitnosti.

Z rubinův, topazův a diamantův,
Rumem zařícených,
V kalu pohozených,
Tvá umělecká ruka sestavila,
A v ryzí zlato upravila
Tu korunu. Hle, již ji v jednom líci král
Ten nejstarší, a hned nejmladší,
Ten nejchudší a nejbohatší
Z rukou tvých, Šafaříku; vděčně vzal.

37. Jungmannův slovník.

Všecky naše potoky i řeky
— Věčné buďte jemu za to děky! —
V moře jedno snahou svedl ohromnou.
Směle prozopisci již se potápějte,
Perly a korály z něho vynášejte;
A vy zpěvní Argonautové,
Šťastným větrem po něm dále plujte,
Vlasti zlaté rouno vybojujte.

38. Duch času.

Při potůčku z Vaucluského zdroje
Mladost, krásu, blaho, touhy svoje
Dokud nadšený ten pastýř pěl,
Tlesk slabý mu jen zde onde zněl:
Nyní však, co sešed s prvních cestek,
Starých syrečků a suchých švestek
Po témž toku navozil jim zásoby,
Chválí hladová jej ústa do mdloby.

39. O jistém spisu.

Ryby, pulce, žáby, raky,
Jak je dostal ve své saky,
Všecky na rožeň napíchal
Pro své hosti kmotr Míchal.

40. Dobrá rada slému překladateli.

Tvá choutka již tě nepobádej
Na Římské klassiky a básníky hellinské,
A ráděj v češtinu překládej
Orakula a knihy Sibyllinské.

41. Les Ruines etc. par M. Volney.

Dokud mluví o spoustách a rumu,
Mistrem jest a velkým znatelem;
Leč kde parliruje chrámu o stkvělém,
Nemá rovného si v nerozumu.

42. Na hrobkách královských.

Hic ossa regia tegit lapis:
V paměti lidské hledej nápis.

43. Život lidský.

„Co nemám, to hezké“ — pacholátko mní;
„Tam blaze, kde nejsem“ — jinochu se sní;
Na dobru budoucím hrady muž strojí;
„Líp bývalo jindy“ — tím kmet se kojí,
O prázdnoto světa z kolébky do lebky!
Bloud, kdo by nepřál klidu sobě ve hrobě.

44. N. N.

Lid poctivý zde lstivé, tejně
Padouch ten černil lichodějně.
Což asi v pekle nyní páše?
Tam opak čertíky
Za dobré chlapíky
Udává prý u satanáše.

45. O jisté společnosti.

Odkudž toto zvíře původ mělo?
Ajhle, samé oudy, žádné tělo!

46. Další vývod.

„Jak silný dub jest jazyk náš!“
Tak sami doktoři jejich brebentí.
I rád věřím, a ještě k tomu —
Že plod jest podlé stromu,
A podlé plodu konsumenti.

47. Dobrá naděje

Až jen Brit a Francouz o nás budou psáti,
Až i k nám je všezvědavost zavede,
Snad nás lépe také budou znáti
Tu i onde naši sousedé.*

* Jistotně! — dobré aspoň činí se počátky. Tak ku př. ať o jiném pomlčíme, poněvadž v Anglii a ve Francouzích všímají sobě Rukopisu Kralodvorského, také v knihkupeckém katalogu ve Vídni tištěném četli jsme kdys o něm tato přepamátná slova: Rukopi's Kralodvorsky, d. i. die Königinhofer Handschrift verfasst von Rukopi. — Potud jsme znali jenom pěstouna dítěte toho, nyní víme i kdo otcem jest.

48. Německé knihkupectví.

Jak plesá srdce podivem
Nad tím literním stavivem,
Jakého Němci nakopili.
Bůh jen jich práci k cíli veď,
V krajích duchův by dostavili,
Kterou tak šťastně založili,
Věž Babelskou a čínskou zeď.

49. Mackovo evropejské jméno.

Stkvíš se ovšem, Macku, jménem svým nematným
Všem skoro v Evropě národům:
Předc ale jsi stal se nejvíce památným
Uhrům, Valachům a Francouzům.

50. Opět na Janka.

Jak? já o tobě epigrammu psáti?
Zbytečně nekormuť svou, Janku, duši;
Víť každé dítě, že na mouchu bráti
Třepačku třeba, a ne kuši.

51. Mefistofeles básníku v ucho.

Piš jen dál, a byť i vtipu tvého střela
Do paruky slavné hlupci zaletěla;
Nedbej, třeba měl se k žalobě,
A tvé chystal léčky osobě;
Věz, že pro vtip nejsou práva psána,
I když hřešil, bývala milost mu dána.

52. Pes štěká, a pán jede.

Čím více prý se medvěd kleje,
Tím více mu přibývá tuku:
Ha, jak se ten medvěd — Moskal směje
Jejich zlopověstnému hluku!

53. Kosmopolitství.

Jest to věru podivný lid,
Jenžto zůve se kosmopolit:
Mezi ohněm a vodou smlouvy strojí,
Lásku nenávist v jedno pojí.

54. Svoboda tisku.

Dle vůle v tom věku zmotchaném
Že psáti o všem nesmíte? —
Vše psáti volno; ve psaném
Jen když nic nepravíte.

55. Mladé naděje.

„Tak hezky ti ptáčkové zpívali,
A tak brzo umlknuli!“
Příliš ně na ně jste se dívali,
Až jste je uhranuli.

56. Spisovatelstvo.

Je chceš ty svésti, brachu můj,
V bratrský jeden ovčinec?
Ba nevěřím! — Leč zdaří-li se účel tvůj,

Spíš pěkný budeš míti zvěřinec,
Jejž za peníze ukazuj.

57. O témě.

I opět dím, že shody a klidu
V literním na věky nebude lidu;
Vždyť mouka od otrub dělí se mletím,
A látka elektrická plodí se třením.

58. O jistých přátelích.

Nevěř slovům sladké huby,
Boj se šibalovy čuby!
Nejeden mi psával,
Líbě notovával:
„Přítelíčku milovaný!“
Ach, a sám byl malovaný.

59. Na Molka.

Kdyby slyšel zpěv tvůj fagotový,
Aneb rozhovor ten pozaunový,
Kdyby viděl břicho zbubnělé,
Dlouhou nosu píšťalu k nevíře,
Trojhraník ten tobě na čele,
Místo tváří dva hrubé talíře,
Kdyby slyšel, viděl všecko to,
Slovem — tebe Molku, někdo to
Z dávných bydlitelův země řecké:
Věru by za metamorfosi
Držel tebe musiky turecké.

60. Jistým novomanželům.

(Když jsem byl požádán psáti jim ku poctě svatební básně.)

Milostný párku v přepodivné kráse!
Jazyk můj stíží tvoje ctnosti vypoví;
Vás chválí lépe staročeské přísloví,
Jenž dí, že obé dobré, hus i prase.

61. Obdoba.

Sangerinder — tak se v dánském píší
Operistky nebo zpěvkyně:
Zdaž to hřešno, že my sestry jejich
Jmenujeme herkyně?

62. Soudcové knih.

Chladní spisů všech a nestranní
Ceniči a kritikáři
Kdože jsou? — Literní havrani,
V Židech antikváři.

63. Slovo a slova.

S tím-li srovnávám, co Záboj pěl,
A čím sladce jazyk předka zněl,
Těchto nových pusté klinky-linky,
Přeučené kudrlinky,
Hned mi řeč zní evangelistova:
„Na počátku bylo slovo!“
U těchto jsou holá slova.

64. Nadšení zamilovaného.

Krouti očima a vztekle sebou zmítá,
Na svou bezejmennou Klen-li básně čítá:
Nevím, kdo ta kráska, ale hádám, ona
Atropa že slove jeho bella donna.

65. Veliká podobnost.

O Corneillu a Racinu
Chlubná ve Francouzích zmínka:
A však my Čechové také
Máme — Vránu a Kořínka.

66. Nové Abderitství.

Či ten měl pravdu, v oslově kdo stínu ležel?
Či onen, komu osel přináležel?
Tak spor druhdy Abderité vedli,
Až zlostí rděli se a bledli.
Či lépe *v kozých brad* psáti,
Než *u kozích*? již račte o to dbáti,
By nevznikaly v obci rozbroj, zrady
Pro stín kozí brady.

67 Na jednoho z nemnohých.

„Slovanským jménem nedám dítě křtíti,
Mohloť by mu to někdy k hanbě býti.“ —
Tvá vůle! hnízda svého hanče,
Od krve české odřezanče!
Za jméno křestné, já co viděl,
Neznám, by někdo byl se styděl;

Spíš bývá k necti příjmení,
Otec-li dá se v zlehčení.
To hleď, můj brachu, dítkám lepší dáti,
Sic budou lidé jim se právem smáti.

68. Zásobený vozka.

„Oj-li praskne, kolo-li se stroskotá!
Přes příkopy, křemelice
Hle, jak letí koně supajíce!“
Na toť urozený vozka málo dbá,
Věda, že při sobě vždycky má
Aspoň o kolečko více.

69. Duplika na repliku.

Podobu-li kordu má neb šípu,
Rád stavím se v souboj proti vtipu:
Před tebou však, Vácho, skládám braň,
V uctivosti maje vtipy
Končící se ve dva cípy.

70. Recept.

Výborný prostředek pro líbé usnutí:
„Epimenidovo ze sna procitnutí.“*

71. Na Rufa.

(Nejsvobodnějším jambem.)

Sličná mne jala Fyllis, měsíců šest a víc
S ní jsem prožil, její jsa přízní oblažen,

* Des Epimenides Erwachen von Göthe.

Dokud tebou mi, Rufe, nebyla ulouzena.
Té ztráty oželev, brzo v osídla jsem padl
V hříčkách milostných zdárně vycvičené Lyky:
Však i tu dary a prosbami nachýlil sobě tys.
Tož s Lesbií se mi dálo, to pak i s Naevií,
A s Thaidou štíhlou i Gallou ohnivou.
Rci, Rufe, nemusím-liž domýšleti se, že ty
Do mého milování jsi pouze zamilován?

72. Odpor fysikům.

V oboru světa že do čista
Prázdného není nikde místa,
Učí fysiků skum a um:
Leč, Ráčku, přečtené tu kdysi
Mne přesvědčily tvoje spisy
O hrozném, širém „vacuum.“

73. Žádná vymyšlenost.

Poctivý krejčí jindy svou
Zval zprosta dílnu krejčovnou:
Teď slove — dlouhý loket toho vina —
Männerkleiderverfertigerova officina.

74. K vůli rýmu.

Onehdy slečnu Merluši
Ve verších rovnal k Venuši
Slovutný básník Jarolím,
Hle, co tu nespůsobil rým!

75. Útěcha.

Až i to, co Shakespeare psal a Göthe,
V sebe přijme hostitelská Lethe,
Koj se, Baviuse, nadějí tou nevinnou!
Potom zase z ní tvé spisy vyplynou.

76. Druhá útěcha.

Nermutiž se, Baviuse, proto,
Míň že máš než jiní čitatelův:
Štěstí — pouhé štěstí! — V náhradu ty o to
Máš tím více následovatelův.

77. Tak to mistem.

Toť bude libá harmonie,
Mistrovská hudba z vašich škol!
Capita dura jsou školáci,
Kantoři opilí na mol.

78. Německá Odysseja.

Čemu Iliadu Řekům závidíte?
Pělť vám, Němci, Klopštok Messiáše:
Svou však Odysseju tak hned neuzříte,
Leč z vás pokusí se někdo o Jidáše.

79. Tak to bývalo.

Od kupce až do kramáře,
Od ševce do knoflíkáře,
Od malíře do bradýře,

Od čepčářky do koníře,
Od Cibulky do Čečulky,
Všude německé tabulky!
Tak jakoby již naše drahá
Kdes na Mohanu stála Praha.
Ba přišlo by to do zajista
I na sýrařky, pečenkáře,
Klobásnice a kořalkáře,
By nedalo to odtuchu,
Že tato a podobná místa
I Němec najde po čuchu.

80. O'Connell.

S lidmi, anděly i hasačerty,
Umí dobře navařiti O'Connell,
Jenom s Tory
Věčný boj mu, věčné spory:
Rcete, do jakéž pak tvorstva třídy
Patří tito ploditelé jeho bídy?

81. Staří a my.

Mužův hrdinských půtky, hněvy,
A v říších krutých válek zjevy
Bohův posel, ať psal neb zpíval,
Za starodávna velebíval:
Však novější
Jsou moudřejší —
Hle, v jedné tváři rekové
I svých činův oslavcové!
Co v žurnálcích se rvou a mlátí
Nesmrtelnosti kandidáti.

82. Návěští z novin o přijímání strávníkův.

Studenti berou se u mne Matouše Rádla
Na stravu, do bytu, a též do prádla.

Pod těmiše výminkami:

I mladí spisovatelé se přijímají
Mýdlo-li jen sobě sami obstarají.

83. Jistému básnikovi.

Jak skromně připodobnils a jak krásně
Ku ptactvu nebeskému svoje básně,
A sebe k ptáčníku:
Máš pravdu, básníku!
Neb Hospodin jak v oné hrozné době
Krmil své ptactvem zvolené,
Tak Musy posílají básně tobě —
Ošklubané a pečené.

84. Podařená smutnohra.

Mistrovsky v smutnohře té nové
Jsou vytvoření hrdinové;
By možné bylo život jim dáti,
Komedianty by mohli hráti.

85. Líčené tváře.

O tvářích líčených tolik již bylo psáno,
Že nevím, zdali líčidel
Anebo více černidel
Na věc tu odjakživa vymazáno.

86. Na doktora Kličku.

Jak boháče doktor Klička léčí?
Nejdřív pijavkami,
Potom žížalami.

87. Při zprávě o smrti Černilově.

Bohu díky, že ty nohy sklesly,
A že donašeče Černila
Také jednou k černým již donesli!

88. O jistém světoborci.

Kde jest a co dělá, kdož to ví?
Poslední z Paříže zpráva o něm zní,
Že jsou čerti, by ho pozbyli,
Sami již své peklo spálili.

89. Nastavované zboží.

V Rusích ačže nemá, jak to sluší,
Mnohý šlechtic ducha žádného,
Předc má aspoň několik set duší.
Jinde jináč — ouve toho puchu!
V duších nedostatek úplný
Hojně nahražuje síla duchu.

90. Vysvětlení.

A. Vtipem hýbal, prý, a epigrammy psával
Klinkoš nebožtíček, když se holívával.
B. Já že epigrammatické jeho pole
Vidím místem zakydané, místem holé!

91. Vděčná práce.

Kritik, epigrammatik,
Recensent a satyrik,
Jsou-li praví, dozajista
Chtějí, aby byla čista
Od plevele pšenice,
Ode smeti světnice.
Smutná koštišťová službo!
Tím to jde, můj milý družbo,
V odměnu že nám se dává
Místo, kde koštiště stává.

92. Půjčka za oplátku.

Marsia hrou zpěvnou tam zvítěziv odřel Apollo:
Což se divíte, že drou jej za to kozlouší?

93. Ozvěna.

Vesele jsem do lesů volával: manželství!
Ach! a Ozvěna mi vždy odpovídala — želství.

94. Otázka.

Kdo z vás blaženější?
Ty-li milá růže,
Neb ty broučku malý?
Ty jsi pošel v ňádrech
Krásné růže, ona
V ňádrech mé Julinky.

95. Rada spisovateli.

Tvůj spis-li hlupec kárá, mlč,
A chceš-li, nebráním se smáti;

Však moudrý-li tě kárá, opět mlč,
A hleď budoucně lépe psáti.*

96. Co není, bude.

Bez míření škoda šípu,
A bez cíle škoda vtipu:
A jejžto míním zde a onde,
Ten bloud-li ještě nežije:
Poshovte jen, než léto přejde,
I ten se kvítek rozvije.

* „Lépe napotom psáti jest nejlepší odpověď na všecky kritiky.“ Tento recept dává Lord Byron. Ano, kdyby jen lépe psáti také tak snadná věc byla, jako jest odpovídati. —

ODDÍL TŘETÍ.

Z Martiala.

1. Ke čtoucímu.

Jejž tuto čteš a po kterém jsi toužil,
Jest v celém světě Marcial pověstný,
Nápisů skladatel vtipem květoucích.
Cti, kterou jsi mu, laskavý čtenáři!
Za zdejšího žití tu byl prokázal,
Pěvců zřídka popel teprv dosáhne.

2. Omluva k Caesarovi Domitianovi.

Tvých do rukou, o Caesare, má knížečka-li přijde,
To světovládné na chvíli vyjasni čelo.
Přiznivať i šprýmům bývá vaše vítězosláva,
A směle vůdcem svým spíleti může vojín.
Na Thymelu kterakým patříš a na šaška Latina,
Básně i tímže milým rač moje čísti okem.

Nezbraňuje v hříčkách neškodných sám ani zákon:
Bujně sice skládám verš, ale mravně život.*

3. Ku Quinctilianovi.

Quinctiliane, plaché výborný mládeže vůdce,
Římských ozdobo ty, Quinctiliane, mužův!
Léta dokud mi hoví, chudinec já žíti že pílím,
Odpusť; nikdo nemůž v tom si popíliti dost.
Žíti si odkládej, kdo dědičný zhojniti důchod
Prahneš, a předkův svých malby po síni kopíš.
Prsk žádám si jenom vlastní, pošlé krovy kouřem,
Žídlo živé a rukou přírody setbu setau.
Syt buď můj čeledín, choť má učená pro domácnost,
Ve snu libém plyň noc, plyň beze soudu mi den.

4. Priskovi.

Často se tázáváš, jakové mravy, Prisku, přijal bych,
Náhle-li ze mne by byl pán veliký a boháč.
Aj, kdož ujistiti může vlastní povahou se budoucí?
Ty kdyby stal se lvem, řekni, co bys ty dělal?

5. O Fabullovi.

Nediv se, Aule, svět že tak často klamává
Fabulla: dobrý muž nováčkem vždy zůstává.

* Býval obyčej při vítězných slavnostech, že vojáci Římští hanlivé písničky o svém vůdci zpívávali, k čemuž vůdce jejich rád přivoloval, bera to za důkaz pouhé veselosti a z uzdy puštěné svévole. — Latinus, mimický tanečř, jakožto vytvařovatel nejrozpustilejších kousků Domicianovi velice milý. Thymela, žena jeho.

6. Na Afra.

Nic nepsal jsi a básníkem slouť mermomocí chceš?
Čímkoli sluj si, jenom když nebudeš spisovat.

7. K Luciovi Juliovi.

Často mi říkáváš, můj Julie, mé duše půlko:
Piš něco velkého, člověče opěšalý!
Dříve pohodlí nám zjednej, jakového požíval
Maecenem dařený Flaccus a Virgilius:
Pak pokusím se i já o spis, jenž po věky žil by,
A zhoubným plamenům jméno vytrhnul i mé.
Orba ladech na chudých nedařívá hrubě se juncům:
Tučná půda naví, však za to práce těší.

8. O Tukovi.

Hodným by cti ujal, chválí Tuka již napořád všech.
Kdož tomu jest dobrým, zlým komu nikdo není.

9. Na Cottu.

Rád bys, Cotto, mužem velikým sloul, rád i hezoučkým:
Leč co hezoučké jest, bývalo vezdy malé.

10. Volení milenky.

Chtěl bych já urozenku: tu pak-li osud mi odepře,
Na městském tolikéž přestanu děvčeti rád.
K posledu vesnickou si nechám: ale obě převýší,
Ve tvářích-li lepou úrodu míti bude.

11. Čeho od své žádá milenky.

Ptáš se, jaké od své žádám vlastnosti milenky?
Nechci povolnou hned, nechci tuze zdrahavou.

Co však uprostřed váhu drží mezi tím, mně se líbí;
Nechci hladovět, aniž dát se tudíž přesytit.

12. K Filenidě.

Proč mně milá čerstvé vždy Filenido věnce posíláš?
Radše vidím růže, v tvých co uvadly rukou.

13. K Proculině.

Z půlnočních, Proculino, krajin tu kadeř ti posílám,
Oč jsou více rusé tvé vlasy, bys viděla.

14. Na Gallu.

Zoubky cizí, tvářičky cizí, i kadeřky cizí máš:
Žel, že se očko také koupiti, Gallo, nedá!

15. Ligella vdávající se za Gaura.

Šest pohřbivši mužů tebe, Gaure, si béře Ligella?
Toť chce se jí věru již jíti za svými muži.

16. Na Maxima.

Žíti chceš svoboden? Lžeš, Maxime, ba věru nechceš;
Lzeť štěstí toho jen tímto dosíci během:
Právě budeš svoboden, mísách po cizích-li nedychtíš.
Hroznem Vejenským ústa-li ochlazuješ;
Svrchky zlaté za balatku-li máš bídného boháče,
Přestati možno-li též tobě na rouchu našem;
V uzdu-li bráti umíš bezpřemné chtíče tělesné,
A v svůj kráčeti byt nakloněným temenem.
Hle, k tomu síla-li jest, takováto-li jest ducha pěvnost,
Zvolnější Parthův, Maxime, krále budeš.

17. Zamilovaný Cinna.

Thaidu Cinna kochá? I kterou? tu-li jednookou snad?
Jedno oko schází Thaidě, obě jemu.

18. Na Fabiana.

Sám ty jenom máš statky a sám, Fabiane, peníze,
Sám ze drahých kamenů, ze zlata nádoby máš;
Stkvostná vína a nejstarší máš sámjediný ty,
Srdce udatné sám, sám vtip a důmysl máš:
Sobě ty sám máš všecko, kdož ti to medle odepře?
Svou hle ženušku jenom sám, Fabiane, nemáš.

19 Povaha boháče.

Tvůj hněv za velký zisk pokládá si bohač;
Nenáviděť mu snáze nežli dávati.

20. Na Posthuma.

To mne dojímati má, myrhou tvá ústa že páchnou,
A z tebe den každý vůně že táž se line?
Jaksi pochybno mi to, vždy že, Posthume, libě zapácháš;
Jistě nelibě voní, kdo vždy přelibě voní.

21. Na vypisovače Blatera.

Jejž tuto deklamuješ, spis vlastně to, Blatero, můj jest:
Však že nanic jej čteš, tvůj již i býti počal.

22. Na Filoteta.

Nesmírné vdovcům zletilým dary anto posíláš,
Chceš snad štědrotu svou tím Filoteste, jeviť?

Na světě jenžto nemáš rovného, lakomče ohyzdný,
Sobě! kterak můžeš sváti osídla dary?
Vábí tak ryby podvodná hltavé kdys udička,
Hloupou takto zvěř nástrahy chytře loví.
Štědrým býti co jest, co to jest dary dáti nezištné,
U mne nevíš-li se uč, mně, Filoteste, daruj.

23. Na zpozdilého řečníka.

Ne o vraždu, o násilí neb otreych,*
Leč soudím se chudas kozičky o tři,
Jež soused mi nepoctivý odejmul.
Káže soud, věci té by dal se průvod.
Canenské pole, válku Mithridatskou,
Vzteklou nevěru říše Karthaginské,
Věk Sullův, Mariův, a Muciův čin
Líčíš však ty hlasem pořád ohromným:
O mluv, Posthume, též o třech kozičkách.

24. Na stáreo.

Bez dědiců a boháč a rozen jsi za konsula Bruta;
A přátel věrných mníš že ti láska hoví?
Věrní jsou ti, kteréžto jinoch, neb v nouzi jsi míval,
Těmto novějším smrť tvá, ty staroušku, milá.

25. O Sullovi.

Sám, ode nepřátel jsa stíhán, Sulla zabil se:
O nerozum! smrti-liž chtěl snad ujíti smrtí?

* Tak v Rukopisu z XV. věku nadepsaném: O spořádání zdraví svého, častěji psáno otreych místo nynějšího utraych, jak soudím, od otruji, otravuji.

26. Na Cottu.

Ty, Cotto, žveš pořád sladounce,
Rci někdy něco též prostounce,
A chceš-li, třeba i hrubounce.

27. O hluchém kočím.

Za dvadcet kdosi ondy tisíc* koupil si kočího.
Divna-li tak veliká vám cena? — Byltě hluchý.**

28. Na Kanthara.

Již sedmou na svém poli, Kanthare, choť pochoval jsi:
Nikomu více nemůž dáti požitku pole.

29. Sudilkovi.

Z rozvláčných veršů mě viní kdosi; sám ale žádných
Nezhotovil: kratší jsou tedy arci jeho.

30. Sabinovi.

Spis svůj proč nepodal jsem i tobě, Sabine? Bojím se,
Bys mi neposlal též básně, kterés ty vydal.

31. O či pochvalu nestojí.

Kdo čte koliv neb poslouchá, chválí naše básně,
Předc nechtěl básník v nich libovat si jeden.

* Sestercií, asi tisíc zlatých na stříbře.

** Za časů totiž Domicianových radno bylo míti hluché služebnictvo, pro strach, by neopatrně prohozené slovo nebylo donešeno k náším císařovým, a pak přísně pokutováno.

Vděk mu či nic, nedbám; ano žádám, krmě by více
Hostiny mé hostům chutnaly, než kuchařům.

32. Cinnovi.

Nenávidím tě, Cinno. Proč? to sám nevím;
Že však nenávidím tě, věř, to dobře vím.

33. Na Marulla.

Dosléchám, že Marull báseň psal na mne potupnou;
Ten-liž píše, jehož mazba se nečte nikým?

34. K Regulovi

Prázden všech jsa peněz, tvoje, Regule, dárky prodávat
Jsem přinucen: libo-liž koupiti sobě něco?

35. Na Posthuma.

Posthume, ty kdykoliv potkáš mě, hnedky volávᾶš,
A první bývá tvé slovo: Nuž, co děláš?
Tak vždy se tážeš, a byť jednou hodinou mě desetkrát
Potkal; i zdá se, že sám, Posthume, nic neděláš.

36. Na Vilána.

Dvě stě za nějž položil jsi onehdy, Viláne, domek tvůj
V městě našem častým byl pohlcen plamenem,
V náhradu sešlo do dvou se tisíc: nepodobno-li pravdě,
Žes ty zapálil sám svůj si, Viláne, domek?

37. Rychlý holič.

Než holič Eutrapelus po levé straně Priskovi líce
Oškrabal, aj po pravé zas mu narostla brada.

38. Náhlá smrť.

V lázni s námi se myl, večeřel zdráv, žerty prováděl;
Aj, a mrtev nalezen z rána pan Andragorej.
Což to za příčinu tak náhlé smrti? — Hned ji povím vám;
Ve snu viděl nebohý lékaře Hermokrata.

39. O Regulovi.

Rozpustilec jaký jest, ajhle! Regulus;
V tozeť chodí on sám o Saturnaliích!*

40. Na Nestora.

Živ ni haléře nedám, však až umru si měj. Čeho žádám,
Nestore, dovtípíš snadno se, máš-li rozum.

41. Na Catulla.

Jednou jen v nemoci mne viděl jsi, Catulle! Nu, já předc
Častěji navštívím bohda nemocna tebe.

42. O Arrii, manželce Paetově.

Manželu poskytujíc meč ten, jímž sobě probodla
Ňádra, tu čistotná Arria takto vece:

* Marcial žertovně jej vydává za rozpustilého šaškáře, ježto on z pouhé, ovšem na ten čas nevhodné mravopočestnosti togu podržel, i když všickni měšťané bez ní chodili o Saturnaliích, tomto Římském masopustě. Podobně i ten neméně za přepiatého člověka považován bývá, kdo přidržuje se kroje nejzašlejšího jako ten, kdo nejprvé po novém sahá. Nejlépe tedy, jaká se hude, podle té i křepčiti.

O věř, Paete milý, smrtná nebolí tato rána;
Leč ty kterou učiníš sobě, ta jen mě bolí.

43. Leandrova žádost.

Svou kdy neohrožený Leander ploul za milenkou,
A v zedutých umdlen již kolotal se vlnách,
Takto volal nebohý k proudům, prý, naň se valícím:
Tam jen dejte milost, zpět zahynouti ne žel!

44. O Porcii manželce Brutově.

Když byla Porcia Bruta osud se doslechla milého,
A zbraně odklizené pátrala darmo bolest:
Ještě nevíte, tu dí, smrti nám že nemožno zabránit?
Můj nepřesvědčil dosti-li vás v tom otec?
Řekši popel řeřavý hltavými tudíž pila ústy:
Jdiž tedy, obtížná stráž, a odepři mi meč.

45. Mucius Scaevola.

Zaměřená Porsenně ruka když zmátla se slůhou,
V posvátném spěchala skončiti ohni sama.
Leč nad hrůzodivem lidský nepřítel užasnuv,
Trhna mužem, nazpět jíti beze msty velel.
Ajhle, na tuž pravici, směle Scaevola jižto uvrhnul
Do plamenův, nelzeť patřiti Porsennovi!
Tak větší skiamaná ruka sobě vyzískala pověst;
Nezbloudíc byla by zmenšila slávu činu.*

* Totiž, právě tím, že se ho chybila, dosáhla cíle svého.

46. Kratičká žádost k císaři Domicianovi.

Císaři, dej ti nebe vše, a sám si ty zásluhy dle své:
Dej nebe i mně a ty, co chci a jsem-li hoden.

47. Na Sexta.

Dlužen že nejsi nic, připouštím, Sexte, rád;
Dlužentě jen, se svých kdo ještě splátku má.*

48. Na závistníka.

Chválí, prozpěvují po celém moje písně se Římě,
Se mnou star nebo mlad ráno večer baví.
Toť hle kohos netěší, trne, bledne, běsí se a pýří:
Aj výborně! nynís, knížko, teprv mně milá.

49. Ravennské víno.

Nad vinohrad byla by mně milejší studně v Ravenně;
O mnoho než víno dráž pije tam se voda.

50. O támž.

Ondyno hospodský mě Ravennský čistě napálil:
Pouhé dal mi šibal víno za podměšené.

51. Fabianovi.

Výborný muži, upřímný cele srdcem i ústy,
Chud jsa, v Římě čehož, můj Fabiane, hledáš?
Svodnictví ani fatkářství neumíš, ni trnoucích
Dlužníků zuřivým hnáti ku právu hlasem.

* Dle obecného přísloví: Kde není, ani smrt nebéře.

Zprzniti manželské lože příteli tobě nemožno,
Ni s habicí hnusnou zábavy míti liché.
Prázdným lichviti též dýmem neznáš ty paláců,
Tvých nevyzíská chval Canus aniž Glafyrus.
Obživy čím nabudeš, duše dobrá, příteli stálý?
Statku nebyl by došel tvým Filomelus umem!

52. Ochraptělému řečníku.

V úvodu nám, že jsi ochraptěl, s prosbou se omlouváš;
Dost, řečníku, na tom; nač tedy dále mluvíš.

53. O Maronovi.

Lakví stále, a v majetnosti
Maron na tisíce má:
Ach, až příliš štěstí mnohým dá,
Nižádnému dosti.

54. Odporující sobě mravy.

Příkrý, zarputilý, jsi povolný, týž i lahodný:
Nelze mi žíti s tebou, nelze i bez tebe žít.

55. Na Crispa.

V hrdlo lže, kdo praví, žes Crispe, člověk ohyzdný,
Nejsi ohyzdný; jsi, Crispe, ohyzda sama.

56. O Marullovi.

Ze své číše Marull hostům že připíjeti nechce,
Toť ne z pýchy, abrž ze zdvořilosti činí.

57. Na Aula.

Ze sklenic, Aule, pijí hosté, ze žbánu ty. Nač to?
Chceš, by nebyl rozdíl vína dvojího viděn?

58. Břichopásků úsudek.

Že vždy Aper střízliv — proto-liž jej chváliti měl bych?
Slúhovi mému, ne pak příteli, čest to dělá.

59. Na skoupého Mancína.

K obědu přes šedesát hostů, Mancine, jsi pozval,
Nám jsi však na stůl nic mimo vepře nedal.
Žádných doslazených draze pozdním na kmenu hroznův,*
Ni šťávných jablek, z nichž kane víno a med;
Žádných rovně hrušek s hebkého janovce kynoucích,
Neb granatic,** stkvoucí krátce se růže sokyň;
Z venkovských se košů chutné nevykládaly sýry,
Picenských žádný sud nepodával olív.***
Nic leda vepř! a i ten tak špatný, žeť by trpaslík
Jej snadničce zabil v půtce neozbrojený.
A z něho nic se nedostalo nám — bylo jen zraky pásti:
Aj toť lépe je pásť můžeme na štvanici.
Ten za čin ukrutný tebe vepřem nikdo neuctiž;
Leč buď, jak Charidem, vepři na úctu ty sám.†

* Přikrýváním a jinou péčí do pozdního času na keři nákladně dochovávaných.

** Granátů neboli granátových jablek, příjemných na pohled.

*** Krajina Picenská, nynější okolí města Ancony, výbornými honosila se olívkami.

† Naráží tu nepochybně na jakéhosi zločince toho jména, jenž na štvanici pro obveselení lidu divokým kancům dán byl k roztrhání.

60. Na Gallu.

Pravdať, žes bohatá, i žes hezoučká,
Žes pannou, i to, Gallo, rád připouštím:
Leč tím ty kdykoliv sama chlubíš se,
Hned hezká, bohatá, ni panna nejsi.

61. Na Paullu.

Vdáti chceš se za Priska — ne div! tyť, Paullo, jsi moudrá.
Však že tě nechce, i on v týmě není uražen.

62. O Gargilianovi.

Gargilian nevidec k sličné plane dívčině láskou:
Víc tedy Gargilian miluje, nežli vidí.

63. O Marullovi.

Dědicem všech peněz Marulla
Učinila stará Fabulla:
A předc Marull mi toužil,
Že více jest zasloužil.

64. Na špatného lékaře.

Stal jsi se šermířem, byv dříveji lékařem očním:
Lékař však jsi činil, šermovatel co činíš.

65. Na Posthuma.

Věk mi činíš, mne že líbáš jen pyskem polovičním,
Posthume, a však i té půlky si půlku ponech.

Ještě-li pak větší, ba nevýslovnou mě radostí
Chceš naplnit, tu podrž, Posthume, půlku celou.

66. Na téhož.

Čím zavinil jsem vám, o Foebe a sestry Aonské?
Mé zpěvy žertovné tím-li se odměňují?
Jindy mě líbával Posthum pyskem polovičním:
Zhoubné básně! pro vás oběma teď mě daří.

67. O témž.

Pros jak pros, nepovím, kdo tento Posthum
V mých verších — nepovím! i nač popouzet
Líbání jeho? tenť zloboh zajisté
Pak tím hustěji ze msty by mě líbal.

68. Oškubaný kupec.

Za dvadcet ho tisíc jsem vzal jako šaška a blázna:
Vrať mi peníze, neboť má, Telesine, rozum. *

69. Na Attala.

Bez dědiců bohatec mívá byt v tvém domu darmo:
Což draze bývá tvůj, Attale, dům pronajat!

70. Na Lykoridu.

V kráse musel pohledať kdys tobě, Lykorido, rovnou:
Rovnou Glyceře v kráse nenajdeš ani.

* Patrno z epigrammy této, jak starodávní blázny si chovati obyčej býti musí. I u někdejších Římanů platil tedy více blázen, nežli hlava rozumná.

Též ona, cos ty, bude, však ní být víc ty nemůžeš;
Čas co dělá! tebe jsem chtíval a ji chci nyní.

71. O Naevii.

Jenž Ganymedu roven, k své službě chová pacholíka
Naevia blízoruká: což tuto bystře vidí!

72. Na Diadumena.

Tiskni a tiskni hubičky jenom na „kolik" se netáže;
Vln hony sic mořských sčítati, milku, velíš;
Dav vypočísti velíš rakovic pomoří na Aegejském,
A včely rozrojené Cekropových po vrších;
I hlasy úst a rukou tleskot hlučného divadla,
Tvář kdy libou Caesar národu náhle jeví.
Nechci ty, tam co Catull si na Lesbii chytře vyloudil,
Nemnohoť, ach, žádá ten, kdo počítati můž.

73. O Faustě.

Hned chce, hned zase nechce lepá mne vzíti si Fausta.
Že chce a nechce tudíž, vlastně co tím chce, nevím.

74 Na chytrého Caeciliana.

V městě celém nebylo, kdoby — ač měl vůli zadarmo —
O tvou byl zavadil, Caeciliane, ženu:
Co však hlídače jí dáváš, již hejno kepálků
K ní z těch dob se valí; aj muži důmyslný!

75. Cosconiovi.

Žeť jazykem cudným napořád své nápisy píšeš,
V básních tvých o frejích zmínky že nidke není,
Chválím, obdivuji; svatošek nezmůže tě žádný:
Mé však verše valem zhýřile sobě vedou.
Je čtěte rozmařilí tedy mládci a dívčiny lehké,
Je čti i muž starší, láska-li sic ho moří.
Tvůj, Cosconie, pak spis vážný a převelebný
Od panenek čítán rád buď a od pacholat.

76. Na tupiče Turna.

Básně tupíš naše, sám ale nic dosavád nevydáváš:
Buď naše básně nehaň, buď svoje, Turne vydej.

77. Sextovi.

Stránka pro uspání nehodí se v mé knize každá:
Máš tu také ledacos, Sexte, i pro zbuzení.*

78. Na lakomého přítele.

Pět mi tisíc jsi podal, když jsem deset od tebe žádal:
O dvadcet až poprosím, vím, tedy, dáš mi kolik.

79. Na Gaura.

Oslyšen od velikých bývá, ač o málo je žádáš:
Méně by hanba bylo, chtěj mnoho, Gaure, na nich.

* Buď vtipu, buď smíchu, aneb i čehosi jiného.

80. Na šatila.

Paňátko hladké, trop ty smích
Si z mých šatů ošumělých!
Trochuť je arci zvetšelý
Oděv můj, avšak *můj* celý.

81. Holubička Stellova.

Rozkošná holubička Stelly mého —
Nechť Verona slyší to mé vyznání! —
Nad Catullova vrabce nám milejší.
Jest můj též o to Stella nad Catulla,
Oč větší holubička nad vrabečka.

82. O rybách vyřezbovaných.

Hodnou Fidia řezbu viz, rybičky!
Schází jen voda jim, by plouti mohly.

83. Na orla Zevsa nesoucího.

Kdož to na tvých perutech, ptactva všeho králi? — Hromovník.
A v ruce pročže nemá své hromy? — Oněť miluje.
Kdož v bohu ohně zňal? — Krasavec. Čemu ústa otevřev
Krotce na Zevsa hledíš? — O Ganymedu mluvím.

84. O nenadálé smrti sličného pacholete.

Háj klenový lítých kde šelem podobiznami krášlen,
Blízko sta sloupů vidna i medvědice.

Ondy Hylas sličný, tu při ní si pohrávaje, sáhnul
Outličkou i rukou do tlamy rozšklebené.
Leč v kovu tom vydutém hnusná kryla se zmije, tak že
Zvěř ta dravá horší potvory zála dechy.
Úkladu pozdě chlapec poznal hyna, zlým zubem uštknut:
O běda, žeť lidských šelma ta dílo rukou!*

85. Hrobní nápis Alcimovi.

Alcime, jejž v outlém věku pánovi odňatého
Labická lehkým pokryla země drnem,
Přijmi — ne sic bořivý mramoru z Parského památník,
Marná chlouba jaký na hroby postavuje —
Leč chlady rév hustých a křehké pušpany přijmi,
I stkvoucí se z očí mých ty palouky rosou.
Přijmi naší, pacholátko drahé, tuto práce památku,
Tobě kterážto podá po věky oslavení.
Do kraje až Lachesis má dopřede někdyto léta,
Nechci jinák by byly poctěny kosti moje.

86. Na Deciana.

Thraseových dle nauk, dle slov moudrého Catona,
Těchto mužů slavných svůj život an spravuješ,
An do mečů se nahých neženeš prsy rozhalenými,
Tím nejkrásnější ctnost, Deciane, plníš.
Hanba, netěžce krví vylitou si zakoupiti slávu,
Muž jest můj, kdo jenom pochvaly dojde žitím.

* Živá totiž medvědice jedva tak krásné pachole byla by usmrtila, aniž ono samo bylo by jí do tlamy ruku položilo.

87. Na Temidora.

Nám Temidor maloval Venuši, ctitelem jsa Minervy:
Což tedy div, jeho že práce nelíbila se?

88. K Attikovi.

Žel mi tě, takto-li máš, jako malby, a číše, a mince,
Attiku, přátely též všecky nepodvržené.

89. Na Fausta.

V tvých řečech i skutcích taková stoudnost je panenská,
Div že mi, jak jsi otcem státi se, Fauste, mohl.

90. O Pápilovi.

V pušce choval voňavou jsem mast; ale jak mile Pápil
K ní přivoněl, hned z ní čertovo lejno bylo.

91. Mythologická důslednost.

Jupitera kdo pojal v svou víru za Bacchovu matku,
Může také Semeli ctíti za otce jeho.

92. Na Rufa.

Pěkně, ty Rufe, mladíka děláš, vlasy černě vylíčiv:
Takhle se proměnila v havrana rychle labuť.
Všech neošálíš předc; znát Proserpina šedivce,
Strhne ti šalbu ona dřív s hlavy, než se nadáš.

93. Na Symmacha.

Já choroval: tu jsi ty, v svém průvodu do sta učenců
Čítaje, ke mně i hned, Symmachu, přiklopotal;
Sto mne holých se dotýkalo ruk nad led studenějších.
Symmachu, neměl jsem zimnici, teď běda mám.

94. Slušný šat nevěstkám.

V šarlat a blankyt pověstnou tu nevěstku odíváš?
Chceš-li dařit ji podlé zásluhy: pošli togu.*

95. Na chroptivého básníka.

Předce že deklamuješ své básně, po nos se zakukliv,
Neschopným se jevíš i k řeči i k mlčení.

96. O Herodesovi.

Lékař Herodes kořílk chtěl ukrásti chorému.
Byv dopaden chutě dí: Proč hrdě víno piješ!

97. Na zdraví milenkám.

Naevii sedm číší, šest buď Justině na poctu,
Lydia pět, Fyllis měj čtyři, pak tři Lyka.
Poctěna již mírou každátě milenka Falerna:
Že však marně čekám — mne Sne obejmi ty sám!

* Mužský oděv, totiž togu, za pokutu nosívaly obecné ženky a cizoložnice, aby rozeznány byly od poctivých ženštin, jimž stola příslušela

98. Rada milence.

Buď zdrahavá; přesytíť se i láska bez otrapy sladké:
Leč příliš zdrahavá, milko, a dlouho nebuď.

99. Na koupající se ženštinu.

Závoji přesličné černými si líce zakryvši,
Hyzdíš nespanilým žídla zrcadlo tělem.
Slyšže, paničko, samé co po rozkazu Nymfy pravím ti:
Sundej roušku, aneb vem na se v lázni čechel.

100. O nápisech.

Krátkosti se tuším chce zalíbiti nápisobásník:
Což tu na plat krátkost, kníhu vydá-li celou?

101. Gracianovi.

Kdo, Graciane milý, epigramm ani na stu nemá dost,
Ten se ničím špatným do smrti nepřesytí.

102. O hrobním nápisu.

Sedmi travička mužům sochu zřídila na hrob a nápis:
„Způsobením Chloiným.“ — Světle to dosti mluví.

103. Na Thaidu.

Láskou svou každého daříš, za to-liž se nehanbíš,
Styď se, Thaido, za sám aspoň dar chatrný.

104. Na Elinu.

Ještě, Elino, mělas čtyry zoubky, na mýlce-li nejsem;
A dva jeden, dva druhý zlý vyrazil ti kašel.
Kašlat, Elino, nyní můžeš bez bázně celé dny;
Nic na vyrážku třetí víc nenalezne kašel.

105. Na Posthuma.

Věrně chovám tvá dobrodiní a s mysli nepustím:
Proč světu medle tajím? Posthume, tyť hlaholíš.
Neb kdykoliv komu tvých o darech chvalořečniti počnu,
Hned se mi dostává: Sám mi to vypravoval.
Pro dva hodí se nanic jisté věci: dosti na jednom
V díle i tom: mně mluvit slušno-li, mlč tedy ty!
Původovou každý, věř Posthume, dar tlachavosti,
Byťby i nesmírný, svou cenu zahlazuje.

106. Diodora.

Neplače, jsouc Diodora samotna, že umřel otec jí,
Jen před lidmi slzám téci velí nuceným.
Ten netrpí, Diodoro, hoře, kdo se jím honosívá;
V pravdě trpí, kdo v svá ňádra uzavře žalost.

107. K Aemilianovi.

Věčně chudým potrváš, jsi-li chud, můj Aemiliane:
Zvyktě peníze nyní dávati jen bohatým.

108. Na Marka.

Žádá soudce Dej, a žádá právník Brav;
Radější se Marku s věřitelem sprav.

109. Rufovi.

Rád by věděl, stateček Nomencký co mně vynáší?
Sproštěn, Rufe, že tam jsem tebe, to mně nese.

110. Naevolovi.

Zveš mě jenom tehdáž, kdy čiješ, sám hosti že mívám:
Odpusť, pěkně prosím, Naevole, dnes doma jím.

111. Skoupý hostitel.

Hned jak přišla, sluhám zpět ze zvyku jídla podáváš:
Dejž pak prostříti stůl si za zády, pane!

112. Na Kallistrata.

Díš, že není dopečen, se sháněje zlostně po dutkách:
Snad nechceš kuchaře místo zajíce řezat?

113. K Fuskovi.

Lásce k tobě-li, Fusku, ještě přístup,
K tobě, přátely dráhně jenž oplýváš,
Rač místečka i nám ve srdci přáti.
Nezhrz mnou nikoliv, že jsem nováček.
I z dávných napořád to byltě každý.
A však radši uvaž, nový-li tento
Schopným vyspěti jest v druha starého.

114. Na řečníka Crispa.

Chvalcův hejno lichých do nebes že tě, Crispe, vynáší,
Výmluvnost to ne tvá, leč stolu tvého činí.

115. O Aprovi.

Koupil Aper si domek; ni kulich by si bydla tu nepřál:
Taktě to očmuzená bouda a na zboření.
V sousedství ale má nádherný zahrady Crispus:
Stůl dobrý, ne však byt, bude míti Aper.

116. Na cestovatele.

Mne ctíš Vejentským, Massické sobě nalíváš:
Z číší tvých sladší vůně mi nežli pití.

117. Glycerе.

Ten, co tvou maloval, Glycero, Ládu,
Příliš pochleboval malíř Minervě.

118. Dobrý prodej.

Tiburském na dvorci našem Matho stále se hostil.
Loupiti jej chce. Budiž: dvůr jeho rád mu prodám.

119. Na Naevola.

Všickni když hovoří, tu ty hlásáš, Naevole, velkým
Soudě se právníkem býti a řečnitelem.
Taktoť výmluvným muž státi se lehce ledakdo:
Aj, teď všickni mlčí, Naevole, mluv trochu ty!

120. O Fabullovi.

Sto chce-li míti Fabull na dluh, padesáte daruj mu
Raději; takť aspoň jen polovičku tratíš.

121. Stellovi.

Při stole, Stello, velíš hostům svým skládati verše:
Zlý příkaz! za vděk zlými přijíti musíš.

122. O Gellii a Basse.

Gellia má černé zuby, nad sníh Bassa bělejší:
Arci, onať vlastní, leč tato má vsazené.

123. Na Gallu.

O své kráse pořád štěbeceš co, a svém o panenství?
Snad nejradši o tom, Gallo, co nejsi, mluvíš.

124. K Rufovi.

Rufe! knížku chovej tuto před Gallou; nebo mou jsouc
Dotknuta básničkou, též se dotýkať umí.*

125. O Marullovi.

Spat proč nejde Marull, to-li divno ti, Caeciliane?
Při draku tam jakovém lůžko mu, sám to vidíš!

126. O Polle.

V čistotě dávnějším přepodobná Polla Sabinkám,
A z oka zimnější zasmušilého muže,
Když byla Lucrinské navštívila lázně, Avernus,
A v Bajských se potom koupala často vodách,

* Cti totiž.

Zvroucněla, a s jinochem, spustivši se manžela, prchla:
Tam jela Penelope, zpět klopotá Helena.

127. Požehnaný srůst.

Claudio, nic ty neoddala bys hradnímu kolossu,
Jestliže bys nižší lokte jen o dva byla.*

128. Na Mariana.

Utvořených maje truhly plné básní, Mariane,
Proč nevydáváš nic, proč spisy ve tmě držíš?
„To vše potomstvo vydá, dábůh!“ — Třeštíš, Mariane?
V němž by tě čítali, věk pak, brachu, dávno minul.

129. Na Cinnu.

Právě ničím to zoveš, kdy co žádáš, Cinno šalebný:
Chceš-liže nic, tedy nic, Cinno, ochotně ti dám.

130. Na Herma.

Máš bradu, Herme, šedou, vlasy pak černé: to že vousy
Zjednati nelze, však koupiti možno kadeř.

131. O Hilarovi.

Aj co pravíš, od včíra Hilar vínem že zapáchá?
Křivdy nečiň mu; pijeť vždycky do rána Hilar.

* Čech by řekl u přísloví: „Kdybys o dva lokte vyšší jen byla, hvězdy bys utírati mohla.“

132. Na Rufa.

Černohubý, kroku rozpadavého, zrzoun jsi a šilhoun;
Srdce-li máš dobré, Rufe, jsi na světě div!

133. K Sextovi.

Dvě stě děláš veršův den jak den, a nic nevydáváš:
Sexte, či divnější tvůj nerozum, či rozum?

134. O Tongilianovi.

Nikdy nejím doma, Tongilian honosí se: ba arci,
Neb kdykoliv nezvou jinde ho, nikdy nejí.

135. Procillovi.

Nakvap jsem prohodil noci včerejší,
Když láhví jsme, tuším, deset vytáhli,
Na dnes mým že budeš, Procille, hostem.
Toť na tvůj voda mlýn se býti zdála;
Žes však podnapilých chopil se slov těch,
Výstražné tane přísloví na paměť:
„Soupitců ty pamětlivých varuj se!“

136. Na Gaura.

Jenž dary tobě nosí věkem uhnětenému boháči,
Co, Gaure, myslíš, ten že si
Myslí? — Já myslím, tuto má že stále na mysli
Myšlénku: Gaure, zinkni již!

137. Závistníkovi.

Jenžto se ušklíbáš, s nechutí tyto čítaje listy,
Všem záviď (přeji tak) tvá duše, tobě ničí.

138. Na Cosconia.

Prospěl v tom Mithridat jedu často užívaje naschvál,
Žeť jemu nikteraká otrava neškodila.
Tak jsi ty též dlouhým, Cosconie, postem opatřil,
Žádný hlad že nemůž zdáviti tobě život.

139. Cena knihy.

Špatných půl sta našel básní v mé knížce Lupercus:
Půl sta-li též dobrých — má kniha jistě cenu.

140. K Faustinovi.

Své spisy již, Faustine, vydej, i propusť mezi národ
Dávno prsou v učených dílo vypěstované:
Dílo to, Cekropovy zpupné hrady jež nezavrhnou,
Jež poctí chlubným rychle i Řím hovorem.
Vpustiti-liž váháš pověst za dveřmi stojící?
Odměna-liž netěší za snahu dlouholetou?
Knihy, po tobě co žíti budou, ze žití se i těšte
Za tvých dnů: popelům sláva se pozdě hodí.

141. Na Nestora.

Nestore! což se diviš z ucha Marku šeredně že páchne:
Příčina tys toho sám, že v ucho mu štěbeceš.

142. O Tongilianovi.

Tongilian má nos! — Ba to vím, nepřím se; jenom že
Krom nosu Tongilian nic zhola více nemá.

143. Na Posthuma.

Jedny milé líbáš a jiným ruku, Posthume, tiskneš:
Ptáš se, co já si volím? Jen ruku, Posthume, dej.

144. O Labullovi.

V službě chová kleštěnce Labull, sám nestatečen jsa,
A stěžuje stále předc, že potomstva nemá.

145. O Paulle.

Paulla za choť se nabízí nám; ale nechci tu babku:
Vezmu ji, až starší ještě babisko bude.

146. Na Lydianku.

Mně kdykoliv pošleš, Lydianko, zajíce, dokládáš:
Krásy na týden zas, Marku milý, nabudeš.
Nespíláš-li, a pravda-li jest, co holoubku povídáš,
Jistě zajíce tedys nevzala nikdy do úst.

147. Na Caecilianа.

Uchránit přes léto ryby kde beze škody bys moh'?
Nuž, — do tvých lázní, Caeciliane, je dej.

148. O Severovi.

Koupiv básně Sever, čte je nám za své; nebo právem,
Co kdo si byl koupil, může nazývati svým.

149. Na špatného krasořečníka.

Proč maje deklamovat bavlnou krk sobě otáčíš?
Věř, že našim jí jest potřeba více uším.

150. Na Silu.

Není Boha, smyšlenkou jest nebe,
Sila dí a dokazuje;
Nebo šťastným, tak-li jest, spatřuje
Nejvíc sebe.

151. O Charinovi.

Když mu tváři bledá osedla barva,
Básnictví se chytil honem Charinus. *

152. Na rozhněvaného přítele.

Rozhněvaným v štěstí se děláš jen, příteli; ovšem
Hezká věc to není; však že nosí užitek —

153. Na Gallu.

Vždy slibujíc, mou prosbu pořád předc, Gallo, oslýcháš:
Slib-li plnit nevolíš, radše odepři na ráz.

* Aby se zdálo, že bledost jeho tváře pochází od mnohého nočního bdění a namáhání mozku.

154. Hrobní nápis Píkovi.

Hubený Pík leží v tomto hrobě;
Buď mu lehka, země, jak i on byl tobě.

155. O Sabellovi.

Pod kozlí že kožl, Sabelle, poutec
Skrýváš oblysalý, holé i skráně;
Jistě vtipně jeden podotknul ondy
Žertéř, že hlavu ve střevíc obouváš.

156. K Caesarovi.

Nechtěj okem přísným, o Caesare, souditi nakvap
Básně ty utvořené;
Tent nelibost nezasloužil tvou, kdo z míry pospíchal
Tobě zalíbiti se.

157. Na Fausta.

Po dnes ještě nevím, tak často co, Fauste, panenkám
Psáváš; však žádná tobě že nepsala, vím.

158. Lykoris.

Šťastně Lykoris svým přítelkám odzvonila všem:
Spřáteltež nebesa s mou mi Lykorku ženou.

159. O Rufovi.

Při všem, Ruf co koná, jen Naevia jest mu na mysli;
Tužba, radost, mlčení Naevii proslovují.

Při hře, pití, v hádkách, radě, rozkazu Naevia bývá,
Naevia hlas jediný, zbav toho jej, oněmí.
Ranní pozdravení včera otci posílaje napsal:
„Naevie, o světě můj, zdráva mi, Naevie, buď!“
Známo to Naevii jest, a hrdě z něho žerty tropí si.
Bloude, ta-liž jediná dívka, že tak si vedeš?

160. Na lékaře Diaula.

Ondyno byl hojitel, hrobařem teď stal se Diaulus.
Též hrobník jsa, činí, byv hojitel co činil.

161. Dobré vinobraní.

O sbírkách lily deště letos neustále. Plesejtež,
Hospodští, nebe vám práce že uspořilo.

162. Foebovi.

Foebe, co díš? štíhlou žes Thaidu z okna viděl dnes?
Tyť věci, jenž nejsou, zdá se, že Foebe vidíš.

163. K Decianovi.

Nechže nepovstanu živ, Deciane, s tebou-li nežádám
Ztráviti den každý, ztráviti sobě i noc.
Od sebe oddělují však nás kročejů dva tisíce,
Ba čtyři, též nazpět přičtu-li cestu domů.
Hned tě nenajdu doma, hned zas zapříti se dáváš,
Jindy jsi zaměstnán, pak zase sobě hovíš.
Bych spatřil tebe jen, nemrzí dva tisíce mě jíti;
Bych však nespatřil, mě čtyři jíti mrzí.

164. O Cottovi.

Štěpnice Cotta prodal, za ně nevěstek si nakoupil:
Jak pěknou tedy má fičnici Cotta nyní!

165. Na Posthuma.

Cos mi při víně na noc slíbil, vše do rána jsi zaspal:
Posthume, ráno raděj píti budoucně budem.

166. O Fabulle.

Osvědčujíc kadeř za vlastní koupenou,
Zdaliž Fabulla co lživého tím praví?

167. Odlyšená prosba.

Své spisy bych daroval ti, prosíš: toť bych věru bláznil;
Nechceš čísti, ale chceš je, Sabelle, prodat.

168. Omluva.

Jest několik dobrých, část projde, však že nevalných
Stran nejvíc — inu psát kniha nedá se jinák.

ODDÍL ČTVRTÝ.

Z rozličných.

1. Nový Diogenes.

Diogenem zovou vším právem Rozhudu:
Ten v sudu prožil věk, a tento u sudu.

2. Památní tabulka.

Povolný osudu pán jeden výhost dává
I lásce k jazyku i slávě otců svých;
Na čekan zavěsiv tu štít a meč jejich,
Sám sednul na kozlík a bičem pošlehává.

3. Pod obraz letopisce Nestora.

Postihnuv v mladosti pozemskou nepovděčnost,
Mnich tento život svůj o samotě rozjímal,
A radostným okem objímal
I minulost i věčnost.

1. Přirovnání.

Náš co život je? Román. Kdo psal? Anonym se pokládá.
Řádku za řádkou čtem; smích tu, a plačky, a — sen.

2. Žalost a radost.

V rovné váze žalost a radost zdali na světě nejsou?
Máš-li žalost, doufáš, máš-li, bojíš se, radost.

3. Závěrek.

Nelhaje, někdo-li dí, že co živ jest, nikdy neselhal:
Jistě milovníkem ten dosaváde nebyl.

Karamzín.

1. Na Barýna psavšího báseň o člověku.

Barýne, nehluč tak tvým lyrickým zvonem,
Mluv prostě: člověk — směs Barýna s Newtonem.

2. Hrobní nápis spisovateli.

Mnohých nadělav rantů
Prozou i ve verších,
Spí tuto rodič foliantů,
Přečekav dítek svých.

Dmitrijev.

1. Básník.

Poslouchá on přivyklým uškem Hvizd;
A maže předce jedním douškem List;
Pak trápí zloboh všemu světu Sluch;
Konečně vytisknul — a v Létu Buch!

2. Dobrý člověk.

Mně hnusen učený Harant —
Kdy nadutosť z očí mu hloupých kouká,
Aneb kdy um cizí ze sebe souká,
Mně hnusen vševědný ten mudrlant!
Vzácnější tvé jsou, Borši, ctnosti!
Ty bez obálky, prostý jsi trulant —
A na tom dosti.

3. N. N.

By odkryl světu ducha spoustu
Se srdce svého špinami,
Písálek rozředil ten opium inkoustu
Psa povzteklého slinami.

Puškin.

Ἀεὶ τῷ Ἰλίῳ κακὰ.

O hrozný čin a černá zráda!
Homera přeložil nechutný Fanfaron!
Tam koněm za své vzal nešťastný Ilion,
Zde oslem padla Iliada.

A. Izmajlov.

Na smrt Dm. Venevitinova.*

Dívka.

O mládenče milý! ty na krátko těšiv naše mysli,
Růži roven krásou, jak Filomela jsi pěl.
Lásce potuchlo kolik hubiček tvých na rtech a písní!
V tobě potěch kolikých náděje pozbavena!

* Výtečný tento a nejkrásnější naděje dávající básník umřel r. 1825, počítaje teprv rok dvadcátý druhý.

Růže.

Dívko, neplač! jeho na hrobu já půvabně se hostím —
Slasti žití zakusiv, strasti a bouři ušel.
Ach, snad i láska duši zpěvnou by otrávila zrádně!
Blah, kdo prožil jako on věk slavičí tu a můj!

B. Delvik.

Krasickému v Karlových Vařích.

Ten co z Kastalských zdrojů čerpal v mladém věku,
U vod dnes Karlovarských pohledává léku.
O vody! buďtež tak mu jako ony vděčné,
Přejte mu žití dlouhé, neb z oněch má věčné.

Węgierski.

K Lásce.

O Lásko! pohni tebe hořké moje lkání,
Nech člověk já tvé vazby nesu bez reptání:
Buď rozkoš učiň dlouhou, jako jsou tvé strasti,
Buď krátké buďte muky, jako jsou tvé slasti.

St. Trembecki.

1. O epigrammách.

Nekaždý, brachu, brouček včela,
Nekaždá epigramma střela.

2. Básníkovi — homeopatu.

Napřed básnil, pak homeopatil,
Napřed čas, a potom život krátil.

Prešérn.

Ctnost.

(Rabinská průpověď.)

Ctnost-li jenom jsi viděl ve štěstí, ctnost neviděl jsi;
Neštěstí mocný lesk jen ukáže její.
Patř na olivku, — jakouž cenu má, dokavad je celistvá?
Poskytuje teprvé, hmožděna byvši, olej.
O ctnostný muži, buď podoben ty olivě, jejížto
V létě, v zimě milá stejně trvá zelenosť.

Společenství.

(Dle perského.)

Ctnostný schudne-li muž, tím vroucněji ty k němu viň se;
Na plodyť úrodné větve kloní se na zem.
Pakli zlosyn zbohatěl, tím víc jeho spolku varuj se;
Čímže plnější, tím záchod i hůře smrdí.

Při potůčku.

Pod skálou umdlým oudům, poutníče, pohov zde,
Kde v listí zeleném šepce líbý větérek.
Z žídla naber pramenů svížích, hovení takovéčto
Poutníkům v letním vedru nemálo milé.

Anyta.

1. Bohatství.

V tvé, o Pluto, dary mně nebývalo náděje nikdy;
V marné slávě mařiť hodno-li píď tu žití?
Méně užitku nesou, škody víc; já radši, boháčům
Bláznovstvím co slují, poklady sobě volím.

2. Láska.

Spíš-li, sen odnímá, ale do snů, bdíš-li, zavádí,
Srdce-li rozhřívá láska ti lichotivá.

3. Jak milence smířiti.

Rozhněvaného-li zas chceš udobřiti sobě milence,
V ňádra jeho slzy lej, tím hněvu hasne plamen.

4. Uražená láska.

Uražená divu-liž že na bezcestí vede láska;
Neb kde slepý ten bůh, tamtě i vůdce slepý.

5. Snadno uraziti přítele.

Častěji rozvádí přátelské mysli maličkost:
Proměňuje na *Eris* písmeno jedno *Eros*.

6. Hanebná stařeč láska.

Kopuletá s láskou když babka si ještě zahrává,
Smrt na svou spanilost bláznice navnazuje.*

7. Strastný život horší nežli smrt.

Jenž ten obor světa podpírá, silného Atlanta
Nehněte odporná sudba takým břemenem,

* K některým nápisům brala Vestonia myšlénky z latinských autorův, jako ze Seneky a j.

Pod jakovým v těle tom kvílí duch, v zápasu těžkém
Z těch kdykoliv touží sobě vyjíti vazeb.
Ach, prodlévaním volaná smrt zhojňuje trýzeň,
A vždy mříti musíš, kdy protiven ti život.

8. Láska k rodičům.

Jestliže dal ti osud dobré rodiče, cti je věrně:
Pakli jinák, promiňuj rád nedostatky jejich.

9. Rovná odplata.

Sám čeho sobě by přál, pro to závist proč tě ponouká?
Ty z čeho družci přeješ, dáť z toho tobě i bůh.

10. Pravá urozenost.

(Do památníku choti svému Jan. Leonovi.)

Kdo zděděnou honosí se jenom slávou a bohatstvím,
Buď kdokoliv, co stín v proudu zanikne časů.
Ten však nejvyšším urozenstvím věčně se leskne,
Ctnost a rozum jasný chrám komu vystavují.

Vestonia.

11.

„Proč tak brzce pomíjím?“ Zevsa se tázala Krása.
„Krásou jsem přioděl jen co mizí,“ vece bůh.
Což uslyševše mladost a milost, kvítí a rosička,
Od mocného slzíc Zevsa ubíraly se.

2.

Škodná pravdo, tě víc velebím nad klam užitečný;
Pravda bolest ukojí, bezděky jižto plodí.

3.

Veždy po celku ty baž, je-li pak celkem ti nemožno
Býti, co slušný oud k celku se volně připoj.

4.

Pluj kro mohutná k cíli jenom! v okeán-li nepřijdeš,
Jsouc posavád kra celá, jistě co krůpě vlineš.

5.

Jednoho coždy život z nás? Volno tisíci jiných však
Souditi nad každým moc-li a jak to vyved!
Méně po básni; a předce na ni chval a han do tisíce
Může padnout. Druhu můj! žij jen a básni ty dál.

Göthe.

Síla vína.

Žeby víno, sami soudíte,
Silnější než voda bylo:
Voda ale trhá stromy,
Pevné vyvracuje domy;
Což se tedy divíte,
Že mne víno porazilo?

Lessing.

Kdo více k politování.

Matěj. Dnes mi jakýs šelma vzal —
Já. Ubohý Matěji!
Matěj. Co jsem drahně časův psal.
Já. Ubohý zloději!

Haug.

KNIHA ŠESTÁ.

ANTHOLOGIE.

ODDÍL PRVNÍ.

A. Skládání ruská.

1. Husar.

Koníka on hřebelcoval,
A bručel, kroutě sobě kníry:
Zlý duch pro nás si zachoval
Ty zdejší proklaté kvartýry!

Zde člověka ti hlídají
Jak na turecké rozestavce;
Kysela sotva podají,
Ani se nezmiň o hořavce.

Tu hospodář, zlý kuřiplach,
Čelo mračí, a s hospodyní....
Ouba! ta ani krok za prah
Po zlém, po dobrém neučiní.

Jináč v Kyjevé bývalo!
Tam v ústa lítaly koláče,
Potom se vínko pívalo,
A děvčata — až srdce skáče

Za pohled laskavý bys dal
Svou duši každé bez rozpaku;
Leč jedno ďas jim pošeptal....
— A cože? vypravuj vojáku! —

Husar si vousy přihladiv
Dí: Mlad a hlup jsi ještě, synku,
Však takovou — buď sto let živ —
Co já, neuzříš čertovinku.

Nu slyš: náš pluk při Dněpru stál,
Hodnou a švarnou hospodyňku
Jsem měl — a muž — ten v hrobě spal —
To pamatuj si dobře, synku!

S ní brzo podružil se já;
Život náš plynul hladkým tokem:
A dej i sprask — Mařenka má
Se neposmoutí ani okem.

Jím, piji — byl i obyčej
Višňovku dáti na uspání;
A mrknu-li: kmotřičko, hej!
Hned kmoška běží bez zdrahání.

Což mohl ještě žádati,
Kdo takové si bydlo získal?

Však hle, já počal žehrati —
Sám satanáš mně to napískal.

Proč asi, tak přemýšlím já,
Před kuropěním v noci vstává?
Či laškuje Mařenka má?
Kdož tam ji z domu přivolává?

Jen počkej, vyčíhám! a tak
Ležím kdys oči zlehka mhouře —
Noc byla jeden čirý mrak,
A venku vztěkala se bouře.

Tu slyším, ano skočila
S kamen má kmoška polehoučku,
Hned v krbu uhlí zživila,
A zažhla na něm drobnou loučku.

Pak vzavši sklénku s police —
Dřív ale, zdali spím, přihledla —
Má čistonitá družice
Si před krbem na koště sedla.

Jedva si z baňky přihnula
Po třetí pekelného vína,
Již do výše se zdvihnula,
A mžikem vyfoukla z komína.

Ahá! pomyslím, husaří
Na tom koníčku má Mařenka!
Jen ať si duši nespaří! —
V tom s lože hup — a hle, tu sklénka.

Přičichnu — čpavo! ký to hrom!
Na zem vyšplýchnu — jaké divy!
Hle, pohrabáč a necky v tom
Letí komínem jakby živy.

Spatřiv kocoura u kamen,
Jej také z lahvičky jsem skropil —
Frknul, a na tuž cestu ven
Za pohrabáčem hned se vzchopil,

To vida s chutí nemalou
Do všech všudy jsem koutů cákal;
An hrnce, lávky, stůl — alou!
Kus za kusem do krbu skákal.

Ha, prach a koule! buď co buď,
Teď já zkusím, jak se to hýří!
I přihnu do dna si, a tuť
Mne vznesl větřík jako chmýří.

I letím, letím bez kraje,
Sám nevím kam — vše kolotavo;
Jen hvězdičky potkávaje
Volám na ně: hej stranou, v pravo

Až hora tu. Na hoře té
Pod kotly ohně; pějí, břenčí,
Pleší a při té mrzké hře
Židáka polní žabou věnčí.

Já plivnul, a cos říci chtěl....
An tu Mařenka ke mně skokem:

— Domů! dokud jsi zdráv a cel! —
I řku já po ní šlehna okem:

Domů? ba rád, jen opověz
Mi cestu! — Ach, on neupraven!
Zde hřeblo, chutě na ně vlez,
A kliď se, sice budeš zdáven.

Jak? já na hřeblo sedati?
Já, carský husar? O ty můro!
Jen palaš — chtěl bych rubati
Vám hlavy všem, i tobě, důro!

Dej koně! — Zde ho, bloude, vem! —
A v skutku oř přede mnou stojí,
Zem postýlaje ocasem,
A z nozder sypa plamen dvojí.

Vyšvihnu se. Kůň dal se v skok,
Přes devatero řek letíme,
A jízda šla jak hvězdy tok,
Až před krbem se zastavíme.

Hledím: táž byla světnice,
A pode mnou sem tam se kývá
Ne kůň — leč stará lavice:
Hle, co se druhdy přiházívá!

I opět vousy přihladiv,
Dí: Mlad a hlup jsi ještě, synku,
Však takovou — buď sto let živ —
Co já, neuzříš čertovinku.

2. Utopenec.

Děti úpadem a plaše
Do světnice vrazili:
„Táto! táto! sítě naše
Utopence zlovily!“ —
Eh, tlachejte mi, holomci!
Otec na ně zabručel,
Již vám zase, vy pitomci,
Ďas do mozku nafučel.

Kdyby předce? zdvihnou dotaz —
Zapletu se na věky;
Raděj s moudrým vezmu potaz,
Kouknu, co tam u řeky ....
Nu, kdež on? — „Sem, táto, jíti ....!“
A skutečně při dolu
Viděti na písku v síti
Rozestřené mrtvolu.

Černá, spuchlá — uh, užasný
Pohled na mrtvinu byl!
To-li zoufalec nešťastný
Hříšnou duši zahubil?
Vlny-li opilce strhly,
Stihla lovce bouře zlá?
Aneb lotři v proud uvrhli
Zloupeného — bůh to zná!

Což počíti tu rybáku?
Zlé se boje příhody
On za nohy bez rozpaku
Stáhnul tělo do vody;

A pak veslem v bok je bodal,
Odstrkoval od kraje,
Mrtvec znovu v tok se podal,
Kříž a hrob si hledaje.

Dlouho proudem se potácí
Vzhůru, dolů, jak by živ;
Rybolov domů se vrací,
Očima ho provodiv:
Za mnou, chlapci, dám koláčem
Doma vám na zamčenou;
Ceknete-li, karabáčem
Naučím vás mlčenou.

V noci vichry zahučely,
Řeka přívalem hrčí,
Dračky právě dohořely
V rybařově chatrči.
Děti spí, rybářka dřímá,
Na palandě muž leží,
V tom — až hrůza sluch dojímá —
Cos na okno udeří.

Kdo to? — „Vpusť mě, rybaříku!“ —
Ký ho čert sem přivolal —
Kdes ty se tu, Kováříku,*
Této strašné noci vzal?
Zdali nevíš, že tvé hlavě
Síť se tady rozstírá? —

* V původním stojí „Kajin“, dobrodruh stejných skutků a stejné pověsti s naším Kovářikem. Týž Vaňka Kajin a Steňka Ravin jsou ruští Kartušové.

Takto mluvě on váhavě
Druhu okno otvírá.

Z mraku v tom se luna vine —
Což to? — Ajhle, holý sám!
Z brady se mu voda line,
Oči v jevě sem ni tam
Se nehýbí — chmúrno čelo —
K zemi ruce mířily,
A v opuchlé, hnusné tělo
Černí raci se vpili.

Řinknul oknem rybák, zhledna
Utopence před sebou;
Jedva šepce, lekem bledna:
Zem proval se pod tebou! —
Klesnul — hrůza hrdlo stiská,
Kosti mu probíhá mráz;
A do rána tam to tříská
V okna, dvéře ráz a ráz.

Mezi lidem hlas ten stává,
Každoročně z těchto dob
Mrtvec prý se dovolává
U rybárny o svůj hrob.
Přes den vítr dme, a bleskem
V noci nebe zahoří;
A pod okny strašným třeskem
Div chatrč se nezboří.

3. Delibaš.*

Střelba slyšna za horami —
Tam jejich, zde tábor náš;
Harcuje před Kozákami
Vrchem pěkný Delibaš.

Delibašo! chraň se půtek,
Nepouštěj se k dolu níž;
Pohyne sic tvůj živůtek,
Hrotu kopí zakusíš!

Kroť, Kozáku, se v jarosti,
Viz křivou tu šavličku,
Delibaša bez milosti
Srubne bujnou hlavičku!

Darmo! — pádí v divém ryku —
Již boj končen krvavý!
Delibašu vzav na píku
Letí Kozák bezhlavý.

4. Dva havrani.

Havran za havranem skáče,
Za starým tak mladý kráče:
Pověz, kde se nasytíme,
Kde si oběd vyslídíme? —

* Delibaš, neboli lépe Delibaša, jest plukovník nad jízdným tureckým vojskem.

Havran na to k havranu
Leťme na levou stranu,
V širém poli rokyty —
Bohatýr tam zabitý.
Kdo ho zabil? — Sokolíku
Jeho známo a koníku,
Také mladá hospodyně
Ví o nešlechetné vině.
Sokol v háje uletěl,
Vrah na koni odejel,
A žena čeká milého
Živého — ne zabitého.

5. Zimní večer.

Mrak a bouře nebe kryje,
V poli vichr zběsilý
Jako zvěř tu děsně vyje,
Tak jak dítě zakvílí;
Hned komínem strašně huče
Krov provívá slaměný,
Hned zas k nám v okénko tluče
Jako poutník zpozděný.

Temna jest a nevesela
Naše budka ubohá; —
Cos ty tam se zamlčela
Při okně, staruško má?

Zdaliže jsi poděšena
Bouřlivou tou vichřicí?
Čili dřímeš unavena
Nade vrčnou přeslicí?

Krušných dnů života mého
Dobrá, věrná družko ty
Přines žbánek nahořklého —
Srdce zbude tesknoty!
Zazpívej mi, jak modruška
Ticho za mořem žila,
Potom také — jak Annuška
Pro vodu za jitra šla.

Mrak a bouře nebe kryje,
V poli vichr zběsilý
Jako zvěř tu děsně vyje,
Tam jak dítě zakvílí.
Krušných dnů života mého
Dobrá, věrná družko ty!
Přines žbánek nahořklého —
Srdce zbude tesknoty!

A. Puškin.

1. Žádané vdovství.

Já starému se vykradla,
V půlnoci býlí sbírala,
Býlí s rosou promíchala,
Po líbosti čarovala.

Ptáček těší se svobodou —
Brzo-liž já budu vdovou?
Pak se projdu v poli, v háji
Jak rybička po Dunaji,
Jak s okouny ta rybička,
Projdu s hochy se mladička,
Jak rybička při karase,
Tak já mladá při své kráse.

2. Dvojí cesta.

Ach za říčkou leží hezká vesnička,
A vesničku tu probíhá cestička;
Běží cesta kolem husté březiny,
Pak se dělí různo na dvě končiny:
K zesnulým tam na hřbitově na levo,
A k mládencům Zakavkazským na pravo.

Smutno bylo provázet mně ubohé
Dvou miláčků po jedné i po druhé.
Tam na levo ženicha mne zbavili,
Mezi pláčem syrou zemi pokryli,
A po druhé můj nový hoch odchodil,
Při loučení jedva hlavou pohodil.

3. Těžko stále pannou býti.

Jak to nade naším domkem,
Nade domkem malovaným

Ptáčkové se sletovali,
Milé, malé vlašťovičky
Štěbetaly, šveholily,
Mimoletných přizývaly:
Sletujte se, nemeškejte,
S námi na pouť se vydejte!
Krásní dnové pominuli,
Do vůle jste se nahrály,
Záhuby tu nečekejte
Ode mrazu třeskutého!
Otče milý, můj tatínku,
I vy nejdražší matinko!
O mne ženich se uchází,
O mne souzený můj žádá,
Pospěšte a nemeškejte,
Svatebčanům mne vydejte
S chlebem — solí i s obrazem,
I s pomíjející krásou!
Nelzeť s vámi věčně žíti,
Těžko stále pannou býti,
Bez lásky a bez radosti
Do bublavé do starosti.

Baron Delvih.

Domový.*

Cos ty, Parašo, tak pobledla?
— Co, matko, jsem u okna zhledla!

* Dle prostonárodní ruské pověry náleží *Domový* (též Děduška domovoj nazván) do třídy ne tak škodlivých, a spíše bouřlivých duchův. Bájí se o něm, že v každém žije

Hle, domový tam proklatý,
Co medvěd černý, vousatý,
Mě vábí k sobě — hrůza z něho,
Jak po mně střílí očima!
— Kříž udělej, panenko má,
Zdaž tobě viděť domového?

Tys noc celou, Parašo, bděla.
— O matko, co jsem přetrpěla!
Jaký byl venku šum a buch,
Ze síně zlý se nehnul duch;
„Otevři!“ šeptal do bílého —
— Nu, a což ty? — Ni slova já.
— Daremný strach, děvečko má,
Zdaž tobě viděť domového?

Parašo, cos tak nevesela?
Ty opět těžkou noc jsi měla.
— O ne! já spala libým snem.
— A spala! slyšelatě jsem

obydlí, a že času nočního chodě po domu v postavě člověka, nejvíce s dobytkem se obírá, tak sice, že zalíbí-li se mu který kus, všemožnou má péči o něj, jej češe, hřívu zaplétá, seno do jeslí podkládá atd.; pakli ale naopak, tedy dobytče od něho chudne, až i pochází, a tu se říká, že *není ke dvoru*. Touž měrou také osobám některým v domě dává on svou libost anebo nechuť všelijak na jevo, a kdo mu není vhod, toho straší, ledačíms po něm hází, ve spaní jej dusí, a modřiny, ač beze vší bolesti, na těle mu způsobuje. Přišel-li čas hospodáři umříti, oznamuje hodinku jeho velikým přes noc úpěním a bouřením.

To vrz, to šustot kroku tvého:
Tě ze sna bouřil zas ten běs!
— Ne, ne matinko, jistě dnes
Já neviděla domového!

Dm. Venevitinov.

Mohyla.

Zříti nebe a zemi, písek a travinu,
Žádný neruší zvuk stepi tišinu.
Druhdy chomol jen s kovylem* štěbetá,
A orel se supem jak střela proletá.
V písek a travinu step se zahalila,
Obruba — nebesa, v prostředu — mohyla.
Jsa rovem obehnán, ve mraky se věží
Velikán šedivý. Kdož v mohyle leží?
Stan tam učazený — z mramoru sklepení,
Pod ním kostlivec oděný v brnění;
V hlavě viděn štít s korunou carskou,
Žezlo a koflík ze zlata u rukou.
Pompo velebná! hrobových a němých
Při vchodu otrokův sto na zem skloněných!
Z boku lože konská kostra, meč a šišák,
A kopí křížem — paměti to čí znak?
Kdož v mohyle leží? Jistě nematný
Muž, a byl bohatýr někdy udatný.

* Rostlina u nás toliko v kraji Berounském se nalezající, a jménem „brady sv. Ivana“ známá.

Hlučně a vysoko snad jako krvavý
Meteor lesknul duch jeho buřavý;
Hněvu rozsílal blesky na krajiny,
A co červy celé shlazoval rodiny:
Města očí svých jiskrami zažehal,
Jako mor zhoubný národy ulekal;
Zpupné k nebesům vzpínalo se čelo,
I moře pode patou mocnou zašumělo;
Ohněm on a krví s lidstvem besedoval —
Ohněm si a krví jméno zapisoval
V měděné osudův desky.... A jméno?
Stuhlo, a v lůně tu stepí pohřbeno.

Zříti široko moře písku a kovylu,
Obrubu — nebesa, v prostředu mohylu:
Jsa rovem obehnán, ve mraky se věží
Velikán šedivý. Čí prach tu leží,
Zvěstujte nebesa! — Pouště vichr to ví!
Čí hrob, vichřice? — Nech mohyla poví!

A. Timofejev.

1. K básníku.

Proniklo-li tvou duši nadšení,
A tvé-li jím se mocně prsy dmou,
Vidíš-li před sebou své určení,
Poznávaje tu cestu přeblahou;
K tvým záměrům-li vše druží se,
V čem dar nebeský zde jeví se:

Na mysli světlo s teplotou,
A na rtech líbost s bystrotou —
Pak jmi se svět hlasem budiť prorockým,
Leč vážně ve světě a svatě stůj!
Za marnou mzdu nesluž mravem otrockým,
Ni v medová kdy ústa hřích celuj.
Či jasně dnů tvých plane svíce,
Či mrakem obestrou tě losové?
Buď bez viny jak holubice,
Odvážný buď jak orlové!
S tvých strun pak sladké, skladné zvuky
Se k divné moci povznesou:
Při nich chudec své zapomene muky,
A Saulové se zatřesou;
Sám životem budeš ty žíti
Neskončeným, a v něm se stkvíti
Bude tvé čelo cudlivé
I zraky hvězdozářivé!
Leč ty-li, rozkoši se vina
A liché chvále v objetí,
Chceš skládati před Hospodina
Svých rukotržných obětí,
Buď jist, žeť on milostivého
Od obrod oka odvrátí;
Je hrom a dým rozptýlí, a lstivého
Strach s hanbou dárce zachvátí.

2. Vodopád.

Moře blesku — rachot hromu —
Pod ranami země stená,

Věčně celá v strašném lomu
Viz, jak sklenná
Zeď sě řítí v dolinu!
Zdaž to Niagara valí
Lůnem potvorného skalí
Šířku svou a hlubinu?

Hle plavec! jej ode břehu
Bystré proudění uneslo;
V modrou šíji vodoběhu
Pracně on zatíná veslo....
Darmo! z valů náručí
Již se vyrvat není moci,
V dole tam ho zhoubné noci
Hnedle bouře zahlučí.

Vida nezbytí on smělo
Metnul veslo v peřeje;
Chladnokrevně kloní čelo
Zbavené vší naděje,
K srázu klidným hledí okem....
Až v propasti vln a skal
Vodopád osudným tokem
Schváceného pochoval.

Moře blesku — rachot hromu —
Pod ranami země stená,
Věčně celá v strašném lomu
Viz, jak sklenná

Zeď se řítí v dolinu!
Zdaž to Niagara valí
Lůnem potvorného skalí
Šířku svou a hlubinu?

N. Jazykov.

Msta.

Jest vášeň zlá — jest kletbou ztížený
Cit, jímžto pod nebem vše trápí se a sžírá,
Jím lidský se rozum kalí omráčený,
I němé tváři krev jím záhubně se zvírá;
Neduh — ze srdce nepozbytný
Ni želem bratrovým, ni slzami;
Hlad — jedva-li svých obětí nasytný
Předsmrtným svíjením a mukami:
Od padlých andělův nám v odkaz vášeň ta
Se dostala, a jméno její — *msta.*

Mstu cítí had — jí zasyčí,
Nepečlivá-li se ho dotkla
Pod bylím noha poutničí;
Již nešťastnému zrak se chmůří,
An vraha jed v žilách mu zuří.

V prsou se lvice kosmatých
Msta divě bouřemi přehání:
Jak trne lovec bez dechu,
Přišed na poušti bez nadání
K jejích rozencův pelechu!

Měť drápy lvice — drápy ostré,
Má lvice zuby z ocele!
Číž oko tu po trávě pozná
Ty květy z temna zardělé?...
Po lovci jsou památka hrozná!

Když pomstou srdce ožlučil
Syn ohnivý polední vlasti,
Jen vraždou dychaje své strasti
On čest i duši posvětil,
A v bytnost jednu s ní se slil.

Tu v ruce mu se dýka leskne —
O dýce zdá se mu ve snách,
Dokud odpůrce v šílenosti,
Protekna ňádra mu ve tmách,
Ze spolku živých nevyhostí.

Schovanci náběhův a zbojstva
Hlas pomsty stále v duši hřímá,
Nad rajskou slast ho mocněji,
A nad Hurisu luznější
Její tajemné kouzlo jímá.

Na prostou lebku zaměniv
On koně, zlato, dívčinu,
Spěchá za vůdcem — hněvem černým,
Se společníkem — mlatem věrným,
Přes krvavou tam dolinu.

S ním sloučen po stepech bezmezných
Těká a z lůna úskalí
Dnem nocí kuje zradu tejnou,
Až nedruha zbraní nadějnou
Ku syré zemi přivalí.

Vše mstí! — A ženština, zlolajci nařknutá,
V jakémž odemstění nalezne oddechu?
Kde braň k jejímu prospěchu,
Když myslí vrtkavou co modla svrhnutá
S podstavce okamžité vášně
Na chladný soud vydána prostopášně,
A stavena za cíl trpkému posměchu? —
V čem najde obranu, když z úst potvorné zlobě
Nečistá z daleka hana za ní sipí?
Zdaliž ji mrzká lež poníží ku žalobě,
Či hořkým výčitkem jí rtové překypí?
Nijak! s níť vědomí: v něm hrda i spokojna,
Vždy ona a všude si zůstane důstojna.
Jejího srdce nech i zrada dotkne se —
To srdce lásky duch před záhubou zachrání,
Duch moudrosti její zas duši povznese;
Jí dáno za mstu — pohrdání,
A zbraň její — zapomínání.

Hraběnka *A. P. Rostopčina.*

Píseň pohřební slovanského pěvce.

Sníh se prosypal z temných oblaků,
A hustou řasou slzy kanuly;
Sníh se k nebesům již nepovznese,
Nezalesknou se i slzy v očích.
U Dněpra nad horou, příkrou, vysokou,
Staveníčko tam novoroubené:
Ni dveří k němu, ni světlých oken,
A drsnou střechou chýže pokryta;
Těžká ta střecha na stěnách leží,
Hospodář domu tvrdým snem zasnul.
Až se probudí, jíti ven kudyž,
Kudy na světlo vyhlédnouti mu?
An oči, nohy zemí ztíženy!
Zimou prozáblý kdež se ohřeje?
Vlhký byt jeho, a kamen není,
By vysušily studené stěny.
Ach, byte chladný, vy těsné stěny!
Čemuže jste nám stále na očích?
Zimo-babičko! ty již pokrývej
Svýmto kyprým jej, bílým kožichem,
Ty mladá vesno — květným kobercem!

Kněžna *Z. A. Volkonská.*

Klekani.

Zvonů večerních slavení
Jakéž to budí toužení!
Tu mnívám na mladosti ráje,
Na otcův dům, na rodné kraje,

Kde pachole večerní zvon
Přizýval k bohu na poklon.

Mně již pohasly světlé dny,
Zanikly jara líbé sny,
I z těch mnozí se vyhostili,
Co tam se mnou se veselili,
Jich pevné spaní hrobové
Nepřervou světa hlukové.

V syrou tu lehnu zem i já,
Nade mnou píseň truchlivá
Zavzní, a na dolině zmizí;
A jda tu někdy pěvec cizí,
Snad místo mne pak bude on
V želu večerní pěti zvon.

Ivan Kozlov.

1. Bachantka.

Ke slavnosti Erigony
Kněžky Bachovy se hnaly,
Větry s šumem rozvívaly
Hlučný ryk jejich a stony.
V mračných lesních houštinách
Mladá Nymfa zmeškala se,
Já za ní — tu v běh dala se,
Jak srna po pustinách.
V letu vlasy plápolaly
Břečtanem ověnčené,

V letu větry podnímaly
Roucho luzně svíjené.
Věnce z nažloutlého chmele
Po zpanilém chvěly těle,
A z rozhárálé jí tváře
Linula se růží záře;
Všecko to, i ústa žhavá,
Kde pomíšen s hrozny med,
Vše zuřivce vnady dává,
V srdce lije oheň — jed!
Já za ní — předc dál se nesla,
Jak srna skrz doubravu,
Dostižená k zemi klesla,
Tympan padnul pod hlavu.
Kněžek Bachových se hnalo
Hejno s rykem mimo nás,
Po křovích se rozléhalo
Evoe! a nežby hlas.

2. Taurida.

Tam půjdem, družko má, můj anděle;
Kde vlna krotká Tauridu oplývá,
Na dávních vlast Řekův posud usmívá
Kde oko Foebovo se vesele.

Tam, tam zapomenuti světem,
Mi rovni láskou si i nehodou,
Pod jasným nebem v kraji plnokvětém
Oddechnem sobě sladkou svobodou,
Na štěstí, slávu více nepomnice.

Ve chládku jesenů šumících při luhu,
Kde divocí koni z lesního okruhu
Ke zdrojům studeným nesou se řehtajíce:
Kde poutník si hoví, ochráněn přede horkem,
Pod stromů, ptactva, vod příjemným rozhovorkem,
Ach, tam uvítá nás skrovničký vinohrad,
Chaloupka úhledná a prostolibý sad.

Vy dary poslední Fortuny věrolomné
Jste něžných srdcí dvou jedinké dychtění!
Vás láska ni za lesk paláců nesmění
Palmíry severa ohromné!
Nech krásou vesna okouzluje zraky,
Neb léto parné v stíny zapudí,
Nech vodnař, obrátiv své chladné osudí,
Šustící déšť valí, mlhy šedivé a mraky:
O rozkoš! opustivši slastné lůže,
Tak svíží a lepá jak polní růže,
Mém vítáš po boku milostné slunko ty,
A se mnou dne dělíš radost i tíhoty.
I za večerních hodin klidných
Se mnou tys, se mnou vždy; v tvých očích milovidných
Já zhlížím se, já tvůj poslouchám hlas,
An ve tvé ruce má spočívá,
A dech tvých úst s mým dechem splývá.
Však někdy-li z lehoučka zas
Zefyr přeletný vlasy tvé rozvívá,
A ňádra sněžná poodkrývá,
O jak tu pohled, sladce opojen,
Na strach a smělost divně rozdvojen!

Konst. Bafuškov.

Píseň mladé Tatarky.

Sedím v harému, můj harém
Žalář, není radosti v něm!

Vše pod nebem po vůli žije,
Na slunci rdí se vesny květ,
V blankyt se hříží orla let,
Potok se skály stříbro lije;
Aj, rýčný bujných koní ples!
Svobodně skáčí v pláň i les:
Mladá jen dcera Mahometa
Tu, neznajíc božího světa,
V domácí truchlí pustotě,
A v teskné vadne temnotě.

Sedím v harému, můj harém
Žalář, není radosti v něm!

Otec můj, krutější nad Chána,
Bdí nad chováním dcer a žen,
Ostražnost jeho noc i den
Nijak nemůž být oklamána;
I kárá hned jeho čibuk*
Každý svévolný vzhled a zvuk.
Nadarmo se slzami v oku
K mocnému lkala jsem proroku,
Prorok mé prosby oslyšel,
K zbavení mému nepřišel.

* Čibuk, cibuch neb čubuk, dlouhá troubel u dýmky.

Sedím v harému, můj harém
Žalář, není radosti v něm!

Čiliž já k požívání slasti
A lásky nejsem stvořena?
Či býti mám odsouzena
V tom plápolu k touhám, ke strasti?
Nač nebe zažhlo hněvivé
Jak hvězdy oči zářivé?
Čemuž lesknou se moje líce
Jak sníh růžemi splývajíce?
Jak topol zrůst — ne v potěchu,
A spíše dán mi k posměchu.

Sedím v harému, můj harém
Žalář, není radosti v něm!

Mé srdce šepce, vyprostitel
Že můj se blíží vítězný,
Již světlooký, líbezný
Na cestě ten mi utěšitel!
Třikrát se mi sen divný snil,
Ve snu ženich se objevil,
A celováním stiskal zhusta
Tatarky vzdychající ústa;
On mě i vábil křídlem svým,
Jak ptáček poletím za ním!

Ach, já v harému, můj harém
Žalář, není radosti v něm!

V. Tumanský.

Cikánka.

Zda patřil jsi kdy na ples Egypčanky,
Když nad ni sloupy prachu vzlétají?
Její jsou skoky polet plaché laňky,
Jí po plecích se hadi splétají.

Jak píseň svobody tak ona vnadna,
Jak lásky zpěv samátě rozmilost;
K hubince vroucí zvou tě ústa ladná,
A z oka plane ducha podpilost.

Jak vlny v bouři její ňádra dmou se,
A tvář její — to záře dennice,
Lehoučké šaty větru dechem pnou se,
Letí — letí jak hlahol polnice!

Ševyrev.

Ukrajinské melodie.

1.

Kdes mé štěstí po okolích,
Čilis v horách, nebo v polích?
Hory chtěl bych rozkopati,
Pole chtěl bych přeorati.
Či při moři na dolině
Rozkvetáš mi planým mákem?
Čili v roští na kalině
Veselým si zpíváš ptákem?

Přileť ke mně, moje štěstí,
Nedej déle vzdychati;
Ach ty štěstí, moje štěstí,
Kde s tebou se potkati?

2.

Není loďky, není mostu,
Není tady brodu;
Jestli, milý, miluješ mne,
Přepluj ke mně vodu.
„Přeplaval jsem již dvě řeky,
Třetí nebojím se,
Předce k tobě, moje milá,
Přes ni přepravím se.
Přečekal jsem již dva roky,
Třetí nastupuje,
A vždy více, moje milá,
Srdce tě miluje.“

L. Jakubovič.

Hřbitov.

První hlas.

Strašno na hřbitově pustém!
Větrové tu chladným šustem
Vyjí mezi hrobkami;
Hrubé smělce pryč odhání
Bílých kostí drkotání
S vyzáblými lebkami.

Druhý hlas.

Volno na hřbitově tichém!
Větérkové plynným vzdychem
  Vějí spícím prochladu;
Zde travičky vonné bují,
Pestré kvítky ozdobují
  Tuto rajskou zahradu.

První.

Věčná tma umrlce kryje,
Jejich hosti — žáby, zmije,
  Hnízdí v rakvích spuchřelých.
V hrobě červ se krvohlavý
S uvadlými těly baví;
  Těsné lůžko pohřbených!

Druhý.

V hrobě klidno, v jeho lůně
Člověk více nezastůně,
  Sladký, dlouhý sen tu spí;
Zde složí každičké břímě,
Závisti zde hyne símě,
  Zde ho bouře nezbudí.

První.

Černých vran tu hejno lítá.
Kulicháním sýček vítá
  Příchozího na hřbitov;

Hubené jen padrtiny
Rostou tu, a mechoviny
  Chudé šatí smutný rov.

Druhý.

Zde maličký králík hravě
S milou družkou pleše v trávě,
  Hrdlička tu cukruje;
Tamto od větvičky stinné
Něžná píseň v kraje line,
  Kde slavíček žaluje.

První.

Šerá křídla mlhy husté
Svěšují na byty pusté,
  Nezdravý tu mrká den;
Poutník kráčející tady
Zhlédna křížů valné řady,
  Dále pádí ustrašen.

Druhý.

Kdož ve světě strádáš, bloudíš,
Podvodným se štěstím troudíš,
  Pomni jen na tento důl;
Trp jen, chodče unavený,
Než zde dojdeš zotavení,
  Než zde odložíš svou hůl.

Karamzin.

1. Rafička.

„Kdo roven mně? voják, milovník, nádenníci,
I stráž i dvořenín i boží služebníci,
Lékař i nemocný, ba i to samé kníže
Víc než na minucí se na mé kroky víže;
Já z těchto každému minuty oznamuji,
Dělajíc den a noc i časy rozměřuji!“
Tak se rafička chlubila
Tu na ni zevlující luze,
Co zatím chatrným se řídila
Provazcem skrytě její chůze.
Tajemník provazec; rafička — mezi námi —
Vy dovtipní doložte sami.

2. Měsíc.

Nastala noc, ukrylo slunce tváři —
„Utěšte se!“ měsíček hovoří,
„Mé světlo rovně tak hoří,
Jen patřte, já vzešel a s nebe liji záři.“
Nechť překladatelé mu na to odpoví.

3. Osel, opice a krtek.

Co div, oslíka se přehrozný smutek jal,
Zaryčel, zahýkal,
Bohům strannost tu vytýkaje,
Proč býkům rohy dali, laje,

Proč on bez nich zrozen a bez nich sjíti má?
K bláznovství ledacos pohnútku dá:
On nejspíš viděl v lidském rodě
Rohy u velké módě.
Což tuto opička se durdí, čelo svraští?
Jí srdce nemalé posedlo záští,
Že jiní pyšní se oháňkami tvorové,
A ji podařili kratičkou osudové.
K nim krtek z krtiny: „Nevděční umlkněte,
A na mne slepce pohledněte.“

4. Magnet a železo.

Na změnu nátury nám síly nestačuje,
V mír raději vstupme s ní pustíce mudrování.
„Proč ke mně lneš? Magnet železu předhazuje;
„Proč potahuješ mě?“ železa odvolání.

O vnadné pohlaví! co vypovím tu více —
Tohoť se snadno dovtípíte;
Podobně tak i vy bez úmyslu vnadíte,
Podobně tak i my vás milujem, nechtíce.

Dmitrijev.

1. Štika.

(Bájka.)

Na štiku v soud žaloba dána byla,
Že v řece vraždila a loupežila.
K lepšímu práva průchodu
Na fůru snesli důvodů,

A lapeného pak zločince blíže jezu
Před soud u velkém přinešeno střezu.
Z daleka hned přišli soudcové —
Nevím, či z pastvy, čili z chlívu,
Leč jména jich posud jsou v zvířecím archivu:
Byli dva oslové,
Staří dva valaši, a dva nebo tři kozlové;
Potom pro nestrannost slovutný pan orátor
Lišáček vrahu dán jakožto prokurátor.
Sic povídá se, že na půl
S ním zlosyn ten dělíval postní stůl,
Leč tentokráte
Tak byly lotrovství již míry vrchovaté,
Že spravedliví nebrali
Soudcové ohledu ani na masti zlaté,
A rozsudek ten vydali,
By štika zhoubkyně k obecné výstraze
Svůj život skončila na lněném provaze.

„Ctihodní soudcové! — tu liška promluvila —
Oběsit není dost; však já bych usoudila
Za vinu tu
Mnohem hroznější pokutu —
My utopíme ji.“ — Výborně!
Zvolali radní jednosvorně,
Svůj výrok rychle změnili,
A štiku v řeku hodili.

2. Listí a kořeny.

(Bájka.)

Kdys v letní den při louce
Dokola chlad stelouce,
S zefyry na stromě lístečky štěbetaly,
A jim hned zeleností svou,
I přelahodnou pod ní tmou
V jakémsi nadšení se takto vychloubaly:
— Nepravda-li, že my krášlíme dolinu?
Že námi kmen se pyšně v pohled staví,
Se stkvostně dme a veleslaví?
Kdož bez nás na toho by hlédnul chudinu!
My chváliti se můžem bez hříchu.
Zdaž my pastýřek krásou nevábíme
Sem ku plesu a oddychu?
Ať stmívá se neb rozednívá,
U nás slavíček sladce zpívá.
A však i vy zefyři sami
Ani nemůžete se rozloučiti s námi. —
— Budiž dovoleno slovíčko také nám —
Ozval se hlas tu od země pokorný.
— Čí slyšeti hovor to dole vzdorný?
Jaká to chátra tam?
Listí po stromě šumíc zaleptalo.
— Nu, toť jsme my,
Jenž těžce hmoždíce se v přízemí
Živíme vás! Či vám to málo?
Jsme stromu kořeny, na němž vy rostete.
Dokudž vám čas hoví, se pyšněte —
Leč pomněte

Na rozdíl tento v běhu světa:
List nový vždy s jarem se urodí,
Na nás-li kořeny však zhouba uhodí,
Již po kmenu i po vás veta.

I. Krylov.

B. Maloruská.

1. Kozácká smrt.

Kde nedávno Kozák hlučel,
Koněm se zatáčel,
Když v nejednom srdci polském
Píku svou omáčel:
Tam se po stepi tichounko
Mhla šerá prostírá,
Luna jedva z chmur vyšedši
Zas se v ně ubírá.
Pustá půda krev dopíjí
Cizí i domácí:
To-li nářek v sluch doráží,
Či vichr burácí?
Oj, starý to Kozák s synem
Dny své dokonává,
Probodený s posekaným
Tak se rozžehnává:

Otče, otče! v útrobách mi žíří, peče,
V hrdle zuří plamen!
— Synu, synu, jen vřelá krev vůkol teče,
Nikde vody pramen.

Otče, otče! kdo v syrou zem pochová nás?
Kdo pro nás zapláče?
— Slyšíš, synu? černý havran čenichá nás,
Místo kněze kráče.
Otče! hrůza duši béře, srdce stydne,
Mráz probíhá kosti!
— Těly vrahů jen přikryj se, krví myj se,
Lehloť jich tu dosti!

Odzněla řeč, temně hlučí
Ston, chropot a lkání;
A pak mrtvé ticho ruší
Krve jen crkání.
Kde nedávno plesal Kozák
Na koníku skáče,
Havran lítá nad zbitými,
O svou loupež kráče.
Čemu vítr po okolí
Zdvihá se a sílí?
Po Kozácích, svých to bratřích,
Touží on a kvílí;
Kosti jejich v písku skrývá
A pohřební písně zpívá.

2. Odrodilec.

Kdo tebe, drahá vlasti, si neváží,
Nech lásky světlo nikdy neodráží
Se v srdci jeho; v plesu ni v želi
Nebuď mu přáno
Přitouliti se k ňádrům příteli!

Kdo řeč tupí svých otcův, jí se rouhá,
Zhyň všecka v duši té po dobru touha,
Jazyk bezectný oněměj;
Buď zrádce ten jměn v lidstvu za holomka,
A v cizím kraji zemři bez potomka!

Blahost se mu ni ve snu nezamíhej,
Jen mrak a děsnost kroky jeho stíhej,
A kam obrátí pohled svůj,
Havran ho lačný obletuj!

„Raduj se, lačný havrane,
Lahůdka se ti dostane;
Tím háncem vlasti
Budeš se pásti!“

3. Hetman.

Prosvitly hvězdy ze mraků,
Měsíc se probrav z oblaků
Šeřil na les a příkré skalí,
Kde Dněpr jaré proudy valí.

Těch dob na zámku z bašty staré
Náš slavný hetman pohlídal:
Zdaž těšil se z té řeky jaré,
Či cos po noci vyzvídal?

On šedou hlavu schýliv jak bylinku,
Orlem se dívá na svou Ukrajinku.

„Bdí na stráži moje ucho;
Leč vše ticho i vše hlucho!
Zdaž Kozák vymřel i kůň?
Či nelítá více orel k nebi pyšno?
Zmlknul kraj: od moře k moři slyšno...
Zmizel-liž bojovný duch?
Mrtvol již vrahův nezříti,
Ani zbraň se naše svítí,
Všecko čas obrátil v puch!
Zmlknul kraj: od moře k moři slyšno...
Již nelítá náš orel tam k nebi pyšno,
Vymřel i Kozák i kůň!
Všude ticho, všude hlucho
Darmo na stráži mé ucho!“

Poslouchal dlouho, teskně zřel po vlasti,
Až v hrobě zniknul vší pozemské strasti.

Patřím na hrad, na baštu starou,
Již neviděn tam hetman náš;
Neroní slzy v řeku jarou,
Ni v dálku pouští sluch na stráž.

Zapadly hvězdy ve mraky,
Měsíc se zastřel oblaky;
Déšť s vichrem seče holé skalí,
A Dněprem hněvný šum se valí.

*Ambrož Metlinský.**

* Z básní jeho, které vyšly pod jménem: Dumky i pěsni Amvrosija Mohyly. V Charkově, 1839.

1. Pěvec.

(Připsáno Ambroži Metlinskému.)

Čemu pěvec mladý truchlí, slzy roní,
Zamyšlen ke ztichlé harfě hlavu kloní?
Čemu dál můj mládec struny neprobírá?
Čiliž píseň živá v ústech mu umírá?
Srdci bez prospěchu nač v hoři tonouti?
Má-liž beze květu mladost usvadnouti? —
Duchu otravu jen ze snů věštích bera
Proč němý sedává z rána do večera?
Nač těkati myslí v stepech onde holých,
Ajhle, jaro stkví se i po našich polích!
Zdaž se tě odříká tvá drahá rodinka,
Aneb zradila tě kochaná děvčinka?

Dívka ani rod mě z lásky nevypouští,
Ach, a předce siřím, trávka jak na poušti.
Proto mi nemilo samo slunce jasné,
Že jazyk můj rodný jako svíčka hasne!
Proto duch nad harfou teskným snem tu dřímá,
Písní že mé vlasti nikdo si nevšímá.
Och, rodičko drahá, matko má stařička,
Na věky očí tvých zamkla země víčka?
Bodlák tu vraží jen semeno rozházel;
Nikdo na tvém hrobě růží nenasázel.
I půjdu já, půjdu a potoužím sobě
Tam, kde matka moje odpočívá v hrobě.

Půjdu nade Dněprem horu na vysokou,
Pustím zraky svoje na step přeširokou.
Po starém se Dněpru za valem val zmítá,

Zšedivěly šíré od kovylu pláně,
A mezi kovylem hvízdák-vítr lítá!

Kleknuv pěvec zbožně chladnou zemi líbá,
V roztoužení svatém proud slzí vylívá:
Ach, ty slavná druhdy vlasti, má rodičko,
Tvé-liž mi nezříti tváři již, matičko!
Zveselit svých dítek povstaň, povstaň z hrobu,
Slyš jich pláč a nářek, vzhlédni na sirobu!
— Marný pláč a nářek! dříve neprocítne
Máť tvá ode smrti, leč se láska dítek
Šíře končinami plamenem rozlítne!

2. Dvě stezky.

Spouští se slunéčko ku zelené hoře,
Z daleka se táhne mhla přes siné moře.

Po květnaté louce srdci na úlevu
Chodě mládec v toužném žel rozvádí zpěvu:

Nešumějte, vrby, nad vodou rostoucí,
Ztiš, javore, větve široko se pnoucí!

Pod vrbami stezka, druhá pod javorem,
Jedna běží v pole, druhá k hájku horem.

Neduj blízko břehů, toulavý větříku,
Od toho uchyl se vrboví, deštíku!

By ta první stezka prachem nezapadla,
By na ní travička do pírka uvadla;

By nebylo vidno, kdo tam chodí po ní,
Nech i celé stádo ovčák tudy honí.

Poduj, poduj, větře, na druhou cestičku;
Rozsyp se ty po ní z oblaků, deštíčku!

Nech ta stezka prachem bude zametena,
Nebo ať travou se bujně zazelená.

Aby vidno bylo, kdo se tudy nese;
Třeba prošel tajně — s trávy rosu střese.

Po té první stezce dívčina chodívá,
Za jiným chodívá, a mne podvádívá.

I po druhé stezce tož se děvče brává,
V dům to náš se brává, k lásce ponoukává.

Kýž by mezi vrbím sledu nezůstalo,
By mé srdce pro ni těžce nevzdychalo!

Kýž by pod javorem bylo stopy znáti,
Aby duše mohla v ní se rozplesati!

Sehnala se mračna, deštíček prolil se,
Leč na první stezce spořiš urodil se.

3. Pan Šulpíka.

(Dle národní pověsti.)

Hoj zatruchlil holub sivý, usednuv na dubci;
Holubičku dravý jestřáb uchvátil holubci.
Přeletuje holoubeček s dubu na kleninku;
Och odňal mi pan Šulpíka mou dceru jedinku;
Přeletuje holoubeček s klenu zas na jívku;
Hořem vadne srdce moje rozmilou pro dívku!
Touží sivý holoubeček a vrká žalobně,
Čehotá podále straka na osice zlobně.
Holub vzdychá, a matinka zármutkem oplývá,
Mladý Kozák hořké slzy pro milou prolívá.
Neplač, neplač, můj ty synku, beř se ke vsi, k městu;
Vyhledejž ty jinou sobě ve světě nevěstu.
Nežádostiž, nehořekuj, ona v cizích rukou!
— Jakže lásce odolati, nezhynouti mukou? —
Pospěš tedy, statný hochu, svobodu jí dáti:
Bude tobě milá ženka, a já rodná máti.

Teče říčka neveliká, dolinou se kroutí,
Přes ni můstek — a po břehu roste husté proutí.
Co to šustí ve křovině, co se z proutí míhá?
Číhá Kozák na Šulpíku, se zbraní naň číhá.
Již paprsky od západu slunce kosmo hází,
A ze dvoru Šulpíkova čeládka vychází.
Jede pyšný pan Šulpíka na koníku vraném,
A kůň veselo s ním řehce hasaje pod pánem.
Jede na lov pan Šulpíka v podvečerní době
S chrty, chlapy, též houf má hajduků při sobě.
Přední čeleď již s můstkem, pán za nimi plesá,
Před ním matka zamoucená na kolena klesá:

Zbav mě hoře, milostivý pane! — vece lkavě —
Vrať jedinkou dceru, drahou jako oko v hlavě!
Zamračil se pan Šulpíka, na své sluhy huknul,
K odšlehání s cesty staré matky je ponuknul.
Jede dále pan Šulpíka, blíže, blíže k mostu,
Vzchopilo se, šustlo cosi v proutnatém porostu.
Prásk! se z ručnice rozlehlo, kulka větrem hvízdla,
A ve srdci pána zlého hluboko uvízla.
Hoj, ze křoví skáče Kozák, zveselen svou prací,
Pan Šulpíka k zemi s koně vraného se kácí.
Oj doráží panská čeleď valem na Kozáka,
Vzali se kdes společníci bráníce junáka.
S nedobrou se Šulpíkovi lidé potázali,
Jedni pobiti na můstku, druzí paty dali.
Hle přibíhá sličná děva od panského zámku.
Líbá matku, padne svému v náručí kochánku.
Odnesli jsou raněného, stlali lůžko pánu,
Táhne krvavá se cesta po zámeckou bránu.
Doprovází k hrobu pána zástup na tisíce —
Ulehčují srdci svému naň zpomínajíce:
Upadnuls, pane Šulpíko, ve svou vlastní smyčku,
Žes pohanil dobrou dceru a starou matičku.
Dobře tak, pane Šulpíko, boží pomsta za to
Žes vzal dívku Kozákovi, dražší mu nad zlato.
Dobře na tě, obludníče, za ty všecky zlosti,
Jež jsi páchal beze studu i bez vší lítosti
Přijmi, bože spravedlivý, vroucí naše díky,
Jenž jsi nás z rukou vyprostil nectného Šulpíky.

4. Kůň.

Pročže ty koníku, letný můj vraníku,
Smutně hlavu k zemi nížíš?
Dost tě obstarávám, ovsa podsypávám,
Předc ty na mne nepohlížíš!

Z čerstvé ze studničky dám-li ti vodičky,
Nepiješ, a ledva chlepceš;
A tak mě mladého jezdce, pána svého,
Nijak zveseliti nechceš.

Ty-lis se uchvátil, neb nohu podvrátil,
Či tak hrubě jsem tě ztrudil,
Přes rovy a vody s větrem o závody
Když po noci jsem tě pudil?

Aneb tebe dáví, síly tvoje tráví
Těžká to kozácká zbraně?
Či ušíš neštěstí v lese u rozcestí,
Když si přiskočíme k ráně?

Miň ná smutek, touha! ještě dosti dlouhá
Života před námi nitka;
Nic, koni, neděs se, obroku najez se,
Dobrá ces bude pochytka.

Pán na kůň e vhoupl, ve třemeny vstoupl,
Kůň však pd ním nepohrává;
Hřívu nerozptýv, jen hlavu nachýliv
Krokem se zdvora podává.

Ne svůj rod zastoupit, leč krajany loupit
Tuto noc Kozák se chystá:
Blíž hory vysoké, v rokli přehluboké
Zdá se číhaná mu jistá.

Tam kde k vrchu cesta, po trhu od města
Štorcují se vozy těžce:
S prázdnem kupci jeli, dobrý odbyt měli;
Však plny při nich jsou měšce.

Hej koni, koníku, letný můj vraníku,
Zhurta na ně ze tmy husté!
V mrak měsíc zaplývá, mhla šerá pokrývá
Pláně široké a pusté.

Pán úsilnou prací koně k rokli zvrací,
A všemožně jej trmácí;
Pak bodat počíná, bič v tělo zatíná,
Až kůň heká a se spíná.

Pán mu svírá boky, kůň tu dal se / skoky
Potknul o pahýl se v lese.
„Ej, pekelné plémě, nech zhltí tě země!“
Kůň zas hloub ve hvozd ho nese.

Již se rozednívá, zoře lesk vy[illegible]vá,
Kupce vítá rodné sídlo.
Po vřesu za rána skáče kůň bez pána,
Hryze opěněn udidlo.

Čím to, že kůň vraný, s[illegible]utný, zadychaný
Sám k tichému dvoru běží? —

Aj, protoť mu smutno, pán mladý ukrutno
Že zabít na hvozdě leží!

Leží rozhodiv se, v proudech ubrodiv se,
Jenž mu z těla se vypryskly...
Sup ze chmur vyvírá, v líce mu pozírá,
Kde se podkovy vytiskly.

Byl jinoch to statný, čestný a udatný,
Než cizímu statku zechtěl;
Byl to kůň služebný, rychlý, nešalebný,
Sloužiť zbojníku jen nechtěl.

*Nikolaj Ivanovič Kostomarov.**

Píseň.

Oj máti, máti, srdce nerokuje,
Volí s tím umříti, koho zamiluje.

Raději umříti, než s nemilým žíti,
Schnouti ze žalosti, slzy denně líti.

Chudoba, bohatství — jsou po vůli boží,
Laskavá dvě srdce — nejjistější zboží.

* Vydal své básnické plody: Ukrajinskiji balady, v Charkově 1839, podobně jako Metlinský, pod jinotajitelným jménem Jeremiáše Halky. Mimo to nám znám dramat jeho: Savva Čalý (též v Charkově, 1839), psaný rovněž na maloruském nářečí.

Oj zdaliž já, máti, nejsem dítě tvoje,
Že tebou nepohne pláč a muka moje?

Že se nad mým hořem, máti, neslitnješ —
Kdo mi jest po mysli, s tím mě rozlučuješ!

I. Kollarovský.

Loudivá píseň Rusalek.

Po zlatu, stříbru my nebažíme,
Tancem a písněmi jen se bavíme:
Nač-že nám stříbro? — Jsouť pěny bělejší!
Nač-že nám zlato? — Písek-tě žlutější!

Ve vlnách jak rybky vesele si hráme,
Jak ptáčkové v hájích písně zpíváme;
Na dnu Dněprovském naše jsou světničky,
Tam my Rusalky žijem jak sestřičky.

V komnatě lůžko kryje hedvábí —
Čiliž ta rozkoš, mládku, tě nevábí?
O přijď, Kozáče, za noci krásné,
Dejž celovati ty oči jasné!

Na bílém světě jen žel a trýzeň,
Tam srdce trápí podvod, nepřízeň:
My však Rusalky zrády neznáme,
Vás švarných mládcův věrně kochámе.

Lev Borovikovský.

Touha po milé.

Od hor, od lesů tichoučký
Větříček zavívá:
Pověz, větre, jakže dni své
Má milá prožívá?

Zdali zdráva a vesela
Růžovém při líčku?
Aneb trápí touha jak mě
Mou drahou Haničku?

Rychlých křídel přál bych sobě,
Sokolího letu:
Těžký zámutek rozptýlil
Bych po širém světu!

Tam co den bych, tam co noc bych
K milé lítal — lítal:
Kde by pohled mě radostný
Modrých očí vítal!

Oj lítal bych, oj lítal bych
S první září jasnou,
Bych se mohl zveseliti
Její tváří krásnou.

Oj lítal bych, oj lítal bych
Za rosy raňounké,
By mě vroucně objímaly
Ručky ty běloučké.

Oj lítal bych, oj lítal bych
Do luzného šera;
Drobným krokem spěchala by
Vstříc mi za večera.

Oj lítal bych nad horami,
Nad lesy hustými,
Bych se mohl natěšiti
Slovy laskavými.

Kamže já na křídlech mysli
Bídný se zabírám?
Sám v odloučení zde hynu,
Každým dnem umírám!

Ruslan Šaškevič.

C. Jihoslovanská.

1. K mladosti.

Mladosti léta, o jak bystrým letem
Dnů lepší půle s vámi uprchnula!
Ač nikdy hojně vonným vaším květem
Žití se mého dráha neposula;
Ač v mraku slunce stálo nad dítětem,
I v mládcovu loď vichřice jen dula:
Předc roztoužené srdce vzdychá dosti
Po temné zoři tvé — s bohem, mladosti

Poznání náhle ovoce nejisté
Vás otrávilo, vy utěšní dnové!
Seznal jsem, ctnost a svědomí že čisté
Svět za nic váží a sprostáctvím zove,
S úsvitem jitra zmizeli i vy jste
O věrné lásce líchotiví snové!
Nadarmo pravda a moudrost bez věnce
Chudá jak dívka si hledá snoubence.

Spatřil jsem, marně jak své síly kruší,
Čí hněvné štěstí člun po moři zmítá;
Jak od slzí své líce neosuší,
Žebrácká koho v svět kolébka vítá;
I jak šlechetnou nenadváží duši,
Kde rod, bohatství stupně tvé počítá.
Slyšel jsem často zváti zásluhami,
Co splétaly jsou chytrost, lež a klamy.

Ten pohled mrzký zpupné na zlosyny,
Jenž teď ranivá srdce přehluboko,
Jedno mladosti neznající viny
Se mysli netkne, nepokálí oko;
Onať si kouzlí ráj i do pustiny,
Staví své hrady nad zemí vysoko;
O věku dětský, blahé šalby tvoje
Jsou prázdny smutku, prosty nepokoje.

Nedbá, její-li skvostně vystrojené
Zámky rozchvátí větřík nejprvnější,
Nemní na rány jedva zacelené,
Ni na škody a žaloby včerejší,

Až jitro spudiv posléz upomene
Na práci Danaid čas dospělejší;
Pak předce navzdychá se srdce dosti
Po temné zoři tvé — s bohem, mladosti!

2. Sonett.

Po lesku vašem jak plavec toužívá,
Vy tam bratrské hvězdy Dioskurů!
Kdy bouře loď jeho tu mece vzhůru,
Tu v strašném jeku na propasť porývá;

Neb pohled-li se váš znovu zastkvívá,
Tudíž i nebe skládá mrak a chmůru.
Po moři, po rozjasněném azuru
Se hostí mír, a vichrů vztek umdlívá:

Tak toužebně i já a mnohem více,
Drahá! na tvýchto hvězd čekávám zjevy,
Tak zříti prahnu ty nebeské svíce,

Jenž náhle pouť mi ojasňují temnou,
Při nichžto krotnou mých osudů hněvy,
A ráj své krásy rozvíjí přede mnou.

3. Vojenská.

Střevíců pět mám, coulů pět,
S bohem, otče, matičko,
I ty zlatá Haničko!
Devatenáct prožil jsem let,
Střevíců pět mám, coulů pět,
Chlapík jsem řádné postavy
Od pat do hlavy.

Nech zbabělý si kuroplach
Domácí humna chválí,
A za pecí se válí:
Kdo chce, polykej školní prach,
Hrot, koule nečiní mi strach;
Leč k veselému plesu zvou
Bubny za sebou.

Stav učený jest nevděčen,
Nouze moří chudáka
Měšťáka i sedláka:
Stejně bohat a vesel jen
Voják žije na každý den;
Král se stará, co potřeba,
O šat, o chleba.

Všude a nikde hospodou
Svět zrejdí na vše strany,
O něj nejednou panny

Soud mívají a půtku zlou,
A když do pole pluky jdou,
Mnohá okénko otvírá,
Líčka utírá.

Předc jedna věrné pěstoty
U něho vždy nachází,
Však ta i jej provází
Do živlů děsné pustoty,
Do bojů zhoubné mrákoty,
Kde smrt svatební vesele
Lůžko ustele.

Vím, že tu skrovnou hrstku let
Čas nevidomky skrade,
Do jedné jámy pade
Sníh starcův i mládencův květ!
Střevíců pět mám, coulů pět!
Buď sudba má v radosti žít
A hrdinsky mřít!

Prešern

Bělost vši bělosti.

Bělost je viděti, když k letu se chystá,
A křídla rozpíná labuť velečistá.

V bělosti-li někde, co oko vidívá,
Horám se vyrovná, kdy sníh je odívá?

Stkví též lilium se v bělosti líbostné,
Kdy ňádra mu jaro rozvíje radostné.

I mléko je bílé, jež ladná na venku
Pastýřka odbírá hojnému veménku.

Bílé je i roucho, v které se zastírá
Zoře, kdy rolníkům den jasný otvírá.

Ach, předc lilium, sníh, labuť, mléko,
V bělosti postoupí mé dívce daleko.

Jan Vučičevič Bona.

D. **Polská.**

Pochvala Čech.

Znáš-li zemi českou,
Krásnou vlast tu Jana?
Jenž Vltavy jest nebeskou
Pásní přepásána:
V zeleném koberci polí
Zvou tě města přívětivá,
A na ňádrech vlasti stolí
Praha, slávy pamětlivá;
Viz to roucho její stkvělé,
Tkané z kostelů a domů,
Viz ten hrad se pnoucí směle
V stany hvězd a říši hromů!

Znáš-li luhy české?
Po žitných kde přeširoko
Plyne vlnách oko,
Kde lnu blankyt, šarlat máku
Zalahodí mile zraku;
Višně na pšeničném láně
Sladkou šťávou se nalívá,
A tam víska podlé stráně
Půl na jevě, půl se v sadech skrývá;
Dále vida hory české,
Lem království bohatého,
Řekneš, že to jsou nebeské
Rámy obrazu českého.

Znáš-li národ Čechův statných,
V boji mužných, v práci platných?
Mečem i moudrosti svící
Slávu svou roznášel světem,
Koho mocnou zbil pravicí,
Zas jej vzkřísil Uměn květem;
Přes půl Evropy a dále
On své šířival praporce,
A vysílal svoje krále
Na císařské stolce.

Znáš-li paní české,
Znáš-li české děvy?
Ústa mají hezké,
V ústech pěkné zpěvy;
Milé, krásné mají líce —
Jak je nelíbati?
Ach, to naše příbuznice,
Jak jich chválu nezpívati?

Adam Gorczyński.

Kořist Litvínova.

(Ballada z dávných časů Litvy.)

Hejže, Leško, nechej lkání,
Pláče, mdlob a bědování!
Všickni již na koně vsedli,
Všickni zajatých odvedli.
Rychle ke mně, netrať času,
Ať dostihnem naši chasu.
Mám-liž tě zabíť, a z bitvy
S prázdnem se vrátiť do Litvy?

Ne tak, ne tak, zoufanlivá!
Se mnou musíš jíti živá;
Skoč jen honem, a tu vedlé
Na slaměném sedni sedle!
Však tě bystrý kůň můj plavý
Poskokem svým neunaví,
A před větrů ostrým váním
Vlčí burkou tě zachráním.

Rychle jen na koně mého —
Však tu nemáš plakať čeho.
Hle, tvůj pěkný dvorec bílý,
V plamenech se k zemi chýlí;
A onen tvůj Lešek švarný,
Co mi činil odpor marný,
Co životem tebe chránil,
A do krajních sil se bránil,
Věř mi v studeném tu hrobě
Nezatouží víc po tobě.

Patři, hle jak zbledla rázem,
Jakby mrtva sklesla na zem.
Ba již lítost cítím skorem
S tímto bídným, pěkným tvorem!

Spamatuj se, přijď jen k sobě,
Chci tam býti otcem tobě.
Hučná Žejmiana kde běží,
Dřevěný můj zámek leží,
Hojnost úrod mám, a plny
Jsou komory lnu a vlny.
Nebudeš tam smutně lkáti,
Přes den můžeš plátno tkáti,
Večer, když se sejdou děvy,
Předouc uslyšíš jich zpěvy;
A syn můj, až v krátkém čase
Z Prus se vrátí domů zase,
Snad ho krása tvoje dojme,
Snad i za ženu tě pojme.

Málotě mu rovných v Litvě
Jak na hodech, tak i v bitvě.
Nenít on hladké paňátko,
Jako tam to tvé Lešátko.
Jinoch jarý, jinoch smělý,
A obrostlý černě celý,
Jako Perkun okem střílí.
Běda, kdo zkusí té síly!
Zhyň můj jazyk, jestli klame —
Hůl železnou v rukou zláme.

Ho! již pláče ukojila,
Tvář její se rozohnila.
Prosby-li, či díky sbíráš,
Že na nebe zrak upíráš?
Divno, hle jak za úsměchem
Na kůň vsedá náhlým spěchem!

Tak, tak — jen se přitul ke mně
Obviň ruce, drž se pevně,
Již na cestu se pustíme,
V Litvu ptákem poletíme.

Což to, že se znovu třeseš?
Na plameny pohled neseš?
V ohni dvory — co ti po nich?
Však já nehodím tě do nich.

Ha, stůj! stůjže robo smělá!
S koně v útěk poletěla....
Neutečeš, a byť střela
Má tě dohoniti měla!

Kamže, kam tě bázeň žene?
Počkej, neleť do plamene!
Při sám Perkun! smysli sobě!
Nechci za to mstíti tobě!

Neposlouchá, bez paměti,
Vzpiavši ruce, dále letí.
Poskoč koni! v ohňů proudy
Spanilé než vrhne oudy!
Pospěš! kamže mi se skryla?

Ha! to sukně její bílá,
V rudém dýmu zašlehnula,
V plápolu již zatonula! —
Živ jsem Litvín! přál bych věru
Takovouto sobě dceru!
Byla pěkná a statečná —
Shořela — škoda jí věčná!

Anton Eduard Odyniec.

Zpěv Petruchy.

Slunéčko, sličné oko, dne oko pěkného,
Tys prosto obyčejův starosty našeho.
Ty vstáváš pravým časem, to jemu vše málo,
Žádal by on, abys ty s půlnocí vstávalo.
Ty v běhu dráhy šetříš vždy stejné a jedné,
A on by rád oženil s večerem poledne.
Nebudeš ty slunéčkem, starosto rozmilý!
Jinší potěšeníčko jsme ti zamyslily:
Krásnou ti třeba pannu, nebo vdovu vzíti,
Zleť se u cizích živiť, lépe vlastní míti.

Slunéčko, sličné oko, dne oko pěkného,
Tys prosto obyčejův starosty našeho.
Ty provodíš den po dni, a tak léta minou,
A on by všecko zdělať chtěl jednou hodinou.
Ty časem pálíš, časem větříček vanoucí
Připouštíš k ochlazení na líce planoucí.
A on: Požínej, nestůj! vždy za námi bručí,
Nedbaje, že trojí pot nás při srpě mučí.

Nebudeš ty slunéčkem, starosto, na nebi,
Víme my, kde tě bolí, ale tvé potřeby
Žádná tuto nešetříc, léky nehotoví,
Ač mohla by, však schvalně tobě nevyhoví,
Za to, že bičem šlehás — o by ti tak bylo,
Jak řemení se toto na biči svěsilo.

Slunéčko, sličné oko, dne oko pěkného,
Tys prosto obyčejův starosty našeho.
I tebe druhdy mráček pošmúrný zaclání,
Ale povolný vítr rychle jej zahání;
Nelze však starostovi v oči hleděť směle;
Sedíť mu stále mračná mrzutost na čele:
Ty slunko, hojně rosíš zem, když ráno vstáváš,
I večer zapadajíc druhou rosu dáváš:
U nás půst do večera denně od svitání,
Nemysli na svačinu, ani na snídaní.
Nebudeš ty, starosto, na nebi sluníčkem,
Poctí tě i panenka i vdova košíčkem.
Za to tě, že nás biješ, hodně vychválíme,
Babu ti, jak zasloužíš, do domu vpravíme;
Babičku o třech zubech, milo bude hleděť,
Až při ní v slavné budeš nádhernosti seděť.

Slunéčko, sličné oko, dne oko pěkného,
Nauč svých obyčejův starostu našeho.
Ty pěkně den paprsky osvěcuješ,
A ráno noc měsíčku temnou postupuješ;
Jako ty bez pomoci neprobíháš nebe,
Nechať i náš starosta příklad béře z tebe:
Na nebi věci všecky mají svou proměnu,
Luna jest tobě žena; měj i on svou ženu.

Slunéčko, sličné oko, dne oko pěkného,
Nauč svých obyčejův starostu našeho.
Když ty na nebi vzejdeš, hvězdy ustupují,
Kdy luna vyjde, s ní se hvězdy ukazují.
Hospodář arci vládne, mnoho v domě činí,
Čeládka předc se lépe řídí hospodyní.
Ožeň se jen, starosto, ať je v domě matka,
Ráda se bude držeť u tebe čeládka.
I nám budou do dvoru vrata otevřena;
An všechněch k sobě vábí přívětivá žena.

Slunéčko, sličné oko, dne oko pěkného,
Nauč svých obyčejův starostu našeho.
Ty nás hřeješ, ty všeho s oblohy nám dáváš,
Bez tebe noc, a jasný den, jak mile vstáváš:
I on nechť patří na nás vždycky tváří jemnou,
Nechť nás s pole v čas pustí, a ne s nocí temnou.

Š. Šimonovič.

Legionista.

Pěknou vlaskou krajinou běží koník vraný,
Jede mladý Lechyta smutkem opoutaný;
Před domem vedlé cesty stojící rodina
Poznavši po oděvu z cizí vlasti syna,
Slovy jej hostinskými v cestě zastavuje,
A takouto s cizincem rozmluvu osnuje.

Vlach.

Bělovlasý mládenče líce růžového,
Jakáž tě pudí tužba do světa širého,

Nač tobě mezi cizí z daleké půlnoci?
Jaké tvé povolání, čím tobě pomoci?

Polák.

Vlast jest mým povoláním; jsemť syn polské země,
Krásnou vlast mi vyrvalo pravorušné plémě; —
Jdu jizvami a krví službu vykonati,
Třebať jen jednu krůpěj vlasti dochovati.
Ji milovať, jí sloužiť, umění mé celé,
Mým dědictvím braň tato mého roditele!
Rcete, jsouce náchylni k mému spomožení,
Daleko-li druhové moji ozbrojení?
Mněť otec, jejž jsem doma v nemoci ostavil,
S šavlí sobě neplatnou za nimi vypravil.

Vlach.

Klamnátě čáka tvoje nešťastný mladíku,
Národ hyne jak člověk, z hrobu není zniku;
I Řím tě býval mocný, mocní páni jeho,
Jenž v pouta upínali rod světa celého,
A rozsypal se v rumy; čas nade vším vládne,
Květe vše jak ovoce, tíží, a — upadne.

Polák.

Železnou sláva mocí tíhla k Římanovi,
Meč krajiny dobýval, držely okovy;
U nás železo pluhem, klasy zlatem byly,
Kůň do boje i k pluhu, kosy zbraň činily.
Po otcích zděděnou jen půdu jsme orali.
Toliko při svých mezech šavle tasívali;
A když jsme volnost chtěli věncovati řádem,
Cizinci pole naše zplenili svým vpádem.

Ještě nevypršela vlasti mé hodina,
Dokud její duch v krvi bdí každého syna;
Když volnost necítili — po Římanech veta,
Já hotov za drahou vlast bojovat v kraj světa.

Vlach.

Slunce otce jednoho svítí zemi celé,
Miluje kdes milován, tu domov, přátelé.
Zde veselá tě země potěší, vyhnanče,
Tu oliva, tu vonné květou pomeranče.
Odvrhna braň, života zde požívej slasti,
A blízek rumů Římských neplač zkázy vlasti.

Polák.

Ač pod nebem zimnějším květou moje nivy,
Nerodíce ni hroznů, ni vonné olivy,
Předce duši jsou milejší Potatranské kraje,
Kde pole zlatoklasné jak moře se vlaje,
Jen při těchto pokladech, nezávidě nikomu,
Žít práhnu, vrátím-li se do rodičův domu.

Vlach.

Leč po jiných rozkošech tklivá duše baží,
Vědu hledá, kterážto srdce nebem blaží,
Tu zajmou tebe mocně harmonické zvuky,
V věk bohů vkouzlí dláto umělecké ruky;
Jediné věda krásná po věky panuje,
Onať pod kosou času veždy mládencuje.

Polák.

I synu půlnočnímu lesk vědy zasvítil,
Tenť méně žil, kdo její sladkost nepocítil.

Leč nyní hluché srdce zpěvy neosvěží,
An hrobní na něm kámen drahé matky leží:
Chřest zbraně, trouby znění, ten zpěv krev mou pudí,
Ten jenom milou matku ze hrobu probudí,
Ten hyna zpěv chci slyšeť, nebo souzeno-li,
S ostatkem věku vrátiť k otcovské se roli,
Tam pod zástinem lípy zasedna na trávu
Poslouchať chci neštěstí své vlasti i slávu.
Tisíckrát města naše ohněm polehaly,
Bohů v rukou umělce oči nevídaly;
Leč hrobnice rytířů u cesty strmící,
Příhody pro výstrahu a slávu jevící.

Vlach.

O můj milý mládenče! v let tvých jarní době
Ta surovost a smutek nepřísluší tobě;
Užij veselé chvíle, tvou co potká zemi,
Zůstav výrokům boha, krále nade všemi.
Povabnými zde hlasy uspí tvoje trudy
Černooká děvice: msti se nad osudy.
Při ní i tvá rodina i tvá země bude,
Dobří a milovaní najdou vlast svou všude.

Polák.

Mne slzíc sousedova dívčina žehnala,
Jediná vlast mě z její náruče vyrvala;
A po dlouhé-li se kdy potulce navrátím,
Volný meč otci, srdce své kochance vrátím.
Nás vlast v své pojme lůno — takť přísaha děná!
Takť s volností i věrnost v mém srdci spojena!

To mluvě ukrajinské slyší dumy v dálí,
An legiony z lesa stinného se valí;
I letí koník vraný naproti jak střela,
A Římanův potomkem strnulost zachvěla.

Kaz. Brodziński.

Lev a plž.

Jednou královskému divochu,
Lvovi, ze zvláštního vrtochu —
(Podobnaté lidem němá tvář i v tom)
Zachtělo se aneb rychlým skokem,
Aneb zpanilým a hrdým krokem
Dostati se na vysoký strom.
Dlouho pachtil se, a dlouho vzpínal,
Darmo drápy však do syré kůry vtínal,
Až konečně okem zavadil
O vrchol, kde plž se usadil.
I dí hněvem rozjařen: Mně na úkoru
Jakže tobě, ničemnému tvoru,
Bylo lze k té výši cestu raziti?
Na to plž mu: Divno mi zajisto,
Ty že nevíš, na vysoké místo
Že nemožná přímým chodem vstoupiti,
Chceš-li za mnou, musíš jako já se plaziti.

O jaké množství klopot — věřte moji druzi —
Mne v životě postihlo pro mou rovnou chůzi!
Však raděj předc, a byť bych v bídě měl umříti,
Chci Lvem nešťastným, nežli šťastným Plžem býti.

T. K. Węgierski.

Osel a tele.

„O já *osel!*“ tele dí,
Když se jednou medvědí
Kůže přede zámkem leklo,
A horem-pádem uteklo.

Brzo na to oslátko,
Mladé filosůfátko,
V tuhém myšlének jdouc hlomozu,
Drclo hlavou do vozu.

Tím když z myšlení se vyrazilo,
Samo k sobě promluvilo:
„Jakéž jsem já *tele* bylo!“

Tak i lidé sebe šidí,
Ve svých vadách jiné vidí.

Fr. Morawski.

E. Skládání cizí.

Amfion.

(Sarběvského oda 36. kn. IV.)

„Zlý cizincův mrav, mužové Thebánští,
Zákonem moudrým vzdalujíce, právům
A zvykům chvalným pradědů milých své
Učte rozence.

Uctivost k chrámům, a pravost na soudu
Střezte; mír s láskou po domech se hosti
Kolkolem, žádné nepokalte čisté
Město neřesti.

Hradby-liž zbrání kde jaké zločinstvu?
Přes trojí zámek vysokými trýzeň
Věžmi se vtírá; hromové zasáhnou
Úhonu každou.

Pravdy rouchem lesť ovitou vyvrzte
Z obce, i zpupnou snaživost po žezlu,
Zisku též žádost nesytou, a možných
Pěstoty mrzké.

Důchody střídmost zbohacuj obecní
Strádajíc vlastních, železem se ceňte;
Pod zlatem v loupež pojatým začasto
Klesne bojovník.

Buď ve válečném běhu, buď v pokojné
Době pospolným zaněcujte síly
Záměrem; vspírat vysoké sto sloupů
Pevněji chrámy.

Tak plavec bloudě v skalinách nejedněch
Hvězd se vyptává změřenou na cestu,
Dvouzubou valný zadrží koráb se
Mocněji kotvou.

Ohražen bratry pne se dub do výše
Vichřicem na vzdor. Sycená zlovášeň
Svár velmožných nenečasto velká
Zvrátila města.“

To kdy líbezné zvuky loudě ze strun
Amfion hlásal, stavila třikrát proud
Dirce, i chmurný tolikrát zakroutil
V týl se Cythéron.*

Kolkolem skály hnuly se z loží svých
Poskokem přímým spěchajíce plání,
Kolkolem háje s křemením přitáhla
S hor zpěvu mocnost.

Jedva dozpíval blahověstec, aj tu
Sedmeré stály z kamenů nerůdných
Hradby, a v slávě s branami sterými
Vznesly se Theby.

* Dirce, potůček v Boeotii. Vypravuje pověst, že Dirce, dcera Heliova, od Amfiona a Zetha, mstících matku svou, na divokého býka přivázaná do vody této se uvrhla a jméno své jí nadala. Cythéron, vrch hustými lesy porostlý, na němž Dirce od jmenovaných bratrů chycena byla.

Chvála hudby.

(K Filippovi de Monte, řediteli hudby při dvorní kapli J. kr. Msti.)

K tobě i má vděčná se, Filippe, uchystala Musa,
Tobě nyní touží zpěv se zalíbiti můj.
Povzbuzujíť mě i zásluhy tvé, vzbuzují mě milosti,
K nimž se ochotně znám já s mateří mně milou.
Z nich mi nemožno se vyvděčiti, však rádo panenskou
Písní srdce čilé díky pronésti volí.
I vzácný ducha dar tvého chci k pochvale božské
Nastruněnou lyrou do smrti oslavovať.
To hlasu-li sladké plynutí, ty-li souzvuky jemné
Rozjímám, tu se nám v obrazu Foeba jeviš!
Hněv božství ty jak Amfion skrocuješ zpěvu kouzlem,
Skály ty jak Orfej hýbeš, i sám Acheron.
Cti takové neodepře dvůr vešken ti Rudolfův,
Tož se mnou stkvoucí vyznati Řím povinen;
Francia tě chválí, velebí tebe země italská,
Jméno tvé Hispan písněmi rozhlašuje.
Dánatě nám v dar hudba bohem, ty se rouhati, šašku,
Jí přestaň, bez níť truchlo plynul by život.
Mysli ona vzněcuje k skutkům, jim i síly dodává;
Umdlá přívětivě sprošťuje ňádra klopot;
Smutné podnáší, malodušným útěchy šepce,
A z vesela dlouhou tíhotu cesty ruší.
Sladčeji nám s hudbou sladká doba míru uplývá,
S ní bohu líbější dech vane ve svatyních.
Marsovu hudba krotí prudkost, a vojen vzteky mírní,
Vášní všech čistí rmut na jejích se vlnách.
Hudba za líbý lík prácem těžkým se vydává;
Kdož by neuznával, že z nebe vláda její?

Zárod ctnosti ona vkládá do duší, a blahosti
Rajské předtušení svým hotoví ctitelům.
V poklidu okřívá zeměťan skrze hudbu, ona však
I krotkou tře rukou hrozbu a sílu vrahův.
Pocty její nezamítá bůh ni v chrámu velebném,
By v žalmech slušná vzdávala čest se jemu.
Šířiti nač pochval? Zdravotu v tělo hudba zajisté
I v ducha nám vlévá, pěstuje přízeň a mír.
Smysly činí duchu poslušné, k nebesům pak ochotně
Se vznáší luzným duch za jejímto hlasem.
Vzdáleno buď jednák oko lichotné pohudání,
Jímž se našim smyslům chytře osídla kladou:
Jest mi na mysli jenom vážná ta dcerka nebeská,
Tobě kterou Foebus zjemňuje, mistře, život;
Outle která cit v hloubi budí a k Olympu porývá,
Ta v mrzkých co nedá srdci tonouti vadách.
Tvá tedy roznášej, jak slušno, se po světě sláva,
A zdráv z těchto se těš dlouho, Filippe, darů.

Alžběta Vestonia.

Z Petrarkových sonettů.

1.

Stiamo, Amor, a veder la gloria nostra.

Postůjme, Lásko, ajhle naše sláva,
Věci nade přírodu zvýšené a nové!
Viz, jací okolo ní plynou půvabové,
Aj světlo, jímž se nebe nám v odiv podává.

Jak ladně zlato s perlami protkává
Nevídané i roucho její purpurové;
Jak pleší stinné doly, jasní pahorkové,
Na nichžto její oko i noha postává.

Tu trávka zelená, tu stobarevné kvítí
Kloní se starověkým pod dubem, prosíce,
By aspoň pěkné nožky jich se udotknuly.

I nebe proniknuto osvětou se nítí,
A líbost tajná jeho zveseluje líce,
Že krásné na ně oči jasnost vylinuly.

2.

Chi vuol veder quantunque può natura.

Ať Ji jde obdivovat, viděti kdo žádá
Pro nás co příroda má, co nebe mocného,
Ji, to slunce mých očí i světa slepého,
Který za mnoho sobě ctnosti nepokládá.

A rychle ať popílí; nebo smrť ukrádá
Okamžením dobrých, ostavujíc vinného:
Takový jistě čekán do sadu božského
Krásný pozemský kvítek v máji svém usvádá.

Uhlédne, v čas-li přijde, všech tu spanilostí,
Vší krásy i vší ctnosti sklady neobsáhlé
V těle spojené jednom divnou líbeznosti.

Pak vyzná, že němí jen zpěvové jsou moji,
Že i ducha ranily osvěty tu náhlé:
Však promeškú-li, nikdy pláče neukojí.

3.

Se lamentar augelli, o verdi fronde.

Kdy ptáčků dumy slýchám, nebo tmavé
Jak větve zefyr suslivý provívá,
Aneb jak svíží bublem se ozývá
Potůček, vlaže kvítky modrohlavé:

Tu ještě sedě v lásce rozjímavé,
Ten nebe div, jejž nyní země skrývá,
Ji samu vidím, slyším; mé viníva
Útrpně, jakby živa, zdechy lkavé:

O, proč tvá darmo krásná léta hynou?
Dí ona, čemu slzí potokové
Z unylých očí neustále plynou?

Pro mne ty neplač; nebo moji dnové
Jsou věční, a mé oči zbyvše lesku
Tam věčnému se odemknuly blesku.

4.

Quel rosignuol, che si soave piagne.

Onen slavíček, co jemnými steny
Pro dítky, nebo snad družici svou běduje,
A slasti okolí i nebe naplňuje,
Milostné a žalobné loudě na proměny, —

Celou tu noc i se mnou souzvukuje
Mně připomíná mých osudů změny,
A darmo že mé srdce smrti podrobeny
Nemněvši bohyně být, jiné obviňuje.

O jak oklamliv ten, kdo bezpečna sebe mní,
Ona dvě krásná světla nad slunce jasnější,
Kdož by pomyslil, že zemi zatemní?

Znám nyní vůli mé sudby nejlítější,
An chce, by pláčové mě učili tajemní,
Jak zhola nejsou stálé rozkoše vezde jší.

5.

Or hai fatto l'estremo di tua possa.

Již rána tvoje padla nejlítější,
Ukrutná smrti! jižtě na porobě
Vší lásky ráj, co skryty v úzkém hrobě
Ty zemské krásy květy nejstkvělejší.

I život náš vší oslavy vezdejší
Zbaven tebou tu chudne ve žalobě:
Leč měj ty oudy oloupené sobě,
Sláva a cena její tebe jsou mocnější.

Část lepší nebe chová, velebno-vesele
Jak sluncem zářic se jejími vděky;
I zde však paměť její projde dlouhé věky.

O nech, by skroušenost má, nový anděle,
V tvém vítězství tak tebe naklonila,
Jak tu tvá krása mne si podmanila.

Píseň.

Take, oh take those lips away.

Již ta ústa odchyluj
Spiklá sladce na mé hoře;
I ta očka odvracuj,
Světla-klamy ranní zoře:
Navrať jen hubičky mé,
Pečeť lásky zmařené!

Zahaluj ten sněžný ráj
Na chladných se ňádrech dmoucí,
I poupátka jakby v máj
Na vrcholcích těch kynoucí:
Dříve však — o sprosti tvých
Pout mé srdce ledových!

Shakespeare.

ODDÍL DRUHÝ.

Cizonárodní písně.

1. Jezero Orra.

(Loparská.)

Slunce, jasno své vypouštěj na jezero Orra!
Vylezl bych na sám vršek sosen,
Věda, že dohlédnu na jezero Orra.

Křoví bych vymýtil, vybujnělá křoví,
Větve posekal bych, zelené ty větve,
Věda, že uvidím kvítí, v němžto má milenka dlí.

Letem oblaků bych letěl,
Oblaků tíhnoucích na jezero Orra.
Na perutěch, havranů perutěch
Žádal bych si zaletěti k tobě.

Nejsou peruti, kachní peruti,
Nejsou nohy, husí nohy veslující,
Aby sloužily na pouti k tobě.

O, což jsi se načekala
Tolik dní, tvých krásných dní,
Očima příjemnýma, srdcem tvým přelaskavým!

Což silnějšího nad kroucené lýčí,
Nad železné řetězy mocně poutající?

Tak i láska zatáčí myslí naší,
Zjinačuje myšlénky — předsevzetí.

Dětská vůle — větrů vůle,
Mládenecké myšlénky — dlouhé myšlénky.

Kdybych všechněch uposlechnul,
Uchybil bych z cesty, pravé cesty.

Jednoho se uchopím úmyslu,
Tím na cestu nejjistější uhodím.

2. Jizda k milé.

(Loparská.)

Doly, kopce, sobe můj, přebíhej!
Běž tam, kde bydlí mé děvče milé;
Pastvu tam pod sněhem hojnou si najdeš.

Daleká nám cesta, již se svečeřívá,
Poletuj, sobe, jak letí má píseň,
Zdeť mezi vlky zle nám nocovati.

Hle do povětří orel se vznáší —
Před námi letí jako černý oblak:
O bych já měl křídla,
Brzo za sebou bych tebe spatřil!

Mnoho již divných divů viděl jsem,
Nejpodivnější mé milé krása,
Nad blesk sluneční v oči mi ráží.

Co ponejprv jsem, děvče, viděl tě,
Myšlénky jiné není v mé myslí,
Než jak bych opět, opět tě uzřel.

Leť ty přede mnou na sobu v pouště,
Běž mezi hory, v skalách se skrývej,
Tvé stopy sněhy mně nezavějí.

Doly, kopce, sobe můj, přebíhej!
Běž tam, kde bydlí mé děvče milé;
Pastvu tam pod sněhem hojnou si najdeš.

3. Opět jízda k milé.

(Loparská.)

Kulnasáčku, sobe můj, zvířátko dobré,
Hurtem dále pospíchejme sobě;
Mnohé ještě bařiny před námi,
A mně písně málem všecky došly.

Buď vítáno mi, Kaiga-jezero,
S tebou se žehnám, Kailva-jezero;

Radostí v těle srdce skáče,
Když přes pleso Kaigu jde cesta naše.

Hurtem dále, mé zvířátko dobré,
Pospíchejme sobě!
Brzo dojdeme cíle,
Brzo odpočineš po svém díle.

Tam uvidím, tam obejmu děvče mé!
Sobe, zbystři oko své,
Nevidíš-li podlé vod ji spěchati,
Nebo v nich se koupati?

Jdouci na jahody.*

(Kornická.)

Kam cesta je tvá, moje dívčino hezká, on dí,
Bílé jsou tvé líce, bělavé tvé vlásky.

Jdu jahody sbírat, pane můj, ona dí,
Po jahůdkách dívkám červenají tváře.

* Jazyk kornický, nyní skoro docela angličinou vytištěný, panoval na jižním konci britanské říše, v hrabství kornwalliském. Píseň tato ještě v 17. století tam se zpívala, z níž dvě první sloky v původním jazyku zde klademe:

Pelea era why moaz, moz fettow, teag,
Gen agaz bedgeth gwin, ha agaz blew mellyn.

Mi a moaz than venton, sarra wheag,
Rag delkiow sevi gwra muzi teag.

Dovol s tebou jíti, moje dívčino hezká, on dí,
Bílé jsou tvé líce, bělavé tvé vlásky.

Jak vám se líbí, pane můj, ona dí,
Po jahůdkách dívkám červenají tváře.

Na trávník si sedneme, dívčino hezká, on dí,
Bílé jsou tvé líce, bělavé tvé vlásky.

Seďte si, já postojím, pane můj, ona dí,
Pa jahůdkách dívkám červenají tváře.

Líbati tam se budem, moje dívčino hezká, on dí,
Bílé jsou tvé líce, bělavé tvé vlásky.

Ne na hubičky, na jahodičky jdu, pane můj, ona dí,
Po jahůdkách dívkám červenají tváře.

Ukolébavka nešťastné matky.

(Srbská.)

Hajej, spi líbě, poupě mé,
Tvůj pláč se týká duše mé:
S tvým žel můj tichne uspením,
A tvým budí se kvílením;
Hajej, mé dítě, má radosti,
Otec tvůj zděl mi hoře dosti.
Hajej, spi líbě, poupě mé,
Tvůj pláč se týká duše mé.

Když snažil se o lásku mou,
A jal mě řečí cukrovou,
  Ta šalba jeho, luzný klam
  Tehdáž nebyl mi ještě znám:
Ach, nyní spatřuji, že sobě
Za nic neváží nás, mé robě!
  Hajej, spi líbě, poupě mé,
  Tvůj pláč se týká duše mé!

Až pospíš ještě chvílčičku,
K usmání stul tu hubičku —
  Chraň bůh, by otcových dle cest
  V tvém smání kdy se kryla lest!
Dost vnukajíť mně bázně tejné
Tvé s jeho lícem tahy stejné.
  Hajej, spi líbě, poupě mé,
  Tvůj pláč se týká duše mé!

Co mám počíti? týž i týž
Lne srdce k němu blíž a blíž!
  Nuž, buď kde buď, a hoň kde hoň,
  Vždy má se mysl k tobě kloň,
Ať zlý ti los neb dobrý padne,
Má k tobě láska neochladne.
  Hajej, spi líbě, poupě mé,
  Tvůj pláč se týká duše mé!

O nikdy, nikdy, milku můj,
Své srdce k šalbě neskloňuj,
  Za věrnost dej se v odměnu,
  Nemysli mrzkou na změnu;
Kdo sličný tvor a dobrý sníží,

Zlá kletba svědomí mu ztíží.
Hajej, spi líbě, poupě mé,
Tvůj pláč se týká duše mé!

Co otec tvůj nás ostavil,
Tys jediná mi radost zbyl.
S tebou celý svět oželím,
S tebou, mé dítě, rozdělím
Své útěchy i příkořenství.
Nemnic na mužské ukrutenství.
Hajej, spi líbě, poupě mé,
Tvůj pláč se týká duše mé!

S bohem, největší klamce ty,
Jenž celoval kdy ženské rty!
Buď příklad ze mne, dívky, vám,
Nevěřte mužským líchotám;
U víře jedva-li se vzdáte,
S dny šťastnými se neshledáte.
Hajej, spi líbě, poupě mé,
Tvůj pláč se týká duše mé!

1. Tři havrani.

(Anglická. Ancient Songs, London 1790.)

Černější ptáci nad smolu
Tři sedli na strom pospolu.

Dí jeden: Bratří havrani,
Kde dnes si najdem snídani?

Na poli leží zabitý
Bohatýr štítem pokrytý.

Psi leží však u nohou jeho,
A střehou pilně pána svého.

Jej sokolové obletují,
A k němu ptákům poctivým
Přiblížiti se zabraňují.

A ještě k tomu tamto dolem
Přibíhá plavá fena polem.

Ta usednuvši nad hlavou
Líbá mu ránu krvavou.

I vyhrabavši po boku
Pro pána jámu hluboku,
O jitřní v ní ho pochovala,
S klekáním sama dokonala.

Dejž bůh, by při posledním lůžku
Tak věrné každý rytíř měl
Psy, sokoly, a takou družku.

---

2. Růže sem!

(Anglická.)

Růže sem! chci věnce víti,
Něžné lásky dar!
V perlách rosy nech se svítí
Něžné lásky dar!

Oheň lásky z každé plane,
Nejsladší z nich vůně vane,
Bez odměny neostane
  Něžné lásky dar!

Odvěj, větře, sličné věnce,
  Věrné lásky dar!
Slož na čelo mé milence
  Věrné lásky dar!
Z úst jejích — mé tužby cíle —
Zprávu nésti buď ti píle,
Že přijala vděčně, míle
  Věrné lásky dar!

Ach, mé růže! — hle již vadne
  Vroucí lásky dar!
Brzo v lístky se rozpadne
  Vroucí lásky dar!
V naději tak láska bloudí,
A radost nás marná loudí,
Až i sám ten srdce ztroudí
  Vroucí lásky dar!

3. K útěše.

(Anglická.)

Setři horké slzy s líce,
  Zmírni ten žalobný hlas:
Pláč a nářek nenavrátí
  Minulý na věky čas!

Žádná rosa dech fialky
Učknuté neobnoví,
Ani déšť občerství ráži
Odloučenou od kříví.

Myslí rozbírej pokojnou
Zdejších pásmo přeludů;
Žádnéť oko nedohlíží
Konce lidských osudů.

Zdob své skráně; mizíť každá
Nám radost co ranní sen:
Nač by měly ještě smutky
Kaliti jediný den.

Hoře drásá bez užitku
Hojící se ránu již;
Tvore sličný, o, již déle
V srdci svém se nermutiž!

Pozdravení po ptáčku.

(Moldavská)

Veselá ty, švitořivá
Poutničko, má laštovičko!
Na lehoučkých, na heboučkých
Lítej křídlech, kam ti líbo!
Leť mi, leť za říčku,
Dál a dál u vísku;
Za dalekou vískou
Najdeš hory, najdeš bory.

Leť do boru vysokého
Buď v poledne nebo večer,
A třebas i v noci temné.
Pod lesem tam domek stojí,
V domku tom přebývá
Sličná, a jak dennice
Růžotvářná mladice.
Leť, můj ptáčku, leť k panence,
Pozdravení vzdej milence!

„K mé světničce, lašťovičko,
Nesluší ti lítati,
Ani ve dne, ani v noci,
Na okénko klovati;
Nejsem více já svobodná,
A jsem ženka muži věrná.
Dokud nevdanou jsem byla,
Ráda jsem ti dovolila
S pozdravením lítati,
I zobáčkem tobě ostrým
Na okénko klovati.
Nyní, služná lašťovičko,
Vdaná o tě nestojím,
Hospodáře se bojím!“

Nemilovaný.

(Škipetarská.)

Tvým já okem raněný
Klesam láskou ztrávený.

Lovkyně! proč srdce stíháš,
Když kořisti své ubíháš?

Mysl má po statku nebaží,
Tvých-li očí lesk mne oblaží.

Ty kdy dáš mi sebe v odměnu,
Co mi kletém po věnu?

Nech oheň tvé statky ztráví,
Jenž mi k tobě příchod brání.

Sama v nejhlubší mi duši, dívko,
Lásku vzněcuješ,
A předc jako pták uschlého stromu
Mne se vzdaluješ.

Že jsem tvých ňader se dotknul,
Což jsem z toho získal?
Plamen v ruce mi pozůstal,
To jsem z toho získal.

1. Cháron a duše.

(Novořecká. Z Fauriélovy sbírky, díl II.)

Proč ztemněli jsou vrchové,
Halící se ve chmúry?
Či boj vedou tam vichrové,
Či déšť šlehá o skály? —
Boj nevedou to vichrové,
Ni déšť šlehá o skály;

Leč Cháron mračně okolo
Se žena s umrlými,
Pohání mládce před sebou,
Po zadu starce táhne,
A poupata nemluvňata
Rozsázel si po sedle.
Přimlouvají se starcové,
A mládež před ním kleká:
Zastav se u vsi, Chárone,
U čerstvé tu studénky:
My starcové se napijem,
My mladí pohrajem si,
A malé dítky kvítečků
Zde sobě natrhají.
„Nezastavím se u vsi té,
U čerstvé tu studénky;
Chodíť sem matky pro vodu,
Své poznaly by dítky,
I s muži by se poznaly,
Nebyl by konec loučení.“

2. Hrob kleftického vůdce.

(Novořecká.)

Již slunce zašlo za hory —*
Činí svou Démos vůli:

* Řekům a taktéž i Slovanům neslušno se býti vidí praviti o slunci, že zachází neb zapadá. V písni této stojí: Ὁ ἥλιος ἐβασίλευε, t. j. slunce dokralovalo; Srbové říkají: smirilo se sunce; Malorusové: sunce spočilo; Lužičané: słońčko dźe v boži dom, atd.

Navažte vody, dítky mě,
Povečeřejte při mně;
Ty Labře pak, bratranče můj,
Posaď se k boku mému.
Zde! svou přepouštím tobě zbraň,
Ty po mně budiž vůdcem!
Vy, druzi moji, vezměte
Osiřelou mou šavli.
Nasecte chvoje zelené,
Ustelte z ní mi lože,
Přiveďte zpovědníka mi,
Ať mu se vyzpovídám,
Ať vypovím mu všecken hřích,
Který mou duši tíží.
Po třidcet let harmatolem,
Po dvadcet byl jsem kleftem*,
A již se blíží konec můj,
I rád se smrti vzdávám.
Připravte mi byt protsranný,
Hrob hluboký kopejte,
Bych přímo stoje bojoval,
A pistole nabíjel.
Pak s pravé strany do hrobu
Mi okno prodělejte,
By nověpřišlá lašťovka
O jarních dnech mi pěla,
A slavíček mi návěští
O krásném máji dával.

* Harmatolos = oděnec, bojovník na svou ruku a o své vůli. Kleftové totéž co srbští hajduci, loupežníci. Oboji, činíce zvláštní třídu v národě řeckém, na slovo jsou vzati pro svou hrdinnost a lásku k svobodě, a bez nich nebylo by se Řecko z turecké poroby vydobylo.

3. Chárón a dívka.

(Novořecká.)

Vychloubala se dívčina
A z Chárona se smála,
Že bratrů devatero má,
Ženicha Konstantina,
Jenž jest ve statky bohatý,
A má čtyři paláce.
To slyše Chárón proměnil
V šerou se laštovici,
I přeletěl a prostřelil
Srdéčko mladé dívce.
Matička pro ni běduje,
Matička pro ni pláče:
„O Chárone, cos zlého mi
V mé způsobil dcerušce!
Mou jediničku jedinou,
Mé krásné vzal jsi dítě!
A hle, tu ženich Konstantin
S hor vysokých se spouští
Se čtyřmi sty svatebčanů,
Se šedesáti hudci
„Přestaňte hráti veselou,
Přestaňte hráti, hudci!
Vidímť já, ano ze dvora
Kříž tchánova vychází.
Či skonal otec dívky mé,
Či umřela mi tchýně?
Anebo-liž ze svaků mých
Polehnul který v bitvě?“
I bodnuv koně vraného

Hnal přímo se ku kapli,
Kde hrobař kopal hrob nový,
A takto se ho táže:
Bůh pozdrav tebe, hrobaři,
Či hrob to vykopáváš? —
„Hrob panny to květoucí jest,
Květoucí, černooké,
Jenž devatero bratrů má,
Ženicha Konstantina,
Kterýž jest v statky bohatý,
A má čtyři paláce.“ —
„Jen pospěš sobě, hrobaři,
A kopej hloub a šíře,
By ve hrobu tom směstnali
Obá se zasnoubenci.“
V tom ostrou dýku vytasiv,
Ji do srdce si vbodnul;
Oba jsou spolu pohřbili,
Oba ve hrobě jednom.

4. Odloučená.

(Novořecká.)

Cizincující ptáčku můj,
A mnoho litovaný,
Ty potěšuješ dálný kraj,
A já hynu zde touhou!
Jablíčko k tobě pošlu-li,
Shnije i kdoule svadne;
Slzičky k tobě pošlu-li
Vyšívaném ve šátku:
Slzy ty moje horky jsou,
Sežehnou šátek zlatý.

Krása děvy.

(Armenská.)

Jako cypřiš, dívko, jsi vyrostla,
Vůně dyše růžová z ňader tvých,
Oči tvé jsou číše žíznivému,
Obočí tvé pérem vykrouženo:
Blaze, blaze milencovi tomu,
Jejž tvá krásná potěšuje mladost.

Opět krása děvy.

(Kirgizská píseň z Buchary. Viz Voyage d'Orenbourg à Boukhara par le baron G. de Meyendorff. Paris 1826.)

Na pláni té vidíš-li sníh?
Nad něj těla mého jest bělota stkvělejší.

Viz krev beránkovu kdy barví sníh:
Mé líce jsou — mé líce červenější!

Blesk na hoře tam ztrávil dřevo,
Jdi, pohlédni na uhlí z něho,
A řekneš, vlasy mé že jsou mnohem tmavější.

Sedí u Sultána
A píše množství učených:
Nad černidla jejich jsou brvy mé černější.

Přepodivný kvítek.
(Burjatská.)

Na stepech Daurských
Divný kvítek květe:
Barvami se nestkví,
Vůněmi nedýše;
Bledé, svadlé lístky
Na něm jak na pusté trávě —
A předc jak drahý to kvítek!

Velbloud jej i koza
Zdaleka pomíjí,
Včely ani vosy
Jaho med nepijí;
Skrytě, nehonosně
O samotě roste,
Jaktě to podivný kvítek —
Jak otravné jeho mízy!

Neskrývejž se v trávě,
Jáť tě neutrhnu;
Ostříhám já tebe
Jak oko ve hlavě
Ke dni nejsvěcenějšímu —
Až má bílá ňádra
Obvine a sevře
Hoře nelítostné;
Až svatou památku
Chovanou v mé duši
Vyrve kdo a zmaří.
Pak v němé žalosti,

Bez slzí na lících,
K tobě se po tajné
Odeberu stezce!
Tehdá plamenem se rozlij
V chladných žilách těla mého;
Tehdá spal je na prach,
Drahý můj kvítečku!

Mu-lan.

(Činská romance.)

Ach a ach! a ještě jednou ach!
Mu-lan přede dveřmi tká;
Neslyšeti člunku sykání,
Slyšeti jen dívčí vzdychání.

„Mladé děvče, kdo tě zarmucuje?
Mladé děvče, o čemže přemýšlíš?“
— Nikdo mladou dívku mne nermoutí,
O ničem já mladá nepřemýšlím.

Včera viděla jsem knihu vojskovou,
Císař silné vyzdvihuje vojsko.
Dvanáct rozdílův má kniha vojsková,
V každém rozdílu jest jméno otce mého.
Nemá otec syna dospělého,
Nemá Mu-lan bratříčka staršího!
I půjdu já na trh, koupím sedlo, koně,
A pak se ve službu dám za otce svého.

Koně na trhu na východ koupila rychlého,
Sedlo na trhu na západ koupila a čaprak,

Na trhu k poledni straně uzdu koupila,
Na trhu k půlnoční straně bičík koupila.

S otcem, matkou záhy ráno se rozloučila,
První noc na břehu žluté řeky ztrávila.
Neslyší víc otce, matky za ní prošení,
Slyší jenom žluté řeky temné hučení.

Za svítání jede dále, žlutou řeku žehnajíc,
Za soumraku ku pramenům černé řeky dojela;
Neslyší víc matku lkáti, ani otce volati,
Slyší jen divoké jezdce od Yen-Chanu cválati.

„Deset tisíc mil jsem v bojích projela,
Přes hory a doly jako pták jsem letěla;
Od severa zněl mi k uchu zvuk nočního zvonku*,
Měsíc studeným a smutným světlem
Obrážel se na oděvu mém železném.
Vůdce zhynul po stu bitvách,
Domů táhne chrabrý vojín po dvanácti letech,
Dříve ale jede vidět císařovo líce.

Císař sedé na svém trůnu
Rozděluje dvanáctero hodností,
A rozdává hřiven zlata na tisíce.
I ptá se císař mne: co žádáš?
Mu-lan nežádá si zlata ani hodností;
Z tvých velbloudů jednoho daruj mi,
Který za den tisíc mil uběhne,
V byt otcovský by se dítě na něm vrátilo.

* Zvonek noční stráže.

Uslyševše otec, matka o příjezdu dceřině,
Naproti jí chvátali jsou daleko za město.
Uslyševše mladší sestry o příjezdu sestřině,
Z komnat vyšly nejpěknějším ozdobeny šperkem.
Uslyševše mladší bratří o příjezdu sestřině,
Rychle brousili jsou nože k zabití beránka.

Mou komnatku mi matinka otvírá na východ,
A stolici postaviti káže mi na západ.
Z vojenských mě sama šatů svláčí,
A v předešlý mě oděv obláčí.
Mé sestřičky stojí přede dveřmi,
Stkvělé vlásky sobě tu pořádajíce,
Před zrcadlem zlaté kvítky vplétajíce.

Vojsko jede, Mu-lan z komnaty vychází,
Mu-lan pozdravuje spoluválečníky.
Jezdcové diví se velkým divem.
Po dvanáct let s nimi v řadách jezdila,
Nikdo nemněl, by Mu-lan děvou byla.

Znáti zajíce, kdy v běhu se potácí,
Znáti druhy jeho z poděšených zrakův:
Leč kdy vedlé sebe pádí lekaví,
Kdož by rozeznať chtěl jejich pohlaví.

Píseň beduinská.

(Z kamenité Arabie.)

Hvězda zorní ještě nevyšla,
Ještě neshaslo světlo měsíce,
Ani s rovin se rosa povznesla,
A již cos o milé příchodu srdce mi šepce.

V ronchu bělejším nad jasmín se blíží,
Dech její mi sladký nade mléko svíží,
Oči jí jako gazele v soumraku se lesknou.

Jak vahavý mi čas, dokud nepřijde!
Pozdící se kroky její bázněmi mi troudí.
O popil si ze všech nejkrásnější!
Volám bez ustání, dokavad se nepřiloudí.

K bohyni deště.*

(Peruánská.)

Bohyně krásná, hle bratr tvůj
Věderce tvoje jak roztřískal!
Bouře bouří, hřmí a blýská.
Bohyně sličná, déšť ty dáváš,
Druhdy sypáváš sníh i kroupy:
Taktě duch míra, tvůrce světa,
Vinakocha tobě přikázal.

1. Wab-edžika, indiánského vůdce, válečná píseň.

(Čipevejská.)

Ten den, kdy polehli hrdinové naši,
Kdy polehli hrdinové naši,
S nimi bojoval jsem, i usiloval jsem,

* Peruáni věří tomu, že v oblacích bydlí sličná bohyně, mající v ruce věderce neboli bandasku, z nížto déšť vypouští na vypráhlou horkem zemi. Zanedbá-li kdy ovlažovati zemi, přichází rozhněvaný bratr její, a žbán jí rozbíjí, z čehož povstává blýskání a hromobití.

Než klesla mi síla, vrahům odemstíti,
Vrahům odemstíti!

Ten den, kdy zabit byl vojvoda náš,
Kdy zabit byl vojvoda náš,
V čele vojska udatně jsem se potýkal,
A z těchto prsou mi chlipěla krev,
Z prsou mi chlipěla krev!

Již naši hrdinové nikdy se nevrátí,
Nikdy se nevrátí!
A kdo krvavými se ranami neskvěl,
Jak žen oplakáván buď jeho díl,
Oplakáván budiž jeho díl!

Pět pěkných zim na lovech potrváme,
Pět zim na lovech potrváme;
Pak mládež dorostlá žeň se do bitvy,
Do smrti hotova své otce mstíti,
Je do smrti hotova mstíti!

2. Zamilovaný rybář.

(Čipevejská.)

Co mu jest, co se mu stalo
Rybáři mladému?
V loďce sedě pláče —
Slzy v očích, ach ha!

Spatřil mladou Odžib-vé,
Spanilou tu dívku,

bohyně.
dést vy-
dy ovla-
žbán ji

Pro spanilou dívku mu
Slzy v očích, ach ha!

Vzdychá po děvčeti tom,
Že ho opustila,
Opuštěný vzdychá
Slzy v očích, ach ha!

Nech popláče, povzdychá,
V krátce bolest přejde,
Kterou dívka působí —
Slzy v očích, ach ha!

Zajde dále, zajde dál —
Z mysli ji vypustí,
Nežli se mu osuší
Slzy v očích, ach ha!

3. Laskavá.

(Čipevejská.)

Jej a jenom jej miluji,
Srdce jeho — slaďounká míza,
Slaďounká míza z javoru,
Jej a jenom jej miluji!

Jej a jenom jej miluji,
Srdce jeho — osykové listí,
Neustává se chvíti a bíti,
Jej a jenom jej miluji!

4. Píseň milostná.

(Čipevejská.)

Probuď se, kvítku lesní, krásný ptáčku pouště!
Probuď se, moje srnkooká!
Patříš-li na mne, blažen jsem jak květ, když rosu čije!
Sladký dech tvých úst, jak vůně kvítků z rána:
Jak vůně kvítků u večer v měsíci vadnoucího listí.
Krev po žilách mých klokoce k tobě,
Ke slunci jak pramen skáče v měsíci jasných nocí.
Zpěvem se k tobě srdce houpá, jsi-li blízka,
Jako houpavé větve u větru v měsíci jahod!
Ty-li jsi truchliva, pomračena i duše má,
Jak světlé vody, potažené stínem oblaků.
Tvůj úsměch zjasňuje neklidné srdce mé,
Jak slunce vlnky mění v zlato, chladným větrem rozčeřené.
I vzhlédni na mne! krev ty jsi v tlukoucím srdci mém!
Zem se usmívá, vody se usmívají, nebe se usmívá,
Jen já odvykám smíchu, jsi-li vzdálena.
Probuď se, o probuď se, má milá!

Fotografická obrazárna.

Fotografie původních nákresův písní a básní českých, obrazův, staveb a j.

Cena každé fotografie 25 kr.

Číslo 1. **Nemoc a pomoc.** Báseň K. S. Šnaidra. Kresba Em. z Friedbergů.

Číslo 2. **Čeští kronikáři.** Kreslil J. Hellich.

Číslo 3. **Anděulka.** Báseň K. S. Šnaidra. Kresba Em. z Friedbergů.

Číslo 4. **Příchod Čechů.** Kreslil A. Lhota.

Číslo 5. **Bětuška.** Báseň K. S. Šnaidra. Kresba Em. z Friedbergů.

Číslo 6. **Lenka** (S beránkem.) Báseň K. S. Šnaidra. Kresba Em. z Friedbergů.

Číslo 7. **Krok za soudce zvolen.** Kreslil J Hellich.

Číslo 8. **Památce Havlíčkově.** Kreslil J. Scheiwl.

Číslo 9. **Lechtivá otázka.** Báseň K. S. Šnaidra. Kresba Em. z Friedbergů

Číslo 10. **Cikánka.** Báseň K. S. Šnaidra. Kresba Em. z Friedbergů.

Číslo 11. **Studýnka.** Báseň Karla S. Šnaidra. Kresba Em. z Friedbergů.

Číslo 12. **Přemysl a Libuša.** Kreslil A. Lhota.

Číslo 13. **Kolovrátek.** Báseň Karla S. Šnaidra. Kresba Em. z Friedbergů.

Číslo 14. **Pachole u potoka.** Báseň K. S. Šnaidra. Kresba Em. z Friedbergů.

Číslo 15. **Záboj a Slávoj.** Kreslil J. Hellich.

Číslo 16. **Lenka.** (Obklopena jinochy.) Báseň K. S. Šnaidra. Kresba Em. z Friedbergů

Číslo 17. **Čestmír a Vlaslav.** Kreslil J. Hellich.

Číslo 18. **Oslepený Vlastislav v klášter zamčen.** Kreslil A. Lhota.

Číslo 19. **Bořivojův křest.** Kreslil A. Lhota.

Číslo 20. **Svatopluk a jeho synové.** Kreslil J. Hellich.

Číslo 21. **Založení základu ku chrámu sv. Vita v Praze.** Kreslil A. Lhota.

Číslo 22. **Rozšiřování křesťanské víry sv. Ludmilou.** Kreslil J. Hellich.

☞ Sbírka tato bude nepřetržitě vycházeti, a o obrazy příležitě postaráno jest nakladatelstvem.
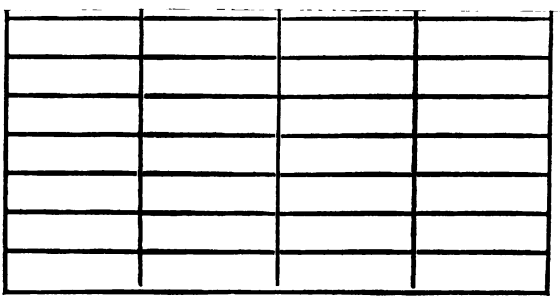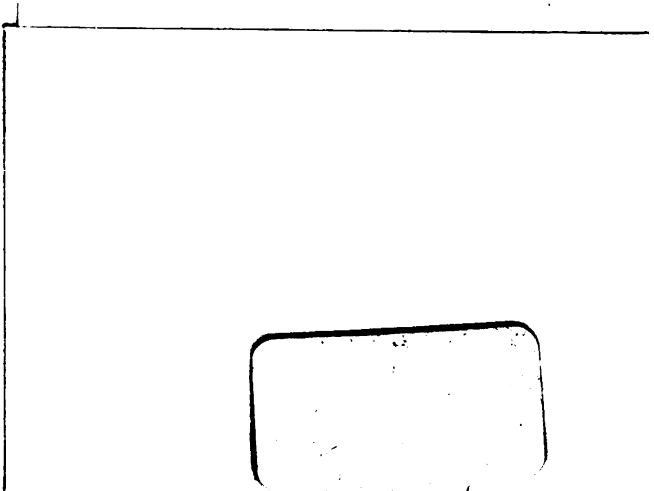
Stanford University Libraries
3 6105 015 042 927
PG
5038
.C47
1876
v.1